

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Katolícká teologická fakulta

PaedDr. PhDr. Martin Klement

Vznik, premeny a vplyv rímskokatolíckej farnosti v Bošáckej doline

**Formation, transformation and influence of Roman Catholic parish in
Bosaca valley**

Rigorózna práca

Praha 2016

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že rigoróznú prácu som vypracoval samostatne a použítú literatúru som uviedol na príslušnom mieste.

V Bošáci dňa 25. 11. 2016

.....

podpis

Bibliografická citácia

Vznik, premeny a vplyv rímskokatolíckej farnosti v Bošáckej doline : Rigorózná práca / Martin Klement. -- Praha, 2016. -- 162 s.

ABSTRAKT

V predloženej licenciátnej práci sa venujeme pôsobeniu Rímskokatolíckej cirkvi v Bošáckej doline, nachádzajúcej sa v Trenčianskom kraji. Možnosť vplyvu cirkvi na vývoj v spomenutej oblasti je determinovaný existenciou farnosti, čo je v tomto prípade pramenne doložené od 13. storočia, keď bola erigovaná farnosť v Haluziciach a zároveň sa tu až do 18. storočia nachádzalo sídlo farára i farský chrám. Dodnes stojí v Haluziciach zrúcanina opevneného gotického chrámu dedikovaného Všetkým svätým. V roku 1778 bolo sídlo farnosti prenesené do obce Bošáca, v ktorej bol v roku 1733 vybudovaný nový kostol s patrocíniom Nanebovzatia Panny Márie. Farnosť Bošáca pozostáva dnes z farnosti Bošáca a jej filiálok v Trenčianskych Bohuslaviciach, Haluziciach, Zemianskom Podhradí, Novej Bošáci a Štvrtku.

Cieľom našej práce bola heuristika, analýza a interpretácia zachovaných archívnych dokumentov pochádzajúcich z činnosti farnosti, filiálok, jej predstavených, ako aj zmapovanie dostupných informácií o sakrálnych stavbách na území celej farnosti. Predložená licenciátna práca informuje o náboženskom vývoji v sledovanom mikroregióne, snaží sa prispieť k hlbšiemu poznaniu histórie vzniku, premenám a vplyvu farnosti v Bošáckej doline.

Kľúčové slová:

Bošáca, Bošácka dolina, Rímskokatolícka cirkev, farnosť, Haluzice, kostol, Bošáca.

Počet znakov (vrátane medzier): 301 431

ABSTRACT

In the presented licenciate work, we dedicate to the activity of Roman Catholic Church in Bošáca valley situated in Trenčín region. The likelihood of the influence of the Church on the development of the mentioned region is determined by the existence of parishes, which is in this case originally corroborated since 13th century, when the parish in Haluzice was established, and also the residence of the parish priest and the parish temple was located here until 18th century. Until this day, there are ruins of the fortified Gothic temple in Haluzice, which is dedicated to All the Saints. In 1778, the residence of the parish was transferred to village Bošáca, where a new church was built in 1733, with the patronage of Assumption of Virgin Mary. Today, Bošáca parish consists of Bošáca parish and its subsidiaries in Trenčianske Bohuslavice, Haluzice, Zemianske Podhradie, New Bošáca and Štvrtok.

The purpose of our work was the heuristics, analysis and interpretation of the preserved archive documents originating from the activities of the parishes, subsidiaries, its Superiors, as well as mapping of available information on sacral buildings in the territory of the whole parish. The presented licenciate work informs about religious development in the observed microregion, it tries to contribute to a deeper knowledge of history of the formation, transformations and influence of the parish in Bošáca valley.

Key words:

Bošáca, Bošáca valley, church, Haluzice, parish, Roman Catholic Church.

POĎAKOVANIE

Úprimne ďakujem všetkým, ktorí mi pomáhali, osobitne doc. ThLic. Mgr. Pavlovi Zemkovi, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA, LL.M., O. C. H., a tiež Mgr. Kataríne Kubačkovej za každú formu pomoci, ktorú mi preukázali počas písania licenciátnej práce. Úprimne ďakujem Katolíckej teologickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe za možnosť písania práce v slovenskom jazyku.

OBSAH

ÚVOD	8
1. BOŠÁCKA DOLINA.....	10
1.1. Trenčianske Bohuslavice	12
1.2. Bošáca	19
1.3. Zemianske Podhradie	22
1.4. Haluzice.....	26
1.5. Štvrtok.....	28
1.6. Nová Bošáca.....	30
2. VZNIK FARNOSTI	33
2.1. Mnísi - eremiti.....	35
2.2. Vznik farnosti Haluzice.....	37
2.3. Údajne husitský kostol	40
2.4. Obdobie reformácie.....	42
2.5. Obdobie rekatolizácie.....	46
2.6. Vznik farnosti Bošáca	52
3. PREMENY FARNOSTI	65
3.1. Kláštorný kostolík v Bošáci	65
3.2. Kostol Všetkých svätých v Haluziciach.....	68
3.3. Kostol Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci.....	70
3.4. Kaplnka Nepoškvrneného počatia v Trenčianskych Bohuslaviciach	77
3.5. Kostol sv. Cyrila a sv. Metoda v Novej Bošáci	87
3.6. Kaplnka Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Štvrtku	88
4. DUCHOVNÁ SPRÁVA	91
4.1. Zoznam farárov	91
4.2. Protestantští kňazi	92

4.3.	Katolícki kňazi – Haluzice	93
4.4.	Farnosť Bošáca.....	95
4.5.	Zoznam kaplánov	100
4.6.	Administratívne začlenenie farnosti.....	107
5.	VPLYV RÍMSKOKATOLÍCKEJ CIRKVI FARNOSTI BOŠÁCA	109
5.1.	Chrám ako symbol	109
5.2.	Pastoračné pôsobenie	112
5.3.	Štatistika farnosti.....	116
5.4.	Erb farnosti.....	120
5.5.	Kňazské osobnosti.....	122
5.6.	Aktuálny stav farnosti	127
	Záver	132
	ZOZNAM GRAFOV	137
	ZOZNAM OBRÁZKOV	138
	ZOZNAM SKRATIEK.....	139
	ZOZNAM LITERATÚRY	141
	PRÍLOHY	156
	Chrámy	157
	Pečate.....	161

ÚVOD

*„Bošácka fara v nižnom Trenčíne
kaplánovi pobyt dala
a on i tu sa k ľudu len vinie
jako k matke dcéra malá.“*

(L. V. Rizner)

Náš záujem o históriu a súčasnosť farnosti Bošáca sa začal prehĺbovať po nástupe do funkcie kaplána pre Rímskokatolícku farnosť Bošáca, nachádzajúcu sa na Hornom Považí, ktorého iniciátorom bol trnavský arcibiskup, Mons. Ján Orosch. Na prvý pohľad malá farnosť, umiestnená na hranici Trnavskej arcidiecézy a hraničiaca s Českou republikou, v sebe skrýva bohatú históriu. Bošácka dolina je historicky významným spôsobom naviazaná na pôsobenie katolíckej cirkvi vo farnosti Haluzice a neskôr vo farnosti Bošáca. Katolícka cirkev tvorí významný fenomén pri odovzdávaní hodnôt ako vzdelanosť, kultúra, výchova a taktiež pri náboženskom formovaní ľudskej osobnosti. Pri voľbe zamerania licenciátnej práce nás inšpirovala práve táto skutočnosť.

V predkladanej práci sa pokúsime na základe dostupných materiálov predstaviť vznik, premeny a vplyv Rímskokatolíckej farnosti v Bošáckej doline. Doposiaľ nebola publikovaná žiadna komplexná štúdia venovaná uvedenej problematike, čo možno na jednej strane pokladať za výzvu, no na druhej strane nám absencia akejkoľvek ucelenej pramennej bázy môže spôsobiť ťažkosti pri selekcii odborných informácií .

Pri písaní práce budeme vychádzať zo širokého diapazónu pramenných zdrojov, pričom uvádzame mnohé, doposiaľ nepublikované informácie. Písomnosti Rímskokatolíckej cirkvi farnosti Bošáca uložené vo farskom archíve budú predstavovať nosný a mimoriadne dôležitý informačný zdroj. Pôjde predovšetkým o vzácne kánonické vizitácie z rokov 1622 – 1829, ktoré sú svedectvom života farnosti, stavieb či rekonštrukcií sakrálnych objektov a približujú osobnostný profil tu pôsobiacich farárov i kaplánov. Uvedené archívne dokumenty budeme následne dopĺňať sekundárnymi prameňmi, ako napr. matriky farnosti Bošáca, či informáciami čerpanými zo schematizmov uložených v Štátnom archíve v Bratislave. Farské fundačné listy, knihy prijímov či rôznu korešpondenciu z 19. –

20. storočia si naštudujeme v Štátnom archíve v Trenčíne. Zoznam použitých prameňov uvedieme v použitej literatúre.

Pri písaní práce budeme využívať poznatky nielen z teológie, ale aj ďalších vedných odborov, predovšetkým z histórie. V práci použijeme heuristiku, analýzu a metódu zovšeobecňovania. V chronologickom slede prinesieme informácie o najdôležitejších udalostiach farnosti a poukážeme na prínos katolíckej cirkvi pre Bošácku dolinu, ktorá zahŕňa šesť obcí: Trenčianske Bohuslavice, Bošáca, Zemianske Podhradie, Haluzice, Štvrtok, Nová Bošáca a príslušné kopanice. Pri opise udalostí budeme postupovať paralelne s dejinnými udalosťami, ktoré sa v tom čase odohrávali a nimi si budeme pomáhať pri rekonštrukcii náboženských pomerov vo farnostiach.

Práce je kvôli prehľadnosti rozdelená do piatich kapitol. V prvej kapitole sa budeme zaoberať všeobecnými dejinami Bošáckej doliny a jej obcí. Odrazíme sa od ich prvých písomných zmienok, aby sme lepšie uviedli proces vývoja farnosti a jej náboženský život. Následne pozornosť upriamime na vznik farnosti, jej históriu, šírenie reformácie a na ňu nadväzujúcu rekatolizáciu. Napokon budeme skúmať náboženský vývoj, ktorý vyplynul z rekatolizačného procesu. V nasledujúcej kapitole sa budeme venovať premenám farnosti a chrámom, ktoré sa nachádzajú vo farnosti. V štvrtej kapitole opíšeme duchovných správcov - farárov, kaplánov a niektoré udalosti a osobnosti, ktoré zostali dôležitými míľnikmi v histórii farnosti. V záverečnej, piatej kapitole opíšeme vplyv farnosti, pastoračné pôsobenie a prostredníctvom štatistiky priblížime aktuálny stav vo farnosti.

Veríme, že vďaka zachovaným historickým písomnostiam sa nám podarí v základných rysoch zrekonštruovať históriu farnosti, poskytnúť reálny obraz rímskokatolíckej cirkvi v Bošáckej doline a poukázať na jej vplyv i uchovanie cenných informácií pre budúcnosť.

1. BOŠÁCKA DOLINA

Údolie s názvom Bošácka dolina sa nachádza v blízkosti Nového Mesta nad Váhom. Pretína hrebeň Karpát a do určitej miery aj hranice Slovenska s Českou republikou.¹ Dolina sa rozprestiera na ploche 2361 ha, je dlhá 18 km a 1 až 3 km široká.² Katastrálne sa stretá s územím Bielych Karpát a východnými výbežkami Myjavskej pahorkatiny v Brezovskej doline³. Z oboch strán je lemovaná lesnatými a pasienkovými kopcami.⁴

Bošácka dolina bola osídlená už v praveku. Najstaršie nálezy pochádzajú z Trenčianskych Bohuslavíc, kde bol objavený tábor lovcov mamutov zo staršej doby kamennej. Najvýznamnejšie nálezisko z neskorej doby kamennej sa nachádza v lokalite *Pohančenišcia* v obci Bošáca smerom na kopanicu Zabudišová. Týmto nálezom bola pripísaná taká hodnota, že podľa nich bola pomenovaná mladšia vývojová etapa bádenskej kultúry ako *bošácka skupina*.⁵

Z obdobia mladšej a neskorej doby bronzovej je v Bošáckej doline doložený žiarový spôsob pochovávania na popolnicových poliach. Mŕtvych po obrade spopolnili a popol uložili do urny. Ľud lužickej kultúry, tzv. popolnicových polí, žil v lokalite nazývanej *kopce*. Hradisko z obdobia lužickej kultúry sa nachádzalo tiež v obci Zemianske Podhradie. Archeologický výskum tu v rokoch 1861 - 1909⁶ okrem iných viedol aj národopisec, evanjelický farár v Zemianskom Podhradí, senior evanjelickej cirkvi a. v., Jozef Ľudovít Holuby (1836 – 1923).⁷ Osídlenie Bošáckej doliny možno dokumentovať aj v dobe železnej,

---

¹ HULÍNEK, Drahoslav. *Z dejín regiónov Bošácka dolina*. [2015-04-20]. <http://www.historickarevue.com/archiv_51.html>.

² *Kancelária prezidenta republiky*. Praha. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. K č. j. 608171/71-3v.

³ LEHOCKÝ, Jozef – KOL. *Ľudové piesne a spevné a tanečné tradície spod Bielych Karpát I*. Trenčín: Tlačiareň J + K, 2006, s. 1.

⁴ BÚBRLOVÁ, Eva. *Zvýšenie turistickej atraktivity mikroregiónu Bošáca*. Brno: Fond mikroprojektů, 2014, s. 5.

⁵ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*. Nitra: Agroinštitút, 1994, s. 19.

⁶ PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*. Bratislava: BoPo, 2001, s. 423.

⁷ Narodil sa v rodine evanjelického kňaza. Na strednej škole pod vplyvom svojho učiteľa L. Csádera sa začal zaujímať o botaniku. V tomto období uverejnil svoje prvé botanické práce. V Zemianskom Podhradí sa zaoberal systematickým výskumom flóry na okolí, ale aj viacerými vlastivednými disciplínami. Odborné práce z oblasti botaniky publikoval v ročníkoch bratislavského a trenčianskeho prírodovedeckého spolku, v *Letopise Matice slovenskej* a v inojazyčných časopisoch (*Östereichische botanische Zeitschrift* a *Deutsche botanische Zeitschrift*). Popularizačné a vlastivedné články uverejňoval skoro vo všetkých slovenských a vo viacerých českých časopisoch (*Český lid*, *Lidové noviny* a i.) a bol stálym spolupracovníkom Slovenských pohľadov od ich založenia (1881). Popularizačné a odborné články a štúdie majú pozoruhodnú štylistickú a literárnu úroveň. Vyznačujú sa vecným, ale plastickým podaním, jazykom bohatým na ľudové zvraty a sovráznym humorom. Zanechal bohatú rukopisnú pozostalosť, ktorej časť je uložená v Literárnom archíve Matice slovenskej. Jeho

či už v staršej, z ktorej pochádzajú nálezy ľudu púchovskej kultúry, ako aj mladšej, počas ktorej sa na Slovensku usadili Kelti. Ich pôsobenie v Bošáckej doline dokumentujú nálezy keltských mincí, predovšetkým z Trenčianskych Bohuslavíc. Po Keltoch prenikli na naše územie Germáni a dnešné územie Slovenska sa ocitlo v susedstve Rímskej ríše.

V samotnej Bošáckej doline sa našlo niekoľko rímskych mincí, z čoho možno usudzovať, že tadiaľ viedla obchodná cesta. Po príchode Slovanov na naše územie sa aj tu usadilo slovanské obyvateľstvo. Územie Bošáckej doliny bolo súčasťou Veľkej Moravy (833 – 906/7) a po jej zániku v 10. storočí sa postupne stala súčasťou Uhorska. V roku 1241 zasiahol Uhorsko tatársky vpád, pričom jedna skupina útočiacich Tatárov prechádzala cez Moravu, následne cez priesmyky v Bielych Karpatoch na Slovensko a pokúsili sa dobyť Trenčín a ďalšie mestá. Je teda pravdepodobné, že do Uhorska vpadli aj cez Bošácku dolinu.⁸ Po tatárskom vpáde bol vybudovaný opevnený kostol v Haluziciach.⁹

Najstaršia písomná zmienka o Bošáckej doline pochádza z roku 1380, keď táto lokalita prislúchala panstvu Beckov.¹⁰ Názov Bošácka dolina pochádza údajne od bosonohých mníchov zvaných bosáci *Vallis Bossacza*.¹¹

V Bošáckej doline sa nachádzajú obce Trenčianske Bohuslavice, Haluzice, Bošáca, Zemianske Podhradie, Nová Bošáca a mnohé kopanice. Celá Bošácka dolina so všetkými obcami a osadami patrila do Trenčianskej župy a do okresu Nové Mesto nad Váhom. V súčasnosti patrí do Trenčianskeho kraja a okresu Nové Mesto nad Váhom. Obce Bošáckej doliny sa vyznačujú viacerými historicko-kultúrnymi pamiatkami, predovšetkým náboženského charakteru.¹² Medzi významnejšie pamiatky doliny patrí zrúcanina

---

bádateľské záujmy, sústredené na Bošácku dolinu, sa začiatkom 80. rokov postupne rozširovali na históriu, národopis, archeológiu a folkloristiku tejto oblasti. Všimol si nielen okolitú prírodu, ale aj charakteristické stránky ľudového života, zbieral ľudové povesti a rozprávky, príslovia a porekadlá, piesne a žarty, zariekacie formuly, poverý a čary.

Osobnosti - Dr. h. c. Jozef Ľudovít Holuby [2016-09-01]. <<http://www.osobnosti.sk/osobnost/jozef-ludovit-holuby-1000>>.

HOLUBY, Ľudovít. *Národopisné práce*. Zväzok 9. Trenčín: ludoprint, 1958, s. 543.

ŠÍŠMIŠ, Milan. *Po stopách Holubyovcov*. Piešťany: Tisingpress, 1996, s. 87.

Kancelária prezidenta republiky, K č. j. 608171/71-3v.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 41.

⁸ KARLÍKOVÁ, Jana. *História obce do roku 1914*. In KOL. (ed.). *Zemianske Podhradie v histórii 1997*. Zemianske Podhradie: Obecný úrad v Zemianskom Podhradí, 1997, s. 53.

⁹ HULÍNEK, Drahošlav. *Z dejín regiónov Bošácka dolina*.

¹⁰ STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*. Rukopis, 1986, s. 7.

¹¹ GÁBRIŠ, Július. *Dejiny prepozitúry Panny Márie v Novom Meste nad Váhom*. Bratislava: Obzor, 1968, s. 15.

¹² HALAŠA, Ján – LUKÁŠ, Jozef – ŠÍŠMIŠ, Milan. *Bošácka dolina*. Bratislava: Slavín, 1971, s. 5.

románskeho kostolíka v Haluziciach,¹³ empírový oválny evanjelický kostol spolu s renesančným kaštieľom a pamiatkovo chráneným parkom v Zemianskom Podhradí, rímskokatolícky barokový kostol v Bošáci a klasicisticko-baroková kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach.

Celé údolie je spojené s menami viacerých významných osobností, ktoré vo veľkej miere vplývali na kultúru a vzdelanosť tamojšieho obyvateľstva. Z mnohých spomenieme napríklad národovca Ľudovíta Štúra (1815 – 1856), Samuela Štúra (1789 – 1851), polyhistora Mateja Bela (1684 – 1749), Pavla Doležala (1700 – 1778), Jozefa Ľudovíta Holubyho, Viliama Paulinyho-Tótha (1826 – 1877) či Ľudovíta Vladimíra Riznera (1849 – 1913).

Nakoľko rozsah predkladanej práce nedovoľuje venovať sa detailne každej obci, čiastočne predstavujeme aspoň tie, ktoré tvoria Bošácku farnosť. Obce zoradíme podľa obdobia, z ktorého pochádzajú prvé písomné zmienky o obciach.

1.1. Trenčianske Bohuslavice

Obec Trenčianske Bohuslavice môžeme považovať za vstupnú bránu do Bošáckej doliny. Južne od obce sa vypína kopec Turecko,¹⁴ ktorý dostal pomenovanie podľa tábora, ktorý si tu postavili Turci, keď bezvýsledne dobýjali hrad Beckov.¹⁵

Za prvú písomnú zmienku o obci Trenčianske Bohuslavice sa považuje listina Ostrihomskej kapituly z roku 1208,¹⁶ ktorá bola vydaná na žiadosť nitrianskeho župana Tomáša. Spomína sa v nej spor medzi Benediktom, jobagiómom¹⁷ Trenčianskeho hradu a Jánom II. (1204), nitrianskym biskupom.¹⁸ V dokumente sa po prvýkrát vyskytuje názov

---

¹³ KOL. *Pamiatky na Slovensku: Súpis pamiatok. Zväzok štvrtý*. Bratislava: Obzor, 1978, s. 388.

¹⁴ BÚBRLOVÁ, Eva. *Zvýšenie turistickej atraktivity mikroregiónu Bošáca*, s. 8.

¹⁵ HALAŠA, Ján – LUKÁŠ, Jozef – ŠIŠMIŠ, Milan. *Bošácka dolina*, s. 5 – 6.

¹⁶ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. 2008, s. 372.

MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*. Turany: Tlačiareň P + M s. r. o., Turany, 2014, s. 108.

ŠIŠMIŠ, Milan. Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach. *Pamiatky a príroda 1958*, č. 2, s. 25.

¹⁷ Jobagión (lat. homagio) je slobodný človek avšak vo vazalskom pomere, kráľovský jobagín, hradný rytier alebo iná slobodná osoba vo vazalskom pomere u veľmoža alebo u cirkevných inštitúcií. V 13. storočí sa z nich vyvinula šľachta, ktorej panovník udeľoval pôdu a dedičné majetky.

¹⁸ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*. In KOL. (ed.). *Trenčianske Bohuslavice 1998*, Považská Bystrica: UNIPRINT s.r.o., 1998, s. 50 – 53.

Buczlai, pričom išlo pravdepodobne o územie, ktoré vlastnil jeden z jobagiónov Trenčianskeho hradu. Touto listinou sa vymedzujú hranice spomínaného územia, ktoré je opísané pomerne vágne, hoci podľa niektorých znakov by mohlo ísť o Trenčianske Bohuslavice. V prospech tohto tvrdenia hovorí podobnosť názvov *Buczlai* – Bohuslavice. Historici však spomenutú listinu interpretujú rôzne, a preto otázka prvej písomnej zmienky o obci ostáva otvorená. Opierajúc sa však o tento listinný záznam môžeme považovať obec Trenčianske Bohuslavice za najstaršiu obec Bošáckej doliny.¹⁹

Na základe archeologického výskumu vieme s určitosťou povedať, že spomínaná obec jestvovala už v období včasného stredoveku.²⁰ Ďalšie písomné pramene obec spomínajú až oveľa neskôr, v roku 1436, v spojení s rodom Bohuslavických. Majitelia pozemkov a majetkov obce totiž na svoju identifikáciu zvykli popri svojom rodovom mene používať tzv. predikát, teda označenie názvu bydliska alebo sídla rodu.

Podľa dostupných prameňov sa podarilo zdokumentovať nasledovné historické názvy obce Trenčianske Bohuslavice: v r. 1208 – *Buczlai*²¹, v r. 1436 – *Boguzlawicz*, v r. 1450 – *Bohwzlawycz*²², v r. 1453 – *Bohuzlawicz*²³, v r. 1481 – *Bohwzlawicze*, v r. 1484 – *Possessio Bohuzlawycz*, v r. 1496 – *Bohlynzlawycz*, v r. 1501 a 1508 – *Bohwzlawycz*, v r. 1548 – *Bohuzlawecz*, v r. 1615 – *Possessio Bohuszlawicz*, v r. 1773 – *Bohuszlawicz*, v r. 1786 – *Bohuslavitz*, v r. 1808 – *Bohuslawice*²⁴. V období Rakúsko-Uhorskej monarchie (1867 – 1918) niesla obec pomad'arčený názov. V rokoch 1863, 1895 a 1902 sa spomína ako *Bohuszlawicz* a v rokoch 1907 a 1913 *Bogoszló*. Pomenovanie obce Trenčianske Bohuslavice sa objavuje až v roku 1927.²⁵

V blazóne erbu obce Trenčianske Bohuslavice sa nachádza „v červenom štíte zlatovlasá zlatokorunovaná striebroodetá sv. Katarína, pravickou držiaca veľký strieborný sklonený obojručný meč s veľkou zlatou rukoväťou, ľavicou zlaté palmové ratolesti nad zlatým, spoza nej vyčnievajúcim kolesom.“²⁶ Podľa dvoch obecnych pečatidiel, na ktorých sa nachádza vyobrazenie svätej Kataríny, pochádzajúcich z roku 1719 a 1867,

¹⁹ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 19.

²⁰ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 50 – 51.

²¹ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 19.

²² MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 108.

²³ ŠÍŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

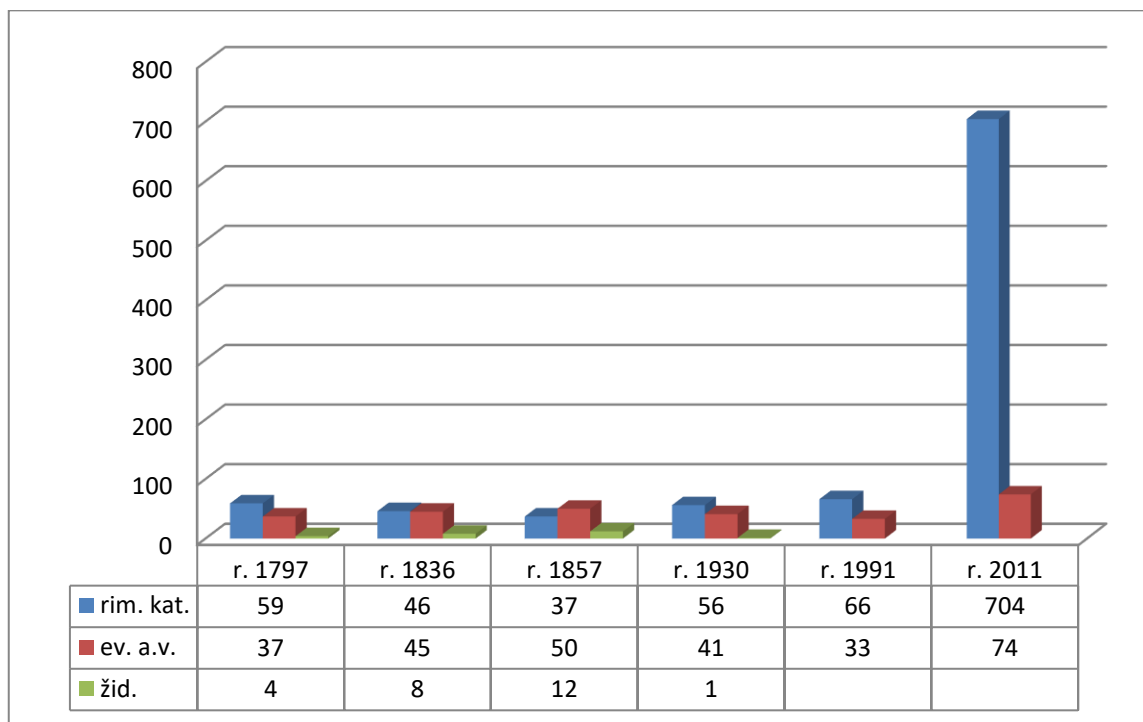
²⁴ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 55.

²⁵ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 19.

²⁶ HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Blazón erbu obce TRENČIANSKE BOHUSLAVICE, okres Nové Mesto nad Váhom (1998) [2016-04-26]. Dostupné na internete: <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=1009>.

v obci pravdepodobne už v stredoveku stál kostol zasvätený svätej Kataríne. Uvádza to aj Hudák.²⁷

Pre vytvorenie ucelenejšej predstavy o obci Trenčianske Bohuslavice predkladáme graf náboženského vyznania obyvateľstva od roku 1797.

Graf 1: Náboženské vyznanie - Trenčianske Bohuslavice

Do povedomia širokého okolia sa Trenčianske Bohuslavice dostali práve v období, keď sa do nich presťahoval gróf Anton František Erdődi²⁸, ktorý žil v rokoch 1714 – 1769.²⁹ Bol pôvodom zo Sedmohradska,³⁰ kapitán Varaždínskeho hradu, župan oravský a cisársky komorník.³¹ Vo veku 45 rokov sa rozhodol ukončiť svoju vojenskú kariéru. Spočiatku pôsobil ako plukovník Festetichových husárov a neskôr bol v službách vojska Márie Terézie

²⁷ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 372.

²⁸ Rod Erdődiovcov, je najstarším žijúcim šľachtickým rodom Uhorska. Erdődiovcí, ako verní stúpenci Habsburgovcov, patrili v Uhorsku medzi významné šľachtické rody. Z tohto významného šľachtického rodu pochádzali viacerí vojenski hodnostári, biskupi, kráľovskí kancelári, palatíni, župani a vojvodcovia. MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*. Trenčín: Západoslovenské vydavateľstvo Slavín, 1968, s. 7.

KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 63.

²⁹ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 108.

³⁰ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7.

³¹ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 78.

ŠIŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

(1717 – 1780),³² kde zastával vysokú funkciu generála.³³ V druhej polovici 18. storočia sa utiahol na vidiek, kde v obci Trenčianske Bohuslavice vlastnil majetok. Trenčianske Bohuslavice v tom čase patrili k panstvu Čachtice.³⁴

Gróf Anton František Erdődi si dal v roku 1760 v obci na mieste malého schátraného domu a po „*vysušení bažinatej pôdy*“³⁵ na svoje náklady postaviť veľkolepý kaštieľ s parkom a botanicou záhradou vo francúzskom štýle³⁶ a taktiež kaplnku, ktorá bola súčasťou kaštieľa.³⁷ Sedliacke domy nachádzajúce sa v okolí dal zbúrať a obyvateľom dal postaviť nové domy na kopaniciach.³⁸ Kaštieľ bol dokončený v roku 1763.³⁹ Zo svojho nového sídla sa však jeho majiteľ tešil iba šesť rokov.

Cestovateľ Alois Medňanský vo svojom cestopise *Malebná cesta dolu Váhom* z roku 1826 opisuje situáciu nasledovne: „*Z labyrintu myšlienok, kam ma zaviedla živá reťaz predstáv, vytrhla ma zrazu ... otázka môjho suseda, ako sa menuje a komu patrí pekné vidiecke sídlo, čo mu nad červenými strechami vyniká v úzadí besiedka, postavená pravdepodobne len kvôli krásnemu prírodnému rámcu, ktorého hlavnú časť tvoria naproti ležiace rúmy Beckova. Sú to Bohuslavice, znela moja odpoveď a gróf Erdődy, ich majiteľ i budovateľ, charakterizuje hneď dve osoby oddelené od seba viac než po storočia. Anton Erdődy pochodil ako vojak mnoho sveta, napokon v pokojných časoch za Márie Terézie splnila sa mu túžba a v hodnosti generála išiel do výslužby. Z celého dedičstva si prenáramne cenil peknú polohu malého domca, hoci bol najmenší, ako aj k nemu patriaci majetok. Zvolil si ho za sídlo, vlastne až nový rozľahlý zámok na tom istom mieste postavený podľa francúzskych návrhov a vzbudzujúci všeobecnú pozornosť.*“⁴⁰

³² MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 108.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 31.

³³ BRADÁČ, Daniel. *Bošácka dolina na historických fotografiách*. Bratislava: Ultra Print s.r.o., 2013, s. 22.

³⁴ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*. In KOL. (ed.). *Trenčianske Bohuslavice 1998*, Považská Bystrica: UNIPRINT s.r.o., 1998, s. 83.

MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7.

³⁵ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7.

³⁶ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 372.

MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 108.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 31.

³⁷ PEŠINA, Jaroslav. *ABC kultúrnych památok Československa*. Brno: Panorama, 1985, s. 531.

³⁸ ŠÍSMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

³⁹ BRADÁČ, Daniel. *Bošácka dolina na historických fotografiách*, s. 22.

MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdődyovského kaštieľa* [2015-04-19]. <<http://www.arslexicon.sk/?registre&objekt=kaplnka-nanebovzatia-panny-marie-byvaleho-erdodyovskeho-kastiela>>.

⁴⁰ MEDŇANSKÝ, Anton. *Malebná cesta dolu Váhom*. Bratislava: Tatran, 1981, s. 177-178.

Žiaľ, musíme skonštatovať, že sa nezachovala projektová dokumentácia a nepoznáme ani meno autora návrhu stavby kaštieľa a kaplnky.⁴¹ V Štátnom archíve v Bytči sú uložené dve chotárne mapy z roku 1865, na ktorých je vyznačený kaštieľ. Tieto mapy však zaznamenávajú skôr rozlohu pozemkov a ich umiestnenie. Kaštieľ a príľahlý park sú zaznamenané iba schematicky. Nevidno na nich žiadne detaily, nakoľko to mierka mapy nedovoľuje. Na základe týchto máp si preto nemôžeme vytvoriť exaktnú predstavu o kaštieli. Dá sa z nich však vyčítať, že kaštieľ mal obdĺžnikový pôdorys, stredná časť bola poschodová a bočné krídla prízemné, pričom ľavé krídlo tvorila kaplnka.⁴² Kaštieľ siahal približne po dnešnú zvonnicu.

Predstavu o kaštieli a parku nám neumožňujú dokresliť ani archívne dokumenty rodu Erdódi uložené v Slovenskom národnom archíve v Bratislave. Nachádzajú sa v ňom iba strohé informácie.⁴³ V materiáloch sa spomína na viacerých miestach meno Charles de Braun ako inžinier. Jeho funkcia pri stavbe kaštieľa však nie je špecifikovaná.⁴⁴ O umelcoch, ktorí pracovali na výzdobe kaštieľa nemáme zachované žiadne správy.⁴⁵

Čo sa týka neskoršieho obdobia, plán kaštieľa a parku z druhej polovice 19. storočia existuje, ale venuje sa zväčša len prestavbe parku.⁴⁶ Pri snahe priblížiť podobizeň kaštieľa sa musíme opierať iba o dobovú pohľadnicu zo začiatku 20. storočia. Zo záberu je zrejmé, „že podľa pôvodnej dispozície bola centrálnou časťou kaštieľa dvojpodlažná budova s prepojenými jednopodlažnými krídlami po stranách. Architektonickú hmotu stredovej časti horizontálne členila kordónová rímsa nasadená približne vo výške nasadenia manzardových striech bočných krídel a vertikálne bola rozdelená pilastrami na tri časti, pričom najširšia stredová časť - tvoriaca stredovú os celej stavby - bola zvýraznená veľkým trojuholníkovým tympanómom nad trojicou polkruhovo zakončených okien.“⁴⁷

Pred kaštieľom sa rozprestieralo jazero a za kaštieľom veľmi rozsiahly park vo francúzskom štýle.⁴⁸ Bol situovaný na mieste zaniknutého močiara. V parku sa

---

⁴¹ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7.

⁴² BRADÁČ, Daniel. *Bošácka dolina na historických fotografiách*, s. 22.

ŠÍŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

⁴³ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 86.

⁴⁴ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7.

⁴⁵ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 5.

⁴⁶ KLEMENT, Martin. *Gróf Anton František Erdódy v Trenčianskych Bohuslaviciach*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016, 11.

⁴⁷ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 84.

⁴⁸ ŠÍŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 31.

nachádzalo okolo štyristo sôch.⁴⁹ Údajne sa podobal parku Esterháziovcov vo Viedni. Už spomínaný cestovateľ, Alois Medňanský, vo svojom diele *Malebná cesta dolu Váhom* prináša plastický, farbistý obraz kaštieľneho parku a jeho symetrické usporiadanie: „Všeobecnú pozornosť si zasluhujú najmä nádherné vodomety predstavujúce presne, lenže v malom, vodomety vo Versailles, a aby už naozaj nič nechýbalo, ich činnosť spôsobuje zdvihadlo, zhotovené taktiež podľa Marlyho. Park bol šikovným napodobením najchýrenejšieho versailleského parku, založeného Ľudovítom XVI., ktorého nádherymilovnosť zabiehala do fantastických foriem z orientálnych rozprávok. Jaskyne obložené vzácnyimi mušľami a nerastmi, prúdy vody⁵⁰ valiace sa z rozličných mytologických kamenných postáv, jazerá, vodopády,⁵¹ nebotyčné aleje či skôr stromové steny, rozhládne a podobné ozdoby francúzskych parkov boli tu obratne rozostavané na malom priestranstve. Kedysi bolo v tých miestach močarisko, ktoré slobodomyselný majiteľ s veľkým nákladom odvodnil, čo okrem potešenia z prekonávania veľkých ťažkostí poskytovalo aj zárobok mnohým nezamestnaným ľuďom. Myslím, že sa nemýlim, keď predpokladám, že v tomto parku a v Esterháze pestovali ako prví v Uhorsku cudzokrajné stromy⁵² nerodiace ovocie. Rastú tu katalpy viac ako dvojnásobnej hrúbky muža a teraz už celkom udomácnená akácia, taká mohutná, akú som videl len v Teresianu vo Viedni.“⁵³ Mária Malíková vo svojej publikácii uvádza: „v tom čase, keď Mednanszky písal svoj cestopis, francúzsky park spustol, ustúpil novej móde, tzv. anglickému parku, ktorý viac rešpektuje voľnú prírodu.“⁵⁴ Alois Medňanský opisuje zmenu parku vo francúzskom štýle na voľnejší anglický štýl. Usporiadanie sa priblížilo k voľnej prírode a viac korešpondovalo s vtedajšou dobovou módou.⁵⁵ „Všetka táto nádhera musela ustúpiť novšiemu vkusu a Jupiter, Neptún i Mars s bleskami, Tritóni a vojnové náčinie pomizli, vodomety povysychali, bazény a kamenné nádrže boli nahradené trávnikom a kvetinovými hriadkami. Plastický obraz hlbokomyseľnej Schillerovej básne „Bohovia Grécka“, ktorých nemôže uviesť do zabudnutia to, čo nastúpilo na ich miesto.“⁵⁶

⁴⁹ BRADÁČ, Daniel. *Bošácka dolina na historických fotografiách*, s. 22.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 31.

⁵⁰ Prívod vody bol zabezpečený z miestneho potoka, pritekajúceho zo Štvrťka nad Váhom.

MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 108.

⁵¹ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 108.

BRADÁČ, Daniel. *Bošácka dolina na historických fotografiách*, s. 22.

MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 5.

⁵² MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 5.

⁵³ MEDŇANSKÝ, Anton. *Malebná cesta dolu Váhom*, s. 177-178.

⁵⁴ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 5.

⁵⁵ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 84.

⁵⁶ MEDŇANSKÝ, Anton. *Malebná cesta dolu Váhom*, s. 178.

Po smrti (1769) zadávateľa stavby, Antona Erdódiho, jeho dedičia nejavili veľký záujem o kaštieľ. Výnimkou bol až nový majiteľ Trenčianskych Bohuslavíc, príbuzný Erdódiovcov, gróf Augustín Breuner, ktorý začal v roku 1829 s prestavbou parku. Môžeme sa domnievať, že sa uskutočnili aj zmeny v samotnom kaštieli.⁵⁷ V 19. storočí nastalo neľahké obdobie. Keďže majitelia sa často menili a nejavili oň veľký záujem, začal kaštieľ chátrať. Jeho posledným majiteľom bol barón Foned Springer,⁵⁸ ktorý v roku 1888 kúpil majetky Trenčianskych Bohuslavíc. Springer nemal dostatok financií na opravu kaštieľa,⁵⁹ nakoľko bol akcionárom pri výstavbe železnice na Považí. V roku 1905 dal na vlastné náklady schátranú budovu kaštieľa zbúrať⁶⁰ a zvyšky rozpredal ako stavebný materiál. O osude umeleckých predmetov sa nezachovali žiadne správy.⁶¹ Viaceré sochy zo záhrady skončili pri výstavbe domov v ich základoch.⁶² Z pôvodného kaštieľa sa zachoval iba pieskovcový erb rodu Erdódi z 18. storočia, ktorý bol nájdený pri zbúraní hospodárskych budov v roku 1982. Teraz sa nachádza v múzeu v Novom Meste nad Váhom.⁶³

Podľa ľudovej tradície a rozprávania sú maľby nachádzajúce sa v kaplnke len malou časťou výzdoby celého komplexu kaštieľa. Na klenbách mnohých miestností zničených vodou, ktorá sa do interiéru dostávala neopravenou strechou, bolo možné ešte vidieť pozostatky nádherných malieb. Ku kaštielu patrilo tiež majer, rozsiahle hospodárske budovy a mlyn. Po vzniku ČSR bol majer vyvlastnený. Ku koncu 20. storočia boli spomínané budovy zbúrané.⁶⁴

V roku 1926 bola v obci neďaleko kaplnky pri ceste postavená murovaná zvonica. Boli v nej umiestnené dva zvony.⁶⁵ V roku 1980 bola postavená nová zvonica so šiestimi zvonmi. V obci sa nachádzajú kríže a kaplnky: kríž na starom cintoríne, kríž na novom

---

⁵⁷ ŠIŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

⁵⁸ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7.

⁵⁹ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 108.

⁶⁰ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 372.

⁶¹ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 31.

⁶² MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 5.

BRADÁČ, Daniel. *Bošácka dolina na historických fotografiách*, s. 22.

ŠIŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 31.

⁶³ ŠIŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

⁶⁴ BRADÁČ, Daniel. *Bošácka dolina na historických fotografiách*, s. 22.

⁶⁵ FEITSCHER, Augustín. *Inventarium fundamentale Ecclesiae et Parochiae Bosaacensis A 1926 exaratum*. R. Manoušek a spol. továrna kovového zboží, slévárna kovů a zvonárna v Brne. Účet za zvony. 20. ledna 1922. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

cintoríne, kríž pred kaplnkou, kaplnka Panny Márie Lurdskej nachádzajúca sa za kaplnkou Nepoškvrneného počatia Panny Márie.

1.2. Bošáca

Obec Bošáca sa nachádza na priesečníku Bielych Karpát s východnými výbežkami Myjavskej pahorkatiny.⁶⁶ Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1380.⁶⁷ Obec Bošáca patrila od roku 1380 do panstva Beckov⁶⁸ ako sedliacka obec. Podľa povesti dostala obec Bošáca meno po mníchoch *bosákoch*.⁶⁹ V 11. – 16. storočí údajne pôsobil v Bošáci rád benediktínov z Panónskej hory, ktorých vystriedali augustiniáni a neskôr pavlíni.⁷⁰ V Bošáci istý čas strávil aj pustovník Svorad (980 – 1030), ktorý neskôr žil na Skalke pri Trenčíne. Medzi Bošacou a Zemianskym Podhradím sa aj v súčasnosti nachádza chotár s názvom *Svoradovec*.

Pomenovania obce Bošáca od najstarších písomných správ až po súčasnosť: v r. 1380 – *Bosach*, v r. 1398 – *possessi Bosach*,⁷¹ v r. 1479 – *Besach villa Bsacz*, v r. 1506 – *possessio Bassecz*, v r. 1598 – *Bossacz* a v r. 1773 – *Bosacza*, maď. *Bosác*.⁷²

V 18. – 19. storočí v obci prekvitalo ovocinárstvo. Sušené ovocie, najmä slivky a hrušky sa prepravovali povozmi k Váhu, nakladali na plte a odvážali do okolia Komárna a Budapešti. Po vybudovaní železnice v roku 1878 využívali hlavne tento spôsob dopravy. Známa bola a aj v súčasnosti je výroba ovocných destilátov, najmä známej Bošáckej slivovice. V Bošáci sa ešte v prvej polovici 19. storočia nachádzali aj vinohrady.⁷³

V blazóne erbu obce Bošáca sa nachádza „zo spodného okraja modrého štítu medzi dvoma zlatými trstinami vyrastajúci zlatovlasý striebrodetý biskup v zlatom plášti, so

---

⁶⁶ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

⁶⁷ HALAŠA, Ján – LUKÁŠ, Jozef – ŠIŠMIŠ, Milan. *Bošácka dolina*, s. 5.

NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – I. Zväzok, A – M*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. 2008, s. 97.

⁶⁸ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

⁶⁹ HOLUBY, Ľudovít. *Obrazy zo života*. [2016-07-21]. <http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1505/Holuby_Obrazy-zo-zivota/2>.

Bosák - bosonohý mních – emerita, pustovník.

⁷⁰ STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 16.

⁷¹ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

⁷² OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 19.

⁷³ BÚBRLOVÁ, Eva. *Zvýšenie turistickej atraktivity mikroregiónu Bošáca*, s. 8.

striebornou, zlatom lemovanou mitrou, pravicom žehnajúci, ľavicou držiaci zlatú odvrátenú berlu.“⁷⁴

Medzi najvýznamnejšie stavby obce Bošáca, okrem farského kostola Nanebovzatia Panny Márie (1733), bezpochyby patrila aj židovská synagóga.⁷⁵ O necelé polstoročie ju však stihol rovnaký osud ako kaštieľ v Trenčianskych Bohuslaviciach (1905). Synagóga stála približne v strede terajšieho námestia a pri dnešnom futbalovom ihrisku sa dodnes nachádza židovský cintorín. O synagóge, rovnako ako aj o židovskej obci v Bošáci, nie sú zachované žiadne písomné doklady.⁷⁶ Drobné zmienky sa nachádzajú aspoň v kronikách. Kronika židovskej školy uvádza, že v roku 1866 bola za vysoké náklady postavená synagóga. Smerom juhozápadne, za cestou, bola aj židovská škola.⁷⁷ Dnes v obci ešte žije niekoľko pamätníkov, ktorí počas Československej republiky (1918 – 1938) navštevovali židovskú školu. Počas likvidácie židov (holokaustu) počas druhej svetovej vojny (1939 – 1945) z pôvodného židovského obyvateľstva v Bošáckej doline zostalo spolu len päť ľudí židovského náboženstva a traja z nich konvertovali na katolicizmus. Počas druhej svetovej vojny bola synagóga spustošená a po vojne zbúraná.⁷⁸

V 18. storočí prebehla kopaničiarska kolonizácia a postupne boli osídlené podhorské a horské oblasti doliny. Počet obyvateľov Bošáca sa postupne zvyšoval. V roku 1950 došlo k oddeleniu 24 kopaničiarskych osád od obce Bošáca a vznikla obec Nová Bošáca. Počet obyvateľov tak v Bošáci výrazne poklesol. Najväčší pokles počtu obyvateľov súvisel s budovaním priemyslu na Považí a so sťahovaním obyvateľov Bošáca do miest, hlavne do Trenčína, Nového Mesta nad Váhom a do iných miest. Pokles sa zastavil až koncom 20. storočia.⁷⁹

Pre ucelený obraz o obci Bošáca predkladáme graf náboženského vyznania obyvateľstva. Počty veriacich sú čerpané z úradných štatistických dát a zo schematizmov nitrianskeho biskupstva.

---

⁷⁴ HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce BOŠÁCA, okres Nové Mesto nad Váhom (1998)* [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=957>.

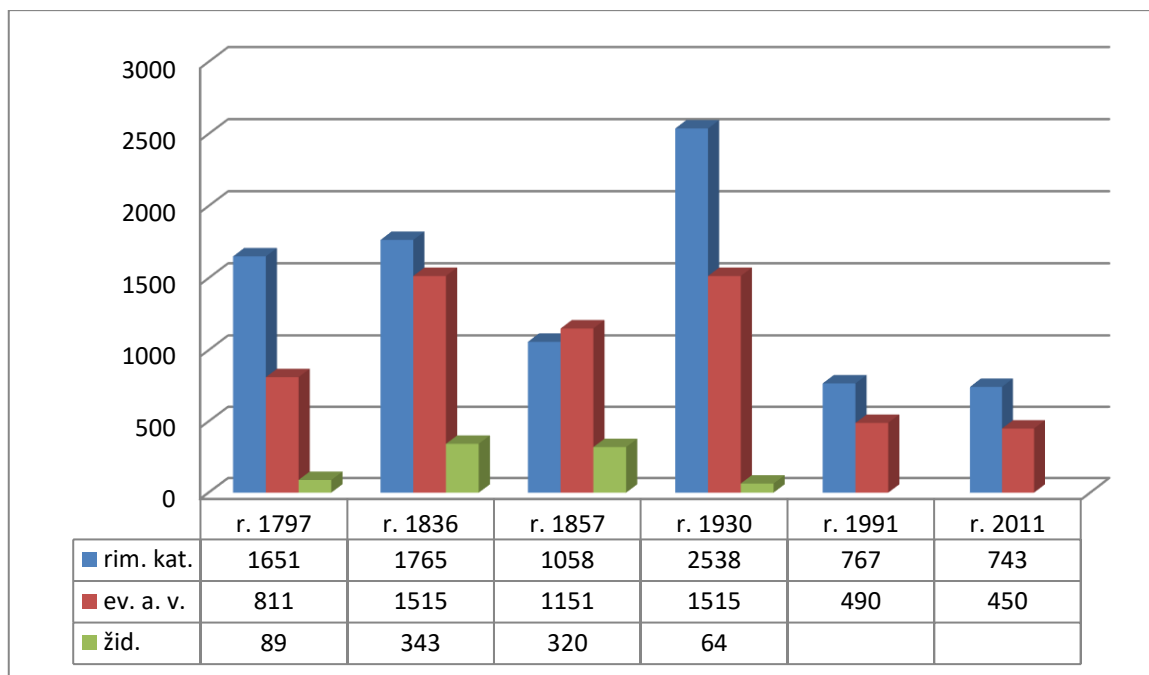
⁷⁵ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

⁷⁶ Na územie dnešného Slovenska pravdepodobne prišli židia už v 1. storočí spolu s vojskami rímskych légii. Príchod židov do Bošáckej doliny možno približne zaradiť do obdobia začiatku prvej polovice 17. storočia.

⁷⁷ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

⁷⁸ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 34 - 35.

⁷⁹ HULÍNEK, Drahošlav. *Z dejín regiónov Bošácka dolina*.

Graf 2: Náboženské vyznanie - Bošáca

V obci sa nachádzajú aj mnohé sochy a kríže. Socha sv. Jána Nepomuckého⁸⁰ je drevená, stojí na murovanom dvojmetrovom vysokom podstavci v kovovom ráme za sklom a je osvetlená. Socha stála pôvodne pri dome nebohého kostolníka, Pavla Gelu, pri moste do Brezovákovho mlyna. V súčasnosti stojí pred farskou budovou. Obraz Ukrižovaného Krista sa nachádza mimo obce. Kríž na Zábreží (Záhrebské) bol postavený v roku 1797 Jánom Kollárom a jeho bratom Štefanom.⁸¹ Zaviazali sa, že ho budú udržiavať nielen oni, ale aj ich potomkovia.⁸² Drevený kríž s latínovým korpusom nachádzajúci sa pred farským kostolom. Kríž na Zábrežskej pri ceste zo Šimároviec do Dolného Srnia.⁸³ Kríž v osade Rolincová pred domom rodiny Katrincovej za cestou. Fundacionálny rodinný kríž pred domom rodiny

⁸⁰ Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁸¹ Kanonická vizitácia u roku 1829 poznamenáva „Mi niže psami spritomnim zeznawame že wistawice nass tatit nebohi Križ Za /Dreyi, takowi tedi sa skazil, mi zase sme nowi postawili, a že buducne gestli bi sa pokazil obligugeme Nassich potomkov abi takowi wdobremsobe obnowowat powinni boli. Prečo aj to pismo zaseba sme pridali, a skřižiakmi vlastnima rukami ucinenimi sme potwrdili. W Bossaczi dne 6. Maja 1796. Jano Kollár. Osstwan Kollár. Praesente Joanne Ružička Jurato Notario Loci m.p.“

Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

Na tomto mieste postavila z vďačnosti po primíciách kríž rodina prvého známeho kňaza pochádzajúceho z Bošáci Adama Kollára, neskoršieho vacovského biskupa. Primície mal na prvú nedeľu po vianociach 3. januára 1796.

⁸² Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁸³ Fundacionálny list. 1862. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

Janečkovej Drevený kríž v osade Zabudišová⁸⁴. Travertínový kríž na novom cintoríne. Kríž na starom cintoríne a kaplnka Panny Márie Lurdskej nachádzajúca sa za kostolom pochádzajúca z roku 1985.

1.3. Zemianske Podhradie

Od začiatku panovania Žigmunda Luxemburského (1368 – 1437) roku 1387 nastal veľký presun majetkovej držby krajiny. Zvýšil sa počet donácií, ktorými prechádzal kráľovský majetok do rúk šľachty. Donačnou listinou z roku 1388 získal beckovské panstvo Ctibor zo Ctiboric (1347? – 1414).⁸⁵ Prvý písomný doklad o Podhradí pochádza z roku 1397. Ide o listinu, ktorou majiteľ Beckovského hradného panstva, Ctibor zo Ctiboric, daroval svoje majetky v Podhradí svojmu bývalému kastelánovi a kapitánovi Jakušovi de Nosiljovi za jeho verné služby. Bol to prvý známy predok neskoršej zemianskej rodiny Podhradských.⁸⁶ Ctiborovu donáciu potvrdil kráľ Žigmund Luxemburský v roku 1397 listinou, v ktorej sa obec spomína pod názvom *Podhrady*.⁸⁷ Táto donácia je považovaná za prvú písomnú zmienku o obci. Donáciu Žigmunda Luxemburského potvrdil aj Zoborský konvent v roku 1399.

V chotári obce sa našli nálezy z doby lužickej⁸⁸, halštatskej a laténskej.⁸⁹ Obec neskôr patrila zemianskym rodom Podhradských, Príleských a Ostrolúckych.⁹⁰ Z hľadiska historického vývoja je zaujímavé, že v roku 1622 sa rozdelilo Zemianske Podhradie na časť zemiansku a na časť poddanskú. Obe časti sa opäť zlúčili v roku 1848. Územie patrilo až do roku 1922 v rámci Trenčianskej župy do dolnotrenčianskeho okresu. Do roku 1989 bolo Zemianske Podhradie súčasťou obce Bošáca.

---

⁸⁴ *Fundacionálny list Štefan Drha*. 1920. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

⁸⁵ KARLÍKOVÁ, Jana. *História obce do roku 1914*, s. 53.

⁸⁶ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 21.

⁸⁷ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

⁸⁸ DVOŘÁK, Pavel. *Stopy dávnej minulosti - Traja v spore 1. Príbeh a dejiny výskumu hradiska lužickej kultúry v Zemianskom Podhradí* (27.4.2011) [2016-04-30]. <<https://www.youtube.com/watch?v=bheEWkzPCIE&list=PLZiVMs0k1TBwyeuLryuYc1P7w-Q13Me8f&index=62>>.

DVOŘÁK, Pavel. *Stopy dávnej minulosti - Traja v spore 2. Príbeh a dejiny výskumu hradiska lužickej kultúry v Zemianskom Podhradí* (27.4.2011) [2016-04-30]. <<https://www.youtube.com/watch?v=9us377J02-g&list=PL13F504A1A8837112&index=87>>.

⁸⁹ BŮBRLOVÁ, Eva. *Zvýšenie turistickej atraktivity mikroregiónu Bošáca*, s. 9.

⁹⁰ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

Historické názvy obce Zemianske Podhradie: v r. 1397 – *Podhrady*,⁹¹ v r. 1477 – *Podhrage*, v r. 1484 – *Podhradie*, v r. 1598 – *Podhrády penes Bossac*.⁹² Názov obce Zemianske Podhradie sa v listinách objavuje od roku 1618. V r. 1808 – *Zemianske Podhradí*. Maďarský názov bol *Nemespodhrágy* alebo *Nemesvárallya*⁹³ a v r. 1927 – Zemianske Podhradie.⁹⁴

V blazóne erbu obce Zemianske Podhradie sa nachádza „v modrom štíte zlatý lev v striebornej zbroji so zaklonenou hlavou, rozdvojeným chvostom, červeným jazykom, držiaci v oboch labách po jednej zlatej trnístej stopke s veľkou zlatostredou a zlatokališnou červenou ružou.“⁹⁵

V obci Zemianske Podhradie sa nachádza renesančný kaštieľ zo 17. storočia,⁹⁶ ktorý bol neskôr prestavaný v klasicistickom štýle. Kaštieľ v prvej polovici 18. storočia vyhorel, v prvej polovici 19. storočia bol opätovne prestavaný a dali mu dnešný klasicistický vzhľad. Pôvodne patril šľachtickej rodine Podhradských a neskôr Prílezkých. V roku 1801 od Prílezkých kaštieľ aj panstvo vyženila rodina Ostrolúckých.⁹⁷ V tomto kaštieli sa údajne stretávala Adela Ostrolúcká⁹⁸ (1824 – 1853) so svojou láskou, Ľudovítom Štúrom (1815 – 1856), ktorý bol v Zemianskom Podhradí častým hosťom na tamojšej evanjelickej fare, kde pôsobil ako kaplán v rokoch 1848 – 1861⁹⁹ jeho brat, Samuel Štúr (1818 – 1861).¹⁰⁰

V roku 1743 v kaštieli gróf Alexius Prílesky založil pre seba, svoju rodinu a svojich poddaných dvornú evanjelickú cirkev.¹⁰¹ Evanjelická encyklopédia Slovenska uvádza rok

---

⁹¹ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

⁹² KARLÍKOVÁ, Jana. *História obce do roku 1914*, s. 56.

⁹³ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 19.

⁹⁴ KARLÍKOVÁ, Jana. *História obce do roku 1914*, s. 57.

⁹⁵ HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce ZEMIANSKÉ PODHRADIE, okres Nové Mesto nad Váhom (1887)* [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=3096>.

⁹⁶ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 28.

LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*, s. 95.

MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

⁹⁷ LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*, s. 95.

⁹⁸ Podľa legendy vyznal Ľudovít Štúr Adele Ostrolúckej lásku na plese usporiadanom v bratislavskom Grasalkovičovom paláci. Ich vzťah ale netrval dlho, pretože Adela vážne ochorela. Vzťah Adely a Ľudovíta je námetom knihy Ľuda Zúbka - *Jar Adely Ostrolúckej*.

ZÚBEK, Ľudo. *Jar Adely Ostrolúckej*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo - Mladé letá, 2004.

⁹⁹ PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*, s. 423.

¹⁰⁰ ŠKVARNA, Daniel. *Zemianske Podhradie a slovenská politika v lete a jeseni 1849*. In KOL. (ed.). *Rok Ľudovíta Štúra 2015 v Zemianskom Podhradí 2015*, Nové Mesto nad Váhom: Miestny odbor Matice slovenskej Bošáca, 2015, s. 24.

Mladší brat Ľudovíta Štúra, Samuel, zomrel v Zemianskom Podhradí v roku 1861 na mozgovú porážku.

¹⁰¹ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*. In DOVINA, Jaroslav (ed.). *Zemianske Podhradie v histórii 1997*. Zemianske Podhradie: Obecný úrad v Zemianskom Podhradí, 1997, s. 141.

1744. V severnom krídle kaštieľa, na prvom poschodí, zriadil gróf Prílesky priestrannú bohoslužobnú miestnosť. V publikácii *Bošácka dolina* sa uvádza, že v západnom krídle kaštieľa sa konávali bohoslužby.¹⁰² *Evanjelická encyklopédia* uvádza, že tento evanjelický zbor je pokračovateľom zboru, ktorý vznikol v tedajšej filii Haluzice v roku 1545.¹⁰³

V Zemianskom Podhradí sa ujala evanjelickej cirkvi ani nie 30 ročná grófka Ester Príleská¹⁰⁴, neskôr Rothützová. Snažila sa o obnovenie haluzickej evanjelickej farnosti. Nie však v Haluziciach, ale v Zemianskom Podhradí. Zvolávala evanjelikov z Podhradia, Bošáce, Štvrťka a Haluzíc do kaštieľa na porady, aby čím skôr dostala od vrchnosti povolenie k založeniu evanjelického zboru v Zemianskom Podhradí. Dňa 2. júna 1782 sa tieto obce medzi sebou zmluvne dohodli obnoviť evanjelický zbor, ktorý bol v Haluziciach založený v čase reformácie. Posielali žiadosti do Trenčína k stoličnej vrchnosti. Odtiaľ prišli 5. decembra 1782 spísať evanjelické rodiny aj dary na stavbu kostola a udržiavanie kazateľa a rektora. Grófka chcela stavať kostol v záhrade svojho kaštieľa, ale zistila, že tam nie je dostatok miesta. Obec Zemianske Podhradie darovala pozemok na stavbu kostola, fary a školy. Listina zemiansko-podhradských zemanov z roku 1782 uvádza zoznam darcov pôdy na stavbu kostola.¹⁰⁵ Namiesto povolenia však prišla odpoveď, že v Podhradí kostol netreba, nakoľko sa v Bošáci nachádza katolícky kostol. Dňa 23. augusta 1783 bol zaslaný prosbopis k cisárovi Jozefovi II. (1764 – 1790). V ňom stálo, aby im bolo milostivo dané povolenie k stavbe kostola a k účinkovaniu kňaza. Dňa 30. októbra 1783 prišla kladná odpoveď.¹⁰⁶

Miesto, na ktorom bolo povolené postaviť kostol, sa ľudovo volalo močidlo (močarisko) a nachádzalo sa blízko potoka Bošáčka. Pozemok musel byť pre stavbu upravený tak, že boli do zeme vrážané dubové a bukové pilóty (stĺpy na spevnenie). V roku 1783 sa v Zemianskom Podhradí vytvoril samostatný zbor.¹⁰⁷

Na jar roku 1785 boli položené základy chrámu.¹⁰⁸ V múzeu v Zemianskom Podhradí sa nachádza listina darcov na stavbu kostola.¹⁰⁹ Stavba kostola bola dokončená v roku

---

¹⁰² OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 29.

¹⁰³ PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*, s. 422.

¹⁰⁴ Bola dcérou Alexia Príleského, známeho právnik. Alexius Príleský pozýva za evanjelického kňaza do Zemianskeho Podhradia svojho spolužiaka z Nemecka Pavla Doležala (1700 – 1778). Ten práve v Zemianskom podhradí napísal v r. 1746 svoje známe dielo – Slovensko-českú mluvnicu v latinčine Gramatica – Slavica – Bohemica s predhovorom od Mateja Bella (1684 – 1769).

¹⁰⁵ *Listina zemiansko-podhradských zemanov o darovaní pôdy na stavbu kostola*, 1782, Múzeum Zemianske Podhradie.

¹⁰⁶ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 142 - 143.

¹⁰⁷ PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*, s. 422.

¹⁰⁸ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 143.

¹⁰⁹ *Súpis darcov pri stavbe ev. kostola*, 1782, Múzeum Zemianske Podhradie.

1801.¹¹⁰ Kostol je unikátom tohto druhu v strednej Európe.¹¹¹ Empírový kostol má kruhový pôdorys. Centrálnu časť tvorí kruhová sieň zaklenutá kupolou. Po obvode tvorí dvanásť polí (obvodovým stĺporadím) arkádovú ochodzu.¹¹² Kostol má štvoro dverí, ktoré smerujú na všetky svetové strany. Podľa vtedajších nariadení ani jedny z dverí nemohli smerovať ku hlavnej ceste.¹¹³ Evanjelická fara bola postavená už v roku 1784.¹¹⁴ Plány chrámu navrhla majiteľka kaštieľa v Zemianskom Podhradí, grófkya Ester Rothütz, r. Príleská.¹¹⁵ Nie je známe, akého smeru bolo vzdelanie pani grófkya, ale je kuriozitou, že plány vypracovala sama a zároveň stavbu chrámu aj financovala.

V čase slovenského obrodného hnutia (1848 – 1849) sa Zemianske Podhradie stalo centrom slovenskej politiky.¹¹⁶ Koncom augusta a 20. septembra 1849 sa členovia SNR - Ľudovít Štúr (1815 - 1856), Jozef Miloslav Hurban (1817 – 1888) a Daniel Jaroslav Bórik (1814 – 1899) - zdržiavali na evanjelickej fare a. v. u Samuela Štúra. Dňa 22. septembra 1849 sa pri tunajšom evanjelickej kostole za prítomnosti katolíckeho kňaza, Štefana Závodníka (1813 – 1885), konalo zhromaždenie za utvorenie slovenskej korunnej krajiny s petíciou pre deputáciu k panovníkovi do Viedne, vyslanou obcami z regiónu.¹¹⁷

V obci sa nachádzala katolícka zvonica z roku 1801, postavená na náklady farnosti. Dovtedy tam stála spoločná zvonica pre katolíkov a evanjelikov, ktorá kvôli zanedbaniu opráv schátrala. Zvon do nej daroval biskup František Xaver Fuchs.¹¹⁸ Terajšia zvonica z rokov 1965 – 1966 je postavená pri dovtedajšom zvonícovom priestore na pozemku vdovy Anny Kusendovej, ktorá pozemok darovala. Zvonica je vysoká 12 metrov, má jeden zvon a od roku 1989 sa v nej zvoní elektricky. V obci sa nachádza aj socha sv. Jána

---

¹¹⁰ LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*, s. 95.

¹¹¹ PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*, s. 422.

¹¹² Z ochodze vedie dlhý rebrík na strechu kostola, ktorý slúžil Ľudovítovi Štúrovi skrývajúceho sa v Zemianskom Podhradí pred cisárskym vojskom po neúspešnom povstaní v roku 1848. Azyl mu poskytol jeho brat Samuel Štúr, pôsobiaci v Zemianskom Podhradí ako evanjelický kňaz.

LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*, s. 95.

¹¹³ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 142.

¹¹⁴ PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*, s. 422.

V chráme sa na žulovej doske nachádza zoznam farárov. Doska bola osadená 10. júna 2001 pri 200. výročí posvätenia chrámu spomíname s vďakou na jeho kazateľov, ktorí tu pôsobili: v r. 1784 – 1831 Žigmund Paulíny, v r. 1831 – 1832 Daniel Korábečný, v r. 1832 – 1848 Ondrej Hlaváč, v r. 1848 – 1861 Samuel Štúr, v r. 1861 – 1909 Jozef Ľudovít Štúr, v r. 1910 – 1934 Daniel Droba, v r. 1934 – 1977 Ľudovít Pavol Domko, v r. 1977 – 1998 Rastislav Tupí, v r. 1998 – 2003 Miroslav Táboorský, v r. 2003 – 2009 Zdenko Zacher a v r. 2009 – dodnes Jana Drottnerová

¹¹⁵ LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*, s. 95.

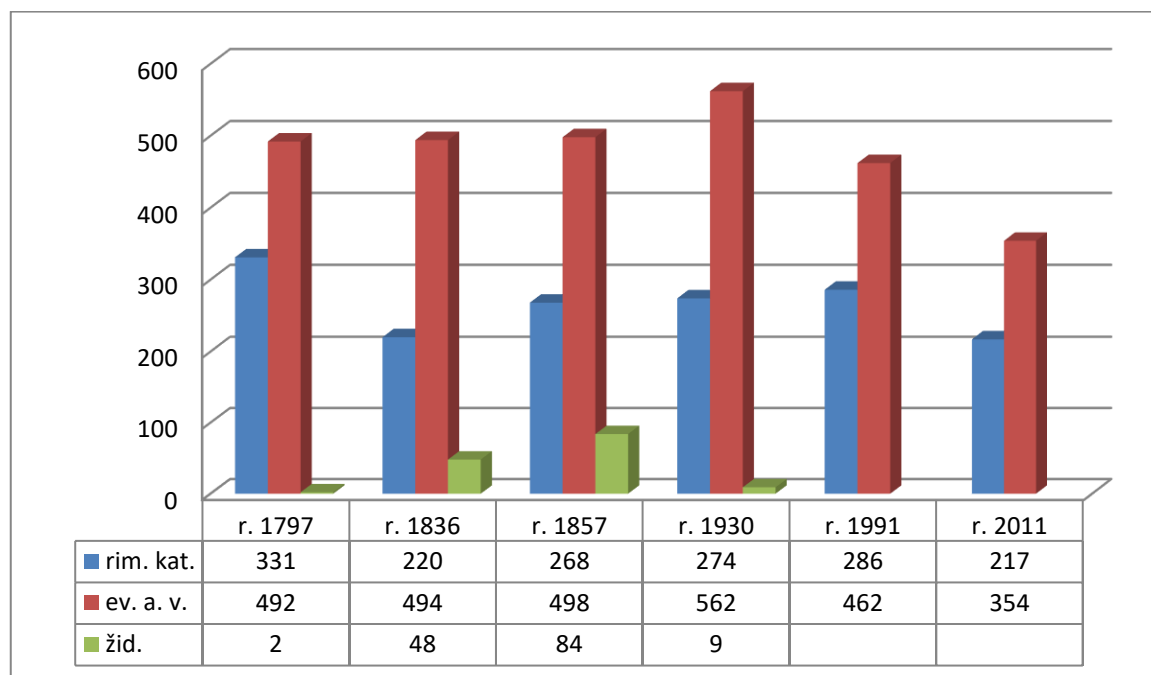
¹¹⁶ ŠKVARNA, Daniel. *Revolúcia a podbradlansko-podjavorinský kraj*. In KOL. (ed.). *Zemianske Podhradie a štúrovské tradície 1998*, Nové Mesto nad Váhom: Miestny odbor Matice slovenskej Bošáca, 1998, s. 20.

¹¹⁷ *Pamätná tabuľa*, 2014, Múzeum Zemianske Podhradie.

¹¹⁸ *Pamätihodnosti Bošáckej fary*. Rukopis, 1798.

Nepomuckého. Je kamenná, stojí na murovanom podstavci pred oknami domu Podhradských, neskôr Príleských.¹¹⁹ V súčasnosti sa nachádza v záhrade pred kultúrnym domom.

O pestrom náboženskom zložení obyvateľstva Zemianskeho Podhradia vypovedá aj graf s prehľadom náboženského vyznania od roku 1797.

Graf 3: Náboženské vyznanie - Zemianske Podhradie

1.4. Haluzice

Na severnej strane Bošáckej doliny na náhornej plošine, bokom od hlavnej cesty vedúcej do doliny leží malá dedinka Haluzice. Prvá písomná zmienka o obci Haluzice pochádza z roku 1398.¹²⁰ Je doložená v pápežskej listine Bonifáca IX. (1350 – 1404) z roku 1398, v ktorej sa spomína miestny farár Andrej Vykardi, ktorý bol kanonikom Bratislavskej

¹¹⁹ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

¹²⁰ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – I. Zväzok, A – M*, s. 274.

STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 46.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 24.

kapituly. V iných zdrojoch sa uvádzajú aj roky 1403 alebo 1477.¹²¹ V chotári obce sa našli pamiatky už z mladšej doby bronzovej. Obec sa dynamicky vyvíjala najmä v stredoveku.¹²²

Na okraji obce stoja na peknom mieste romanticky pôsobiace zrúcaniny starobylého opevneného kostola z roku 1240. Kostol bol spočiatku románsky, neskôr gotický a renesančne upravený.¹²³ Obec bola strediskom cirkevného a náboženského života celej doliny do 18. storočia. Keďže na pravej strane Váhu nebol hrad ani hradisko, kostol slúžil ako krátkodobé útočisko v búrlivých vojnových časoch. Okolo kostola je umiestnený ochranný kamenný múr s vežami a strieľňami. Tesne pri zrúcaninách kostolíka sa tiahne asi 1 km dlhá, 200 m široká a 50 m hlboká Haluzická tiesňava.¹²⁴ Vznikla eróziou potoka v málo hlinitých bridliciach a dolomitoch tohto flyšového pásma Bielych Karpát. Roklina sa neustále rozširuje.¹²⁵ V obci sa nachádzajú kríže na rázcestí od Bošáče a kríž na cintoríne.

Od konca 14. storočia patrila obec k panstvu Beckov ako poddanská obec. V roku 1522 sa v obci nachádzalo 11 sedliackych usadlostí. Od každej z nich sa vyberal „*jeden zlatý a dva denáre, ale museli sa odovzdávať aj dve merice pšenice, raži, jačmeňa, päť meríc ovsa, chmel, hrach, proso, maslo a spolu s obyvateľmi Štvrtku nad Váhom aj jednu ošípanú a ovcu.*“¹²⁶ Kanonická vizitácia z roku 1622 uvádza, že sa v obci darilo pestovaniu viniča.¹²⁷

Najstaršie písomné správy o pomenovaní obce Haluzice: v r. 1398 – *Halusych*, v r. 1477 – *Halozycz villa*, v r. 1479 – *possessio Halwzych*, v r. 1598 – *Haluzicz*, v r. 1773 – *Haluzicze*. Maďarsky *Haluzic, Gallyas*.¹²⁸

V blazóne erbu obce Haluzice sa nachádza „*v modrom štíte nad strieborným položeným obráteným polmesiacom s tvárou medzi dvoma striebornými zlatolistými lipovými vetvičkami strieborná zlatostredá a zlatokališná ruža, prevýšená zlatou, perlami ozdobenou korunkou.*“¹²⁹

¹²¹ TROCHTA, Jozef. *Zoznam fár Slovenska. III. Trenčianska stolica*. Bratislava: Rukopis v knižnici historického ústavu SAV, 1965.

¹²² NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – I. Zväzok, A – M*, s. 274.

¹²³ LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*. Bratislava: Ikar, a. s., 2016, s. 95.

¹²⁴ STANČEK, Ľubomír. *História Bošáckej doliny 1988 č. 2/2 (10.8.2012) [2015-04-19]*. <<https://www.youtube.com/watch?v=8Mr98mThvhQ>>.

¹²⁵ BÚBRLOVÁ, Eva. *Zvýšenie turistickkej atraktivity mikroregiónu Bošáča*, s. 8.

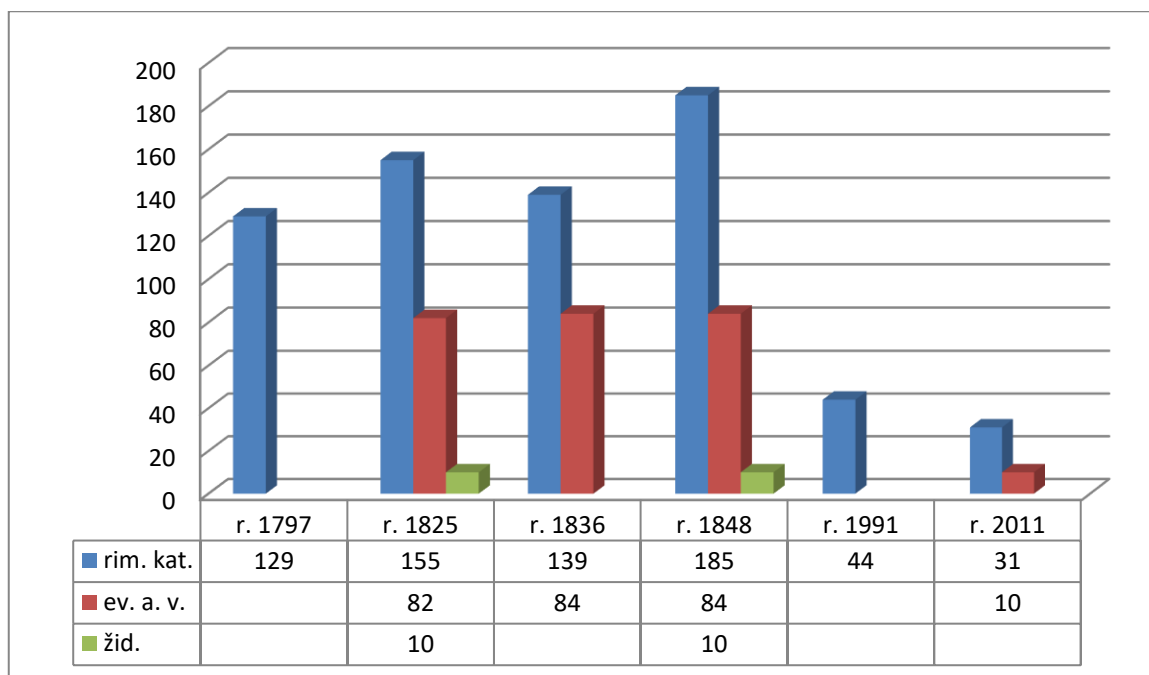
¹²⁶ STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáča*, s. 72.

¹²⁷ *Kanonická vizitácia, 1622*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáča.

¹²⁸ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 19.

¹²⁹ HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce HALUZICE, okres Nové Mesto nad Váhom (2002) [2016-04-26]*. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=3095>.

Pre vytvorenie ucelenejšej predstavy o obci Haluzice predkladáme graf náboženského vyznania obyvateľstva od roku 1797.

Graf 4: Náboženské vyznanie - Haluzice

1.5. Štvrtok

Prvá významná písomná zmienka o obci Štvrtok, situovanej na pravej strane brehu Váhu pod úpäťm Bielych Karpát v susedstve s Bošáckou dolinou, pochádza z listiny uhorského kráľa Žigmunda Luxemburského z 16. júla 1398¹³⁰, v ktorej panovník uvádza dedinu Štvrtok ako majetok vojvodu beckovského hradu, kniežaťa Ctibora zo Ctiboric pod názvom *Chtertekhel*.¹³¹

Obec patrila pod správu beckovského panstva. Neskôr boli vlastními Štvrtka Anna Bánfiová a Ján Račkai. V 16. storočí obec patrila rodine Herdiovcov a Kekesháziovcov. V 18. storočí patrila zemanom Maloveckovcom.¹³² Istý čas tu spravovali majetky Jakušovci. Vlastníkom bol aj zeman Ján Silva. Majetky vo Štvrtku mali v 18. storočí aj rodiny Príleskovci a Ostrolúcki, neskôr Révaiovcí. Od roku 1809 mal od beckovského baróna

¹³⁰ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 338.

¹³¹ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 129.

¹³² STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 95.
NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 338.

Tadeáša Pongráca, spolumajiteľa beckovského panstva, v prenájme samotu Somoš Ján Silvay.¹³³ V čase skorého feudalizmu sa v obci pravidelne vo štvrtok konali týždenné jarmoky. Obyvateľstvo sa zaoberalo predovšetkým poľnohospodárstvom, rastlinnou i živočíšnou výrobou. Remeselnícka výroba sa veľmi nerozvinula. Časom sa tu vystriedalo len niekoľko mäsiarstiev a hostincov.¹³⁴

Historické názvy obce Štvrtok: v r. 1398 – *Chtertekhel*, v r. 1477 – *Chewthewrtek*,¹³⁵ v r. 1479 – *Chethertek*, v r. 1521 – *Chetertek*, v r. 1773 – *Stwrtek*¹³⁶ a r. 1920 – Štvrtok.

V erbe obce Štvrtok sa nachádza „*v modrom štíte na striebornom položenom polmesiaci stojaca, zlatým prstencom nimbovaná korunovaná Panna Mária v červenom rúchu a striebornom plášti, v pravici pred sebou zo zlatým ľaliovitým žezlom, vľavo v náručí so zlatovlasým zlato odetým rovnako nimbovaným Ježiškom, to všetko sprevádzané dvoma zo spodného okraja štítu vyrastajúcimi červenými zlatostredými a zlato kališnými šesťlupňovými ružami na zlatých listnatých stopkách, na každej po jednom červenom privrátenom puku.*“¹³⁷

Obec Štvrtok bola z veľkej časti evanjelická, ako to dokumentuje graf náboženského vyznania obyvateľstva. Veľká zmena nastala zriadením rímskokatolíckej kaplnky Najsvätejšieho Srdca Ježišovho na mieste bývalej školy, keď sa počet veriacich hlásiacich sa k obom konfesiám vyrovnal.

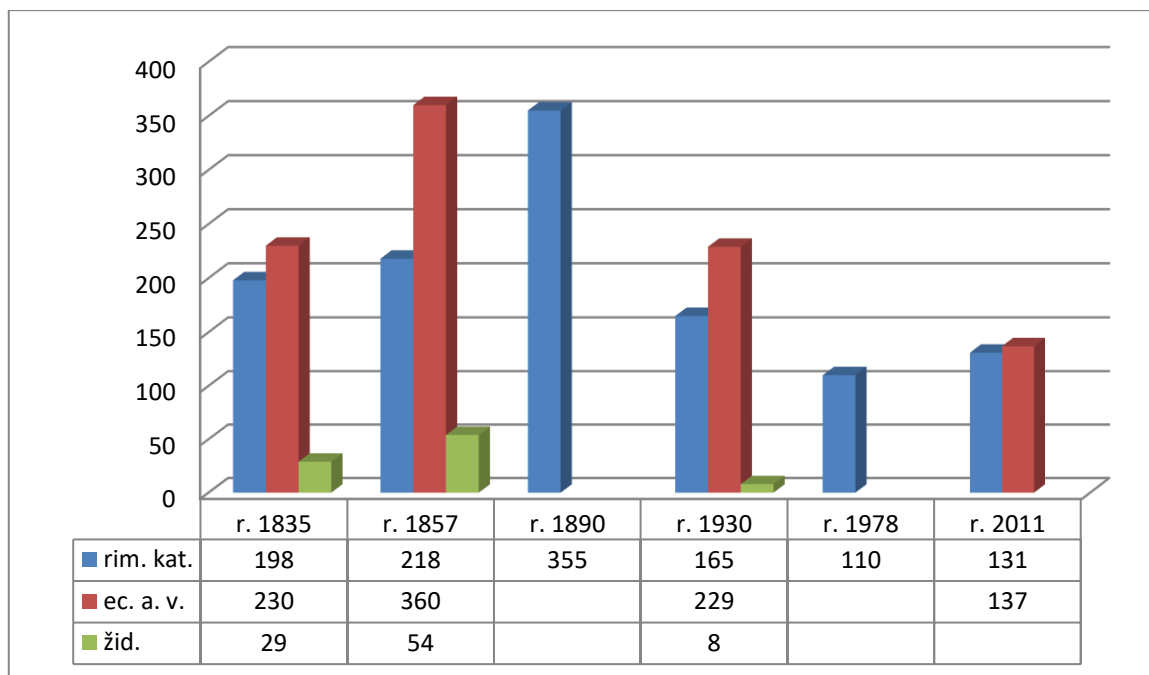
¹³³ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 129.

¹³⁴ *Z dejín obce Štvrtok* [2016-04-20]. <<http://www.stvrtok.com/o-obci/historia>>.

¹³⁵ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 95.

¹³⁶ *Obec Štvrtok n. Váhom. Kronika*.

¹³⁷ HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce ŠTVRTOK, okres Trenčín (2005)* [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=1006>. NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 339.

Graf 5: Náboženské vyznanie - Štvrtok

1.6. Nová Bošáca

Najmladšou obcou sledovaného územia je Nová Bošáca,¹³⁸ ktorá vznikla v roku 1950 odčlenením osád od Bošáce a vytvorením samostatnej obce.¹³⁹ Pôvodne to boli tzv. Bošácke kopianice¹⁴⁰ a osady, ktoré sa spojili a v súčasnosti tvoria obec Nová Bošáca. Sú to: Bestinná, Brezovská dolina, Dolné Kameničné, Dzurákových salaš, Grúň, Hacová, Hajderová, Holička, Horné Remeničné, Hutovec, Chabovec, Janečková, Jastrabská, Koryto, Mravcová, Nová hora, Ochodníciari, Ondrášovce, Osikovo, Predbošácka, Predpoloma, Prieseky, Šance, Šenáková, Španie, U Bazalov, U Čačíkov, Ukovčiar, U Kuvíčkov, Valentová, Valová a Vlčie oko. Prvá písomná zmienka o bošáckych kopianiciach pochádza z roku 1770 *Extyrpturis Bossac*. Obyvateľov volali „extranci“.¹⁴¹ Podrobnejšie informácie o Bošáckych kopianiciach máme zo začiatku 18. storočia.¹⁴²

¹³⁸ KRAVARČÍK, Pavol. *Ludové tradície, piesne a tance z Novej Bošáce*. Nové Mesto nad Váhom: Copystar, 2010, s. 4.

¹³⁹ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 44.

¹⁴⁰ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 19.

PORUBČANOVÁ, Zuzana. *Historie obcí Košíky a Nová Bošáca ve fotografii*. Roztoky u Prahy: Pětka s. r. o., 2015, s. 75.

¹⁴¹ KRAVARČÍK, Pavol. *Ludové stavitel'stvo, kultúra bývania*. In KRAVARČÍK, Pavol (ed.). *Nová Bošáca v histórii 2012*. Nové Mesto nad Váhom: Copystar, 2012, s. 71.

¹⁴² KUKUČA, Jaroslav. *Osídlenie Bošáckych kopianíc*. 1. vydanie. Brno: Tribun, 2016, s. 4.

Dejiny územia obce Nová Bošáca súvisia do roku 1950 s históriou obce Bošáca.¹⁴³ Už začiatkom 17. storočia nedokázala pôda na rovine užiť rýchlo sa rozrastajúcu populáciu.¹⁴⁴ Obyvatelia boli preto nútení obrábať pôdu aj na vzdialenejších územiach. V monografii *Osídlenie Bošáckych kopaníc* túto tému výborne spracoval v roku 2016 Jaroslav Kukuča.¹⁴⁵ Snaha obývať aj vzdialenejšie územia od obce je markantná v dávnejších dobách v dočasných a sezónnych sídlach pastierov a koscov lúk, ktorí nemohli denne dochádzať z domova za prácou. Obrábanie pôdy zo vzdialenej obce bolo nevýhodné. Držitelia pozemkov sa preto rozhodli na nich trvalo usadiť, a tak sa utvorili rozptýlené kopaničiarske sídla. Podľa správy z roku 1649 odvádzali bošácki poddaní od kopaničných zemí v tom čase všetkým zemepánom už 4 funty šafranu, čo naznačuje veľký rozsah kopaničnej pôdy aj jej predchádzajúci dlhodobjší rozvoj.¹⁴⁶

V blazóne erbu obce Nová Bošáca sa nachádza „v striebornom štíte zo zelenej oblej pažite vyrastajúci zelený slivkový strom s modrými slivkami a zelenými listami, sprevádzaný po bokoch kmeňa modrými majuskulnými písmenami C a M.“¹⁴⁷ Písmena C a M pripomínajú patrocínium kostola sv. Cyrila (827 - 869) a Metoda (815 - 885).

Katolícki veriaci bošáckych osád a kopaníc navštevovali vzdialený farský kostol v Haluziciach. Cesta sa im skrátila, keď v roku 1733¹⁴⁸ postavili kostol v Bošáci. Aj návšteva bošáckeho kostola, ktorú uskutočňovali každú nedeľu a pri rôznych ďalších príležitostiach ako krsty, sobáše či pohreby, im zaberala 4 až 5 hodín pešej chôdze. Preto sa veriaci usilovali o postavenie si vlastného kostola priamo v obci,¹⁴⁹ čo sa im v roku 1971 aj podarilo.

V obci sa nachádza aj mnoho krížov, kaplniek a sôch. Socha Božského Srdca Ježišovho na Grúni sa nachádza pred domom Jána Žuchu. Postavili ju farníci v roku 1945 z vďaky za ochranu pri prechode frontu. Kríž nad Jazerami bol znova postavený a posvätený v roku 1967. Kríž na Bestinnom. Kríž pri kostole, predtým pri krčme. Kríž nad Dubovou pri

---

¹⁴³ KRAVARČIK, Pavol – KOL.. *Nová Bošáca v histórii*. Nové Mesto nad Váhom: Copystar, 2012, s.39.

¹⁴⁴ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 44.

¹⁴⁵ KUKUČA, Jaroslav. *Osídlenie Bošáckych kopaníc*. 1. vydanie. Brno: Tribun, 2016.

¹⁴⁶ HORVÁTH, Pavel. *Vývoj kopaníc a kopaničiarskeho osídlenia v oblasti Myjavskej pahorkatiny do konca 18. storočia*. Historické štúdie 1979, roč. 23, s. 119.

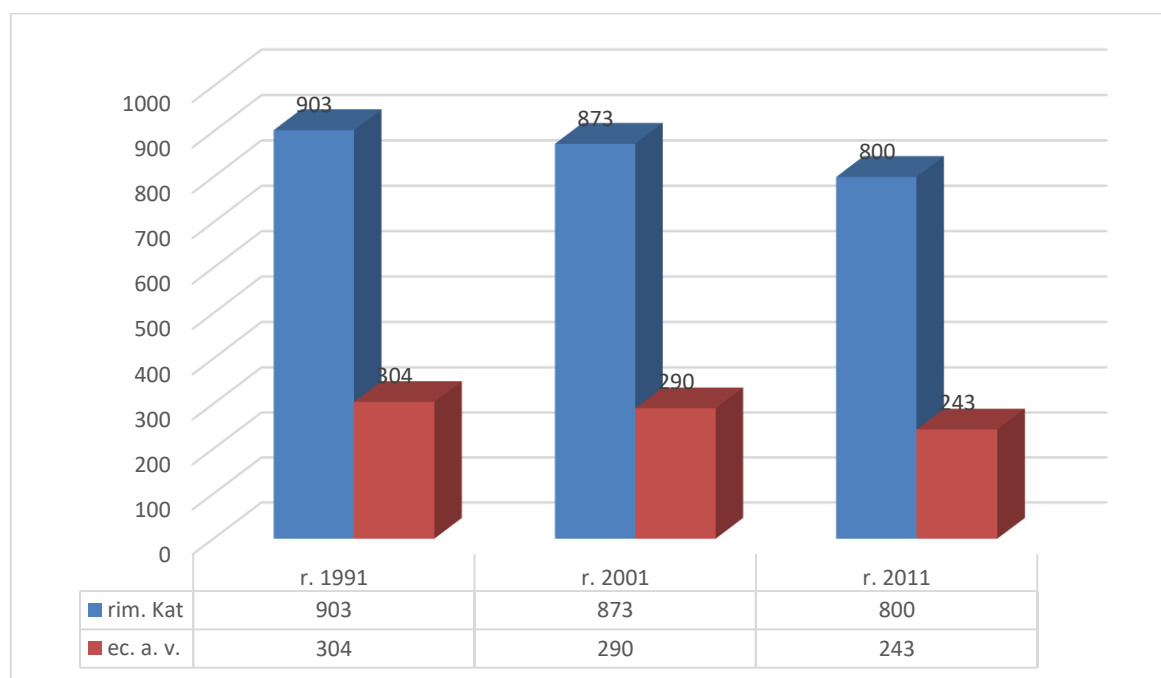
¹⁴⁷ HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce NOVÁ BOŠÁCA, okres Nové Mesto nad Váhom (1999)* [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=991>.

¹⁴⁸ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947*. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, s. 59.

¹⁴⁹ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*. In KRAVARČIK, Pavol (ed.). *Nová Bošáca v histórii 2012*. Nové Mesto nad Váhom: Copystar, 2012, s. 99.

Španí. Kríž na Predpolome II. pred starou školou pri Janegoch.¹⁵⁰ Kríž pri Ukoch. Kríž nad Kuvíčkovcami na ceste na Grúň. Obraz Panny Márie na podstavci nad Priesekami. Železobetónový kríž na cintoríne. Kríž na Šancoch z roku 1987 a kaplnka Panny Márie Lurdskej pri kostole, postavená v roku 1974.

Nakoľko obec Nová Bošáca je najmladšou obcou doliny, nemáme k dispozícii prehľad náboženského vyznania jej obyvateľov. Do roku 1950 boli Bošácke kopianice časťou Bošáce. Náboženské vyznanie obyvateľov Novej Bošáce v rokoch 1950 – 1990 sa nedá presne zistiť, nakoľko sa v tomto období neuvádzalo bydlisko. Jediné dostupné záznamy nám podávajú Štatistický úrad SR z roku 2011 a matriky.

Graf 6: Náboženské vyznanie - Nová Bošáca

¹⁵⁰ *Fundacionálny list*. 1925. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

2. VZNIK FARNOSTI

Na pochopenie úlohy a pôsobenia rímskokatolíckej cirkvi v Bošáckej doline a jej farnosti je potrebné hlbšie predostrieť historicko-spoločenský rámec, v ktorom sa zrodila a pôsobila, a poukázať na jej význam a úlohu. Preto sa musíme vrátiť k jej počiatkom.

Slovanské obyvateľstvo, ktoré prišlo v 5. a 6. storočí na územie dnešného Slovenska, bolo pôvodne pohanské. Prvé hodnoverné pramene dokumentujúce sporadickú kristianizačnú činnosť medzi Slovanmi pochádzajú zo 7. storočia a súvisia s pomerne krátkym pôsobením misie biskupa Amada (584 – 679), prípadne ďalších misionárov, ktorých mená nie sú známe.¹⁵¹ Vplyvom juhonemeckej cirkevnej provincie so sídlom v Salzburgu, ako aj prítomnosťou írsko-škótskej misie na našom území, sa šírenie kresťanstva stávalo intenzívnejšie v druhej polovici 8. storočia. O kontinuitnej kristianizácii tohto priestoru môžeme hovoriť od prelomu 8. a 9. storočia. Pôsobením vierozvestov Cyrila (Konštantína) a Metoda od roku 863 sa na území Veľkej Moravy utvorila samostatná cirkevná provincia.¹⁵²

Upevňovanie kresťanstva bolo čiastočne narušené príchodom starých Maďarov do Karpatsko-Dunajskej kotliny a veľkomoravská cirkevná organizácia postupne prestala jestvovať.¹⁵³ Na jej tradíciu nadviazal predovšetkým Štefan I. (969 – 1038), ktorý postupne vytvoril stabilnú cirkevnú štruktúru a prispel tak výrazným podielom k šíreniu kresťanstva v Uhorskom kráľovstve. V období jeho vlády bolo územie Slovenska začlenené pod správu Ostrihomskej arcidiecézy. A to až do roku 1009, keď Štefan I. zriadil biskupstvo v Jágri. Od toho času veľká časť územia na Slovensku patrila pod správu Ostrihomskej arcidiecézy a na východné Slovensko zasahovali právomoci Jágerskej diecézy.

Po obnovení Nitrianskeho biskupstva (cca. prvá polovica 12. storočia) patrili teda západné dve tretiny územia Slovenska do správy Ostrihomskej arcidiecézy; v rámci nej bolo

---

¹⁵¹ LOPATKOVÁ, Zuzana. *Cirkevné dejiny stredovekého Slovenska*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2013, s.8.

¹⁵² MARSINA, Richard. *Svätá stolica a Slovensko od 9. do konca 18. storočia*. In RYDLO, Jozef, Milan (ed.). *Renovatio spiritualis. Jubilejný zborník k 70. narodeninám arcibiskupa Jána Sokola*. Bratislava: Lúč, 2003, s.45-54.

GÁBRIŠ, Jozef. „*Slovák som ...!*“. *Z pastierika pastier duší a miestokrál'*. Nové Mesto nad Váhom: PhDr. PaedDr. MgrTh. Jozef Gábriš, 2008, s. 91.

¹⁵³ FÜGEDI, Erik. *Kirchliche Topographie und Siedlungsverhältniss im Mittelalter in der Slovakei*. In *Studia slavica*. Rok 1959, roč. 5, č. 3-4, s.36.

na severozápade územne malé Nitrianske biskupstvo. Súčasťou Nitrianskeho biskupstva bola aj Bošácka dolina.¹⁵⁴ Východná tretina Slovenska patrila do Jágerskej diecézy.

Najmenšou organizačnou jednotkou cirkevnej správy boli farnosti viazané spočiatku na systém kráľovských hradov. Na ich činnosť dohliadal hradný farár. Hradné farnosti boli základom pre vytvorenie dekanátov, ktoré predchádzali vzniku archidiakonátov formujúcich sa v rámci biskupstiev v priebehu 12. storočia. Hranice archidiakonátov boli totožné s hranicami žúp, administratívno-správnymi jednotkami Uhorska. Na ich čele stál archidiakon, ktorého úlohou bola pomoc biskupovi v správe jeho diecézy a disponoval tiež čiastočnou súdnou právomocou.¹⁵⁵

Farský systém tvorený sieťou hradných fár, ktorých obvod bol príliš rozsiahly, nedokázal v plnej miere pružne reagovať na potreby pastoračné obyvateľstva, a tak musel byť modifikovaný. Už v polovici 11. storočia sa okolo väčšieho pánskeho sídla zriaďovali farnosti. Preto aj dejiny Bošáckej farnosti sa odvíjajú práve od Haluzického kostola, ktorý sídlil v tesnej blízkosti beckovského hradu a patrila do beckovského panstva. Majitelia beckovského hradu patrili medzi vtedajšiu šľachtu a pohybovali sa v blízkosti uhorských panovníkov. Zaiste, aj osobne poznali kráľovskú rodinu a zblízka pozorovali kráľovský riadiaci aparát. Poznali nariadenia z čias kráľa Štefana I., podporujúceho formovanie farskej siete. Kráľ nariadil, aby si každých 10 dedín na svoje náklady postavilo farský kostol. Jeho staviteľia ho mali zaopatrť dvoma usadlosťami, dvomi nevoľníkmi, koňom, dobytkom (6 volmi a 2 kravami) a 30 menšími zvieratami. O odev kňaza a prikrývky do kostola sa mal postarať kráľ, o liturgické knihy zasa biskup, ktorého právomocou bolo aj dosadenie kňaza.¹⁵⁶

Budovanie cirkevnej organizácie patrilo ku kľúčovým faktorom stabilizácie ústrednej kráľovskej moci a špáni sa stávali upevňovateľmi územnosprávneho členenia krajiny. Toto môžeme predpokladať aj v prípade farského kostola Všetkých svätých v Haluziciach, čím sa upevňovala štruktúra a správa územia spadajúceho pod beckovské panstvo. Postavenie farského kostola v duchu nariadení kráľa Štefana bolo praktickým

---

¹⁵⁴ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 97-98.

¹⁵⁵ FÜGEDI, Erik. *Kirchliche Topographie und Siedlungsverhältniss im Mittelalter in der Slovakei*, s.371, 383-384.

¹⁵⁶ LOPATKOVÁ, Zuzana. *Cirkevné dejiny stredovekého Slovenska*, s.24-27.

krokom, nakoľko okolité obce nemali svoj vlastný chrám a ľudia na bohoslužby prichádzali do najbližšieho kostolíka v obci Haluzice.¹⁵⁷

2.1. Mnísi - eremiti

V 11. – 16. storočí údajne pôsobil v Bošáci rád benediktínov z Panónskej hory, ktorých vystriedali augustiniáni a neskôr pavlíni.¹⁵⁸ Dôkazy nepriameho charakteru hovoria, že ku koncu 12. storočia bola dolina i okolie osídlené emeritmi – putovnými mníchmi. V roku 1275 šľachtici v Novom Meste nad Váhom vyhnaní benediktínov opátstva svätého Martina na Panónskej hore z kláštora a zaujali ich kostol a majetky.¹⁵⁹ Vtedy benediktíni zmenili svoj spôsob života z kláštorného na eremitský.¹⁶⁰ V pápežských desiatkoch z roku 1331 sa spomína mních eremita Ján.

Ďalšie správy hovoria o tom, že už za čias Uhorského kráľovstva, ešte pred príchodom mníchov z Panónskej hory, žili v Bošáckej doline mnísi a tiež benediktíni z opátstva sv. Hipolita v Nitre na Zobore. Po misii slovanských vierozvestcov Cyrila a Metoda prijali benediktíni slovanský bohoslužobný jazyk *Hisptes de Bosach*.¹⁶¹ Môžeme sa domnievať, že aj názov obce pochádza od slova bosák – bosonohý mních – eremita.¹⁶² Po „druhej“ generácii benediktínov niektoré pramene uvádzajú, že po nich zostal kostol Všetkých svätých v Haluziciach a názov časti medzi Bošácou a Zemianskym Podhradím *Svoradovec*.¹⁶³ V testamente Ctibora mladšieho (+ 1433) sa uvádza, že daroval liturgické predmety eremitskej reholi pavlínov. Prejavil aj záujem postaviť im v Bošáckej doline kláštor. Jeho zámer sa neuskutočnil pre jeho náhlu smrť.¹⁶⁴

Jozef Holuby v 13. storočí lokalizuje na tomto území udomácnených mníchov, ktorí pochádzali z rádu benediktínov z Nového Mesta nad Váhom. Časť týchto mníchov si zvolila za spôsob života pustovníctvo. Mnísi *bosáci*¹⁶⁵ si v obci už pred rokom 1380 založili kláštor

¹⁵⁷ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 21.

¹⁵⁸ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 16.

¹⁵⁹ MALÝ, Ľudovít. *Prepozitúra Panny Márie Nové Mesto nad Váhom*. Nové Mesto nad Váhom: Tising, 2010, s. 4.

¹⁶⁰ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

¹⁶¹ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

¹⁶² MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

¹⁶³ Sv. Svorad (980 – 1030) bol benediktínsky mních, ktorý údajne pôsobil aj v Bošáckej doline.

¹⁶⁴ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 22.

¹⁶⁵ Bosák označuje mnícha bosého – neobutého. Chôdza naboso vyjadrovala pokoru, sebazápor, seba umírtovanie. Ako prvý ju zavádza sv. František z Assisi (1181 - 1226).

a kostolík. Bol to pravdepodobne drevený kostolík, ktorý bol filiálnym chrámom Haluzíc. Spomínajú ho kanonické vizitácie z rokov 1611, 1629, 1648 a 1691. V roku 1619 vizitoval haluzickú farnosť evanjelický superintendent Ján Hodík († 1642), pričom stručnou poznámkou konštatoval zlý stav a zaznačil poškodenosť dreveného kostolíka v Bošáci.¹⁶⁶ V roku 1629 sa uskutočnila ďalšia vizitácia farnosti a vizitátor už chválil opravenie starého kostola v Bošáci a haluzický farár dostal príkaz každú tretiu nedeľu predpoludním povedať kázeň v opravenom kostole.¹⁶⁷ Protokol z roku 1691 zaznamenáva, že ide o veľmi starý kostolík, ktorý sa nachádza opäť v nedobrom stave.¹⁶⁸ V 17. storočí kostolík spustol v dôsledku prenikania reformácie do Bošáckej doliny. V roku 1691 údajne kláštor a kostolík zbúrali.

Podľa Ľubomíra Stančeka nie sú známe nijaké vierohodné písomnosti alebo iné vierohodné doklady o ich existencii. Stanček pripúšťa, že kostol a kláštor tu mohli stáť, nakoľko najstaršia zachovaná pečať obce Bošáca má od 17. storočia vo svojom erbe postavu biskupa.¹⁶⁹ Je zaujímavé, že pochádza z obdobia, v ktorom „nepoznáme“ kostol v Bošáci. No podľa pečate s biskupom môžeme usúdiť, že na tomto území bola aspoň nejaká kaplnka zasvätená svätému biskupovi. Nie je vylúčené, že ide o postavu sv. Mikuláša biskupa z Myri (270 – 345/352).¹⁷⁰ Juraj Fojtík uvádza, že „pôvodná kaplnka, zasvätená sv. Mikulášovi – biskupovi, bola filiou Haluzíc.“ ... „V pečatnom obraze z roku 1695 je vyobrazený sv. Mikuláš – biskup s infulou a berlou, v pravej ruke drží kvet.“¹⁷¹

Vo svojom historickom diele *Materiály k dejinám cirkví evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej Holuby* píše „Škoda, že nikde neni stopy o tom kláštore Bošáckom a jeho kaplnke, v jakej podobe byly stavane a v ktorom asi čase povstaly. Žeby Bošáca po "bosákoch" mníchoch dostala meno, to je len domnenka, ale nie nad všetku pochybnosť dokázaná vec...“¹⁷²

---

¹⁶⁶ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*. Rukopis. 2014, s. 7.

¹⁶⁷ *Kanonická vizitácia, 1629*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

¹⁶⁸ *Kanonická vizitácia, 1691*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

¹⁶⁹ STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 16.

¹⁷⁰ STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 8.

¹⁷¹ FOJTÍK, Juraj. *Mestské a obecné pečate Trenčiankej župy*. Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975, s. 91.

NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – I. Zväzok, A – M*, s. 97.

¹⁷² HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkví evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*. Svazek VI. Díel 1. Cirkve evanj. a v. contubernia dolno-trenčiankeho. Liptovský Mikuláš, 1889, Rukopis, s. 322.

Július Gábriš (1913 – 1987), vtedajší novomestský prepoš, vo svojom diele *Dejiny prepozitúry Panny Márie v Novom Meste nad Váhom* uvádza, že rehoľa benediktínov prišla do Nového Mesta nad Váhom po roku 1263. Lenže svoje majetky si dlho neudržali. Po ôsmich rokoch im ich uhorský kráľ Štefan V. (1239 – 1272) odobral. Proti tomu protestovali a v roku 1273 im ich na istý čas vrátili. V roku 1275 im ich zase odobrali. Právny spor benediktínskeho opátstva na Panónskej hore o Nové Mesto trval skoro sto rokov. Benediktíni však pôvodné majetky už nikdy viac nezískali, a preto odišli z Nového Mesta. Gábriš uvádza, že v skutočnosti tam zostali, len zmenili spôsob kláštorného života za eremitský „*Na sever od Nového Mesta, na úpätí Tureckého vrchu, kde neskôr vznikla osada Mnešice, pôvodne Mnišice, si vybudovali pustovnícke stredisko.*“¹⁷³ Tento kláštor umožňoval spoločný život pustovníkov iba v zime. Od jari až do neskorej jesene žili vo svojich pustovniach, ktoré si vybudovali najmä v tichej a uzavretej doline Bielych Karpát – v Bošáckej doline.

Doteraz sa o týchto udalostiach písalo iba v Ochodnického publikácii *Bošácka dolina*, do ktorej prebral informácie od Stančeka a ten sa odvoláva na Holubyho. Je záhadou, prečo Stanček píše, že toto tvrdil Holuby a nie priamo biskup Gabris. Môžeme sa nazdávať, že azda preto, lebo kniha bola písaná za komunizmu v roku 1986 a Gábriša nemohli spomínať.

Tiež je zaujímavé, prečo sa centrálnym farským chrámom nestal starobyľý mníšsky drevený kostolík v Bošáci, ale opevnený chrám v Haluziciach. Môžeme predpokladať, že sa tak stalo najmä z dôvodu jeho situovania v dobrej lokalite na vyvýšenom mieste v blízkosti beckovského hradu a cintorína. V tom čase pod Haluzickú farnosť spadali tieto obce: Haluzice, Bošáca, Podhradie, Bohuslavice, Ivanová, Melčice a Štvrtek.

2.2. Vznik farnosti Haluzice

Podľa Zuzany Zvarovej vznik haluzického kostola spadá do obdobia okolo 12. storočia: „*Budovanie siete farských kostolov totiž prebiehalo už v 11. a 12. stor. a vychádza aj z geografickej blízkosti Beckova, kde pravdepodobne už v 11. stor. existoval tzv.*

---

¹⁷³ GÁBRIŠ, Július. *Dejiny prepozitúry Panny Márie v Novom Meste nad Váhom*, s. 14.

*Beckovský pohraničný komitát, ktorý podliehal priamo kráľovi a mal obranný charakter.*¹⁷⁴ Avšak komitáty sa spomínajú už na prelome 10. a 11. storočia. Tzv. Beckovský komitát patril medzi menšie, ale zastával dôležitú vojenskú funkciu, nakoľko sa nachádzal na strategicky dôležitom mieste. V tom čase pohorie Biele Karpaty nebolo husto osídľované, aby jeho prírodný charakter slúžil ako prirodzená ochrana Uhorského kráľovstva.¹⁷⁵

Starobylosť miesta potvrdzujú aj výsledky povrchového zberu realizovaného v roku 1984. Prevažna nájdeného materiálu sa zaraďuje do 11. – 13. storočia a potvrdzuje prítomnosť obydlí a opevnenia.¹⁷⁶ Podobne, aj patrocínium kostola Všetkých svätých je radené do obdobia románskeho, čiže do 10. až polovice 13. storočia. V tom období toto patrocínium patrilo medzi najpočetnejšie.¹⁷⁷ Václav Mencl kladie vznik kostola do posledného desaťročia prvej polovice 13. storočia.¹⁷⁸

Jozef Holuby uvádza, že „*tento chrám je postavený v románskom slohu vraj v XII. stor.*“¹⁷⁹ Holuby pokračuje: „*domnievam sa, že na mieste Haluzického chrámu, nazývanom Babušinec, nejaká modla stála, ku ktorej okolitý ľud chodieval.*“¹⁸⁰ Túto myšlienku potvrdzuje prax, že aj na iných, predtým pohanských kultových miestach, stavali kresťania svoje chrámy, aby zmenili nielen charakter samotného miesta, ale aj jeho návštevníkov.

Existenciu kostola a farnosti, možno pramenne doložiť do obdobia prvej polovice 13. storočia.¹⁸¹ Nitriansky kanonik Gabriel Czeizela v roku 1299 uviedol, že sa v Haluziciach nachádza „*hrad, škola, fara a kostol z roku 1240*“.¹⁸² Ľubomír Stanček uvádza, že postavením kostola v Haluziciach došlo zároveň k založeniu farnosti medzi rokmi 1230 –

---

¹⁷⁴ ZVAROVÁ, Zuzana. *Haluzice – architektonicko – historický výskum r. k. Kostola Všetkých svätých*. Bratislava: PÚ SR, 2013, s. 102.

¹⁷⁵ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 4 – 5.

¹⁷⁶ KOVÁČ, Ján. *Konzervátorská správa. R. k. kostol Všetkých svätých Haluzice*. Bratislava: Archaeoservices s. r. o., 2014, s. 8.

¹⁷⁷ JUDÁK, Viliam – POLÁČIK, Štefan. *Katalóg patrocínii na Slovensku*. Bratislava: Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta UK, 2009, s. 13-16.

¹⁷⁸ MENCL, Václav. *Stredoveká architektúra na Slovensku*. Praha: Československá grafická únia, 1937, s. 281, 328, 333, 400, 438.

¹⁷⁹ HOLUBY, Ľudovít. *Starobylá soška Panny Márie*. Časopis vlastivedného muzeálneho spolku 1888, roč. 18, s. 170.

Je zaujímavé že na iných miestach uvádza 13. storočie. V tomto prípade sa pravdepodobne môže jednať o preklep.

¹⁸⁰ HOLUBY, Ľudovít. *Starobylá soška Panny Márie*, s. 170.

¹⁸¹ STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 46.

KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 98.

¹⁸² MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

KOL. *Pamiatky na Slovensku: Súpis pamiatok*, s. 388.

CZEIZEL, Gábertól. *Nyitra multja és a nyitravármegyeyi monografia*. Nyitra: Huszár István Konyvnyomdája, 1900.

1240.¹⁸³ Tieto informácie eviduje aj súpis pamiatok na Slovensku. Súpis farností nitrianskeho biskupstva z roku 1310¹⁸⁴ uvádza obec Haluzice medzi farnosťami trenčianskeho archidiakonátu.¹⁸⁵ Peter Kuljaček uvádza, že do 15. storočia sa nikde priamo nespomína farár alebo farský kostol. Preto sa domnieva, že farnosť bola založená až začiatkom 15. storočia.¹⁸⁶ Za zadávateľa stavby kostola môžeme považovať niektorého z vtedajších beckovských špánov.¹⁸⁷

Ďalší pramenný doklad o existencii farnosti v Haluziciach predstavuje súpis pápežských desiatkov z rokov 1332¹⁸⁸ a 1337 prebiehajúci v celom Uhorskom kráľovstve. Kolektormi boli Jacob Barengarius a Raimund de Bonofato. V tomto súpise sa uvádza aj meno kňaza vo farnosti: „*Marcus de Omnibus Sanctis solvit modo quo supra iuratus VI grossos*“¹⁸⁹ - Marek od Všetkých svätých zaplatil tak ako prisaháme šesť grošov. Tretninu vybratých peňazí si ponechal uhorský kráľ Karol Róbert (1288 – 1342). Zo súpisu je isté, že v tom čase sa pri kostole nachádzala aj fara obsadená farárom. V tom čase bola fara drevená, postavená severozápadne od kostola na pozemku ešte aj dnes nazývanom „farársky“. Toto potvrdzuje aj správa z roku 1991, ktorá hovorí, že pri kopaní prípojky na elektrinu sa narazilo na základy budovy.¹⁹⁰ V kanonickej vizitácii z roku 1797 sa píše, že kostol v Haluziciach stál už v roku 1483.¹⁹¹

Obec Haluzice bola teda v 13. storočí strediskom cirkevno-náboženského života. Kostol slúžil aj ako útočisko pred nájazdmi rôznych votrelcov. V roku 1241 drancovali a plienili dediny a mestá tatárske hordy. Bolo celkom samozrejmé budovať v tom čase opevnené kostoly na najdostupnejšom mieste pre všetkých obyvateľov okolia, ale nedostupnom zo strany vpádu votrelca. Haluzický kostol bol v tomto období viackrát prestavovaný ako pevnosť. Bol postavený na viditeľnom a blízkom mieste pre obyvateľov Bošáce, Trenčianskych Bohuslavíc, Štvrtku, Ivanoviec, Melčíc a Zemianskeho Podhradia,

---

¹⁸³ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 32, s. 72 a 145.

MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – I. Zväzok, A – M*, s. 274.

¹⁸⁴ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

¹⁸⁵ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 31.

¹⁸⁶ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 15.

¹⁸⁷ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 4 – 5.

¹⁸⁸ NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – I. Zväzok, A – M*, s. 274.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 24.

¹⁸⁹ SEDLÁK, Vincent. *Monumenta Vaticana Slovaciae (Tomus I). Rationes collectorum pontificiorum in annis 1332 – 1337*. Vydavateľstvo: Trnavská univerzita, 2008, s. 53

¹⁹⁰ KROPILÁK, Miroslav. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I*. 1. vyd. Bratislava: Veda, 1977, s. 185.

¹⁹¹ *Kanonickej vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

Kanonickej vizitácia, 2015, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

ktorých existencia je doložená skôr. Územie Bošáckej doliny bolo riedko obývané a práve tieto obce tvorili prvú farnosť okolo starobylého kostola až do konca stredoveku.¹⁹²

Po obsadení hradu Beckov Matúšom Čákom (1260 – 1321) v druhej polovici 13. storočia zanikol tzv. Beckovský pohraničný komitát a splynul s formujúcou sa Trenčianskou stolicou. Haluzického kostola sa to priamo dotklo, ako uvádza nitriansky kanonik Gabriel Czeizela. Haluzický hrad v roku 1299 dobylo uhorské vojsko Ondreja III. (1265 – 1301), bojujúce proti Matúšovi Čákovi,¹⁹³ ktorý pre svoje mocenské ciele využil oslabenie kráľovskej moci a spustošenie krajiny po tatárskom vpáde (1241 – 1242).¹⁹⁴ Pravdepodobne ide o haluzický kostol, lebo v tých časoch kostol dostal svoj obranný charakter.¹⁹⁵

Od začiatku 14. storočia sa v okolí Bošáckej doliny stretávame s eremitmi, ktorí konajú pastoračnú činnosť na farách a podliehajú ostrihomskému arcibiskupovi.¹⁹⁶ Okolo roku 1435 haluzický kostol opätovne opevňovali a v podstate premenili na prednú stráž Trenčianskeho hradu údajne husiti, na Slovensku nazývaní Bratříci.

2.3. Údajne husitský kostol

Ivan Houdek (1887 – 1985) uvádza, že v 15. storočí haluzický kostol pre jeho strategickú polohu obsadili bratříci,¹⁹⁷ ktorí ho využívali ako vojenskú pevnosť.¹⁹⁸ Tvrdí to na základe románu *Bratrstvo* od Aloisa Jiráka,¹⁹⁹ v ktorom sa autor zaoberá aj dejinami Bošáckej doliny a do jej prostredia kladie pôsobenie bratrických skupín. Hlavnou postavou v románe je zeman Kozič pochádzajúci zo Zemianskeho Podhradia, ktorý sympatizoval s husitskými myšlienkami a bol jedným z hlavných aktérov bratrického hnutia na Slovensku. Vďaka nemu bol kostol v Haluziciach pre svoju strategickú polohu istý čas

---

¹⁹² ZVAROVÁ, Zuzana. *Haluzice – architektonicko – historický výskum r. k. Kostola Všetkých svätých*, s. 29.

¹⁹³ HALAŠA, Ján. *Haluzický kostol*. Trenčín: Informačná správa Okresného múzea v Trenčíne, 1959, s. 24 – 26.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 47.

CZEIZEL, Gábortól. *Nyitra multja és a nyitravármegyei monografia*. Nyitra: Huszár István Konyvnyomdaja, 1900.

¹⁹⁴ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

¹⁹⁵ STANČEK, Eubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 72.

¹⁹⁶ GÁBRIŠ, Július. *Dejiny prepozitúry Panny Márie v Novom Meste nad Váhom*, s. 15.

¹⁹⁷ STANČEK, Eubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 33.

¹⁹⁸ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 75.

¹⁹⁹ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

v rukách bratrickej skupiny premenený na bratricku pevnosť. Nakoľko sa bratříci na Považí dlhší čas nezdržali, tvrdenia opierajúce sa o dej románu nie sú relevantné.²⁰⁰

Spanilé výpravy husitských vojsk a ich pustošivé nájazdy mali za cieľ čo najviac spustošiť územie kráľa Žigmunda Luxemburského. Vojaci okrádali obyvateľstvo a ničili ich majetky, preto nebolo možné, aby domáci podporovali husitské hnutie a jeho myšlienky. Žigmund Luxemburský zaviedol na obranu krajiny mnohé vojenské opatrenia. Jedným z nich bolo aj vymenovanie majiteľa Beckova, Ctibora zo Ctiboríc, za ochrancu krajiny proti husitom.²⁰¹

K rôznym mienkam o husitskom kostole v Haluziciach sa Jozef Holuby vyjadruje nasledovne: „*haluzický kostol v rokoch 1545 – 1671 a v rokoch 1706 – 1709 užívali a mali v držbe evanjelici*“²⁰². Predtým a potom iba katolíci. Husitská mienka o založení alebo vlastníctve kostola bola opakovane vyvrátená Holubym, ale aj výskumom pôsobenia husitov na Slovensku. V roku 1915 Holuby uverejnil v časopise *Cirkevné listy* článok s názvom *Údajne husitský kostol haluzický*. Cieľom tohto článku bolo vyvrátiť údajné tvrdenie, že ide o kostol postavený husitmi. Odvoláva sa na návštevu prešporského profesora Könyökyho v Haluziciach, ktorý ho datoval do konca 12. a začiatku 13. storočia. „*Haluzický kostol tedy nemohli stavať Husiti, keď už dávno pred narodením Husa bol vystavený*“.²⁰³ Aj Ľubomír Stanček zastáva názor že „*českí bratia, alebo husiti tu nikdy neboli ani haluzický kostol nemali v užívaní*“.²⁰⁴ Myšlienky reformačného a husitského hnutia sa osobitne ujali iba medzi zemiansko-podhradskými zemanmi.²⁰⁵

Ako sme už spomenuli vyššie, na celom území Bošáckej doliny a v jej okolí bolo usadených viacero mníchov. K roku 1447 sa uvádza, že augustiniáni, eremiti z Nového Mesta nad Váhom, prešli do Beckova a prevzali pastoračiu na celom moravsko-slovenskom území až do čias reformácie.²⁰⁶

---

²⁰⁰ ZÁMEČNIKOVÁ, Zuzana. *Reformácia a rekatolizácia v Bošáckej doline v rokoch 1571 - 1801*. Trnava: Trnavská univerzita, 2013, s. 29.

²⁰¹ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 5 – 6.

²⁰² STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 47.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 26.

STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 33.

²⁰³ HOLUBY, Eudovít. *Údajne husitský kostol haluzický*. *Cirkevné listy* 1915, ročník XXIX, č. 3, s. 162 – 163.

²⁰⁴ STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 33.

²⁰⁵ *Kancelária prezidenta republiky*, K č. j. 608171/71-3v.

²⁰⁶ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 22.

2.4. Obdobie reformácie

Obdobím reformácie (od 16. stor.) nastáva pre Bošácku dolinu náročné obdobie. Reformačné hnutie má svoj počiatok už v snahách Johna Wycliffa (1324 – 1384),²⁰⁷ ktorý pôsobil na univerzite v Oxforde. Tento anglický učenec začal ako prvý kritizovať prepojenie svetskej a cirkevnej moci, ku ktorému dochádzalo v stredoveku.²⁰⁸ Jeho spisy prenikli na európske univerzity a našli pokračovateľov jeho myšlienok v našich krajinách. Tak sa k nim dostal aj Ján Hus (1369 – 1415),²⁰⁹ ktorý ďalej myšlienky rozvinul a vytvoril súbor svojich výhrad voči učeniu a pôsobeniu cirkvi.²¹⁰ Ján Hus bol po odsúdení na Kostnickom koncile (1414 – 1418) v roku 1415 upálený.²¹¹ Napriek tejto perzekúcii sa Husove myšlienky spontánne šírili medzi českým ľudom a prenikali aj na slovenské územia, najmä do pohraničných oblastí ako napríklad Bošácka dolina.

Reformačné snahy však prenikli aj do okolitých krajín a našli svoju odozvu v 16. storočí v Nemecku. Martin Luther (1483 – 1546)²¹² v predvečer sviatku Všetkých svätých v roku 1517 pribil na bránu chrámu vo Wittenbergu 95 téz proti predávaniu odpustkov.²¹³ Keďže bol vysokoškolským profesorom, našiel silnú podporu mladej inteligencie a novoobjavená kníhtlač (1443) napomohla rozšíreniu jeho kritických reformátorských myšlienok do všetkých krajín Európy.²¹⁴ V roku 1530 sa v Augsburgu formulovalo evanjelické vyznanie viery augsburského vyznania.²¹⁵

Značný dosah na oblasť skúmaného kraja mali tieto udalosti z dvoch dôvodov. Na jednej strane preto, lebo hornaté kraje Slovenska boli často kolonizované banskými nemeckými rodinami, ktoré v nemčine prijímali nové vierovyznanie a šírili ho aj na okolité oblasti. Na druhej strane preto, lebo obyvateľstvo už niečo pochytilo od predošlých

---

²⁰⁷ JUDÁK, Viliam. *Učebné texty z cirkevných dejín*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2002, s. 100.

²⁰⁸ STACEY, John. *John Wycliffe* [2015-04-11]. <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/650168/John-Wycliffe>>.

²⁰⁹ HVOŽDARA, Miroslav. *Verím a sľubujem*. Konfirmačná príručka. Liptovský Mikuláš: Transcius a.s., 2009, s. 129.

²¹⁰ ŠPIRKO, Jozef. *Cirkevné dejiny II*. Martin: Neografia, 1943, s. 75.

²¹¹ MORICOVÁ, Jana. *Stručné dejiny ekumenického hnutia*. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2004, s. 28 – 30.

JUDÁK, Viliam. *Učebné texty z cirkevných dejín*, s. 100.

²¹² HVOŽDARA, Miroslav. *Verím a sľubujem*, s. 130 – 131.

²¹³ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 98.

²¹⁴ ŠPIRKO, Jozef. *Cirkevné dejiny II.*, s. 130.

²¹⁵ MORICOVÁ, Jana. *Stručné dejiny ekumenického hnutia*, s. 28.

JUDÁK, Viliam. *Učebné texty z cirkevných dejín*, s. 104 – 109.

reformátorských kazateľov. Tieto dva faktory mali nesporný vplyv na uchytenie nových náboženských myšlienok. Neobišlo to ani Bošacku dolinu, a tak sa reformované vierovyznania začali zakoreňovať aj medzi miestnym ľudom. To malo veľký vplyv na ďalší vývoj obyvateľstva z hľadiska náboženského zloženia. Výrazný nárast reformovaného vierovyznania neveštil katolíckej šľachte nič dobré a čoskoro sa dostával aj medzi šľachtu. Všetky snahy o rekatolizáciu boli vo svojej podstate veľmi málo úspešné, keďže už v 18. storočí bolo na skúmanom území takmer 40% protestantov – evanjelikov. Keď Jozef II. (1741 – 1790) vydal tolerančný patent (13. októbra 1781) voči protestantizmu,²¹⁶ evanjelikom svitli lepšie časy.²¹⁷

Nakoľko jednoduchosť, jasnosť a pastoračná účinnosť Lutherových reforiem bola veľmi prítlačivá a fascinovala mnohých ľudí, katolícka cirkev musela čeliť oslabeniu. Reformované hnutia sa stali prítlačivými pre ľudí najmä svojimi nenáročnými požiadavkami. Predovšetkým to bola jednoduchosť vyznania. Stačilo veriť v Ježiša Krista a v jeho zásluhy a zveriť svoj život do jeho rúk a nebolo potrebné konať skutky pokánia na odpustenie hriechov. Reformované kostoly boli jednoduchými stavbami bez obrazov, krížov, sôch či výzdoby. Veriaci spravidla nemuseli platiť cirkevnú daň v takej výške ako katolíci a jednoduchosť liturgie v reči ľudu a bez omšových štipendií bola organizačne nenáročná. Okrem toho sa hlásala rovnosť všetkých veriacich bez ohľadu na úrad či postavenie v cirkevnej štruktúre, čo bolo a je sympatické až dodnes. V Nemecku sa tento model cirkvi pevne ujal a vďaka spomínaným nemeckým vystaňovalcom v banských mestách na území Slovenska triumfoval. Podobne to bolo aj v Čechách vďaka ich husitskej minulosti a sudetským Nemcom. Odtiaľ to bol už len kúsok k Bošackej doline. Ako teda zareagovala katolícka strana na reformáciu? Keďže sa pápežstvo ocitlo v defenzíve, už v roku 1542 bola pod vedením kardinála Carafu (1517 – 1561) založená kongregácia *Sanctum Officium Sanctissimae Inquisitionis* a vyšiel prvý zoznam zakázaných kníh.²¹⁸

Bitka pri Moháči v roku 1526 mala viacero negatívnych dopadov na Uhorsko a jej obyvateľov. Nepriamo umožnila i šírenie myšlienok reformácie. Zomrelo v nej totiž mnoho dignitárov katolíckej cirkvi v Uhorsku, čo viedlo k destabilizácii náboženských pomerov v krajine.²¹⁹ Farnosť a jej obyvatelia začali zažívať krušné chvíle. „V bitke pri Moháči,

---

²¹⁶ KUSENDOVÁ, Dagmar – KOL. *Historický atlas evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 2011, s. 57 – 59.

²¹⁷ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 142.

²¹⁸ JUDÁK, Viliam. *Učebné texty z cirkevných dejín*, s. 115.

²¹⁹ MRVA, Ivan – SEGEŠ, Vladimír. *Dejiny Uhorska a Slováci*. Bratislava: Perfekt, 2012, s. 141.

v roku 1526 padlo okrem mnohých príslušníkov významných rodín aj sedem uhorských biskupov, čo vážne narušilo dovtedy pevnú organizáciu katolíckej cirkvi. *Vojna o uhorskú korunu, anarchia a zmätky spôsobili úplný rozpad cirkevnej štruktúry Uhorska, čo napomohlo voľnému šíreniu reformácie po celej krajine.*²²⁰ Tým sa začal rozklad náboženskej jednoty.²²¹ Tiež občianska vojna medzi Ferdinandom I. Habsburským (1503 – 1564) a Jánom I. Zápoľským (1487 – 1540) v rokoch 1527 – 1528 oslabila kráľovskú moc a nebola schopná podniknúť účinné kroky za jednotu viery.²²²

Nové učenie prezentované Martinom Lutherom a jeho žiakmi si pomerne rýchlo nachádzalo prívržencov medzi vtedajšími pánmi. Neskôr sa k nemu pridávali aj poddaní, ktorí rešpektovali známe *cuius regio, eius religio*.²²³ A tak sa reformačné hnutie udomácňovalo medzi obyvateľmi osvojovaním si náboženstva svojho pána. Veľa šľachty prešlo k reformácii. Avšak, *„reformácia na Slovensku sa značne odlišovala od reformácie v Nemecku.*²²⁴ Prví k reformácii prestúpili majitelia Beckovského hradu - František (1616 – 1660) a Helena Bánfiovci.²²⁵ Keď Bánfiovská vetva vymrela po meči, vlastníctvo beckovského panstva v roku 1648 prešlo pod správu komposesorátu.

Katolícka cirkev reagovala protireformáciou, ktorej hlavnými nositeľmi mali byť jezuiti a katolícka šľachta sa snažila ubrániť „novej viere“. Na snemoch v rokoch 1523 a 1525 prijali prísne zákony na zabránenie šírenia protestantizmu. Tieto sa však nedodržiavali, keďže nové učenie si už získalo mnoho vplyvných ľudí. *„Zemepáni mali možnosť ustanoviť si za farára vhodného človeka, či to bol evanjelik alebo katolík. Vierovyznanie farára, ale aj zemepána mali nasledovať ich poddaní. Isté je, že mnohí prechádzali do „novej Cirkvi“ nie z vlastného presvedčenia, ale z prinútenia.*²²⁶ Už v roku 1545 sa uvádza, že farár haluzickej farnosti, istý Abel, prešiel s obyvateľmi Bošáckej a Ivanovskej doliny, ktorá susedí s Bošáckou dolinou, k evanjelickej cirkvi.²²⁷ Nižšie

---

²²⁰ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 76.

Celé Uhorsko 10 rokov po bitke pri Moháči malo len troch vysvätených biskupov. Kde bol súci biskup, tam sa protestantizmus do roku 1560 nemohol silnejšie ujať. A to je hlavná príčina, prečo sa protestantizmus i pri všetkých tradíciách v Uhorsku silne ujal. Lebo najľahšiu pôdu mal tam, kde nebolo biskupa, alebo bol nesúci. V tom období vola väčšina farností neobsadená, nakoľko sa duchovný odsťahovali do bezpečných krajov.

ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny II.*, s. 197.

²²¹ ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny II.*, s. 196.

²²² RÁBIK, Vladimír a Kol. *Vývoj cirkevnej správy na Slovensku*. Krakov: Bibliotheca Historica Tyrnaviensis, 2010, s. 337.

²²³ V preklade: „Koho panstvo, toho náboženstvo“.

²²⁴ JUDÁK, Viliam. *Učebné texty z cirkevných dejín*, s. 121.

²²⁵ ZÁMEČNIKOVÁ, Zuzana. *Reformácia a rekatolizácia v Bošáckej doline v rokoch 1571 - 1801*, s. 31.

²²⁶ JUDÁK, Viliam. *Učebné texty z cirkevných dejín*, s. 122.

²²⁷ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 25.

duchovenstvo nemalo dostatočné vzdelanie a ich pôsobenie záviselo od svetských pánov, preto ľahko prijímalo nové myšlienky. Mnohí kňazi sa domnievali, že cirkevná vrchnosť nové myšlienky schváli. V roku 1560 asi štvrtina kňazov prešla k protestantom.²²⁸

Ivan Houdek (1887 – 1985) uvádza, že od 16. storočia obsadili haluzický kostol evanjelickí veriaci.²²⁹ Jozef Holuby uvádza, že evanjelici mali haluzický kostol v moci v rokoch 1545 – 1671 a potom v rokoch 1706 – 1709.²³⁰ Ako sa haluzická farnosť dostala do rúk evanjelikov, Holuby opisuje nasledovne: „v tom čase²³¹ v Haluziciach, dedinke to na pravom brehu Váhu ležiacej a k Beckovskému panstvu patriacej, reformoval cirkev učení a pobožný ev. farár Ábel, a nedá sa myslieť, žeby Haluzická cirkev prv bola prijala evanjelické vyznanie, než Beckovská, v ktorej mal sídlo veľmož Bánfi. Že však ani Jana Schindlera,²³² ani Ábela v sozname ordinovaných vo Wittenbergu nenachodím, domnievam sa, že oba boli r. katolíckym biskupom na úrad vysvätení a potom povznaše evanjelickú pravdu, spolu so zemským panstvom a s celými cirkvami pripojili sa k cirkvi evanjelickej, jako na to mnoho príkladov máme.“²³³ V tomto období mnoho kňazov nevedelo dokázať svoju kňazskú ordináciu. Evanjelický superintendent, Eliáš Láni (1570 – 1618), v správe z vizitácie uvádza, že v rokoch 1540 – 1660 patrilo kostol protestantom – evanjelikom.²³⁴

Stav farnosti možno však naďalej sledovať vďaka zachovaným protokolom z vizitácií. V roku 1611 sa počas reformácie po prvýkrát uskutočnila vizitácia, ktorá mala za cieľ spísanie majetku pre odovzdávanie dávok. Vizitácia spomína, že onedlho došlo k vojnovým nepokojom a vyplieneniu farského kostola v Haluziciach hajdúchmi. Superintendent Ján Hodík († 1642) trikrát vizitoval farnosť, a to v rokoch 1619, 1625 a 1629. Počas tretej vizitácie, v ktorej je dopodrobna rozpísaný majetok farnosti, vizitátor chválil opravenie starého kostola v Bošáci a haluzický farár dostal príkaz každú tretiu nedeľu predpoludním povedať kázeň v opravenom kostole, keď prvú rannú kázeň odbavil v Haluziciach.²³⁵ Na jeseň 1643 farnosť vizitoval superintendent Zachariáš Láni (1600 – 1645) a v roku 1648 Joachim Kalinka (1601 – 1678). Koncom roka 1654 druhýkrát vizitoval

---

²²⁸ RÁBIK, Vladimír a Kol. *Vývoj cirkevnej správy na Slovensku*, s. 338.

²²⁹ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 6.

²³⁰ STANČEK, Eubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 15.

²³¹ Jozef Holuby spomína rok 1545.

²³² Jan Schindler - Prvý evanjelický farár v Beckove.

²³³ HOLUBY, Eudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 322.

²³⁴ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

²³⁵ *Kanonická vizitácia, 1629*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

farnosť Joachim Kalinka, ktorý vo vizitačnom protokole uvádza opravy haluzického kostola, ako aj zhotovenie chóru.²³⁶

Počas obdobia reformácie podľa historikov Judáka a Špirku „evanjelici augsburgského vyznania sa stále snažili dokázať, že sú pravovernými katolíkami.“²³⁷ Toto tvrdenie potvrdzujú aj Holubyho záznamy. Počas reformácie sa v haluzickom kostole uchovávali ornáty, monštrancia a v kostole boli, dokonca, i oltáre, k čomu Holuby poznamenáva: *"Tedy aj keď tunajšie obyvateľstvo prijalo evanjelickú vieru, nevyhodili zbytočne oltáre, ale jich nechali na svojom mieste."*²³⁸ Peter Kuljaček sa domnieva, že zachovanie pôvodných troch katolíckych oltárov nepriamo dosvedčuje existenciu katolíckej komunity do roku 1611.²³⁹ Domnieva sa, že to azda preto, lebo roku 1608 protestanti platili desiatok katolíckemu biskupovi, a to až do roku 1610.²⁴⁰ A k soške Panny Márie, ktorú našiel katolícky farár v kostole v Bošáci, keď tam v druhej polovici 17. storočia prišiel, Holuby píše: *„Jak tam pri reformácii Haluzickej cirkve, v kaplnke Bošáckej bola soška Márie s Jezuliatkom, o ktorej pozdejsie fabulovali katolíci, že sa preslávila mirakulami, iste ju nevyhodili, ale nechali na mieste stáť. Však, keby tu drevenú sošku boli chceli zničiť, mali k tomu od roku 1545 do 1673-ho dosť času.“*²⁴¹ Je tiež zaujímavé, že na haluzickom zvone z roku 1548, ktorý Holuby zakreslil,²⁴² teda už z obdobia po reformácii v Haluziciach (1545), je vyrytý obraz Panny Márie s Ježiškom a nápis *všetci svätí, orodujte vždy za nás*, čo evanjelici neuznávajú. Môžeme sa nazdávať, že evanjelická viera obyvateľov haluzickej farnosti v 16. a 17. storočí bola silne poznačená katolicizmom, keďže sa nechceli vzdať katolíckych oltárov, ornátov, monštrancie a úcty k Panne Márii.

2.5. Obdobie rekatolizácie

V tomto období vznikla aj tzv. vnútorná katolícka reforma, ktorá sa živila a vyrástla z vlastnej katolíckej pôdy. Nemôžeme ju chápať ako reakciu na reformáciu. Reforma splnila

---

²³⁶ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 140.

²³⁷ JUDÁK, Viliam. *Učebné texty z cirkevných dejín*, s. 121.

ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny II.*, s. 195.

²³⁸ HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 322

²³⁹ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 22.

²⁴⁰ Uhorský snem, ktorý sa konal v Bratislave na jeseň v roku 1608 a ten potvrdil právo dobrovoľne a slobodne sa rozhodnúť pre svoje náboženstvo. Po žilinskej synode začala evanjelická cirkev budovať svoju organizačnú štruktúru nezávislú na katolíckej cirkvi.

²⁴¹ HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 322.

²⁴² HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 321.

dávne túžby a volania po reforme. Vnútoraná reforma sa rozvíjala zo zárodkov, ktoré vznikli už dávno pred reformáciou.²⁴³

V rokoch 1545 – 1563 sa zišiel v severotalianskom Tridente koncil²⁴⁴, ktorý bol azda najväčším opatrením. „Jedným z jeho hlavných cieľov bolo priviesť protestantov späť do katolíckej cirkvi.“²⁴⁵ Boli na ňom vydané náučné dekréty o Svätom písme a cirkevnej tradícii, náuke o ospravedlivení,²⁴⁶ o sviatostiach, očistci a odpustkoch, ktoré odstránili niektoré nedorozumenia. „Keďže zlo vyvieralo zo zosvetárčeného kléru, najsúrnejšia bola reforma kléru.“²⁴⁷ Disciplinárne dekréty predstavili základ pre normy kňazskej výchovy podľa vzoru sv. Ignáca, života v reholiach a ohlasovania Evanjelia. Tieto reformné dekréty viedli aj k obnove pastoračnej starostlivosti, misií, katechézy a starostlivosti o chudobných a chorých. Čoraz početnejšie sa objavovali a presadzovali prejavy ľudovej zbožnosti s čoraz živšími a obľúbenejšími procesiami a púťami na počesť Panny Márie a z úcty k nej. Teda toto ľudové znovuzrodenie katolíckej zbožnosti malo vplyv na askézu vnútorné zdokonalenie veriacich.²⁴⁸

Svoj obraz si rekatolizácia našla aj v umení: pompézna baroková architektúra, sochárstvo, výtvarné umenia a hudba – všetko s cieľom osloviť veriaceho človeka a navodiť v ňom silné vedomie *ecclesia militans et triumphans*.²⁴⁹ Toto obdobie môžeme označiť pojmom katolícka renesancia.²⁵⁰ V roku 1648 upravil situáciu v Nemecku tzv. Westfálsky mier (1648) v súlade s princípom rovnosti dvoch vierovyznaní a uznaním reformovaných. To však neznamenal koniec reformácie, ale iba jej presmerovanie na inú cestu.²⁵¹ Všeobecne vzaté, katolícka reforma bola poznačená pečaťou reštaurácie a vzkriesením scholastiky. Protireformácia, žiaľ, priniesla so sebou aj vlnu násilia a vojen. V období reformácie sa z nášho územia stala prevažne protestantská krajina. Rekatolizačnému hnutiu sa však postupne podarilo premeniť našu krajinu opäť na katolícke územie. V Uhorsku sa

---

²⁴³ ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny II.*, s. 218.

²⁴⁴ Koncil znamená zhromaždenie, zasadanie, snem. Ekumenický koncil (všeobecný) je zhromaždenie biskupov, na ktorom sa prerokúvajú otázky týkajúce sa života Cirkvi a rozhoduje sa o otázkach náuky, disciplíny a pastorácie. Zvoláva ho rímsky pápež, taktiež mu predsedá a schvaľuje jeho rozhodnutia. Tieto rozhodnutia sú záväzné pre celú Cirkev. Doposiaľ bolo dvadsaťjeden ekumenických koncilov. VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník. I. diel A – K*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2006, s. 307.

²⁴⁵ MORICOVÁ, Jana. *Stručné dejiny ekumenického hnutia*, s. 29.

²⁴⁶ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999.

²⁴⁷ ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny II.*, s. 218.

²⁴⁸ ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny II.*, s. 218.

²⁴⁹ Slovo. Cirkev bojujúca a víťazná.

²⁵⁰ ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny II.*, s. 218.

²⁵¹ KÜNG, Hans. *Katolícka cirkev - Stručné dejiny*. Bratislava: Premedia, 2013, s. 145 – 162.

toto hnutie spájalo s ostrihomským arcibiskupom Mikulášom Oláhom (1493 – 1568), ktorý v polovici 16. storočia povolal do krajiny rehoľu jezuitov.²⁵² Veľkými obrancami katolíckej cirkvi bol tiež rod Habsburgovcov. Rekatolizácia bola ukončená v roku 1781²⁵³ vydaním tzv. tolerančného patentu.²⁵⁴

Pre rekatolizáciu územia Bošáckej doliny bol rozhodujúci návrat do Katolíckej cirkvi kráľovského komisára a kapitána Beckovského hradu Ladislava Révaia v roku 1627 a neskôr majiteľa beckovského panstva, zemepána, grófa Františka II. Nádašdyho (1622 - 1671)²⁵⁵ v roku 1660. Nádašdy začal vracat' kostoly pôvodným vlastníkom – katolíkom.²⁵⁶ Tieto kroky sa však nestretli s pochopením širokých vrstiev, pretože „*ľudia však dobrovoľne nechceli odovzdať kostol v Haluziciach a Bošáci katolíkom, rovnako i kňaza si chránili.*“²⁵⁷ Túto skutočnosť dokladá aj zápis zborového konventu Evanjelickej cirkvi v rokoch 1517 – 1801. „*Od roku 1662 začal František Nádašdy vyvíjať nátlak na Haluzickú farnosť a jej evanjelického farára Ondreja Petrěna (Petrenisa). Jeho úradníci prišli do Bošáce a Haluzíc s príkazom, aby odovzdali kostoly katolíkom ... Nariadenie sa niekoľko krát opakovalo, ale veriaci odmietali prepustiť kostoly a vyhnať kňaza. Nakoniec v roku 1671 vstúpil na čelo tristo členného vojska do Haluzíc a Bošáce novomestský prepošť Jakub Haško a odobral evanjelikom kostoly*“²⁵⁸ a protestantského kňaza odtiaľ vyhnal. „*Nikto nechcel dobrovoľne dať kľúče od kostolov.*“ Novomestský prepošť Jakub Haško (1622 - 1695) ku kostolným oknám „*dal pristaviť rebríky. Cez okná niekoľko vojakov prešlo dovnútra a dvere otvorili. V každom kostole bola odslúžená omša a evanjelický farár bol násilne vyhnaný.*“²⁵⁹

Karlíková udáva, že kostol bol evanjelikom odobratý v roku 1671, keď do neho oknom vnikol novomestský prepošť a odvoláva sa pritom na Holubyho *Materiály k dejinám ev. cirkvi.*²⁶⁰ V týchto materiáloch sa naozaj spomína rok 1671, ale cituje sa pritom zo sťažnosti z roku 1662. V sťažnosti sa píše, že prepošť násilne vnikol do haluzického kostola

²⁵² KARLÍK, Jozef. *Beckov I. Dejiny obce do roku 1918*. Beckov: WillArt, 2006, s. 66.

²⁵³ KUSENDOVÁ, Dagmar – KOL. *Historický atlas evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku*, s. 57 – 59.

²⁵⁴ Tolerančný patent je nariadenie cisára Jozefa II. (1780 – 1790) z 13. októbra 1781 pre rakúske oblasti habsburskej monarchie a edikt z 29. októbra 1781, ktorými sa priznala náboženská sloboda a zrovnoprávnenie nekatolíckym vierovyznaniam (evanjelikom, kalvínom a pravoslávny) habsburskej monarchie.

VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník*. I., s. 336.

²⁵⁵ KARLÍK, Jozef. *Beckov I. Dejiny obce do roku 1918*, s. 66.

²⁵⁶ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 7.

²⁵⁷ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 78.

²⁵⁸ *Zemianske Podhradie I., II., III., VI., po roku 1875*. MV SR. ŠA NR. Fond: Seniorátny archív. Škat. č. 1. Fasc.: II.

TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 141.

²⁵⁹ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 141.

²⁶⁰ HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 340.

oknom.²⁶¹ Musí teda ísť o preklep u Holubyho a odňatie kostola cez okno sa muselo stať v rokoch 1661 – 1662. Sťažnosť evanjelikov z roku 1662 je v knihe, ktorú Holuby v *Materiáloch o dejinách ev. cirkvi* uvádza ako svoj zdroj - ide o knihu *Historia Diplomatica de statu Religionis Evangelicae in Hungaria* z roku 1710.²⁶² Z toho vyplýva, že k znovuzískaniu chrámu v Haluziciach a vo filii Bošáca došlo už v rokoch 1661 – 1662 a nie až v roku 1671, ako to chybné uvádza Holuby. Ďalšia správa je z roku 1668, keď beckovskí komposesori vydali príkaz, aby palicovali tých, ktorí nechodia na katolícke bohoslužby. Posledná správa o existencii evanjelickej cirkvi v Haluziciach pochádza z roku 1670.²⁶³ V šesťdesiatych rokoch 17. storočia evanjelická cirkev v Haluziciach už len živorila a bohoslužby mali už len v provizórnych priestoroch, podobne ako v Moravskom Lieskovom.²⁶⁴

Katolícka cirkev v bošáckej doline teda existuje od 13. storočia s malým prerušením (na začiatku 18. storočia počas Rákocziho povstania) až dodnes a reformácia v 16. až 17. storočí zrejme neznamenal úplný odklon od katolicizmu. Farnosť v Haluziciach sa pomerne rýchlo zotavila z pôsobenia reformácie a opätovne dochádza k jej oživeniu ako katolíckej farnosti. „*Protestantizmus aj tu zanechal mnoho nedobrého. Nejdeme vypisovať zanechané zlá, ktoré sa ešte po desaťročia takmer dedili. Pomerne dosť bol poškodený aj kostol v Haluziciach, z ktorého boli počas nekatolíckeho obdobia povyhadzované nielen korpusy z krížov, ale aj sochy svätcov a iné ozdoby aj liturgické predmety. Stav kostola vyžadoval okamžité opravy a úpravy, ved' nebol vôbec ani opravovaný, ani udržiavaný.*“²⁶⁵ Ako prvý poreformačný katolícky farár v Haluziciach pôsobil pravdepodobne páter Ján Nemčáni.

V časoch po reformácii do Haluzíc, ale aj ďalších obcí Bošáckej doliny, ojedinele prichádzali vypomáhať kňazi z okolia. Katechizáciu, vysluhovanie sviatostí a bohoslužby vysluhovali jezuiti z Beckovskej misie (1621 – 1661)²⁶⁶ a zo Skalky.²⁶⁷ Podľa dokumentu *Urbarium capituli Nitriensis* (Kniha o urbárskych pozemkoch Nitrianskej cirkevnej kapituly) z roku 1624 bola Bošáca filiálkou Beckova, ako to dosvedčuje zoznam desiatkov,

---

²⁶¹ MASÁR, Michal. *Minulosť a prítomnosť Evanjelického a. v. cirkevného zboru v obci Moravské Lieskové*. Moravské Lieskové: Evanjelický a cirkevný zbor v Moravskom Lieskovom, 1988, s. 11.

²⁶² OKOLICSÁNYI, Pál. *Historia Diplomatica de statu Religionis Evangelicae in Hungaria*. 1710, s. 115-116.

²⁶³ HOLUBY, Ludovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 340.

²⁶⁴ MASÁR, Michal. *Minulosť a prítomnosť Evanjelického a. v. cirkevného zboru v obci Moravské Lieskové*, s. 11.

²⁶⁵ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 33 – 34.

²⁶⁶ KARLÍK, Jozef. *Beckov 1. Dejiny obce do roku 1918*, s. 66.

²⁶⁷ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 33.

v ktorom je Bošáca zaznačená pri farnosti Beckov.²⁶⁸ Zaiste vďaka drevenému kostolíku s františkánskym kláštorom a pôsobeniu rehoľníkov si aj počas reformácie Bošáca zachovala určitú autonómiu a dlhšiu dobu katolícky ráz, ako to naznačuje aj poznámka o monštrancii, ktorá sa v roku 1629²⁶⁹ spomína už v inventári haluzického kostola. „*To sa nedá myslieť, žeby tú monštranciu evanjelici boli dali shotoviť, keďže sa u nás posvätná oplatka nevystavuje k vzývaniu*“.²⁷⁰

Komposesori beckovského panstva vydali 13. mája 1668 osobitnú listinu, ktorá viedla k náboženskej intolerancii. Beckovskí páni zakázali všetkým poddaným obcí schádzať sa k nepovoleným evanjelickým bohoslužbám. Ak tento zákaz niekto porušil, mal dostať pokutu vyťatia troch palíc. A zároveň nariadili všetkým poddaným bez rozdielu vierovyznania zúčastňovať sa na katolíckych omšiach. V tomto období sa viacerí len naoko stali katolíkmi a čakali na zmenu pomerov a vhodnú príležitosť, aby sa vrátili k protestantizmu. Zemepáni zakázali pochovávať odpadlíkov na farskom cintoríne a nesmeli sa im pri pohrebe ani zvoniť. Pod takýmto tlakom sa počet katolíkov v beckovskom panstve zvyšoval.²⁷¹

Veľký vplyv na rekatolizáciu farnosti v Haluziciach mal tiež novomestský prepošt, Jakub Haško, ktorý v rokoch 1690 – 1691 pôsobil ako nitriansky biskup. Za svojho krátkeho pôsobenia na biskupskom stolci obnovil koncom roku 1690 katolícku haluzickú farnosť.²⁷² Od obsadenia chrámu v roku 1690 a vyhnania evanjelického kňaza patrila farnosť katolíkom. Od roku 1691 počas pôsobenia pátra Františka Krupanského boli zavedené farské matriky.²⁷³ Tento údaj potvrdzuje aj najstaršia matrika farnosti uložená v súčasnosti

---

²⁶⁸ *Urbarium capituli Nitriensis. Anni 1624.* Nitra: 1624.

Matricula vel urbarium capituli ecclesiae Nitriensis. Nitra: 1641.

²⁶⁹ Rok 1629 môže naznačovať ukončenie pôsobenia františkánov v Bošáci.

²⁷⁰ HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkví evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 322.

²⁷¹ KARLÍK, Jozef. *Beckov I. Dejiny obce do roku 1918*, s. 67.

²⁷² STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 34.

²⁷³ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1902.* Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, s. 29.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1925. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, s. 42.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1929. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, s. 42.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1933. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, s. 44.

Schematismus cleri dioecesis nitriensis pro Anno a Christo nato MDCCCXCIII. Nitriae: Stephani Huszár, 1893.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1937. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, s. 43.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947, s. 59.

v Štátnom archíve v Bratislave. Avšak jednotlivé fólie boli pôvodne do knihy zviazané chybné, preto sa stalo, že najstaršie záznamy narodených, ktoré začínajú 16. januárom 1691, sa nachádzajú v matrike od strany 43, záznamy o sobášoch začínajú dňom 4. júna 1691 v matrike na strane 343 a záznamy o úmrtiach začínajú 6. januárom 1692 na strane 451.²⁷⁴ Výnimku tvoria záznamy z obce Štvrtok, ktoré sa viedli v matrikách farského úradu v Beckove.²⁷⁵ Zmena nastala aj v štruktúre samotnej farnosti. Do farnosti už nepatrili obce Ivanovce a Melčice, tie sa stali filiálkami Kochanovskej farnosti. V tom čase do farnosti Haluzice patrili tieto obce: Bošáca a jej príľahlé osady a kopanice, Štvrtok nad Váhom, Trenčianske Bohuslavice, Zemianske Podhradie a príľahlé kopanice.²⁷⁶

V roku 1709 zaujali oblasť kuruckí vojaci. Nové slobody priniesli katolíkom mnohé utrpenia. V období povstania Františka Rákociho (1703 – 1711)²⁷⁷ opäť, ale len na určitý čas 1706 – 1709,²⁷⁸ farnosť Haluzice patrila protestantom,²⁷⁹ i keď Rákoci jasne povedal, že sa nesmie nič meniť, ani odnímať kostoly, ba toto jeho vyhlásenie bolo riadne prijaté aj snemom. Tu sa priamo ukazuje, ako závisela príslušnosť náboženského vyznania ľudu od pána, ktorý ich spravoval. Na príkaz generála Heystera (1646 – 1718) bola protestantom v roku 1709 farnosť odobratá. Vizitácia nitrianskeho biskupa Jozefa Vuruma zaznamenáva túto udalosť nasledovne: „V roku 1709 za rákociovského povstania, keď táto farnosť zostala „vdovou“ po katolíckom pastierovi, lebo dôstojný pán Andrej Jasloczy krátko pretým zbožne v Pánu zomrel, postúpila sa evanjelikom a v nej organista Matej Križár, nazývaný „spoločníkom“ trúsil Luterove bludy do dňa 7. decembra 1709, kedy dňa 8. decembra z nariadenia presväteho Veličenstva uverejneného najdôstojnejším generálom de Hayster, haluzický kostol bol znova obsadený pre katolícku stránku.“²⁸⁰ Holuby dopĺňa: „povolali farníci tunajší v Novom Meste n.V. ordinovaného Mateja Križáka na faru.“²⁸¹ Eubomír Stanček poznamenáva: „V rokoch 1706 – 1709 sa tu usídlili protestantskí kazatelia, z nich hlavne Matej Keresztesi, ktorý tu pobudol takmer tri roky, bol veľmi nepriateľský voči

²⁷⁴ PAVLÍKOVÁ, Lenka. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, 2. 4. 2014.

²⁷⁵ SARMÁNYOVÁ, Jana. *Cirkevné matriky na Slovensku zo 16.-19. storočia*. Bratislava: Odbor Archívniectva Ministerstva Vnútra SR, 1991, s. 41.

²⁷⁶ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis*. Nitra: 1947, s.46.

²⁷⁷ SOKOLOVSKÝ, Leon. *Pečate miest a obcí na Slovensku*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2010, s. 167.

²⁷⁸ STANČEK, Eubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 34.

²⁷⁹ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 25.

TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 141.

²⁸⁰ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 141.

²⁸¹ HOLUBY, Eudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 322.

*katolíkom.*²⁸² Od októbra 1709 bola farnosť znova spravovaná katolíkmami a duchovne vedená vlastnými kňazmi.

Kostol bol počas užívania evanjelikmi zanedbávaný. Nedbali veľmi o potrebné opravy a udržiavanie. Po vrátení kostola katolíkom nebol v dobrom stave a vyžadoval si neustále opravy i doplnenie zariadenia. V matrike z roku 1716 sa nachádza záznam o úplnom zničení haluzického chrámu.²⁸³

V matrikách farnosti od 17. do konca 19. storočia sú na predných listoch zapísané mená stoviek ľudí, ktorí sa vtedy vrátili späť ku katolíckej viere.²⁸⁴ Túto informáciu nám potvrdzujú zbierky cirkevných matrik uchované v Štátnom archíve v Bratislave od roku 1731 – 1739,²⁸⁵ 1759 – 1795,²⁸⁶ 1792 – 1870.²⁸⁷ Sú v nich uvedené mená a priezviská konvertitov, ich vek, mená rodičov, bydlisko a miesto narodenia. Kópie týchto matrik sme uložili vo farskom archíve v Bošáci.

2.6. Vznik farnosti Bošáca

V 18. storočí bolo reformačné hnutie vo farnosti Bošáca na ústupe a nastalo obdobie rozkvetu. Začiatok novej epochy v dejinách farnosti predstavuje stavba kostola v obci Bošáca. Katarína Borčická, rodená Révay (1676 – 1720), darovala svoj pozemok²⁸⁸ s úmyslom, aby namiesto Haluzíc bola založená matkocirkev v obci Bošáca, ktorá nemôže pozostávať len z fary, ale musí mať aj kostol. Po desiatich rokoch od udelenia fundácie začal s výstavbou kostola nitriansky kanonik Mikuláš Príleský²⁸⁹ († 1730), ktorý pochádzal zo zemianskej rodiny z Bošáce.²⁹⁰ Tento údaj potvrdzuje Matej Bel (1684 – 1749), ktorý uvádza, že pozemok „*patrí Pavlovi Príleskému*“²⁹¹, ktorého brat nitriansky vikár Mikuláš Príleský, tu dal na svoje náklady vybudovať kostol.²⁹² Stavba kostola bola z väčšej časti

²⁸² STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 34.

²⁸³ SARMÁNYOVÁ, Jana. *Cirkevné matriky na Slovensku zo 16.-19. storočia*.

²⁸⁴ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 98.

²⁸⁵ *Zbierka cirkevných matrik*. MV SR, Štátny archív v Bratislave, RKFÚ Bošáca, INV. č. 140, s. 449 – 450.

²⁸⁶ *Zbierka cirkevných matrik*. MV SR, Štátny archív v Bratislave, RKFÚ Bošáca, INV. č. 141, s. 1 – 11.

²⁸⁷ *Zbierka cirkevných matrik*. MV SR, Štátny archív v Bratislave, RKFÚ Bošáca, INV. č. 142, s. 1 – 15.

²⁸⁸ *Pripravný spis k súdnemu pojednávaniu o vlastníctve spornej čiastky Bošáckeho cintorína*. Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca, z 17. 5. 1934.

²⁸⁹ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 38.

²⁹⁰ KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*. Trenčín: Západoslovenské vydavateľstvo Slávin, 1933, s. 5.

²⁹¹ JURÁK, Ján – KOL. *Zemianske Podhradie: Križovatka slovenských dejín*. Nové Mesto nad Váhom: Floppy servis, 2001, s. 15 – 24.

²⁹² NAGY, Imrich – TURÓCI, Martin. *Matej Bel – Trenčianska stolica*. Čadca: Kysucké múzeum, 2013, s. 325.

uhradená z peňazí, ktoré na tento cieľ zanechal v testamente Mikuláš Príleský.²⁹³ Výstavba sa začala ešte za jeho života, ale ukončenia sa už nedožil, pretože v nasledujúci rok zomrel.

Základný kameň stavby kostola bol položený a požehnaný v roku 1729.²⁹⁴ Ešte „*pred začiatkom stavby kostola jestvovali dve skupiny prívržencov umiestnenia chrámu. Jedna považovala za správne miesto, na ktorom kostol stojí dodnes, druhá ho chcela mať na pozemku, kde dnes stojí kríž. Nemožno poprieť, že z hľadiska stratégie ... pasívnej ochrany sa zdá byť poloha pri kríži vhodnejšia. Starosti im robilo to, že cez deň privezený stavebný materiál na budovanie kostola bol do rána premiestnený na mieste druhom. Po konečnom rozhodnutí o mieste výstavby bolo to druhé označené krížom*“.²⁹⁵

Kostol s patrocíniom Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci bol vybudovaný v rokoch 1729 – 1733.²⁹⁶ Keďže kostol bol po dokončení stavby v roku 1733²⁹⁷ len požehnaný, slávnostná konsekrácia bola vykonaná až 23. augusta 1789 v deň 12. nedele po Zoslaní Ducha Svätého biskupským aktuárom, najdôstojnejším pánom Františkom Xaverom Fuchsom, nitrianskym biskupom.²⁹⁸ Do hlavného oltára boli počas konsekrácie vložené relikvie svätých mučeníkov²⁹⁹ - sv. Celestína a sv. Krescencia (1. stor). Popri skutočnosti, že išlo o nové duchovné a liturgické centrum farnosti treba dodať, že výstavba kostola bola najvýznamnejšia a najväčšia stavba v obci a je ňou dodnes. Niektorí autori uvádzajú, že nový kostol nahradil drevený kostolík, o ktorom písomné záznamy hovoria, že bol už v roku 1691 v rozvalinách.

Nový chrám v Bošáci sa stal filiálnym kostolom. Veriaci Bošáce sa začali usilovať o premiestnenie farnosti do ich obce. Nemalú úlohu v tom okrem zlého stavu kostola

---

²⁹³ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

KAŠŠOVIC, Ján. R. K. *Kostol v Bošáci*, s. 5.

²⁹⁴ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

²⁹⁵ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 26.

²⁹⁶ *Kanonická vizitácia, 1733*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

Kanonická vizitácia, 2015, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

NOVÁK, Jozef. *Pečate a miest a obcí na Slovensku – I. Zväzok, A – M*, s. 97.

TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 141.

²⁹⁷ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947*, s. 59.

Inventarium fundamentale Ecclesiae et Parochiae Bosaacensis A 1926 exaratum - mylne uvádza rok 1778 výstavby kostola. K tomuto roku sa vzťahuje erigovanie fary v Bošáci.

²⁹⁸ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 25.

TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 141.

KAŠŠOVIC, Ján. R. K. *Kostol v Bošáci*, s. 5.

²⁹⁹ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

v Haluziciach zohral aj fakt, že v Bošáci žilo viacej katolíckych veriacich a mali svoj kapacitne postačujúci kostol.³⁰⁰ Haluzický farár Štefan Terlanday (1770 – 1798) predložil žiadosť o premiestnenie sídla farnosti z Haluzíc do Bošáce z vyššie uvedených dôvodov biskupovi Jánovi Nepomukovi Gustínymu. K uskutočneniu premiestnenia sídla farára však nedošlo vzhľadom k tomu, že biskup Gustíny 31. januára 1777 zomrel. Keď veriaci z Bošáce s miestnym duchovným v Haluziciach vedeli, že biskup je za premiestnenie fary z Haluzíc do Bošáce, v roku 1775 začali so stavbou farskej budovy, ktorú v tom istom roku aj ukončili.³⁰¹ V roku 1776 prišlo aj k reorganizácii cirkevnej správy v Uhorsku, keď pápež Pius VI. (1717 – 1799) na žiadosť Márie Terézie 15. marca 1776 zriadil tri nové biskupstvá na Slovensku: Banskobystrické, Spišské a Rožňavské, pričom došlo tiež k úprave hraníc Nitrianskeho biskupstva. V roku 1804 sa sídlom biskupa stali aj Košice. Až kapitulný vikár Štefan Lukáči (1777 – 1780), ktorý stál na čele diecézy do 26. apríla 1780, vydal súhlasné stanovisko k preneseniu farnosti do Bošáce³⁰² v zmysle skoršieho rozhodnutia biskupa.³⁰³ Haluzický chrám prestal plniť funkciu farského kostola a novým farským chrámom sa stal kostol Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci.³⁰⁴ Nová farnosť bola v Bošáci oficiálne erigovaná 12. decembra 1778³⁰⁵ za pôsobenia farára Štefana Terlandaya. Ten sa presťahoval do novej farskej budovy, ktorá bola už pripravená od roku 1776. V tom čase sa zmenil aj názov farnosti - z farnosť Haluzice na farnosť Bošáca.³⁰⁶ Patrónom kostola sa stal komposesorát beckovský, ktorý sa koncom 19. storočia rozpadol. Od roku 1926 podliehal patronátu *liberae Eppalis Collationis*.³⁰⁷ Budova kostola bola udržiavaná nitrianskym biskupom a farníkmi.³⁰⁸

Juhozápadne, nižšie pod kostolom je umiestnená farská budova. Fara z roku 1775 pozostávala z dvoch izieb pre farára, jednej kapláanky, jednej host'ovskej izby a komory. V roku 1800 bola vytvorená nová kapláanka, kde predtým boli dve zbytočné komory. Pri fare boli postavené hospodárska a pomocná miestnosť. Okolo fary bola záhrada s ovocnými

---

³⁰⁰ KAŠŠOVIC, Ján. R. K. *Kostol v Bošáci*, s. 5.

³⁰¹ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³⁰² KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 11.

³⁰³ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 36.

³⁰⁴ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

³⁰⁵ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947, s. 59.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 26.

MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 36.

³⁰⁶ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 12.

³⁰⁷ FEITSCHER, Augustín. *Inventarium fundamentale Ecclesiae et Parochiae Bosaacensis A 1926 exaratum*.

³⁰⁸ KAŠŠOVIC, Ján. R. K. *Kostol v Bošáci*, s. 11 - 12.

stromami. V roku 1802 bola k fare pristavená sušiareň ovocia. V roku 1862 sa uskutočnila väčšia prestavba fary. Boli zvýšené múry a z južnej strany bola zriadená izba. Kaplanka bola vybudovaná z pôvodnej farárovej izby. Vo všetkých miestnostiach sa osadili nové dvere, okná, kachle a nová bola aj dlažba na chodbe.³⁰⁹ *História domus* zaznamenáva 18. októbra 1878 o 5. hodine ráno ničivý požiar, ktorý sa rýchlo rozšíril a zničil faru i hospodárstvo.³¹⁰ Okamžite sa začalo za pomoci a podpory patróna fary s obnovou.³¹¹ Počas rekonštrukcie v roku 1964 bola vymenená strešná väzba, nové elektrické vedenie, vodovod, kanalizácia a ústredné kúrenie. Stodola a hospodárske budovy boli v takom zlom stave, že sa museli zbúrať. Posledné najväčšie úpravy sa uskutočnili za pôsobenia Ľubomíra Stančeka v roku 1983 - úprava budovy, nová elektroinštalácia, úprava priečok. V roku 1989 bola farská budova plynofikovaná. Za pôsobenia Petra Kuljačka sa opravila fasáda. V roku 2016, s príchodom nového správcu farnosti, Richarda Jankoviča, sa začala postupná generálna oprava interiéru, ktorá aktuálne ešte stále prebieha. Doposiaľ sa vymenilo centrálné kúrenie a radiátory, farársky byt a kancelária farského úradu.

V druhej polovici 18. storočia na náboženský život doliny začal vplývať jeden z najvýznamnejších a najbohatších rodov v Uhorsku, rod Erdódi. Krištof Erdódi (1684 – 1704) v roku 1695 odkúpil majetky v celom beckovskom panstve, nakoľko boli ako trest odobraté Františkovi Nádašdymu (1555 – 1604), ktorý sa zúčastnil Vešeléniho povstania. Rod Erdódi bol známy svojou nábožnosťou a príslušnosťou ku katolíckej viere a aj po kúpe panstva upevňoval na svojich majetkoch katolícku vieru, čím podporovali rekatolizáciu v príslušnej oblasti. V druhej polovici 18. storočia sa stal novým majiteľom Bohuslavíc gróf Anton František Erdódi, generál cisárskej armády, ktorý si dal na dôchodok v obci vystavať kaštieľ a v ňom postaviť barokovo- rokokovú kaplnku.³¹²

O stavbe kaplnky v Trenčianskych Bohuslaviciach,³¹³ ktorá slúžila zámockému panstvu, služobníctvu a zároveň plnila funkciu chrámu pre obec³¹⁴ a jej obyvateľov, sa dozvedáme z listiny z roku 1762, ktorá nám hovorí o rozhodnutí Antona Erdódiho dať vystavať zámockú kaplnku.³¹⁵ „ ... dňa 25. mája 1762 s pomocou Božou bol položený

---

³⁰⁹ *Pamätihodnosti Bošáckej fary*. Rukopis, 1798.

³¹⁰ *História domus*. Farnosť Bošáca.

³¹¹ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 17.

³¹² KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 78.

HALAŠA, Ján – LUKÁŠ, Jozef – ŠIŠMIŠ, Milan. *Bošácka dolina*, s. 5.

³¹³ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 108-109.

³¹⁴ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplanka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 5.

³¹⁵ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 78.

základný kameň pre verejný kostol, ktorý chcem na vlastné náklady od základu postaviť na majetku Bohuslavice, priľahlom k môjmu kaštieľu, a zasvätiť ho na česť a úctu Blahoslavenej Panny Márie nepoškvrnene počatej. Aby sa tento kostol, až bude raz s jej pomocou Bohu postavený a dokončený, mohol opravovať a v dobrom stave udržiavať, pridelujem na tento účel pole a ako veno tomuto kostolu poukazujem tisíc, t.j. 1000 rýnskych zlatých (Florénov)".³¹⁶

Základný kameň bol požehnaný biskupom Adamom Erdődim.³¹⁷ Požehnanie sa zúčastnil aj nitriansky kanonik Ján Lukáči (Lukácsy), generálny vikár Esterházi a mnoho iných vzácných hostí.³¹⁸ V kaštieli bola podľa vizitácie z roku 1762 o devätnásť mesiacov kaplnka dokončená. Za veľkej slávnosti a radosti na „... česť a úctu Blahoslavenej Panny Márie Nepoškvrnene počatej ...“ sa slávila jej konsekrácia 8. decembra 1763.³¹⁹ Slávnosti predsedal sufragán ostrihomského arcibiskupa, gróf Anton de Revai (1718 – 1783), ostrihomský pomocný biskup a titulárny biskup milevitský. O tejto udalosti informuje aj kanonická vizitácia z roku 1829: „v ohradenom priestore kaštieľa Najjasnejšieho pána grófa Antona Erdődy počas dvoch rokov, totižto 1762 a 1763, tým istým Najjas. Pánom bol od základu vybudovaný (kostol), celý murovaný, na stenách mramorom vykladaných zavŕšený klenbou, na klenbe ozdobený elegantnými mal'bami, tak skvostnými ako si to možno želať, zasvätený k úcte nepoškvrnene počatej Panny. Dňa 8. decembra roku 1763 ho konsekroval Najjasn. Gróf Anton de Reva, biskup milevitský, a zároveň jeho pán Patrón ho obdaroval 1000 florénmi.“³²⁰

O pätnásť rokov neskôr, 7. mája 1778, boli do kaplnky prenesené relikvie svätých z kostola v Haluziciach, ako aj nová relikvia svätého Adeodáta, rímskeho mučeníka z prvokresťanských čias.³²¹ Táto relikvia bola poslaná z Ríma pápežom Klementom XIII.

---

³¹⁶ Kaplnka Trenčianske Bohuslavice. *Pamätná kniha*, rukopis, nepag.

Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³¹⁷ Chronológia nitrianskych biskupov uvádza pôsobenie biskupa - *Ladislav V. Adam Erdődi v rokoch 1706-1736* ako 63 nitrianskeho biskupa.

Chronológia nitrianskych biskupov [2016-09-01]. <<http://www.biskupstvo-nitra.sk/chronologia-biskupov/>>.

³¹⁸ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 79.

³¹⁹ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

Kanonická vizitácia, 2015, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 79.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 32.

³²⁰ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 79.

³²¹ KLEMENT, Martin. *Kaplnka Nepoškvrneného počatia Panny Márie v Trenčianskych Bohuslaviciach*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016, s. 7.

(1693 – 1769) do Nitry, kde bola 30. júla 1764³²² riaditeľom biskupského úradu preskúmaná a k vystaveniu a pre úctu veriacich odporučená a poslaná do Erdődiovskej kaplnky v Trenčianskych Bohuslaviciach.³²³ Kaplnka bola tiež zapojená do rekatolizačného procesu.³²⁴

Hoci 19. storočie bolo bohaté na prevratné spoločenské udalosti spoločenského, kultúrneho i hospodárskeho diania, o živote katolíkov v Bošáckej doline je len niekoľko skromných správ. V schematizmoch sú len aktualizované počty veriacich so stručným opisom katolíckeho školstva. Liturgia a administratívne záležitosti už prebiehali v Bošáci. Zaznamenávanie ostatných udalostí sa obmedzilo na informácie o opravách kostola a fary.

Zachovala sa tiež informácia, že v roku 1801 obdržal farský kostol od jeho svätosti pápeža Pia VII. (1742 – 1823) úplné a stále odpustky, ktoré možno získať štyrikrát do roka. *„Pápež Pius VII na večnú pamäť. ... K zveľadeniu nábožnosti veriacich a spáse duší, v zbožnej láske upriamení na nebeské poklady Cirkvi, všetkým a každému jednotlivu veriacim v Krista rôzneho pohlavia, opravdivo ľutujúcim a vyspovedaným a posilneným Svätým prijímaním, ktorí zbožne navštívia bošácky farský kostol v nitrianskom biskupstve, na sviatok Nanebovzatia Blahoslavenej Panny Márie Nepoškvrnenej, v nedeľu v oktáve Narodenia Pána, na Bielu nedeľu a v jednom dni roka určenom biskupom, od prvých vešpier až do západu slnka tých dní a tam vyšlú k Bohu zbožné modlitby za svornosť kresťanských vladárov, za vykorenenie bludov a povýšenie Matky Cirkvi, v ktorom takomto dni to urobia udeľujem úplné odpustenie všetkých ich hriechov a milosrdné odpustky v Pánovi. Ako deň zverený nášmu určeniu, menujeme ten, ktorý pripadá na slávnostnú adoráciu Najsvätejšieho v tej istej bošáckej farnosti, či už podľa terajšieho alebo budúceho biskupského rozhodnutia.“*³²⁵

Začiatkom 19. storočia bol stav kostola v Haluziciach priam povážlivý. Preto bola zriadená komisia, v ktorej bol aj miestny farár Ladislav Alagovič a ktorá 11. februára 1810 zaznamenala: *„kostol je v dezolátnom stave a nemôžu sa v ňom ani sv. omše slúžiť“*.³²⁶ Keďže peniaze na generálnu opravu neboli a zemepáni nechceli prispieť, kostol bol uzatvorený a ponechaný ako nepoužiteľný. *„Keď totiž prastarý kostol v Haluziciach došiel*

---

³²² Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³²³ Kanonická vizitácia, 1766, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³²⁴ RÁBIK, Vladimír - LABANC, Peter - TIBENSKÝ, Martin. *Historická geografia*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2013, s. 33.

³²⁵ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³²⁶ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 47.

na najnižší stupeň spustošenia tak vnútorného ako aj vonkajšieho a horná drevená dlážka a pravý bok chóru, na ktorom cez bohoslužby stávala početná mládež, každým dňom hrozilo, že sa zrúti, natoľko, že pre nebezpečenstvo privalenia ľudu nedeľné bohoslužby v ňom z rozumného dôvodu sa nemohli sláviť, ani nebola žiadna potreba tohto filiálneho kostola, keď bol v Bošáci pevný a rozsiahly materský kostol, ani nebol nijaký dôvod jeho opravy, po oznámení miestnym farárom, urobeným 11. 2. 1810 biskupskému úradu, vyslaný bol na jeho obhliadku zborový pán vicearcidiakon, ktorý po zistení skutočností jeho spustošenia z príkazu biskupského úradu okamžite zastavil slávenie bohoslužieb v ňom a vyhlásil ho za uzavretý, a má tak zostať dokiaľ patričný slávny patronát sa nepostará alebo o postavenie iného, alebo o uvedenie tohto do náležitej formy.³²⁷ Až v roku 1968 boli prevedené čiastočné záchranné práce, ktoré mali zachrániť aspoň to, čo zostalo.

V roku 1804 sa zrútila stará farská budova v Haluziciach, ktorá nebola od premiestnenia fary do Bošáce opravovaná. Na jej mieste dal bošácky farár vysadiť 36 slivkových stromov.³²⁸

Dňa 12. februára 1935 obdržala Trenčiansko-bohuslavická rímskokatolícka cirkevná obec „do daru od pani Márie Cecilie Fould-Springerovej bohuslavickú kaplnku s tými podmienkami, ktoré sú v darovacej zmluve uvedené a navždy sa zaväzuje, že bude kaplnku v dobrom stave udržiavať a poskytovať tie dávky, ktoré dosiaľ bývalá majiteľka znášala...“ Pri odovzdávaní farár Augustín Feitscher „blahoželal rímskokatolíckym cirkevníkom bohuslavickým, že sa stali majiteľmi kaplnky, ktorej umelecké krásy povznášajú každého a trebárs vlastníctvo kaplnky ukladá na nich isté bremeno: môžu byť bezpeční, že prinášané obety Všemohúci so svojimi milosťami a požehnaním hojne im odmení.“³²⁹

Ľud Bošáckej doliny bol chudobný, ledva sám vyžil zo svojej práce, nemal peniaze, aby mohol zaopatríť a zveľaďovať kostoly v Haluziciach, Bošáci a Trenčianskych Bohuslaviciach.³³⁰ Táto povinnosť teda pripadala dedičným beckovským hradným pánom tak, ako už v roku 1675 mali patronátne právo Ladislav Révai a iní. Ich povinnosťou bolo udržiavať cirkevné objekty a právo navrhovať nového kňaza.³³¹ Neskôr sa ako patróni

---

³²⁷ Kanonická vizitácia, 1816, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³²⁸ Pamätihodnosti Bošáckej fary. Rukopis, 1798.

KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 14.

STANČEK, Eubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 48.

³²⁹ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 72. *Trenčianske Bohuslavice* [2015-04-11]. <http://www.bosaca.fara.sk/?page_id=53>.

³³⁰ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 16.

³³¹ Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

spomínajú i Ester Príleská zo Zemianskeho Podhradia, Pavol Príleský a Mikuláš Príleský, gróf Anton František Erdődi z Trenčianskych Bohuslavíc. V roku 1829 grófka Alžbeta Erdődiová, hradný pán Gustáv Ostrolucký, Anton Piaček, gróf Ľudovít Čáky, baróni Alojz a Jozef Medňanskí, Žigmund Pongrác, Pavel Pongrác, grófka Juliána Révaiová, grófka Anna Forgáčová a iní.³³²

Príjmy farnosti pochádzali okrem zbierok aj z fundácií, ktoré majiteľ venoval na konkrétny cieľ. Vo farnosti ich bolo viac. Najznámejšie obchádzajú od Erdődiových, Príleských, Terlandayových, Švehlovicových, Anny Kriškovej, Paludských, Kuchovských, Roškovaniových a iných.³³³ Fundačné listy z rokov 1844 – 1943 sa momentálne nachádzajú v štátnom archíve MV SR v pobočke Trenčín. V jednej z nich, datovanej k roku 1893, sa píše:

„Jako Jim je známa, moja manželka menom Maria, s ktorou som v blahom manželstvi za 62 rokov žil, a ktoru som 20ho julin. sa bežiacého roku do matky zeme odprevadili, na smrtelnej jej postely tu žiadosť mala ku mne, ako svojmu manželovi, bych ja na ňu nie len osobne, ale i skrze služobníkov Pána – ponaváč som už 84 rokov čítajúci – pri oltáre Pána skrze sv. Mšu na ňu rozpamätaval sa, jedným slovom, bych za jej duševné spasenie fundáciu založil. Mojej milovanej manželky ostatnia žiadosť je predo mnou svätá, a žiadosti jej chcem i vyhovieť. Preto, duchovný Otče náš, uctive Jich požadujem, aby na sv. Mšu 100 zl. t. j. jednosto zlatých prijali, a fundacionálne listiny vystaviť, a skrze cirkevnu vrchnosť potvrdiť dali.

Podmienky si žiadam nasledujúce: Veľkú sv. Mšu za mŕtvých (Requiem) s. Libera za nebohu Mariu Juriss, jestli nebudete hatený, 18ho juliusa každoročne, jakožto na den smrty nech odbavuju. Capital od mňa v hotovizni zložený nech ujistia z úrokov, bár kol'ke budu, každoročne. P. organista aby dostal 1 zlatý, kostol bossácky 40 kv., kostolník 30 kv., zvonári 20 kv., miništranti 10 kv. Ostatná summa uroková nech zostáva pre pána farára bošáckeho. Verný farník Jozef Juriss.“³³⁴

---

³³² Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³³³ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 16. *Fundacionálny list Katerina Adamáková*. 1920. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

Fundacionálny list Ján Benko. 1935. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

³³⁴ *Fundacionálny list Jozef Juriss*. 1895. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

Počiatok túžby veriacich bošáckych kopaníc a osád po vlastnom kostole musíme hľadať už okolo roku 1938 – 1939. Túto myšlienku podporoval aj miestny farár, Augustín Feitscher, pretože veriaci to mali do farského kostola v Bošáci ďaleko – vzdialenosť sa pohybovala v rozmedzí 7 – 12 km. Z osady Predbošáčka to bolo 7 km, z osady Šancov 11 km a z osady Predpoloma 12 km.³³⁵ Preto zadal Augustín Feitscher pokyn na vypracovanie plánov kostola trenčianskemu stavitel'ovi Jánovi Barytusovi.³³⁶ No druhá svetová vojna (1939 – 1945) a iné s tým spojené ťažkosti na istý čas pozastavili plány na vlastný kostol. Po roku 1945 plány zmarila výmena peňazí, v dôsledku ktorej zbierky vyšli takmer nazmar. Napokon sa však podarilo zhromaždiť dostatok finančných prostriedkov a predostierali sa opakované žiadosti o povolenie stavby kostola. Na stavebný úrad v Trenčíne bola 23. júla 1947 doručená žiadosť farského úradu o povolenie stavby kostola na Predbošáčke. „*Základy budú betónové múry z kameňa a pálenej tehly, krytina bude ohňovzdorná škridlica. ... Stropy budú jednoduché*“.³³⁷ Pri vybavovaní formálnych záležitostí nastali ťažkosti. Pri súpise poštátneho majetku pod označením *škola* bol aj pozemok patriaci cirkvi, ktorý nemal podliehať poštátneiu. Úrady podľa nariadení nemohli vyňať predmetný pozemok spod štátnej správy, hoci štátna moc uznala neoprávnenosť prevedenia vlastníckych práv. Po mnohých trápeniach a urgenciách farára Patku³³⁸ bol vydaný súhlas, aby sa na určenom mieste postavil nový kostol. Príslušné úrady stavbu povolili a 16. júna 1969 sa začal stavať kostol v obci Nová Bošáca.³³⁹ Plány vypracoval František Florians, ktorý do stavby zahrnul aj zvonnicu, ktorá tam stála od roku 1937.³⁴⁰ Jej letopočet je vytesaný v kameni zvonice.³⁴¹ Vo farskom archíve v zložke *Stavba kostola na Novej Bošáci* sa nachádza okrem iného príjmový a výdavkový denník. Z neho je zrejmé, ako prebiehala výstavba kostola v rokoch 1969 – 1971. Sú v ňom uvedené tiež stovky mien ľudí, ktorí prispeli na stavbu kostola. Na stavbu sa skladali naozaj všetci. Rodáčka z Novej Bošáče, sestra Soteris r. P. Ševčíková, po dohode s matkou predstavenou v kláštore u Bystřice poslala Antonovi Martinikovi list:

---

³³⁵ Miestny národný výbor Bošáca. *Kongura cestných nákladov*. 17. apríl 1946. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

³³⁶ BAGIN, Anton. *Cyriľometodské kostoly a kaplnky na Slovensku*. Nová Bošáca. Katolícke noviny 1998, č. 44.

³³⁷ *Štátny stavebný úrad v Trenčíne*. Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca, z 23. 7. 1947.

³³⁸ *Žiadosť o povolenie prístavby bohoslužobnej miestnosti*. Bošáca. 1966. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. Číslo: 119/1966.

³³⁹ *Správa o cirkevnej politike v okrese Trenčín*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 6.

³⁴⁰ *Prístavba bohoslužobnej siene, pre rím. katol. Cirkev v Novej Bošáci*. Trenčín. 1966. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

³⁴¹ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 99.

„Dústojný pane, začal jste stavět kostel v poměrně chudobné osadě. ... Posílame Vám peníze na započatý kostel ... aby ti chudáci mali blíž do kostela.“³⁴²

Pamätníci hovoria, že úprava terénu si vyžiadala mnoho námahy, no ich snaha bola zavŕšená 18. decembra 1969³⁴³, keď bol požehnaný základný kameň budúceho kostola kapitulným vikárom nitrianskej diecézy - Jánom Pásztorom (1912 – 1988). Ľudia si na ten deň radostne spomínajú: „Dnes bola u nás veľká slávnosť, posviacali základný kameň nášho budúceho kostola“.³⁴⁴ Počas leta roku 1970 sa za dnešným kostolom v tehelni vyrábala na kostol tehla. Stavba rýchlo napredovala za neúnavnej pomoci miestnych obyvateľov, ktorí zadarmo pracovali pri stavbe kostola. V marci 1971 musel Andrej Patka farnosť opustiť.³⁴⁵

Podľa pamätníkov sa v marci 1971 vybrala skupina občanov Novej Bošáče k prezidentovi Ludvíkovi Svobodovi (1895 – 1979) do Prahy. Ten im dekrétom potvrdil, že budova kostola nemôže byť použitá na iné účely ako cirkevné. Toto potvrdzuje aj archív kancelárie prezidenta českej republiky v Prahe, ktorý vo fonde KPR spis sign. 612640/71 obsahoval tieto dokumenty. Avšak, tento spis bol podľa záznamu v podacom denníku zničený v skartovacom zariadení. V archíve kancelárie prezidenta zostal iba záznam v indexe. Aspoň podľa neho si môžeme utvoriť rámcovú predstavu o obsahu spisu a žiadosti. V indexe sa nachádza sťažnosť farníkov, týkajúca sa stavby kostola a umiestnenia farára Patku. Na stretnutí s prezidentom Svobodom sa zúčastnili: „Chumchalová M., Havierniková Anna, Kukučová, Oprchalová, E. Vojtková, Kukučová Anna, Orchalová Mária, Žakovic Jozef a Vlasta.“³⁴⁶

V stavbe kostola neúnavne pokračoval nový farár, Anton Martinik.³⁴⁷ V auguste roku 1971 bola stavba kostola dokončená.³⁴⁸ Dňa 14. novembra 1971³⁴⁹ znova prišiel nitriansky

³⁴² Sr. M. Soteris. *List mons. Antonovi Martinikovi*. Bystřice 9. 1. 1971.

³⁴³ Niektoré zdroje uvádzajú aj dátum požehnanie základného kameňa 16. novembra 1969. Písomne sme požiadali archív biskupského úradu v Nitre s pomocou určenia presného termínu požehnanie základného kameňa kostola podľa archívnych dokumentov. Pri osobnej návšteve sa nám podarilo v indexe z roku 1969 nájsť správu o požehnaní základného kameňa. Žiaľ, listina sa nenachádza pod uvedeným číslom v žiadnom fonde. Otázka dátumu ostáva otvorená.

³⁴⁴ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 100.

³⁴⁵ KULJAČEK, Peter. *Náčrtnuté dejiny farnosti Bošáča s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 27.

³⁴⁶ *Index*. Fond KPR spis sign. 612640/71. Archív kancelárie prezidenta českej republiky v Prahe.

³⁴⁷ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáča*, s. 115.

³⁴⁸ MARTINIK, Anton. *Žiadosť o posvätenie kostola v Novej Bošáci*. Archív biskupského úradu v Nitre. 1. 11. 1971, č. 235/71.

³⁴⁹ *Kanonická vizitácia, 2015*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáča.

Niektoré zdroje ako kronika farnosti Bošáča, niektoré spomienky pamätníkov a záznam v modlitebnej knižke, uvádzajú aj dátum požehnanie kostola 14. septembra 1971. Pri návšteve archívu biskupského úradu v Nitre sa nám podarilo nájsť list kapitulného vikára Pásztor, ktorý správcovi farnosti Antonovi Martinikovi napísal že kostol príde požehnať 14. XI. 1971 o 10. 00 h.

kapitulný vikár, Ján Pásztor, a požehnal novopostavený kostol: „*Kostol budem len benedikovať, konsekrovať môže iba biskup. Oltárny kameň donesiem so sebou.*“³⁵⁰ Požehnanie sa uskutočnilo za veľkej radosti veriacich obce i celého okolia, mnohých kňazov, mládeže a detí. Zasvätili ho slovenským vierozvestom - svätému Cyrilovi a Metodovi.³⁵¹

Vďaka uvoľneným politickým pomerom mohol dvadsaťosemročný Ľubomír Stanček, od roku 1983 administrátor a neskôr farár, v obci realizovať predstavu modernej a živej farnosti.³⁵² Za jeho pôsobenia sa počet návštevníkov bohoslužieb zvýšil. Stanček organizoval mnohé podujatia, ako napr. jasličkové pobožnosti, koncerty, výlety, púte a mnohé iné. To sa odzrkadlilo aj na účasti na svätých omšiach. V roku 1984 sa rozdalo 62 500 svätých prijímaní, čo bolo o 24 500 viac ako pre rokom. Roku 1986 74 500, roku 1987 83 000, roku 1988 a 1989 84 500 a roku 1990 95 000 svätých prijímaní.³⁵³ Po odchode Ľubomíra Stančeka a zmene politických pomerov badať vo farnosti postupný úpadok náboženského života. Musíme skonštatovať, že po odchode Stančeka chýbali silné impulzy práve zo strany Cirkvi.

Katolícke rodiny z filiálnej obce Štvrtek, navštevujúce pravidelne v nedele a vo sviatky bohoslužby, museli cestovať do okolitých dedín alebo miest, aby sa na nich mohli zúčastniť, nakoľko sa v obci nenachádzal kostol. Najčastejšie cestovali do Bošáce, Nového Mesta nad Váhom alebo do Trenčianskych Bohuslavíc. Aj napriek tomu kňazi nezabúdali na Štvrťanov a aj tam pravidelne vyučovali náboženstvo a spovedali chorých i nevládných. Starší veriaci filiálky s obľubou spomínajú najmä na Andreja Patku, ktorý do obce často zašiel na bicykli, deti ho s radosťou čakali – neraz práve na mieste, kde stojí súčasná kaplnka. Rozprával sa s nimi, učil ich a navštevoval tunajšie rodiny. Tento kňaz musel z politických dôvodov farnosť opustiť.

Najmarkantnejšie zmeny nastali počas pôsobenia Petra Stranianeka, ktorý pravidelne navštevoval veriacich v obci Štvrtek. Počas jednej návštevy podotkol, či by mohol u jednej z rodín odslúžiť svätú omšu. Veriaci sa tomuto návrhu veľmi potešili, pretože by to bola historicky prvá odslúžená svätá omša v tejto malej filiálke. Po odslúženej bohoslužbe

---

PÁSZTOR, Ján. *Požehnanie kostola na Novej Bošáci*. Archív biskupského úradu v Nitre. 3. XI. 1971. č. 1298/971.

³⁵⁰ PÁSZTOR, Ján. *Požehnanie kostola na Novej Bošáci*. Archív biskupského úradu v Nitre. 3. XI. 1971. č. 1298/971.

³⁵¹ BÚBRLOVÁ, Eva. *Zvýšenie turistickej atraktivity mikroregiónu Bošáca*, s. 9.

³⁵² KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 28.

³⁵³ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 65.

zahorela v srdciach veriacich ešte väčšia túžba po pravidelných bohoslužbách. Bolo to práve v období, keď sa končila vláda komunistického režimu a silný tlak na cirkev začal oslabovať.³⁵⁴ Preto veriaci Štvrťania požiadali národný výbor o vrátenie budovy bývalej rímskokatolíckej školy, v tom čase patriacej obci. Vrátili im ju v roku 1991 – 1992, ale v zúfalom, dokonca polorozpadnutom stave. Pod vedením cieľavedomého kňaza veriaci začali plánovať systematickú, najskôr administratívnu prípravu a zároveň aj prípravu na stavbu. Medzitým sa zmenil správca farnosti a situácia sa skomplikovala. Až po čase si veriaci zo Štvrťka získali dôveru nového kňaza a ten ich - rovnako ako predchádzajúci kňaz - v začatej výstavbe podporil. Kaplnku budovali ľudia svojpomocne.³⁵⁵ Koncom jesene v roku 1992³⁵⁶ sa v celkom novej kaplnke slúžila historicky prvá svätá omša, pri ktorej bola kaplnka zároveň požehnaná. Jedna z rodín darovala kaplnke kvalitné drevo určené na zhotovenie obetného stola, ambóny, spovednice i lavíc. Postupne pribúdali aj ornáty, oltárne plachty a ozvučenie. Toto všetko vďaka veľkej priazni a snahe veriacich.³⁵⁷

V júni roku 1993 na sviatok Najsvätejšieho Srdca Ježišovho bola Andrejom Patkom slávnostne požehnaná malá nová kaplnka za účasti zástupcov samosprávy a veriacich farnosti.³⁵⁸ Preto aj kaplnka bola zasvätená Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu. Tejto veľkej slávnostnej posviacky sa zúčastnili kňazi z okolia i pozvaní hostia a v nemalom počte veriaci z Bošáckej doliny.

V roku 2009 prišla listom na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, žiadosť o odkúpenie archívnych dokumentov farnosti Bošáca, ktoré - ako je v liste zdôraznené - sú výlučným vlastníctvom súkromnej osoby.³⁵⁹ Išlo o nasledujúce dokumenty:

- Kniha nariadení biskupa z rokov 1882 – 1901, zapísaných 27 listov;
- Kniha príjmov z práce a fundácií od občanov farnosti Bošáca a filií Haluzice, Štvrťok, Trenčianske Bohuslavice a Zemianske Podhradie z rokov 1888 – 1925, zapísaných cca. 100 listov;

³⁵⁴ KOL. *Ako sa rodila kaplnka vo Štvrťku*. Nové Mesto nad Váhom: WEBPRINT s.r.o., 2012, str. 3.

³⁵⁵ KULJAČEK, Peter. *Náčrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 30.

³⁵⁶ *Kanonickej vizitácia, 2015*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³⁵⁷ KLEMENT, Martin – KAŠŠOVICOVÁ, Terézia. *Kaplnka Najsvätejšieho srdca Ježišovho v obci Štvrťok*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016, s. 10 - 12.

³⁵⁸ KULJAČEK, Peter. *Náčrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 30 – 31.

³⁵⁹ HLAVÁČOVÁ, Danica. *Ponuka archívneho materiálu*. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, 25. 05. 2009.

- Kniha školských zápisníc rímskokatolíckej školy v Bošáci z rokov 1901 – 1928, zapísaných 25 listov;
- Kniha príjmov z fundácii z rokov 1927 – 1947, zapísaných 17 listov;
- Spis fundácií a odkazov na slúženie svätých omší v rokoch 1844 – 1943, v počte 82 kusov;
- Evidencia a výkazy základín z rokov 1907 – 1944, spolu na 518 stranách;
- Rôzna korešpondencia z rokov 1789 – 1948, obežníky biskupa, prehľady príjmov a výdavkov, spor evanjelickej a rímskokatolíckej cirkvi v Bošáci o pochovávanie na cintoríne pri kostole, výkazy majetku, inventár fary, korešpondencia o uliatí nových zvonov, spolu na 762 stranách.

Nie je známe, ako sa tieto cirkevné dokumenty dostali do súkromných rúk a nie je ani pravdepodobné, že by ich správca farnosti predal alebo vyhodil, nakoľko ide o vzácne pramene a dokumenty. Domnievame sa, že boli uložené v archíve farského úradu v Bošáci, odkiaľ boli v časoch komunizmu odcudzené. Môžeme sa tiež domnievať, že tieto dokumenty slúžili na kontrolu, vydieranie a diskreditáciu farnosti, jej farára a veriacich do konca roku 1989.

3. PREMENY FARNOSTI

Sakrálne stavby možno považovať za nenahraditeľné kultúrne pamiatky minulosti, ktoré sú nevyčerpatelným prameňom poznávania. Poukazujú na tvorivú snahu predchádzajúcich generácií, ktoré slúžia na poučenie a inšpiráciu pre budúce generácie. Kultúrne pamiatky kladne pôsobia na dnešného človeka z hľadiska poznania a morálneho profilu. Sú nenahraditeľným zdrojom národnej hrdosti. Taktiež sú neoceniteľným dedičstvom histórie národa, dôkazom tvorivých a estetických schopností ľudí a ich pracovitosti. Kultúrne pamiatky a ich hodnota mali čo povedať v minulosti a majú čo povedať i dnes. Ich význam obohacuje každú vyvíjajúcu sa generáciu.³⁶⁰

Na území Slovenska sa zachovalo veľké množstvo rozličných kultúrnych sakrálnych pamiatok z rôznych období histórie. Práve tieto sakrálne stavby môžeme označiť za klenotnicu nevyčísliteľnej hodnoty na našom území. Niektoré pamiatky svojou architektúrou a výtvarným umením presahujú hranice Slovenska.³⁶¹

Väčšina diecéz Slovenska je tvorená farským spoločenstvom s filiálnymi obcami a vlastným kostolom. Tak je to aj v prípade farnosti Bošáca. Filiálne obce nie sú samostatnými právnickými subjektmi, ale tvoria súčasť farnosti. Farská obec je miesto, kde sídli farár. Vytváranie pekného farského spoločenstva si vyžaduje zo strany kňaza veľké každodenné úsilie o pokoj, jednotu, spravodlivosť, lásku, pozitívny prístup k veriacim a citlivé poznávanie a riešenie ich problémov a potrieb. Kňaz každodenne trpezlivo buduje živý vzťah medzi vlastnou farnosťou, jej filiálnymi obcami, partikulárnou a univerzálnou cirkvou.³⁶²

3.1. Kláštorň kostolík v Bošáci

O lokalite, kde pravdepodobne stál kostolík a kláštor mníchov bosákov, hovorí Jozef Holuby nasledovne: „*V tom hone Zárybnícke medzi Bošácou a Srňim, vyoraný bol pekný mosadzný zvonec, gotického slohu, o ktorom sa domnievam, že sa na ňom cengávalo pri omši*“. ... „*Zvonec ten som dostal od nálezcu za pár šestákov a ja som ho daroval*

³⁶⁰ KOL. *Pamiatky na Slovensku: Súpis pamiatok*, s. 9.

³⁶¹ KOL. *Pamiatky na Slovensku: Súpis pamiatok*, s. 17.

³⁶² TKÁČ, Alojz. *Dekrét o pastoračnej službe vo farnosti* (25.11.2006) [2014-10-10]. <<http://www.ke-arcidieceza.sk/wp-content/uploads/2011/03/Dekr%C3%A9t-o-pastora%C4%8Dnej-slu%C5%BEbe-vo-farnosti.pdf>>.

Martinskému múzeu. ³⁶³ Pomenovanie hon Zárybnickej nám dokazuje, že ležal za rybníkom, ktorý bol v blízkosti kláštora a v ktorom si mníši svoj pôstny pokrm chovali. „*Ďalej, že v Hrabovke na Bošáckom chotári, hon sa menoval Popovec, čo poukazuje, jako sme už spomenuli, ešte do X. storočia, kde tieto role lebo cyrillo-methodejskí kňazi užívali, alebo tam bohoslužbu odbavovali.*“³⁶⁴

Autor Pamätnej knihy obce Bošáca podobne uvádza, že „*Šimarovce sú najstaršou časťou obce. Ešte i dnes majú zachovaný starý slovenský raz stavby do kruhu postavený. Sem sa zaiste odsťahovali bývať obyvatelia z hradišťa ležiaceho nad Zemianským Podhradím. Tu stál v blízkosti iste i kláštor mníchov bosákov.*“³⁶⁵ Miesto kostolíka a kláštora nie je známe. Podľa zistených údajov prichádzajú do úvahy dve lokality. Prvá v blízkosti Šimaroviec medzi Bošácou a Srním pri kríži a druhá v časti chotára nazývanej Popovec v blízkosti kopca Hájnica.

Drahoslav Machala uvádza, že podľa rozprávania predkov: „*keď dakto odchádzal do ďalekej cudziny, mama aj otec, ale aj bratia a sestry sa išli s odchádzajúcim rozlúčiť až na kríže cesty, teda tam, kde bol ďaleko v poli za dedinou kresťanský kríž.*“³⁶⁶ Takýmto krížom bošáckych krížnych ciest je ten v stúpaní do vršku smerom na Dolné Srnie, kde mohol stáť mníšsky kostol.

Ďalší doklad existencie kostolíka a kláštora poskytuje spoločný kňazský hrob v Bošáci, na ktorom je údaj: *Tebe známi od roku 1290 – 1906.* Nevie sa, ktorí kňazi boli na tomto mieste pochovaní, ale je pravdepodobné, že farári z Haluzíc boli pochovávaní v blízkosti tamojšieho kostola. V Bošáci išlo pravdepodobne o kňazov z kláštorného a neskôr farského kostola.³⁶⁷ Kanonická vizitácia z roku 1675 vypovedá o soche Panny Márie s Ježiškom umiestnenej na hlavom oltári v Haluziciach. Socha podľa povesti pochádza z pôvodného kostola v Bošáci, zasväteného svätému Mikulášovi.³⁶⁸ Vizitácia z roku 1697 spomína už sochu Panny Márie s Ježiškom ako zázračnú.³⁶⁹ „*Keď potom obyvateľstvo prijalo kresťanské učenie, buď v Bošáckej kláštornej kaplnke alebo v Haluzickom chráme bola postavená socha Panny Márie, ku ktorej ľud putoval až do roku*

³⁶³ HOLUBY, Ľudovít. *Údajne husitský kostol haluzický.* Cirkevne listy 1915, ročník XXIX, č. 3, s. 162 – 163.

³⁶⁴ HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej,* s. 322.

³⁶⁵ *Pamätná kniha obce Bošáca,* rukopis, nepag.

³⁶⁶ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa,* s. 109.

³⁶⁷ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti,* s. 8.

³⁶⁸ *Kanonická vizitácia, 1675,* Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³⁶⁹ *Kanonická vizitácia, 1697,* Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

1545, teda do tej doby, kedy aj haluzický chrám i bošácky kláštor s kaplnkou zaujali evanjelici a užívali ich až do roku 1673. ... V roku 1691 bola kaplnka už v rozvalinách.³⁷⁰ Katolícka matrika z roku 1691 zaznamenáva: „Socha blahoslavenej Panny, nosiaca v náručí Ježiška, bývala v minulosti v kostole Bošáckeho kláštora, keď (ako je tradované) vraj sa preslávila zázrakmi, ale odtiaľ bezbožnými vojakmi vyhodená a jedným z nich, bez pochybnosti katolíkom, sem (do Haluzíc) odnesená bola, zbožne je veriacimi uctievaná. Neskôr sa táto socha dostala do Beckovského farského kostola.“³⁷¹ V beckovskej matrike sa nachádza záznam z kanonickej vizitácie z roku 1714 a v nej sa spomína socha Panny Márie s dieťaťom na menšom oltári, ktorá bola v záujme záchranu transportovaná z rozpadajúceho sa kostola v Bošáci.³⁷²

Beckovská kánonická vizitácia z roku 1728 poznamenáva, že „oltár z Bošáckeho kostola bol do Beckovského kostola prenesený 22. augusta 1722.“³⁷³ Hoci doteraz nebol vykonaný odborný prieskum oltára v beckovskom farskom kostole, socha nazývaná zázračná s Blahoslavenou Matkou nesúcou Ježiška, pôvodom z Haluzíc a Bolestná Panna na bočnom oltári zo zaniknutého kostola v Bošáci, sú tam dodnes.³⁷⁴ Farár Peter Kuljaček, bývalý farár v Bošáci, sa domnieva, že socha Panny Márie s Ježiškom pôvodne pochádzala z Haluzíc³⁷⁵ a do kostola v Bošáci bola prenesená až počas reformácie. V kostole (resp. kaplnke) zasvätenom svätému Mikulášovi mohla byť socha Panny Márie tak, ako je to naznačené aj v beckovskej kanonickej vizitácii z roku 1728:³⁷⁶ „Tabernákulum, ktoré je zvrchu ukončené Ukrižovaným a Bolestnou Pannou, malou sochou uctievanou odpradáva. Tento oltár z rozhodnutia Beckovského panstva a aby sa zachoval, z vážne poškodeného bošáckeho kostola bol prenesený.“³⁷⁷ Aj na pečati obce Haluzice z roku 1770 je „vyobrazenie Madony s dieťaťom na polmesiaci, po bokoch písmená HA – S. IGT.“³⁷⁸

³⁷⁰ HOLUBY, Ľudovít. *Starobylá soška Panny Márie*, s. 173.

³⁷¹ *Bošácka katolícka matrika*, 1691.

³⁷² PAVLÍKOVÁ, Lenka. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, 2. 4. 2014.

³⁷³ *Kanonickej vizitácia, 1722*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Beckov.

³⁷⁴ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 10.

³⁷⁵ LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*, s. 95.

³⁷⁶ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 9.

³⁷⁷ *Kanonickej vizitácia, 1728*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³⁷⁸ FOJTÍK, Juraj. *Mestské a obecné pečate Trenčiankej župy*, s. 104.

HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce HALUZICE, okres Nové Mesto nad Váhom* (2002).

3.2. Kostol Všetkých svätých v Haluziciach

Kostol v Haluziciach je zasvätený Všetkým Svätým. Korene sviatku Všetkých svätých siahajú do 4. storočia. Už v tom čase bol vo Východnej cirkvi špeciálny sviatok venovaný spomienke na tých, ktorí položili svoj život pre vieru. V Západnej cirkvi sa tento sviatok objavuje v 7. storočí. Byzantský cisár Fokus daroval pápežovi Bonifácovi IV. (550 – 608) pohanský chrám Panteón, ktorý bol zasvätený všetkým pohanským bohom. Pred posviackou chrámu sem bolo privezené veľké množstvo kostí mučeníkov, ktoré vyzdvihli z katakomb. Dňa 13. mája 608 sa konala jeho konsekrácia a pápež zasvätil chrám Preblahoslavenej Panne Márii a všetkým svätým mučeníkom a zároveň nariadil, aby sa vo výročný deň posviacky chrámu konala slávnosť Všetkých svätých. Pápež Gregor IV. († 844) preložil slávenie tohto sviatku na 1. november.³⁷⁹

Kostol v Haluziciach je pôvodne románska stavba. Neskôr bol gotický a renesančne upravený.³⁸⁰ Románske prvky sa zachovali na väčšej časti muriva. Jozef Holuby v roku 1884 píše o kostole ako o 600-ročnom.³⁸¹ Pôvodný, menší kostol bol jednoloďový s polkruhovo ukončenou svätyňou bez víťazného oblúka, vymurovaný z lomeného kameňa v románskom slohu, riadkovo uloženého kamenného muriva. Šírka svätyne bola 3,5 metra, hĺbka 2,9 metra. Loď bola obdĺžnikového tvaru s dĺžkou 7,5 metra a šírkou 6,5 metra. Hlavný vstup do pôvodného kostola bol na juhovýchodnej strane, približne uprostred steny. Loď bola prestopená rovným dreveným stropom, kostol mal sedlovú strechu, svätyňa bola zastrešená pravdepodobne polkužeľovou strechou. Pri prestavbe bola pôvodná juhozápadná stena zbúraná a loď bola o 7,5 metra predĺžená. O vnútornom vybavení románskeho kostola sa podľa súpisu pamiatok nezachovali žiadne zmienky.³⁸² Do kostola sa vchádza spredu. Dvere kostola boli opatrené zámkom a bočné závorou. Nad svätyňou sa nachádzala vežička, pokrytá šindľom.

V 14. alebo 15. storočí došlo k prestavbe románskeho na gotický sloh.³⁸³ Ľubomír Stanček uvádza až 16 storočie.³⁸⁴ Nakoľko bližšie nešpecifikoval prestavbu, môžeme sa domnievať, že ide už o druhú prestavbu. Pri prestavbe bol kostol zväčšený pristavaním a

³⁷⁹ MISÁL LATINSKO-SLOVENSKÝ. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1952, s. 1190-1191.

³⁸⁰ LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*. Bratislava: Ikar, a. s., 2016, s. 95.

³⁸¹ HOLUBY, Eudovít. *Krátka história cirkve ew.a.w. Zemiarsko-Podhradskej*. Turčiansky sv. Martin: Slovenské pohľady, 1884, s. 152.

³⁸² KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 4 – 5.

³⁸³ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 4 – 5.

³⁸⁴ STANČEK, Ľubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 46.

predĺžením lode kostola. V západnej časti lode kostola bol zachovaný pôvodný portál a otvory po trámoch drevenej empory. Na predĺženej, novej časti lode kostola sú zachované dve okná, jedno s kamennou gotickou kružbou.³⁸⁵ V tom čase bola pristavaná aj sakristia a spevnený múr okolo kostola so striedaniami.³⁸⁶ Múr bol spevnený opornými piliermi a rozšírený tak, že v jeho areáli bola aj zvonica. Časť múru okolitého cintorína sa zachovala, kým druhá padla do haluzickej tiesňavy. Mimo kostola bola vybudovaná vežová zvonica, v ktorej bol umiestený zvon z roku 1509.³⁸⁷ Vizitácia superintendanta Joachima Kalinku z roku 1654 uvádza, že „chrámu pomohol Pavol Horvát, obyvateľ Bošáče, dvadsiatimi deviatimi zlatými. Z tejto čiastky boli chrám a svätyňa vydláždené kameňom, katedra obnovená, zo strany chrámu obieleňá.“³⁸⁸

Jediné podrobnejšie informácie o interiéri nám podávajú kanonické vizitácie haluzickej farnosti z rokov 1714, 1766 a 1797. Vizitačný protokol nitrianskeho biskupa Jána VIII. Gustínyho z roku 1766 uvádza: „Haluzický kostol je celý murovaný, sanktuárium je prekryté kamennou klenbou, loď je prekrytá drevenou povalou. Zasvätený je Všetkým svätým. Je v ňom jediný oltár.“³⁸⁹ Vizitácia z roku 1797 už uvádza: „v kostole sa nachádza hlavný oltár a dva bočné.“³⁹⁰ Hlavný oltár Všetkých svätých mal uprostred sochu Bohorodičky s Jezuliatkom v náručí, po stranách boli tabule s obrazmi Bohorodičky a svätého Jozefa a nad nimi obraz Najsvätejšej Trojice. Vizitácia z roku 1766 uvádza: „nad nimi je obraz trpiaceho Pána.“³⁹¹ Neskorogotická socha Bohorodičky z konca 15. storočia bola v čase reformácie schovaná a v roku 1718 bola umiestnená do farského kostola v Beckove, v ktorom je dodnes na bočnom oltári.³⁹² V hlavom oltári sa nachádzali relikvie 7 mučeníkov: svätého Štefana, prvého mučeníka, svätého Vavrinca, svätého Dionýza areopagita, svätého Alojza, svätého Inocenta, svätého Faustiniusa a svätého Sakrapiusa. Tieto relikvie boli 7. mája 1778 prenesené a umiestnené do kaplnky v Trenčianskych Bohuslaviciach.³⁹³ Oltárna menza bola vyrobená z kameňa, na nej sú ozdobené plachty, štyri svietniky, Božia muka, tabuľky s tichými modlitbami a portaticus. Oltárnu menzu spolu

³⁸⁵ MENCL, Václav. *Stredoveká architektúra na Slovensku*, s. 333.

³⁸⁶ KOL. *Pamiatky na Slovensku: Súpis pamiatok*, s. 388.

³⁸⁷ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáča*, s. 46.

³⁸⁸ HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 324 – 336.

³⁸⁹ *Kanonická vizitácia, 1766*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáča.

³⁹⁰ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáča.

³⁹¹ *Kanonická vizitácia, 1766*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáča.

³⁹² MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

KOL. *Pamiatky na Slovensku: Súpis pamiatok*, s. 388.

³⁹³ STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáča*, s. 46.

s bohoslužobnými predmetmi posvätil 9. apríla 1672 nitriansky biskup Tomáš Pálfi (1669 – 1679). Vizitácia z roku 1766 uvádza biskupa grófa Ladislava Erdödiho.³⁹⁴ Menší oltár v lodi po evanjeliovej strane pri evanjeliovom rohu tvorila iba kamenná menza. Na epištolovej strane ostala iba kamenná menza so stopami po bývalom oltári zničenom nekatolíkmí.³⁹⁵ Krstiteľnica pozostávala z bronzovej misy. Sväté oleje sú v trojdielnej buxe, uschované na dôstojnom mieste, pod dobrým závorom. Kazateľnica sa nachádzala na epištolovej strane, je nízka, chatrná, neforemná. Drevená kazateľnica mala vyobrazenie štyroch evanjelistov. Vo vizitácii z roku 1792 sa prvýkrát spomenula existencia murovanej sakristie. V evanjeliovom rohu sa nachádzalo pastofórium so železnou mriežkou. Vedľa brány do kostola bolo spodobnenie Trpiaceho Krista. Vizitácia spomína, že uprostred svätyne visí lampa, ale zriedkakedy pre nedostatok oleja aj horí. Okrem chóru pre spevákov, na ktorom sa nachádza organ so štyrmi mutáciami, sú po oboch stranách lode chóry zhotovené z dosiek, spredu jednoducho vymaľované. Zvonica je od kostola oddelená, na začiatku cintorína spolu s murovanou bránou. Sú v nej dva zvony, oba vo váhe štyroch centov. Jeden má zvuk jasný, druhý tupý, pretože je prasknutý. Na cintoríne, ktorý je celý ohradený múrom, sa nachádza drevená kostnica a miesto pre pochovávanie nepokrstených nemluvniat sa nachádza mimo cintorína.³⁹⁶ Na cintoríne sa nachádza aj krypta.³⁹⁷

V kostole bola v rokoch 1959 – 1960 a v roku 1968 realizovaná obnova a záchrana ruín. Dorovnané a premurované boli koruny štítov a obvodných múrov, domurovali a spevnili sa konchy svätyne, zahladili sa trhliny v stenách, vymurovali sa nové tehlové základy a časti okien a naznačili sa múry sakristie.³⁹⁸ Haluzický kostol je od 18. storočia opustený, dnes je z neho zrúcanina.³⁹⁹

3.3. Kostol Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci

Pri vstupe do obce Bošáca upúta pozornosť farský kostol zasvätený Nanebovzatiu Panny Márie. Cirkev od najstarších čias verila, že telo Panny Márie nepodľahlo porušeniu

---

³⁹⁴ *Kanonická vizitácia, 1766*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³⁹⁵ *Kanonická vizitácia, 1766*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³⁹⁶ *Kanonická vizitácia, 1714*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³⁹⁷ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

³⁹⁸ ZVAROVÁ, Zuzana. *Haluzice – architektonicko – historický výskum r. k. Kostola Všetkých svätých*, s. 99.

³⁹⁹ KOL. *Pamiatky na Slovensku: Súpis pamiatok*, s. 388.

ani po jej smrti, ale bolo spolu s dušou vzaté do nebeskej slávy.⁴⁰⁰ Tento sviatok je zo všetkých mariánskych sviatkov najstarší, už v 5. storočí si ho pripomínali vo Východnej cirkvi, kde sa v priebehu 6. storočia vyvinul vo sviatok Uspenia (usnutia) svätej Bohorodičky.⁴⁰¹ V západnej liturgii sa objavuje približne v 7. storočí a rozšíril sa ako sviatok Nanebovzatia Panny Márie. Sviatok bol 1. novembra 1950 pápežom Píom XII. (1876 – 1958) vyhlásený za dogmu a túto skutočnosť približuje Konštitúcia II. Vatikánskeho koncilu (1962 – 1965), *Lumen Gentium* (1964) nasledovne: „*Nepoškrvnená Panna – uchránená od akejkoľvek škvrny dedičného hriechu – bola po skončení pozemského života vzatá s telom i dušou do nebeskej slávy a Pán ju povýšil za Kráľovnú vesmíru, aby bola plnšie pripodobnená svojmu Synovi, Pánovi pánov a víťazovi nad hriechom a smrťou.*“⁴⁰²

Farský kostol sa nachádza na miernej vyvýšenine a na východnej a južnej strane je oddelený cintorínom.⁴⁰³ Blízko sanctuária má aj dve krypty, oddelené len múrom. Pri vchode do kostola sa nachádza tretia krypta.⁴⁰⁴ K hlavnému vchodu kostola vedie schodisko. Ďalšie dve schodiská vedú zo severnej a južnej strany od cintorína. Celá stavba je neskorobaroková s niektorými prvkami klasicizmu. Jednolodový kostol so svätyňou trojbokého záveru a pristavenou sakristiou má vonkajšie fasády členené lizanovým rámovaním. Na západnom priečelí je predstavaná vyššia veža s helmovým zastrešením ukončeným nadstavenou laternou, ukončenou krížom. V prízemí veže je vstupný portál kostola, nad ním v nike socha

---

⁴⁰⁰ Výraz nanebovzatia etymologicky pochádza z latinského slova *assumere* - znamená brať, čo naznačuje, že Panna Mária bola do neba „vzatá“, teda v sprievode anjelov, na rozdiel od Ježiša, ktorý do neba vystúpil tak, že sa sám vzniesol.

HALL, James. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*. Praha: Mladá fronta, 1991, s.292.

⁴⁰¹ *MISÁL LATINSKO-SLOVENSKÝ*, s. 1080-1081.

⁴⁰² DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. *Lumen Gentium*, dogmatická konštitúcia o Cirkvi Druhého vatikánskeho koncilu. [2015-08-19]. <<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/druhy-vatikansky-koncil/c/lumen-gentium>>, b. 59.

ONDRUŠ, Rajmund. *Blízki Bohu i ľuďom*. Bratislava: Tatran, 1991, s.478.

⁴⁰³ V prvej polovici 20. storočia sa viedol súdny spor s evanjelickou cirkvou v Zemianskom Podhradí o časť cintorína pri katolíckom kostole v Bošáci. Všetky spisy sa nachádzajú v Štátnom archíve v Trenčíne.

Zápisnica zo zasadania r. kat. cirkevného výboru. 11. marca 1928. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

Slávny krajský súd. Súdny spor o časť Bošáckeho cintorína. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín

⁴⁰⁴ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

V krypte je pochovaný aj rod Sirčičovcov, Táto informácia pochádza z bošáckych matrik z 19. storočia. Vchod do krypty bol počiatkom 20. storočia pevne zabezpečený. Sirčičovci mali majetky nielen v Bošáci, ale i v Skalskej Novej Vsi, Trenčíne, Visolajoch, Beckove a pod. Do Bošáce sa dali niektorí z nich pochovať azda kvôli tomu, že tam bolo dostatok miesta v tamojšej krypte. Ako rod boli významní v 17. storočí, keď pôsobili v kráľovských službách ako poštovní majstri a kráľovskí tridsiatnici, potom sa pridali na protihabsburskú stranu a tak postupne stratili vplyv i postavenie a začali sa venovať zveľadňovaniu svojich vidieckych majetkov - teda aj tých v Bošáci.

svätého Mikuláša, biskupa. Jednolod'ová stavba má v lodi vťahnuté piliere, ktoré vytvárajú kaplnkovité priestory.⁴⁰⁵

Nový kostol v Bošáci bol vnútorne veľmi dobre vybavený. Musíme však skonštatovať, že inventár sa dodnes úplne nezachoval. Hlavnému oltáru dominovala socha Panny Márie v lone s Jezuliatkom. O tejto soche sa hovorí, že bola farníkmi mimoriadne uctievaná. Po jej stranách boli umiestnené sochy sv. Gregora, sv. Viliama, sv. Alžbety a sv. Anny. Tieto sochy boli v roku 1791 odstránené. Na oltári boli ponechaní len dvaja anjeli, klaňajúci sa Bohorodičke. V úzadí nad hlavným oltárom bola umiestnená nová veľká olejomaľba Nanebovzatia Panny Márie,⁴⁰⁶ ktorú v roku 1780 namal'oval nitriansky umelec Pauer.⁴⁰⁷ Kanonická vizitácia z roku 1797 hovorí o oltári postavenom v roku 1791 s obrazom Nanebovzatia Panny Márie. Tento obraz „je oddelený od tabernákula, umiestnený uprostred na stene, v ráme a v paprškoch hodne pozlátený, múr na bokoch okolo je vymal'ovaný. ... Tabernákulum je celé ozdobené farebným gypsom s dvoma cherubmi, 6 svietnikmi dole aj hore záclonky.“⁴⁰⁸ Aj tento hlavný oltár bol odstránený a v roku 1928 nahradený novobarokovým dreveným oltárom s pestrofarebnými plastikami, zlátением a ďalšími ozdobnými prvkami. Je stĺpovej architektúry, ide o tirolskú drevorezbu. Objednal ho miestny farár Augustín Feitscher. V strede drevorezby je výjav Nanebovzatia Panny Márie. Panna Mária s rozpaženými rukami je nesená anjelmi, ktorí sú aj nad jej hlavou. Nad plastikou Nanebovzatej Panny Márie sú dve putá, vyššie farebná plastika Boha Otca a nad ním korunka s krížom. V strede menzy je Svätostánok, je zlátený a po stranách sa nachádzajú klaňajúci sa anjeli. Počas konsekrácie kostola boli do hlavného oltára vložené ostatky mučeníc, svätej Celestíny a svätej Crescenzie. Celý oltár je bohato zlátený. Z oboch strán ústrednej plastiky sú stĺpy s ozdobnými hlavicami a po stranách na podstavcoch sú sochy. Vľavo svätý Augustín biskup a vpravo svätý Mikuláš biskup, ktoré boli vytvorené na pamiatku patrónovi kostola Mikulášovi Príleskému a farárovi kostola Augustínovi Feitscherovi.⁴⁰⁹

Vo svätyni sa vpredu nachádza nový obetný stôl s iniciálkami mena Mária so zakomponovaným krížom, srdcami a ľaliami, a sedes s ambónou. Nové liturgické zariadenie zodpovedá duchu druhého Vatikánskeho koncilu a následnej liturgickej obnovy.

---

⁴⁰⁵ BÚBRLOVÁ, Eva. *Zvýšenie turistickej atraktivity mikroregiónu Bošáca*, s. 8 – 9.

⁴⁰⁶ KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*, s. 6.

⁴⁰⁷ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 26.

⁴⁰⁸ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁴⁰⁹ KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*, s. 7.

V závere muriva svätyne sú vyššie umiestnené okná a jedno je na pravom murive. Na ľavej strane sa nachádza vchod do sakristie, ktorá je pristavená na severnej strane svätyne a čiastočne aj lode. Sakristia pozostáva z jednej menšej a druhej väčšej miestnosti, ktorá zároveň slúži ako vchod do kazateľnice. Nad sakristiou je oratórium s oknom obráteným k hlavnému oltáru do sanktuária.⁴¹⁰ Na prvom stupni svätyne boli umiestnené šrámky – ohrada. Dnes sa v kostole už nenachádzajú.

Pôvodné bočné oltáre z roku 1789⁴¹¹ boli dva. Prvý bol zasvätený svätému Martinovi so sochou tohto svätca i ďalšími šiestimi sochami, ktoré darovala kostolu rodina Esterházióvcov,⁴¹² do ktorých majetku patrila v tom čase aj Bošáca. Neskôr ho dal vymaľovať a pozlátiť Martin Kusenda. Druhý oltár bol zasvätený Panne Márii Sedembolestnej – Šaštínskej. Drevorezbu Piety tohto oltára daroval kostolu novomestský prepoš a neskôr biskup Anton de Révai. „*Ten bol nahradený sochou Bohorodičky, vzatej zo starého hlavného oltára.*“⁴¹³ Tieto oltáre boli v roku 1890 nahradené novými oltármi so sochou Panny Márie Lurdskej a sochou sv. Jozefa.⁴¹⁴ Nové jednoduchšie bočné oltáre pochádzajú z rokov 1906 – 1910 a sú umiestnené oproti sebe pri bočných stenách lode kostola, a to v jej východnej časti. Vľavo je oltár Božského Srdca Ježišovho so sochou Ježiša, po jej stranách vľavo svätý František Assiský a vpravo svätý Anton Paduánsky. Vpravo je bočný oltár svätého Jozefa so sochou sv. Jozefa a po jej stranách vpravo socha svätého Ignáca z Loyoly a vľavo socha svätého Jána Nepomuckého, ktorá pochádza zo Skalky pri Trenčíne z kostola svätého Andreja Svorada a Benedikta. Na ľavom múre lode kostola je obraz Panny Márie Ustavičnej pomoci. Augustín Feitscher daroval kostolu v roku 1930 betlehem, ktorý bol vo vianočnom období umiestnený na pravom bočnom oltári.⁴¹⁵

Interiér kostola bol pôvodne vymaľovaný na bielo. Dnešné iluzívne barokizujúce maľby kostola pochádzajú z roku 1906,⁴¹⁶ sú dielom spišsko-novomestského maliara Jozefa Hanulu (1863 – 1944), autora mnohých kostolných malieb. Hoci Jozef Hanula pracoval na maľbe kostola v čase najväčšej maďarizácie, vedel zakomponovať do priestrannej maľby aj slovenských svätcov - vierozvestov svätého Cyrila a Metoda, a to bez námietok príslušných

⁴¹⁰ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁴¹¹ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

⁴¹² *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁴¹³ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁴¹⁴ KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*, s. 7.

⁴¹⁵ KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*, s. 10.

⁴¹⁶ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 110.

Inventarium fundamentale Ecclesiae et Parochiae Bosaacensis A 1926 exaratum – uvádza rok 1905 maľby kostola.

orgánov.⁴¹⁷ Fresky pozostávajú zo štyroch hlavných malieb. Vo svätyni je vyobrazená Najsvätejšia Trojica a anjeli adorujúci pred Najsvätejšou Sviatosťou Oltárnou s nápisom: *Blahoslavení, ktorí slyšia slovo Božie a zachovávajú ho*. Na triumfálnom – víťaznom oblúku sa nachádza nápis *Venite ad me omnes, et ego reficiam vos*.⁴¹⁸ Na veľkom priestrannom strope lode sú zobrazené dve skupiny svätcov a svätíc. Vľavo stojaci svätý Svorad a Benedikt, dvaja biskupi svätý Vojtech, svätý Augustín a svätý Cyril a Metod. Na pravej strane svätý Štefan, uhorský kráľ, svätá Gizela, jeho manželka a bavorská princezná, ich syn, svätý Imrich, ktorý zahynul ako 24 ročný, nitrianske knieža a neskorší uhorský kráľ, svätý Ladislav I. Je zaujímavé, že autor, Jozef Hanula, nedal ani jednému z nich svätožiaru. V popredí vyobrazenia anjeli držia uhorský erb. Na bledomodrom poli je situovaná Preblahoslavená Panna Mária s Božským dieťaťom a anjel. K tejto maľbe Panny Márie sú obrátené tváre predchádzajúcej maľby. Na tejto stropnej maľbe sa nachádza erb s burgundskými ľaliami a tromi hviezdikami. Posledné stropné pole je ozdobené maľbami anjelov, ktorí zvelebujú Boha harfou a trúbou. Výbežky lunet sú vyplnené kresťanskými symbolmi – kríž, plameň, ľalia, fakľa a pod.

Strop svätyně má valené lunetové zaklenutie, podobne aj strop lode kostola. Podvežový priestor má tiež lunetovú klenbu. V podvežovom priestore po oboch stranách muriva sú výklenky a v nich vľavo je umiestnený Ukrižovaný Kristus, a vpravo socha Sedembolestnej Panny Márie – patrónky Slovenska.

Steny kostolnej lode sú medzi piliermi prerušené hore zaoblenými oknami. Vpravo sa nachádzajú tri a vľavo dve okná. V poliach polkruhového zaklenutia horného muriva sú umiestnené vkusne vypracované plastické ružice. Uprostred stropu lode je tiež väčšia plastická ružica s kolesovým štukovým obrúbením. Tadiaľ prechádza drôt, na ktorom je zavesený sklenený luster. Drevorezba križovej cesty pochádza z roku 1928 a je darom učiteľky z Predpolomy - Alžbety Glosovej - a je rozmiestnená po stenách svätyně a kostolnej lode.⁴¹⁹ V záveroch lode kostola na ľavej strane sa nachádza kazateľnica. Na pestro zdobenom rečníšti sú plastiky anjelov so stuhami, kalich, tabuľa s desatorom Božích prikázaní a ďalšie cirkevno-náboženské symboly. Na vrchole striedky je soška Pána Ježiša, pred ním tri figurálne plastiky, ktoré sa modlia a žehnajú. Kánonická vizitácia z roku 1797

⁴¹⁷ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 26.

⁴¹⁸ „Podťe ku mne všeci, ktorí sa namáhate a ste preťažení, a ja vás posilním“
Sväté písmo Starého i Nového zákona, Mt 11, 28.

⁴¹⁹ KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*, s. 10.

poznávaná, že krstiteľnica sa nachádza v sanktuáriu, blízko dverí do sakristie a je zhotovená z tvrdého dreva. Uprostred nej je vytesaný obraz Jána krstiacieho Krista. V nej sa uchovávali sväté oleje a požehnaná voda v medenej nádobe.⁴²⁰ Dnes sa na pravej strane záveru lode nachádza krstiteľnica z mramoru, postavená pred vkusne vypracovanú stenu, na ktorej sú vyobrazené plastiky svätého Michala archanjela a anjela strážcu. Krstiteľnica pochádza z kostola v Skalke pri Trenčíne.

V zadnej časti i po bokoch strán, do dvoch tretín kostola je chórus – ampóra s kolkovitou balustrádou, tzv. pavlače. Zadná, najpriestrannejšia časť chóru, je vpredu s mierne vystupujúcou ohradou.⁴²¹ Pod chórom sú spovednice a v rohoch vchody na chórus. Na chóre sa nachádza organ. Pôvodný slúžil do roku 1910 a bol nahradený dnešným typom Rieger. Organ má deväť mutácií a je umiestnený symetricky uprostred chóru a dvere za organom vedú po oceľovom schodisku do 38 metrov vysokej veže k šiestim zvonom. Kanonická vizitácia z roku 1797 uvádza, že v kostole sa nachádzajú štyri zvony. Kostolu ich daroval Mikuláš Príleský. Najväčší zvon pochádza z roku 1794, bol odliaty v Trnave a váži 12 centov a 45 libier. Stredný bol odliaty v Prešporke a váži 8 centov, tretí 2 centy a štvrtý tak isto.⁴²² Nápis na prvom zvone znel: „*Z výťažku odkazov Mikuláša Príleského, kanonika nitrianskeho, učiněných zo zbožnej horlivosti, venované ku cti Najsv. Trojice za svojich príbuzných a veriacich farského ľudu.*“⁴²³ Nápis na druhom zvone: „*Mikuláš Príleský zo zbožnej horlivosti ku cti a sláve Božej venoval. Sv. Donate, pomáhaj ľudu tomuto v jeho súženiach a búrky z jeho chotáru odháňaj.*“⁴²⁴ Nápis na treťom zvone: „*Sv. Mikuláš, pomáhaj duši svojho chránenca Mikuláša Príleského i ľudu o pomoc ťa vyzývajúceho.*“⁴²⁵ Nápis na štvrtom zvone sa nezachoval. Ochodnícky a Dzurák uvádzajú, že zvony boli zhotovené v roku 1737.⁴²⁶ Chyba v dátume vznikla nesprávnym citovaním publikácie R. K. Kostol v Bošáci, s. 8 a nie priamo citovaním vizitácie. Zvony postihol osud ako prevažnú časť zvonov počas prvej svetovej vojny (1914 – 1918). Boli zhabané a preliate na kanóny. Zostal iba najmenší. V roku 1921 dal Augustín Feitscher zhotoviť druhý menší zvon, zasvätený Kráľovnej posvätného ruženca. V roku 1922 sa podarilo dať zhotoviť tretí zvon s nápisom „*ku cti srdcu Ježišovmu venovali rim. Kat. farníci bošácky. Podme k Srdcu*

⁴²⁰ Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁴²¹ Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁴²² Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁴²³ KAŠŠOVIC, Ján. R. K. Kostol v Bošáci, s. 8.

⁴²⁴ KAŠŠOVIC, Ján. R. K. Kostol v Bošáci, s. 8.

⁴²⁵ KAŠŠOVIC, Ján. R. K. Kostol v Bošáci, s. 9.

⁴²⁶ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. Bošácka dolina, s. 26.
KAŠŠOVIC, Ján. R. K. Kostol v Bošáci, s. 8.

*Ježišovmu.*⁴²⁷ Najnovšie zvony sú tri. Zvon sv. Antona pochádza z roku 1980 a je na ňom nápis: „*Svätý Anton vzor nevinnosti a múdrosti pros za našu mládež.*“⁴²⁸ Zvon sv. Michala pochádza z roku 1981 a je na ňom nápis: „*Svätý Michal ochranca svätej cirkvi chráň nás pred úkladom zlého.*“⁴²⁹ Najväčší zvon, zasvätený Panne Márii Nanebovzatej, pochádza z roku 1981 a je na ňom nápis: „*Panna Mária Nanebovzatá ochraňuj Bošácku farnosť.*“⁴³⁰

V roku 1800 bola zaobstaraná nová dubová vnútorná brána kostola, keďže dovtedy tam nebola žiadna brána.⁴³¹ Socha sv. Terezky Ježiškovej je darom Pavlíny Masarykovej, manželky notára. Sochu sv. Antona Paduánskeho darovali sestry Samuelové. Sochu Božského Srdca Ježišovho si zadovážili veriaci zo zbierok.⁴³² V rokoch 1955 – 1959 bol kostol spevnený železobetónovými obťahmi a rebrami, bolo tiež upravené okolie okolo kostola s ohradou. V roku 1960 boli staré lavice vymenené za nové, taktiež dlažba a spovednice. V roku 1983 bola vymenená elektrifikácia a v máji 1984 sa začala veľmi náročná a rozsiahla práca na obnove kostola. Po montáži lešenia okolo kostola sa pristúpilo k výmene nových okien, k oprave priečelí oklepaním starej omietky a zhotoveniu novej omietky. Ďalej boli urobené všetky klampiarske práce, ako napr. ríny, zvody, nový náter fasády, výmena starých okien za nové zdvojené z červeného smreku, nová dlážka v laviciach a ďalšie práce. Vďaka obetavej práci deväťdesiatich farníkov, boli práce úspešne ukončené 9. júna 1984. Cez letné prázdniny v tom istom roku sa začalo aj s prácami na interiéri kostola, a to jeho očistením a vymalovaním. Do sakristie sa kúpil nový nábytok. Za päť dní sa urobili všetky práce bezplatne, hoci sa pracovalo denne až 15 hodín. V roku 1984 pribudol do farského kostola nový, pohyblivý betlehem, ktorý zhotovil pán Marián Mikulec.⁴³³ Slávnostná posviacka obnoveného kostola sa konala 22. júna 1985 za pôsobenia farára Ľubomíra Stančeka. V roku 2003 sa zhotovilo nové schodisko do farského kostola a v roku 2004 bola zrealizovaná posledná oprava a maľba fasády farského kostola. Kostol je nateraz v dobrom stave po všetkých stránkach.

---

⁴²⁷ MIHALA, Ján. *Zvony v kostole Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci*. Rukopis.

⁴²⁸ MIHALA, Ján. *Zvony v kostole Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci*. Rukopis.

⁴²⁹ MIHALA, Ján. *Zvony v kostole Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci*. Rukopis.

⁴³⁰ MIHALA, Ján. *Zvony v kostole Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci*. Rukopis.

⁴³¹ *Pamätihodnosti Bošáckej fary*. Rukopis, 1798.

⁴³² KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*, s. 10.

⁴³³ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 29.

3.4. Kaplnka Nepoškvrneného počatia v Trenčianskych Bohuslaviciach

Patrocinium kaplnky je odvodené od sviatku Nepoškvrneného počatia Panny Márie, ktorý zdôrazňuje jej uchránenie od dedičného hriechu. Vo Východnej cirkvi sa s týmto sviatkom stretávame už v 7. storočí pod názvom Počatie našej presvätej Bohorodičky alebo Počatie svätej Anny. V Západnej cirkvi sa rozšíril už v 12. storočí, no oficiálne ho schválil pápež Sixtus IV. (1414 – 1484) v roku 1477 a platným v celej cirkvi sa stal v 18. storočí. Za dogmu, teda článok viery bolo Nepoškvrnené počatie vyhlásené počas I. vatikánskeho koncilu (1868 – 1870) 8. decembra 1854 Píom IX. (1792 – 1878).⁴³⁴

Položenie základného kameňa kaplnky a jeho požehnanie uskutočnil dňa 25. mája 1762 biskup Adam Erdódi. O devätnásť mesiacov, dňa 8. decembra 1763,⁴³⁵ sa slávila konsekrácia kaplnky sufragánom ostrihomskeho arcibiskupa, grófom Antonom de Révai (1718 – 1783). Hlavná myšlienka kaplnky alebo akýsi odkaz budúcim generáciám je zdôraznený latinským nápisom pri vchode kaplnky: „*Nullus origine a Maria Rubigine laesam adstruat! Ultricem ne pignoris excitet iram. Hoc vis, hoc ratio, hoc sententia patrum explodit, mare, terra polus que reclamant.*“⁴³⁶ Teda: „*Nikto nech neuráža Máriu dedičnou škvrnou, aby si tým neprivilal pomstivý hnev. Toto zakazuje moc, rozum, toto zavrhuje mienka otcov, tomu odporuje more, zem a obloha.*“⁴³⁷ Na zabezpečenie pravidelných bohoslužieb v kaplnke boli grófom Erdódim prizvaní františkáni z kláštora sv. Kataríny z Dechtíc, ktorí významne pomohli rekatolizácii Bohuslavíc i širokého okolia práve vysluhovaním sviatostí a hlásaním Božieho slova. Františkáni boli ubytovaní v izbe na prízemí kaštieľa vedľa správcu obilia. Izba bola vybavená troma posteľami, stolíkom a dvoma stoličkami.⁴³⁸

Samotná budova kaplnky je jednodňová stavba s pôdorysom obdĺžnika. Jej vonkajšie rozmery sú 13,8 x 24,5 metra. Exteriér kaplnky bol poňatý v novšom klasicistickom duchu, striednejšie ako vnútorné rokokové vybavenie, pretože vonkajšok bol

⁴³⁴ MISÁL LATINSKO-SLOVENSKÝ, s. 783.

⁴³⁵ Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca. KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 79.

OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 32.

⁴³⁶ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 11. *Kaplnka Trenčianske Bohuslavice*. Kronika.

MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdődyovského kaštieľa*.

⁴³⁷ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 87.

⁴³⁸ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 80.

viazaný na architektúru kaštieľa. „Stena je členená sústavou pilastrův a rytmizovaná striedaním slepých a skutočných okien. Poschodová časť nad presbytériom bola pôvodne bočným rizalitom kaštieľa, čomu zodpovedá jej dvojpodlažná dispozícia a skutočnosť, že poschodie nie je z kaplnky prístupné ...“⁴³⁹ Uprostred rizalitu - výstupku - sa nachádza reliéf s výjavom Panny Márie Kráľovnej, pravdepodobne z konca 19. storočia.⁴⁴⁰ Mária Malíková vo svojej publikácii *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach* uvádza, že socha Imakuláty - Nepoškvrnenej Panny Márie - nie je súdobá so stavbou kaštieľa. Vznikla asi až na začiatku 20. storočia, keď sa po zbúraní kaštieľa chcel zdôrazniť náboženský účel stavby.⁴⁴¹ Počas opravy strechy a maľovania fasády v roku 2011 bola táto pieskovcová plastika Panny Márie na priečelí kaplnky zrekonštruovaná Jurajom Krajčovičom a Martinom Šumajom.

Steny kaplnky sú „*rámované nárožnými pilastrami a okná, skutočné i slepé, sú zakončené segmentovým oblúkom a lemované jednoduchou, plytkou šambránou. Na poschodí sú nad oknami umiestnené trojuholníkové profilované frontóny. Hmoty podlažia a strechy sú jasne oddelené profilovanou kordónovou rímsou medzi podlažiami a korunnou rímsou pod nízkou ihlanovou strechou. Ostávajúca, prízemná časť budovy je prekrytá vysokou manzardovou strechou*“ ... Priestor kaplnky bol začlenený do prízemného krídla: „*Zo strohého vzhľadu exteriéru sa sčasti vymyká vstupný portál s výrazným profilovaným trojuholníkovým frontónom na konzolách, ozdobený kamennou rokokovou kartušou a tepanou železnou mrežou.*“⁴⁴² Na konzolách má pôvodné železné tepané dvere.

Pôdorys kaplnky je rozdelený na tri časti. V západnej časti sa nachádza vstupná chodba s oratóriom – pánskou emporou – slúžiacim na sedenie pre zámocké panstvo. Vo východnej časti sa nachádza plytká, segmentovo uzavretá svätyňa (presbytérium). Po pravom boku svätyne sa nachádza miestnosť s organom a vľavo malá sakristia slúžiaca na uchovávanie vecí na vykonávanie kultu. Stredná, kolmo rozšírená najväčšia časť kaplnky, loď, je tvorená ako priestor pre ľud.⁴⁴³

Interiér klasicisticko-barokovej kaplnky je z pohľadu histórie veľmi vzácny. Jej výzdoba patrí medzi najcennejšie svojho druhu u nás.⁴⁴⁴ Predurčuje ju k tomu pôvodné

---

⁴³⁹ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7.

⁴⁴⁰ *Trenčianske Bohuslavice* [2015-04-11]. <http://www.bosaca.fara.sk/?page_id=53>.

⁴⁴¹ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7 - 9.

⁴⁴² HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 84 - 85.

⁴⁴³ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 9.

⁴⁴⁴ MACHALA, Ivan. *Sedem dní*. Nové Mesto nad Váhom: Ivan Machala, 1995, s. 79.

a v dobrom stave, do dnešných dní zachované, rokokové inventárne vybavenie.⁴⁴⁵ Architektúra a vnútorné vybavenie kaplnky sa datuje do 60. rokov 18. storočia. Slohovo je kaplnka typickým výtvorom stredoeurópskeho rokoka. Na kaplnke boli uskutočnené iba drobné opravy, pričom žiadny zásah nenarušil pôvodný vzhľad kaplnky.⁴⁴⁶ O pôvodnom vybavení a inventári kaplnky informuje súpis kaštieľa z roku 1789.⁴⁴⁷ Tento súpis vymenováva všetky sochy, svietniky, rúcha a všetky pomôcky potrebné v kaplnke. Za veľkú škodu v súčasnosti považujeme skutočnosť, že časť inventárneho vybavenia neostala na pôvodnom mieste, ale bola prenesená do hlohoveckého kaštieľa.

Na výzdobe interiéru kaplnky najviac zaujmú nástenné maľby – fresky. Ich tvorcom je francúzsky umelec Franz Anton Maulbertsch (1724 – 1796),⁴⁴⁸ ktorý sa zaraďuje medzi najlepších maliarov Rakúska, ba i strednej Európy.⁴⁴⁹ Vďaka nemu patrí kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach medzi najvýznamnejšie stavby 18. storočia: „*Zatial' čo Maulbertschov maliarsky rukopis a trblietavá farebnosť fresiek vychádza z nového viedenského akademizmu a súčasne ho svojou invenčnosťou, uvoľnenosťou a hravosťou prekonáva, ikonografický program malieb sa svojím protireformačným obsahom hlási ešte k staršej barokovej dobe.*“⁴⁵⁰ Práve výzdoba kaplnky spadá do najplodnejších maliarových umeleckých rokov. Svojím umením preslávil kaplnku v Trenčianskych Bohuslaviciach, ktorá sa tak zaradila medzi umelecké skvosty nielen na Slovensku. Výzdoba kaplnky je považovaná za jeho prvé celistvé a zároveň najväčšie dielo na našom území.⁴⁵¹ Okrem fresiek je aj autorom troch oltárnych obrazov, zachovaných do dnešných dní. Môžeme sa domnievať, že pracoval aj na výzdobe kaštieľa.⁴⁵² Mramor a alabaster spolu s doplnkami z gypsu tvoria základ oltára a ďalšej plastickej výzdoby.⁴⁵³ Vzácnosť malieb dopĺňa i bohatá rokoková ornamentika oplývajúca fantáziou. Voľné plochy stien vyplňajú polychrómované kvetinové úponky, rozoviate cípy kartuší a váz. Zelené a ružové rámovanie fresiek harmonizuje s presvetlenou farebnosťou náboženských scenérií na freskách.⁴⁵⁴ Aj

⁴⁴⁵ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 32.

⁴⁴⁶ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 9.

⁴⁴⁷ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 80.

⁴⁴⁸ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 32.

HALAŠA, Ján – LUKÁŠ, Jozef – ŠIŠMIŠ, Milan. *Bošácka dolina*, s. 5.

FEITSCHER, Augustín. *Inventarium fundamentale Ecclesiae et Parochiae Bosaacensis A 1926 exaratum*.

⁴⁴⁹ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 5 - 17.

⁴⁵⁰ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 86.

⁴⁵¹ BALÁŽOVÁ, Barbora. *Maliar Franz Anton Maulbertsch (Maulpertsch)* [2015-04-19]. <<http://www.arslexicon.sk/?registre&objekt=maulbertsch-maulpertsch-franz-anton>>.

⁴⁵² MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. s. 5.

⁴⁵³ MACHALA, Drahošlav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

⁴⁵⁴ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 87.

d'alsia výzdoba kaplnky korešponduje s maliarskou a sochárskou výzdobou a dotvára komplexnosť rokokového interiéru v oblasti rezbárstva, štukatérstva a kovotepectva.⁴⁵⁵ Autorom myšlienky priestoru bol zaiste učený teológ, ktorého pokynmi sa umelec dopodrobna riadil. Na celkovú protireformačnú⁴⁵⁶ tendenciu kaplnky mala určite vplyv aj skutočnosť, že Trenčianske Bohuslavice sa nachádzali v oblasti obývanej protestantmi.⁴⁵⁷

V rodovom Erdődiovskom archíve sa nachádza zmluva „*maliara s grófom Antonom Erdődym na výmalbu kaplnky uzavretá 6. januára 1763 v Bratislave, i potvrdenka na 9 fl., ktoré Maulbertsch dostal v júli 1763 za cestovné výdaje z Viedne cez Bratislavu do Trenčianskych Bohuslavíc. Zmluvne dohodnutých 200 kremnických dukátov mu vyplatili 21. júla 1763*“.⁴⁵⁸ Očitým svedectvom autorstva výzdoby Franza Antona Maulbertscha je jeho podpis s uvedením roku na stuhe oválnej fresky, ktorá sa nachádza nad vchodom do kaplnky: „*Maulbert 1763 Pinx*“.⁴⁵⁹ Pri prácach mu pomáhali aj jeho uční a pomocníci. Okrem Godeho a Buchbergera sa v archívnych dokumentoch spomínajú aj mená J. G. Leiter a Jozef Sartory. O nich však presne nevieme povedať, či pracovali priamo na výzdobe kaplnky. Ich mená sú v listinách málo špecifikované.⁴⁶⁰ Isté je, že na výzdobe kaplnky pracovalo viacero zručných umelcov. Predpokladá sa, že sa medzi nimi nachádzal aj znojenský maliar Jozef Winterhalter, ktorý tiež pracoval na výzdobe bratislavského sídla Erdődiovcov.

Od patrocínia kaplnky sa odvíjajú námety malieb. V centre výzdoby sú mariánske motívy, doplnené alegóriami, ktoré predstavujú boj katolíckej cirkvi proti kacírstvu. Malby sú zložitým teologickým programom s protireformačným zameraním, viažúcim sa k Panne Márii a katolíckej dogme Nepoškvrneného počatia, ktorá bola vyhlásená o niekoľko desiatok rokov neskôr. Všetky malby v kaplnke sú situované tak, aby ich pozorovateľ najpôsobivejšie a najkomplexnejšie vnímal z miesta pri vchode do kaplnky, obrátený tvárou k hlavnému oltáru. Maliarska výzdoba je rozdelená do kruhových a oválnych plôch a je symetricky rozmiestnená v celom vnútornom priestore.⁴⁶¹

---

⁴⁵⁵ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 17.

⁴⁵⁶ MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdődiovského kaštieľa*.

⁴⁵⁷ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 13.

⁴⁵⁸ MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdődiovského kaštieľa*.

⁴⁵⁹ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 17.

⁴⁶⁰ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7 - 15.

⁴⁶¹ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 86.

V lodi kaplnky sa nachádzajú pôvodné lavice.⁴⁶² V okrúhlej centrálnej kupole dominuje scéna Nanebovzatia Panny Márie.⁴⁶³ Táto téma je pre Maulbertscha obľúbená, nakoľko ju použil pri výzdobe vo viacerých chrámoch. Dej scény je zasadený do zidealizovanej krajiny a ústredným motívom je postava Panny Márie, ku ktorej sa ihlanovito zbiehajú línie ďalších postáv, stromov a architektúry. Postavy vzrušene sledujú Pannu Máriu, ako ju anjeli nesú do neba. Priestor okolo postáv je doplnený pitoresknými podrobnosťami. Slávnosť scény dotvára a zároveň zvyrazňuje vzdušnosť a farebnosť tónov ružových a žltých farieb.⁴⁶⁴ Pod touto ústrednou freskou sa na pendantívoch kupoly nachádzajú štyria cirkevní otcovia: svätý Gregor, svätý Augustín, svätý Hieronym a svätý Ambróz.⁴⁶⁵ Pod kupolou, medzi pilastrovými zväzkami piliera, sa nachádza súsošie sv. Jána Nepomuckého, ktorý spovedá českú kráľovnú, a súsošie svätého Jána Almužníka so žobrákom.⁴⁶⁶

V kaplnke sa nachádza miesto na sedenie pre pánov – oratórium.⁴⁶⁷ K osobitnému dielu rokokového rezbárstva⁴⁶⁸ zaradujeme široké trojdielne okno pánskeho oratória, bohato zdobené „polychrómovanou a zlátenou drevorezbou so zložito členenými rokajami, kvetinovými girlandami a figúrkami anjelov“.⁴⁶⁹ Nad oratóriom je situovaná alegória víťaznej cirkvi⁴⁷⁰ a figúra porazenej herézy.⁴⁷¹ Táto freska presahuje vymedzený rámeč a poukazuje na dynamickú kompozíciu, nakoľko nohy postáv presahujú vymedzený rámeč. Spletenému hluku postáv dominuje podoba veľkňaza, ktorá symbolizuje víťaznú cirkev. Zlatý brokátový plášť, ktorý je podšitý zeleným hodvábom, ďalej pápežská tiara a monštrancia so skleneným krytom chrániacim Eucharistiu zdôrazňuje neporaziteľnosť a vznešenosť katolíckej cirkvi. Jej protikladom sú postavy diabla, bludu a pohanstva, ktoré sú vyobrazené v tmavých tónoch tmavo olivových a hnedých farieb. Ilúzia priestoru je dotváraná zdanlivo vrhaným tieňom zelenej a sivej farby. Ako doplnok a zároveň protiklad k freske patria dve menšie oválne maľby s vyobrazenými lietajúcimi anjelmi držiacimi

---

⁴⁶² CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*. Prvé vydanie. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2010, s. 96.

⁴⁶³ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 11.

⁴⁶⁴ MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdődyovského kaštieľa*.

⁴⁶⁵ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 11.

⁴⁶⁶ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 15.

HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 88.

⁴⁶⁷ CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*, s. 96.

⁴⁶⁸ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 17.

⁴⁶⁹ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 88.

⁴⁷⁰ PEŠINA, Jaroslav. *ABC kulturných památok Československa*, s. 531.

⁴⁷¹ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 13.

MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdődyovského kaštieľa*.

v rukách pergamenové stuhy a kvety. Jedna je nad vchodom nad emporou a druhá nad vchodom do kaplnky s podpisom autora a rokom ukončenia výmaľby kaplnky.⁴⁷²

V klenbe presbytéria – svätyne⁴⁷³ kaplnky – sa nachádza alegória Starej a Novej zmluvy.⁴⁷⁴ Scéna maľby je osadená do oválneho, niekoľkokrát konkávne prehnutého rámca, ktorý svojimi farbami, ružovou a zelenomodrou, vhodne dopĺňa celok.⁴⁷⁵ Hlavným motívom celej kompozície je postava Panny Márie držiacej v ruke žezlo, ktoré je ukončené Božím okom. Panna Mária je opretá o archu zmluvy, pod ktorou sa nachádza otvorená kniha evanjelií. V ľavej časti scény anjeli nesú Kristov kríž a v pravej časti anjeli v rukách držia tabule s desatorom Božích prikázaní. Nohy anjelov tu presahujú rámovanie kompozície maľby.⁴⁷⁶ V presbytériu sa nachádza miesto na sedenie pre kňaza, čo naznačuje jeho funkciu „*predsedať zhromaždeniu a viesť modlitbu.*“⁴⁷⁷ Stojí tu tiež ambóna, z ktorej sa ohlasuje Božie slovo a „*ktorá pri liturgii slova púta pozornosť veriacich.*“⁴⁷⁸ Od 17. storočia sa začali v chrámoch medzi presbytérium a loď umiestňovať tzv. šránky, akási forma ohrady slúžiaca na podávanie svätého prijímania.⁴⁷⁹

Pri vstupe do kaplnky okrem fresiek na prvý pohľad zaujme hlavný oltár nachádzajúci sa vo svätyňi.⁴⁸⁰ Na oltári je vyobrazená Panna Mária Imakulata s rodičmi, svätými Joachimom a Annou. Na hlavnom oltári je bohatá architektúra v podobe stĺpov a plastík anjelov. Na oboch stranách oltára sú umiestnené na rokokových podstavcoch plastiky cherubínov. Spomedzi sochárov sa spomína iba meno J. G. Leitner, ktorý vytvoril tabernákulum hlavného oltára.⁴⁸¹

Námety bočných oltárov a ostatného zariadenia nesúvisia s témou hlavného oltára a fresiek. Tak, ako to bolo v mnohých podobných prípadoch, aj tu sa dal majiteľ a staviteľ, gróf Anton František Erdődi, zvečniť na oboch obrazoch bočných oltárov. Na ľavom oltári sa nachádza obraz svätého Františka Assiského a na pravom oltári je obraz svätého Antona Paduánskeho. Oba obrazy dal namaľovať patrón kaplnky, Anton František Erdődi. Na oboch

---

⁴⁷² HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 87.

⁴⁷³ CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*, s. 96.

⁴⁷⁴ MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdődyovského kaštieľa*.

⁴⁷⁵ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 13.

⁴⁷⁶ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 88.

⁴⁷⁷ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, b. 1184.

⁴⁷⁸ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, b. 1184.

⁴⁷⁹ CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*, s. 121.

⁴⁸⁰ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, b. 1182.

⁴⁸¹ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 15.

bočných oltároch, najmä však na oltári svätého Antona, vidno, že na nich pracovali prevažne Maulbertschovi pomocníci.⁴⁸²

Medzi najhonosnejšie časti interiéru patrí kazateľnica a organ, ktoré sú symetricky umiestnené po bočných stranách lode. Majú podobnú výzdobu a ladia s architektúrou oltárov. Dotvárajú priestor kaplnky. Po liturgickej reforme druhého vatikánskeho koncilu kazateľnicu nahradila ambóna⁴⁸³ umiestnená v presbytériu.⁴⁸⁴ Kazateľnica nesie na parapete riečišťa štyri kartuše s reliéfmi, na ktorých je vyobrazené kázanie dvanásťročného Ježiša v chráme.⁴⁸⁵ Na vrchu je umiestnený baldachýn s postavami dvoch anjelov. Rokokový dizajn dopĺňajú vyrezávané a zlatené kartuše, konzoly a arokajové motívy.⁴⁸⁶ Sedemnásť storočie sa považuje za rozkvet umenia stavby a hry na organe. Práve v tomto období sa vo viacerých kostoloch začal montovať organ.⁴⁸⁷ Po pravej strane kaplnky, pri svätyni v rohu lode oproti kazateľnici sa nachádza vzácny „kráľovský“ hudobný nástroj organ. Bohuslavická kaplnka má mimoriadnu akustiku a každoročne sa v nej konajú organové koncerty. Pri tejto príležitosti kaplnku navštevujú mnohí významní domáci i zahraniční umelci.⁴⁸⁸ Organ patrí k najvzácnejším na Slovensku a je známy ako jediný svojho druhu na našom území. Hoci je malý, disponuje ôsmimi registrami. Manuál ma rozsah 4 oktávy, teda 45 tónov, pedál má 12 tónov na 22 klávesoch. Je postavený na spôsob kazateľnice, v čom je unikátny. Klaviatúra – hrací stôl – sa nachádza v miestnosti na pravej strane svätyně a píšťaly sú umiestnené na stene lode. Mechanická traktúra vedie cez stenu širokú tri metre. Kazateľnica a organ tvoria spolu „pár“. Návrh na zhotovenie organu pre kaplnku dostal vtedajší svetoznámy staviteľ organov, Johann Hecke, v roku 1763. Ako odmenu zaň dostal tri kremnické dukáty.⁴⁸⁹ Skriňa organu je bohato zdobená. Rezbársky i sochársky ju vyzdobil pravdepodobne bratislavský umelec, Ľudovít Gode. Hlavným motívom je reliéf svätej Cecílie, ktorá je považovaná za patrónku hudby a je zobrazená, ako hrá na organe.⁴⁹⁰ Ďalej je doplnená postavami anjelov hrajúcich na hudobných nástrojoch. Generálna oprava organu

---

⁴⁸² MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 17.

⁴⁸³ VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník. I.*, s. 288.

⁴⁸⁴ HAŠKO, Roman. *Ambona v liturgickom priestore*. In KOL. (ed.). *Culmen et fons Aktuálny výskum v oblasti posvätej liturgie na Slovensku 2013*, Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013, s. 81 – 107.

⁴⁸⁵ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 13.

⁴⁸⁶ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 89.

⁴⁸⁷ CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*, s. 121.

⁴⁸⁸ *Kaplnka Trenčianske Bohuslavice*. Kronika.

⁴⁸⁹ MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

⁴⁹⁰ MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 13.

bola zrealizovaná v roku 1973. Aj po jej dokončení zostali všetky hlavné časti organu pôvodné.⁴⁹¹

Spovednica⁴⁹² je v kaplnke umiestená v západnej časti pod oratóriom po pravej strane. Je zdobená jemným rezaným dekórom rastlinných úponkov a rokajovým motívom na konkávne prehnutých bočných mrežovaných stenách. Vo vnútri sa nachádzajú drevené lavičky, na prednej strane sú ploché rokajové kartuše.⁴⁹³

Pôvodne mala kaplnka slúžiť len zámockému panstvu a návštevam grófa Erdődiho, ktorý však sprístupnil kaplnku aj pre ľudí z obce. Sám inicioval a financoval vytvorenie vchodu z ulice a osadenie pevných železných dverí. Pôvodný vchod totiž viedol len z chodby kaštieľa, inak sa do kaplnky nedalo dostať.⁴⁹⁴ Chrámové vstupné dvere majú eschatologický význam.⁴⁹⁵

V kaplnke sa už 252 rokov nachádza mumifikované telo sv. Adeodata. Táto relikvia je jedným z posledných zachovaných a sprístupnených pozostatkov človeka na našom území. Zásľuhu na získaní relikvie mal šľachtic. Obdobie stredoveku je poznačené záujmom o pozostatky svätých a túžbou vlastniť ich čo najviac. V tom čase bolo zvykom, že v chrámoch sa nachádzali ostatky svätých. Nakoľko boli Erdődiovci zámožnejší, mohli si dovoliť zaobstarat' celú kosť. Ostatky svätých sa predávali veľmi draho. Veľký význam mali aj v protireformačnom hnutí. Úcta k ostatkom svätých vychádza z viery vo vzkriesenie tela. Relikvia sa do kaplnky dostala vďaka grófovi Antonovi Erdődimu, ktorý dal po dokončení stavby kaplnky priviezť pozostatky sv. Adeodata z Ríma.⁴⁹⁶ Historik umenia, Jozef Cincík, vo svojej štúdii *Barokové fresky od J. J. Chamanta a F. A. Maulbertscha* uvádza, že „gróf Anton Erdődi vymohol pre kaplnku od pápeža pozostatky svätých“.⁴⁹⁷ Dňa 30. júla 1764 bola v Bohuslaviciach veľká cirkevná slávnosť. „Do novej kaplnky uložili s pompou pozostatky martýra sv. Adeodata. Ôsmi františkáni, z toho piati zo Salvatoriánskej provincie, a ostatní z Mariánskej provincie dopravili z ďalekej cudziny telo až do

⁴⁹¹ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 89.

⁴⁹² VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník. II.*, s. 283.

⁴⁹³ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 89.

⁴⁹⁴ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 80.

⁴⁹⁵ „Kto chce vstúpiť do Božieho domu, musí prekročiť prah, symbol prechodu zo sveta raneného hriechom do sveta nového života, do ktorého sú povolani všetci ľudia. Viditeľný kostol je symbolom otcovského domu, do ktorého putuje Boží ľud a v ktorom Otec „im zotrie... z očí každú slzu.“ *Sväté písmo Starého i Nového zákona*. Rím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1995, Zjv 21,4.

Preto je chrám „i domom všetkých Božích detí, dokorán otvoreným a pripraveným ich prijať“. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, b. 1186.

⁴⁹⁶ CHOVANEC, Marián. *Relikvie v katolíckej teológii*. Duchovný pastier 2016, č. 5/2016 máj, s. 253.

⁴⁹⁷ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 89.

Bohuslavíc“.⁴⁹⁸ Ľudovít Holuby píše, že to musela byť „parádna slávnosť“. Na slávnostnej pontifikálnej bohoslužbe sa zúčastnilo množstvo hodnostárov a predsedal jej prepošť a nitriansky kanonik Ján Lukáci. „*Prostému ľudu, čeladi a sedliakom sa na priestranstve pred kaštieľom po slovensky prihovoril predstavený františkánskeho kláštora zo Svätej Kataríny, gvardian Kornel Presadek.*“⁴⁹⁹ Počas veľkej slávnosti v roku 1764 bola relikvia uložená na menze oltára svätého Františka v rokokovej sklenenej rakve. Celá dedina bola na nohách, keď dal gróf Anton Erdódi do Kaplnky Nepoškvrneného počatia Panny Márie v Trenčianskych Bohuslaviciach zaobstarať ostatky mučeníka. Táto relikvia dotvára pompéznosť celej kaplnky. Samotná rakva s telom je pevne zabudovaná do múru oltára a nedá sa s ňou hýbať alebo ju bez násilia otvoriť. Tento sarkofág sa bez akýchkoľvek výskumov alebo opráv zachoval až dodnes.⁵⁰⁰ Pri pohľade cez sklo dovnútra môžeme vidieť telo mučeníka, ktorého hlava spočíva na poduške, ruky mu zakrývajú rukavičky a na sebe má dobové šľachtické oblečenie. V rakve sa nachádza ľalia, ktorá symbolizuje duševnú čistotu mučeníka. Okrem ľalie sa tam nachádza aj pohár Adeodatovej krvi. Tento pohár s krvou má symbolizovať, ako Adeodat údajne na našom území pri boji proti Turkom zomrel, a tak vylial svoju krv.⁵⁰¹

Telo vystavené v kaplnke je opradené mnohými legendami. Existujú viaceré verzie a mienky, koho telo je v kaplnke vystavené. Niektorí domáci sa domnievajú, že ide o rytiera Bohuslava, podľa ktorého obec dostala pomenovanie. Podľa ľudového rozprávania na území obce mali Bohuslava Turci zbiť a polomŕtveho hodiť do blízkeho potoka. Domáci obyvatelia ho mali zachrániť a on z veľkej vd'ačnosti za záchranu života mal dať ľuďom pozemky, na ktorých vznikla obec, pomenovaná podľa jeho mena – Bohuslavice. Iná časť ľudového rozprávania hovorí, že v obci položil svoj život v boji s Turkami. Ďalšia verzia legendy hovorí, že Bohuslav bol rytier z rodu Erdódiovcov, ktorý bojoval vo Svätej zemi. Cestou domov zahynul a jeho telo zmizlo v rašelinisku. Na mieste zmiznutia tela vykvitla ľalia, a tak na tom mieste ľudia začali hľadať a pri výkopových prácach objavili jeho telo. Iná verzia sa prikláňa k názoru, že nejde o telo Bohuslava, ale o syna svätého Augustína, ktorý žil na prelome 4. a 5. storočia. Augustín žil spočiatku neviazaným životom. Napokon sa po obrátení stal veľkým svätcom. Z mladých čias mal syna Adeodata. Podľa odborníkov je

---

⁴⁹⁸ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 79.

⁴⁹⁹ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 79.

⁵⁰⁰ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 31.

⁵⁰¹ ŠIMOVEC, Martin. *Múmia nemá s názvom obce nič spoločné* (23.7.2009) [2015-04-19]. <<http://trecin.sme.sk/c/4945443/mumia-nema-s-nazvom-obce-nic-spolocne.html>>.

mylné spájať názov obce s menom martýra a svätca Bohuslava. Podľa zatiaľ dostupných zistení môžeme s veľkou pravdepodobnosťou vylúčiť, že ide o pozostatky Bohuslava, ako to opisuje ľudové rozprávanie. Na základe ostatkov uchovaných v kaplnke obec po ňom meno nedostala. Názov obce Boguslawicz sa objavuje už v roku 1436, teda 328 rokov pred prinesením jeho ostatkov do kaplnky. Na dokázanie pravdivosti tvrdenia, či ide o telo Adeodata, syna svätého Augustína, by sa musel vykonať riadny prieskum uhlíkovou metódou. Doposiaľ neboli v tomto smere vykonané žiadne výskumy.⁵⁰² V denníku *The Telegraph* vyšiel článok, v ktorom sa píše o týchto pozostatkoch. Článok uvádza, že ide skutočne o kosť z rímskych katakomb, nachádzajúcich sa na Coemeterium Iordanorum, na ulici Via Salaria, ktoré boli objavené v roku 1578 a boli údajne mylne považované za pozostatky mučeníkov. Podľa článku boli bohato zdobené, čím sa malo vyjadriť víťazstvo cirkvi. Tieto ostatky boli v 17. až 18. storočí odvezené do chrámov vo Švajčiarsku, Bavorsku, Rakúsku a mnohých iných. Článok nemá v úmysle navodiť pochybnosť o pravosti svätého. Môžeme sa totiž spoľahlivo domnievať, že každého, kto bol pochovaný v rímskych katakombách a na ostatných posvätných miestach, považovali za svätca a na znak úcty bol pochovaný na týchto miestach. Najrozšírenejšou a predpokladáme aj najpravdepodobnejšou verziou zostáva, že ide o telo svätého Adeodata, syna sv. Augustína. Na potvrdenie alebo vyvrátenie tejto hypotézy tak vzniká priestor pre odborníkov v tejto oblasti.

Po zbúraní kaštieľa sa nám do dnešných dní zachovala, pri pohľade spredu, ľavá časť dvojpodlažnej budovy s pripojeným bočným krídlom, v ktorom sa nachádzala vzácna kaplnka.⁵⁰³ Kaplnku, ktorá bola súčasťou kaštieľa „zachránila intervencia nestora slovenských maliarov a spoluzakladateľa Spolku slovenských umelcov akad. mal. Jozefa Hanulu, ktorý upozornil baróna Springera na jej mimoriadnu umeleckú hodnotu“.⁵⁰⁴ Jozef Hanula⁵⁰⁵ (1863 – 1944), slovenský maliar a pedagóg, v tom čase pracoval na interiéri

---

⁵⁰² STANČEK, Lubomír. *História Bošáckej doliny 1988 č. 1/2* (10.8.2012) [2015-04-19]. <<https://www.youtube.com/watch?v=EHIXYGsRqIY>>.

⁵⁰³ FEITSCHER, Augustín. *Inventarium fundamentale Ecclesiae et Parochiae Bosaacensis A 1926 exaratum*. NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*, s. 372.

⁵⁰⁴ HÁBL, Vlastimil. *Rokokovo-klasicistická kaplnka Panny Márie*, s. 84.

MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

ŠÍŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdődyovského kaštieľa*.

MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 7.

⁵⁰⁵ OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*, s. 33.

kostola v Bošáci.⁵⁰⁶ Táto zachránená kaplnka slúži dodnes ako chrám obce na rímskokatolíckej bohoslužby.

3.5. Kostol sv. Cyrila a sv. Metoda v Novej Bošáci

Solúnski bratia, Cyril (Konštantín) a Metod, výrazne ovplyvnili dejiny Slovákov. V roku 860 sa vydali na misiu k Chazarom. Počas nej našli pozostatky pápeža Klimenta I. (cca. 50 – 101), ktorý tam bol vo vyhnanstve. Na územie Veľkej Moravy prišli v roku 863 na žiadosť kniežaťa Rastislava (cca. 820 – 870). Ešte pred svojím príchodom na naše územie zostavili písmo (hlaholiku), z ktorého sa neskôr vyvinula cyrilika, a do staroslovienčiny preložili liturgické texty a časť Biblie. Keďže sa v tom čase liturgia mohla oficiálne sláviť len v latinčine, gréčtine alebo hebrejčine, museli čeliť mnohým obvineniam a v roku 867 sa vydali do Ríma obhájiť slávenie liturgie v reči ľudu. Pápež Hadrián II. (792 – 870) ich požiadavke vyhovel. Konštantín v Ríme ochorel, vstúpil do kláštora, prijal meno Cyril a 14. februára roku 869 zomrel. Metod bol v roku 869 menovaný za arcibiskupa v Panónii a za pápežského legáta s právomocou pre slovanské národy. To sa však nepáčilo franským kňazom, ktorí Metoda zajali a uväznili. Po prepustení okolo roku 873 odišiel do Ríma, kde opätovne obhajoval slávenie liturgie v reči ľudu. Pápež Ján VIII. (? – 882) adresoval Svätoplukovi (840 – 894) dokument *Industriae Tuae* (880), ktorým potvrdil Metoda vo funkcii panónskeho a moravského arcibiskupa a zároveň vysvätil Vichinga za biskupa v Nitre. Metod zomrel 6. apríla 885. Tesne pred smrťou určil za svojho nástupcu Gorazda, jedného zo svojich učeníkov slovanského pôvodu. Sviatok svätého Cyrila pripadol na 14. február a sviatok svätého Metoda na 6. apríl. Chorvátsko, Čechy, Morava a Slovensko získali povolenie sláviť pamiatku obidvoch naraz, a to 5. júla. Dňa 31. decembra 1980 vyhlásil pápež Ján Pavol II. svätých – Cyrila a Metoda – za spolupatronov Európy.⁵⁰⁷

Kostol je tehlová stavba s pôdorysom gréckeho kríža a dvomi ihlanovito zastrešenými vežami. Železobetónový strop je zvnútra obložený drevom. Stavba kostola má z vonkajšej strany brizolitovú omietku. Mierne vystupujúci hlavný vchod je zhotovený z lomeného kameňa, nad ktorým je sgrafito svätých – Cyrila a Metoda. Vnútri kostola je jednoduchý hlavný oltár. Po vstupe do kostola zaujme pod kruhovým vitrážnym oknom

⁵⁰⁶ BRADÁČ, Daniel. *Bošacká dolina na historických fotografiách*, s. 22.

ŠIŠMIŠ, Milan. *Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach*, s. 25.

⁵⁰⁷ MISÁL LATINSKO-SLOVENSKÝ, s.1009.

veľká, priestranná mozaika s krížom a po stranách sú slovanskí vierozvestci – Cyril a Metod. Mozaiku zhotovil národný umelec Vincent Hložník (1919 – 1997).⁵⁰⁸ Autorom všetkých troch okien s vitrážami po stranách kostola je Ladislav Záborský. Strany hlavnej lode kostola sú ozdobené kolorovanými grafickými listami Krížovej cesty.⁵⁰⁹

Posledné väčšie úpravy na kostole sa realizovali 26. – 27. apríla a 1. – 4. mája 1985, keď siedmi maliari z družstva z Konskej prelakovali všetky drevené časti kostola, previedli nátery okien, naolejovali sokel a ohradu okolo kostola. V súčasnosti je kostol v dobrom stave.

3.6. Kaplnka Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Štvrtku

Patrocinium kaplnky vyplýva zo sviatku Najsvätejšieho Srdca, ktorý sa slávi v prvý piatok po slávnosti Najsvätejšieho Kristovho Tela a Krvi. Ide teda o sviatok s pohyblivým termínom. Ustanovil ho pápež Klement XIII. (1693 – 1769) v roku 1765 a jeho platnosť v celej cirkvi zaviedol Pius IX. (1792 – 1878) v roku 1856. Úcta k Ježišovmu srdcu sa rozšírila najmä od druhej polovice 17. storočia, pričom jeho pôvod treba hľadať v zjaveniach Ježiša Margite Márii Alacoque (1647 – 1690), keď Ježiš prisľúbil vyliatie svojej lásky na každého, kto bude zbožne uctievať jeho srdce. Medzi tradičné formy zbožnosti a úcty k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu patria okrem spomínaného sviatku litánie, slávenie deviatich po sebe nasledujúcich prvých piatkov v mesiaci, apoštolát modlitby, úcta obrazov Srdca Ježišovho a návšteva Sviatosti oltárnej. Pápež Pius XI. (1857 – 1939) nariadil v roku 1925 encyklikou *Quas primas* každoročné zasväcovanie sa tomuto srdcu v poslednú nedeľu liturgického roka, to jest na Slávnosť Krista Kráľa.⁵¹⁰

Kaplnka sa nachádza na mieste bývalej rímskokatolíckej školy, ktorá bola cirkvi vrátená v roku 1992 v nedobrom stave. Veriaci si školu opravili a koncom jesene sa v nej slúžila prvá sv. omša, pri ktorej bola kaplnka zároveň požehnaná. V júni roku 1993 na sviatok Najsvätejšieho Srdca Ježišovho bola Andrejom Patkom slávnostne vysvätená.

---

⁵⁰⁸ KRAVARČÍK, Pavol. *Ludové tradície, piesne a tance z Novej Bošáče*, s. 4.

⁵⁰⁹ BAGIN, Anton. *Cyrlometodské kostoly a kaplnky na Slovensku*. Nová Bošáca. Katolícke noviny 1998, č. 44.

⁵¹⁰ MISÁL LATINSKO-SLOVENSKÝ, s. 1009.

Jedna z rodín darovala filiálke kvalitné drevo na zhotovenie obetného stola, ambóny, spovednice a lavíc. Postupne pribúdali aj ornáty, oltárne plachty a ozvučenie. Veriaci obce Štvrtek boli nadšení z toho, že majú svoju vlastnú kaplnku, o ktorú sa s potešením začali starať. Ešte stále však vnímali isté nedostatky, a preto neupúšťali zo svojej aktívnej práce. Požiadali obecný úrad o uvoľnenie vedľajšej miestnosti, z ktorej vybudovali sakristiu, aby sa kňaz a miništranti mohli pred bohoslužbami dôstojne a v pokoji pripraviť.

V roku 2003, pred výročím prvého desaťročia založenia kaplnky, sa upravila vstupná chodba a taktiež ešte jedna miestnosť, slúžiaca na spolčené stretnutia, ale i pre mamičky, ktoré sa zúčastňujú nedeľných bohoslužieb. Na toto významné výročie boli všetky miestnosti vysvätené Mons. Dominikom Gurínom, dekanom z Bánoviec nad Bebravou. Počas nasledujúceho desaťročia už nenastali veľké zmeny a správca farnosti alebo kaplán pravidelne slúžili nedeľné bohoslužby. Vďaka kaplánovi sa okrem nedeľnej svätej omše mohla vo Štvrtku slúžiť svätá omša aj cez týždeň v utorok.

Od toho času sa kaplnka Najsvätejšieho Srdca Ježišovho vo Štvrtku neustále zveľaďuje. Postupne sa vďaka veriaciim dokúpilo včelum s kadidlom, monštrancia privezená z pútnického miesta Medžugorie a mnohé iné liturgické predmety. O kaplnku sa starajú takmer všetci veriaci zo Štvrka. V súčasnosti má kaplnka svojho kostolníka, organistku, pravidelných miništrantov, kvetinárky i panie, ktoré sa starajú o čistotu a príjemné prostredie. Kaplnku skrášľuje aktuálna nástenka, rozličné obrázky darované farárom alebo rozličné letáky poskytujúce aktuálne informácie z diania vo svete kresťanstva.⁵¹¹

Okrem pravidelných svätých omší sa veriaci počas pôstu stretávajú pri modlitbe krížovej cesty, v mariánskych mesiacoch pri modlitbe svätého ruženca a taktiež deti každoročne počas vianočných sviatkov navštevujú rodiny a odovzdávajú Dobrú novinu.

V roku 2011 si veriaci vo Štvrtku dali zhotoviť novú, drevenú krížovú cestu, nakoľko pôvodné vyobrazenie bolo už poškodené. O rok neskôr, pri príležitosti slávenia 20. výročia založenia kaplnky Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Štvrtku, správca farnosti v spolupráci s veriacimi obnovil kaplnku novým stropom, osvetlením a podlahovou krytinou. To všetko svedčí o odhodlanosti veriacich obce Štvrtek a tiež o ich dôvere a láske k Bohu. Nielen tým, že chodia na bohoslužby, ale aj tým, že sa starajú o priestor kaplnky a jej zveľaďovanie, za čo im patrí veľká úcta. Preto bola v polovici júna roku 2012 odslúžená d'akovná svätá omša

---

⁵¹¹ KLEMENT, Martin – KAŠŠOVICOVÁ, Terézia. *Kaplnka Najsvätejšieho srdca Ježišovho v obci Štvrtek*, s. 11.

za všetkých veriacich, a to za prítomnosti niekoľkých kňazov – dekana z Nového Mesta nad Váhom, Ľudovíta Malého, a farára Petra Kuliačka. Túto bohoslužbu svojim majestátnym spevom sprevádzala Gregoriánska schola pri Prepozitúre Narodenia Panny Márie v Novom Meste nad Váhom. Bohoslužby sa zúčastnili všetci veriaci obce Štvrtok a po nej si spoločne pripomenuli všetky veľké momenty, ktoré sa odohrali počas troch desaťročí v obci Štvrtok.⁵¹²

---

⁵¹² KLEMENT, Martin – KAŠŠOVICOVÁ, Terézia. *Kaplnka Najsvätejšieho srdca Ježišovho v obci Štvrtok*, s. 12.

4. DUCHOVNÁ SPRÁVA

V priebehu siedmich storočí pôsobilo vo farnosti Haluzice, neskôr vo farnosti Bošáca, mnoho kňazov. Každý z nich tu zanechal kus srdca a lásky. Niektorí sú známi ako literáti, iní zanechali kostolu či kaplnke pamiatku, stavali, zariaďovali, doplnili knižnicu, písali o farnosti... Avšak väčšina z nich je známa len podľa mena. Veď ich pôsobenie, vysluhovanie sviatostí, obeta, vyučovanie, formovanie ducha, starostlivosť, podporovanie chudobných, chorých, biednych, školákov, to nikde nie je zapísané a táto ich činnosť sa nedá ani vyrátať, ani popísať. Udržovali vieru v Krista, šírili jeho slovo, borili sa životom a prežívali s ľuďom všetky trápenia i radosti. Dávali sa im vždy ako služobníci Boží. Preto je pre nás výzvou nezabúdať na nich v modlitbách a spomienkach. Ich povolanie, služba a celé nevyčísliteľné pôsobenie je navždy zapísané nielen u Pána, najvyššieho kňaza, ale aj v našich srdciach.

Farára možno charakterizovať ako vlastného pastiera farnosti, ktorá bola zverená do jeho starostlivosti. Pod autoritou biskupa vykonáva pastoračnú úlohu vo zverenom spoločenstve veriacich. Úlohou farára je vysluhovanie krstu, viatika, pomazania chorých, asistovanie pri uzatváraní manželstva, pochovávanie, slávenie Eucharistie, vysluhovanie sviatosti zmierenia a mnoho iných činností duchovnej služby.⁵¹³ Uvádzame súpisy katolíckych kňazov – farárov a kaplánov.⁵¹⁴ Nakoľko farnosť v období reformácie obsadili protestanti, zoznam sme doplnili aj o protestantských kňazov.

4.1. Zoznam farárov

V r. 1332 – 1337   Marek⁵¹⁵

Prvý známy kňaz farnosti Haluzice. Priezvisko nemal. Tie začali v tej dobe ešte len vznikať.

---

⁵¹³ *Kódex kánonického práva*, k. 519.

VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník. I.*, s. 147-148.
Katechizmus Katolíckej cirkvi, b. 132

⁵¹⁴ *Zoznam farárov* [2015-04-11]. <http://www.bosaca.fara.sk/?page_id=2>.

⁵¹⁵ SEDLÁK, Vincent. *Monumenta Vaticana Slovaciae (Tomus I). Rationes collectorum pontificiorum in annis 1332 – 1337*, s. 53.

- V r. 1398 Andrej Vykardi,⁵¹⁶ kanonik bratislavskej kapituly.
- V r. 1481 – 1483 Peterus

4.2. Protestantští kňazi

V rokoch 1545 – 1671 bol haluzický kostol a farnosť v rukách evanjelikov. Duchovnú správu katolíkom, ktorí zostali, zabezpečovali ojedinele kňazi z okolia. Po roku 1621 na území farnosti horlivejšie pôsobila rehoľa jezuitov z tzv. Beckovskej misie.⁵¹⁷

- V r. 1545 – 1572 Abel⁵¹⁸
 Katolícky kňaz, ktorý prešiel s celou farnosťou k reformácii.⁵¹⁹
- Do r. 1587 Pavol Rejmanus (Raiman)
- V r. 1587 – 1591 Georg (Juraj) Conradi (Koradi)
- V r. 1592 – 1627 Basilius Mockonius Očovský (Mockkonius)
 Vo farnosti Haluzice pôsobil 34 rokov až do svojej smrti.⁵²⁰
- V r. 1628 – 1636 Tobiáš Fabrici⁵²¹
- V r. 1636 – 1652 Mikuláš Nigrini⁵²²
- V r. 1652 – 1674 Ondrej Petrěň (Petrensis)⁵²³

⁵¹⁶ TROCHTA, Jozef. *Zoznam fár Slovenska. III. Trenčianska stolica.*

⁵¹⁷ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 101.

KARLÍK, Jozef. *Beckov I. Dejiny obce do roku 1918*, s. 66.

⁵¹⁸ SEDLÁK, Vincent. *Monumenta Vaticana Slovaciae (Tomus I). Rationes collectorum pontificiorum in annis 1332 – 1337*, s. 53.

MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*, s. 109.

⁵¹⁹ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 140.

KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 98.

⁵²⁰ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 76.

⁵²¹ TUPÍ, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 140.

⁵²² PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*, s. 422.

⁵²³ *Zemianske Podhradie I., II., III., VI., po roku 1875*. MV SR. ŠA NR. Fond: Seniorátny archív. Škat. č. 1. Fasc.: II.

4.3. Katolícki kňazi – Haluzice

Po vyhnaní protestantských kňazov z farnosti nastáva obdobie pôsobenia katolíckych kňazov, a to až na jednu výnimku v rokoch 1706 – 1709. Ako prvý poreformačný farár v Haluziciach (bez uvedenia rokov pôsobenia) sa spomína páter Ján Nemčáni.⁵²⁴ Kánonická vizitácia z roku 1675 spomína, tiež bez uvedenia rokov, pôsobenie kňaza Martina Kraliča.⁵²⁵

Zoznam haluzických a bošáckych farárov sme vytvorili z rímskokatolíckych matrik farnosti Haluzice a neskôr farnosti Bošáca (1692 – 2016). Kňazi v nich uvádzali svoje mená, keď zapisovali krsty, sobáše a pohreby. Keď nový kňaz pokračoval v zápisoch do matrik, zväčša uviedol nasledujúcu formuláciu: „*Sub parrocho Joannes Halacs baptizati sub sequentis*“⁵²⁶ (v preklade: pod kňazom Janom Halacom nasledujú krsty). Bošácke a haluzické cirkevné matriky z rokov 1691 – 1910 sú uschované v Štátnom archíve v Bratislave a taktiež prístupné v online verzii na stránke <https://familysearch.org>. Matriky od roku 1910 po súčasnosť sa nachádzajú v kancelárii farského úradu v Bošáci.

V r. 1688 Ján Hamaj (Hanaj)⁵²⁷

V r. 1691 – 1692 František Krupanský⁵²⁸

V roku 1691 vo farnosti Haluzice zaviedol prvé matriky.⁵²⁹

V r. 1692 – 1694 Pavol Trakovický⁵³⁰

⁵²⁴ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 7.

⁵²⁵ *Kánonická vizitácia, 1675*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵²⁶ *Rímsko-katolícke matriky farnosti Haluzice a Bosaca (1692 - 1910)* [2016-06-26] <<https://familysearch.org/ark:/61903/3:1:9Q97-Y39Z-11J?owc=9P38-PTL%3A107654301%2C110752301%2C110787101%3Fcc%3D1554443&wc=9P3D-4WL%3A107654301%2C110752301%2C110787101%2C142030801%3Fcc%3D1554443&cc=1554443>>.

⁵²⁷ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 101.

⁵²⁸ *Kánonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵²⁹ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1902*, s. 29.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1925, s. 42.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1929, s. 42.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1933, s. 44.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947, s. 59.

KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 101.

⁵³⁰ *Kánonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 10.

V r. 1694 – 1699 Andrej Višňovič⁵³¹

V r. 1699 – 1701 Andrej Raphaelis⁵³²

V r. 1701 – 1706 Andrej Jaszloczy⁵³³

„V roku 1709 za rákociovského povstania, keď táto farnosť zostala „vdovou“ po katolíckom pastierovi, lebo dôstojný pán Andrej Jaszloczy krátko predtým zbožne v Pánu zomrel, postúpila sa evanjelikom a v nej organista Matej Križár, nazývaný „spoločníkom“ trúsil Luterove bludy do dňa 7. decembra 1709, kedy dňa 8. decembra z nariadenia presvätého Veličenstva uverejneného najdôstojnejším generálom de Hayster, haluzický kostol bol znova obsadený pre katolícku stránku.“⁵³⁴

V r. 1706 – 1709 Matej Križár⁵³⁵

Po 34 rokoch sa obnovila evanjelická cirkev. *„Povolali farníci tunajší v Novom Meste n.V. ordinovaného Mateja Križáka na faru.“⁵³⁶*
V Haluziciach pôsobil 3 roky a v roku 1709 bol vyhnaný.⁵³⁷

V r. 1709 Adam Gyorih, trenčiansky plebán.⁵³⁸

V r. 1709 – 1710 Matej Križár

V r. 1710 – 1719 Andrej Škovranovič⁵³⁹

V r. 1719 – 1721 Michal Červienka⁵⁴⁰

V r. 1721 – 1731 Ján Koštek⁵⁴¹

---

⁵³¹ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵³² Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵³³ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

TUPI, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 141.

⁵³⁴ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵³⁵ PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*, s. 422.

⁵³⁶ HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*, s. 322.

⁵³⁷ TUPI, Robert. *Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí*, s. 141.

⁵³⁸ KARLÍKOVÁ, Jana. *Trenčianske Bohuslavice do roku 1914*, s. 78.

⁵³⁹ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁴⁰ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁴¹ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

Počas jeho pôsobenia sa začal stavať kostol Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci v roku 1729.⁵⁴²

V r. 1731 – 1739 Ján Filo⁵⁴³

Dokončil stavbu kostola v Bošáci v roku 1733.

V r. 1739 – 1740 Ján Rozboril⁵⁴⁴

V r. 1740 – 1758 Ján Halač⁵⁴⁵

V r. 1758 – 1770 Imrich Zambal⁵⁴⁶

Počas jeho pôsobenia sa uskutočnila výstavba a posviacka kaštieľnej Kaplnky Nepoškvrneného počatia Panny Márie v Trenčianskych Bohuslaviciach. V matrikách začal odlišovať územie dnešnej Novej Bošáče a Bošáče.

4.4. Farnosť Bošáca

V r. 1770 – 1798 Štefan Terlandy⁵⁴⁷

Bol členom slovenského učeného tovarištva.⁵⁴⁸ Počas jeho pôsobenia bola v roku 1778 úradne zriadená farnosť Bošáca.⁵⁴⁹ Vizitácia z roku 1797 konaná počas jeho pôsobenia uvádza: „Štefan Terlandy je 57 ročný, z Trnavy. Keď tam dokončil štúdiá, r. 1765 bol povolaný do dušpastierskej služby, najprv v Bytči, potom v Trenčíne bol kaplánom.

⁵⁴² KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 102.

⁵⁴³ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁴⁴ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁴⁵ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁴⁶ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁴⁷ *Schematismus veserabilis Cleri Dioecesis Nitriensis pro Anno a Christo nato MDCCCXXX*. Nitra: 1830, s. 151.

Series successioniy DĎ. Parochorum A. Diecezii Nitriensis. Nitra: 1900. Archív biskupského úradu v Nitre, s. 111.

Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

KULJAČEK, Peter. *Načrnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 13.

KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*, s. s. 6.

⁵⁴⁸ KULJAČEK, Peter. *Načrnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 92.

⁵⁴⁹ *Založenie fary a záležitosti Bošáca*. Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca, 1778, Archív nitrianskeho biskupstva. Archivum antiquum.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947, s. 59.

R. 1770 bol prezentovaný, zvolený a inštalovaný ako haluzický farár. R 1778, pretože to vyžadovala spása duší, bývajúcich skoro v celku v Bošáci a v susednej obci Zem. Podhradie, na hospodársku škodu prišiel do Bošáce, povýšenej na Mater, kým Haluzice boli preradené na údel filiálky.⁵⁵⁰ Vizitácia nitrianskeho biskupa Jozefa Vuruma z roku 1829 spomína na farára Štefana Terlandyho ako kňaza svätého a zbožného života, ktorý sa konsekrácie nového farského kostola nedožil. Pretože bol „postihnutý ťažkou a väčšou strumou na hrdle. ... 3. januára 1789 ho našli ráno v sedadle mŕtveho a piateho dňa za účasti susedných pánov farárov bol slávnostne uložený do krypty bošáckeho kostola pod oltárom na ľavom boku so žiaľom všetkých ako zrkadlo a vzor kňazského života.“⁵⁵¹

V r. 1798 – 1821   Ladislav Alagovič⁵⁵²

Narodil sa v Malženiciach ako mladší súrodenec Alexandra Alagoviča (1760 – 1837), záhrebského biskupa. Po absolvovaní teológie v Trnave bol kaplánom v Nitre a v Trenčíne.⁵⁵³ Kánonická vizitácia z roku 1829 poznamenáva: „Ladislav Alagovič, dolnomestský trenčiansky kaplán u sv. Anny dňa 23. januára 1798 ... bol vybraný za bošáckeho farára ... Františkom Xaverom Fuchsom bol potvrdený. Dňa 16. septembra 1798 bol do bošáckeho benefícia uvedený. ... 20. februára 1821 bol preložený do svätopeterskej farnosti, patriacej do ostrihomského arcibiskupstva.“⁵⁵⁴ Od roku 1821 pôsobil ako farár a dekan v Skalici, kde aj zomrel.

V r. 1821 – 1822   Jozef Vančo

„Biskup Jozef Kluch bošácku farnosť až do budúceho zvolenia a predstavenia farára patronátom poveril spravovať kaplánovi

⁵⁵⁰ Kanonická vizitácia, 1797, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁵¹ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁵² Kanonická vizitácia, 1816, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*, s. 47.

NÉMETHY, Ludovicus. *Series parochiarum et parochum archi-dioecesis Strigoniensis ab antiquissimis temporibus usque annum MDCCCXCIV*. Strigonii, Typis Gistavi Buzárovits: MDCCCXCIV, s. 464.

⁵⁵³ PAŠTEKA, Július. – KOL. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava: LÚČ, vydavateľské družstvo, 2000, s.10.

⁵⁵⁴ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

*Jozefovi Vančovi. On ju viedol od dňa 20. februára 1821 do 17. mája 1822 v hodnosti administrátora, lebo vo voľbe farára hlasy patrónov boli rozdielne.*⁵⁵⁵

V r. 1822 – 1843 Štefan Čuvikovský⁵⁵⁶

Narodil sa 18. decembra 1780 v Beckove. Po dokončení štúdií na trenčianskom gymnáziu s výborným prospechom sa v roku 1797 zapísal do klerickej služby. Po dokončení tretieho ročníka teologického štúdia bol biskupom Františkom Xaverom Fuchsom 8. novembra 1802 vysvätený za subdiakona, 2. apríla 1803 za diakona a 31. decembra 1803 za kňaza. Od 1. októbra do konca decembra 1802 zastával úrad notára sv. Stolice. 7. januára 1804 bol poslaný za kaplána do Trenčína, odtiaľ 23. marca preložený za kaplána do Teplej a 26. júla bol opäť premiestnený do Trenčína za dolnomestského kaplána pri kaplnke sv. Anny. 20. mája 1808 bol kráľovskou radou navrhnutý za farára v Novom Meste nad Váhom. 7. mája 1822 bol vymenovaný do hodnosti Bošáckeho farára a na základe obdržania investitúry 17. mája 1822 uvedený a slávnostne inštalovaný.⁵⁵⁷ Pochovaný je v Bošáci.⁵⁵⁸

V r. 1843 – 1859⁵⁵⁹ Ján Michálek⁵⁶⁰

V r. 1859 – 1861 Jozef Pokorný⁵⁶¹

Pre chorobu v roku 1861 rezignoval z úradu Bošáckeho farára a v novembri toho istého roku aj zomrel.⁵⁶²

V r. 1862 – 1888 Pavol Rábek⁵⁶³

---

⁵⁵⁵ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁵⁶ *Schematismus veserabilis Cleri Dioecesis Nitriensis pro Anno a Christo nato MDCCCXXX*. Nitra: 1830, s. 151.

⁵⁵⁷ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁵⁵⁸ KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 102.

⁵⁵⁹ Na pamätnej tabuli v Zemianskom Podhradí sa spomína k roku 1849 meno „r. k. kňaza Štefana Závodníka“ Pamätná tabuľa, 2014, Múzeum Zemianske Podhradie.

⁵⁶⁰ *Series sucefsioniy DĎ. Parochorum A. Diecezii Nitriensis*, s. 112.

⁵⁶¹ *Series sucefsioniy DĎ. Parochorum A. Diecezii Nitriensis*, s. 112.

⁵⁶² *Pamätihodnosti Bošáckej fary*. Rukopis, 1798.

⁵⁶³ *Series sucefsioniy DĎ. Parochorum A. Diecezii Nitriensis*, s. 112.

Narodil sa v Hornej Kráľovej 20. marca 1820. Do národnej školy chodil v Močenku, potom študoval v Nitre na gymnáziu a teologické štúdium absolvoval na viedenskej univerzite, kde býval v slávnom Pázmaneume. Za kňaza ho vysvätili 2. augusta 1844. Dva roky bol vychovávateľom v rodine grófa Pongráca. Potom ho poslali za kaplána do Ilavy a tam pôsobil od roku 1857 ako duchovný v ilavskej väznici. Z väznice bol preložený pre politický kompromis. Od roku 1861 bol farárom a neskoršie aj dekanom v Bošáci. V Bošáci dostal v roku 1883 titul čestného nitrianskeho kanonika. Písal do časopisov. V Bošáci sa stretal a dobre spolunažíval s tamojším evanjelickým farárom a slovenským národovcom – Jozefom Miloslavom Holubym. Zomrel 1. februára 1888 v Bošáci.⁵⁶⁴

V r. 1888 – 1900 Ján Ciho⁵⁶⁵

Viac krát ho vo svojom denníku spomína Ľudovít Rizner „*P. farár Ciho je už lepší chlap. Od sept. navštevujem ho riadne v stredu a v sobotu. Vždy ma túžobne očakáva. Obyčajne 2 – 3 hod. si už potom uňho posedím.*“⁵⁶⁶ „*V pondelok si snád vyjdem s Cihom do Istebníku.*“⁵⁶⁷ „*Priniesil mi priateľ Ciho 4 fľaše dobrého vínka červeného z Čachtíc.*“⁵⁶⁸ „*Bol som u Ciha pri dobrej zábavke.*“⁵⁶⁹

V r. 1900 Pavol Hrčka⁵⁷⁰

V r. 1900 – 1908 Július Ludvich,⁵⁷¹ titulárny opát

Počas jeho pôsobenia Jozef Hanula v roku 1906 freskami vymaľoval bošácky kostol.⁵⁷²

---

⁵⁶⁴ *Pamätihodnosti Bošáckej fary*. Rukopis, 1798.

⁵⁶⁵ *Series sucefsioniy DĎ. Parochorum A. Diecezii Nitriensis*, s. 112.

⁵⁶⁶ POSPÍŠIL, Jozef. *Ľudovít Vladimír Rizner v listoch Michalovi Kiššovi*. Bratislava: Štát. nakladateľstvo, 1936, s. 110.

⁵⁶⁷ POSPÍŠIL, Jozef. *Ľudovít Vladimír Rizner v listoch Michalovi Kiššovi*, s. 115.

⁵⁶⁸ POSPÍŠIL, Jozef. *Ľudovít Vladimír Rizner v listoch Michalovi Kiššovi*, s. 117.

⁵⁶⁹ POSPÍŠIL, Jozef. *Ľudovít Vladimír Rizner v listoch Michalovi Kiššovi*, s. 141.

⁵⁷⁰ *Series sucefsioniy DĎ. Parochorum A. Diecezii Nitriensis*, s. 112.

⁵⁷¹ *Series sucefsioniy DĎ. Parochorum A. Diecezii Nitriensis*, s. 112.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1902, s. 29.

KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*, s. 7.

⁵⁷² KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 18.

- V r. 1908 – 1956 Augustín Feitscher,⁵⁷³ dekan.
- V r. 1956 – 1971 Msgr. Andrej Patka,⁵⁷⁴ apoštolský protonotár.
- V r. 1971 – 1983 Mons. Anton Martinik,⁵⁷⁵ dekan.

Narodil sa 10. decembra 1931 v Plášťovciach. Za kňaza bol vysvätený 1. júla 1962 a súčasne menovaný za kaplána do Žiliny. Medzi rokmi 1962 až 1969 vystriedal mnohé kaplánske miesta: Žilina, Turzovka, Čadca a Bánovce nad Bebravou. Neskôr pôsobil ako správca farnosti v Súľove a od roku 1971 ako správca farnosti Bošáca.⁵⁷⁶ Počas jeho pôsobenia sa dokončila stavba kostola v Novej Bošáci. V roku 1981 získal titul čestného dekana a o dva roky neskôr ho biskup Ján Pásztor poveril správcovstvom farnosti Jarok. V roku 1984 sa stal dištriktuálnym dekanom a dňa 6. októbra 1986 správcom farnosti Žirany. V roku 1996 bol vymenovaný za biskupského vikára pre maďarských veriacich. Zomrel 13. februára 2003.

- V r. 1983 – 1991 Ľubomír Stanček, CM

Narodil sa 19. augusta 1955 v obci Kamenná Poruba. Je členom rehole vincentínov a venuje sa písaniu. Napísal viac ako sto kníh špecializujúcich sa na oblasť homiletiky a rétoriky. Pôsobí ako profesor katolíckej teológie a homiletiky.⁵⁷⁷

⁵⁷³ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1925*, s. 42.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1929, s. 42.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1933, s. 44.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947, s. 59.

Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1937, s. 43.

KAŠŠOVIC, Ján. R. K. *Kostol v Bošáci*, s. 6.

KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 18.

Situačná správa KNV v Trenčíne. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 1.

⁵⁷⁴ PAŠTEKA, Július – KOL. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, s. 1055-1056.

Situačná správa KNV v Trenčíne. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 1.

KUKUČA, Jaroslav. *Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci*, s. 102.

⁵⁷⁵ *Správa o cirkevno-politickej situácii v Trenčianskom okrese*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 1.

Biografie žirianskych farárov [2015-08-22]. <<http://www.zirany.eu/fara.php>>.

⁵⁷⁶ *Situačná správa KNV v Trenčíne*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 1.

⁵⁷⁷ *Ľubomír Stanček* [2015-04-11]. <<http://www.evanjelizacia.eu/?go=lubomir-stancek>>.

V r. 1991 – 1992	Peter Stranianek, CM
V r. 1992 – 1994	Dominik Gurín
	Počas jeho pôsobenia sa uskutočnila výstavba a posviacka kaplnky Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v obci Štvrtok.
V r. 1994 – 1998	Anton Kožák
V r. 1998 – 2003	Andrej Guniš ⁵⁷⁸
V r. 2003 – 2008	Ján Šimko
V r. 2008 – 2015	Peter Kuljaček, školský dekan
Od r. 2015	Richard Jankovič ⁵⁷⁹
	Pochádza zo Starej Turej, narodil sa 15. októbra 1968, vysvätený za kňaza bol 10. júna 1995 a ako kaplán pôsobil v Seredi, od júla 1996 v Bratislave - Rači a od septembra 1997 v Leviciach. V auguste 1998 nastúpil do Unína na svoje prvé farárske miesto, kde zotrval až do júla 2006, keď bol preložený do Dvorníkov. Neskôr bol farárom v Horných Otrokovciach. Od roku pôsobí vo farnosti Bošáca.

4.5. Zoznam kaplánov

Pre náležité plnenie pastoračnej starostlivosti a pre veľkú rozlohu farnosti a množstvo povinností boli farárom vo farnosti pridelení kapláni. Úlohu kaplána môžeme definovať ako spolupracovníka farára podliehajúceho jeho autorite. Kaplán má tiež účasť na starostlivosti o zverené spoločenstvo veriacich podľa usmernenia farára.⁵⁸⁰ Farár s kaplánom sa spoločne usilujú o bratské spolužitie, spoločenstvo modlitby, spoločné plnenie pastoračných zámerov, bratské stolovanie a hodnotné vzťahy.⁵⁸¹

Uvádzame zoznam bošáckych kaplánov, ktorí sa podieľali na spravovaní farnosti.

⁵⁷⁸ BELÁK, Blažej. *Katolícke Slovensko 2000*. Panoráma Katolíckej cirkvi na Slovensku v Jubilejnom roku 2000. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2001, s. 111.

⁵⁷⁹ *Schematizmus kňazi* [2015-04-19]. <<http://www.abu.sk/arcidieceza/schematizmus-knazi/>>.

⁵⁸⁰ *Kódex kánonického práva*, k. 545 – 548.

VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník. I.*, s. 272-273.

⁵⁸¹ TKÁČ, Alojz. *Dekrét o pastoračnej službe vo farnosti*.

Kapláni:

- V r. 1789 – 1790 Šimon Valentovič
- V r. 1790 – 1794 Andrej⁵⁸² Dzian
Bol členom slovenského učeného tovarišstva.⁵⁸³
- V r. 1794 – 1795 Jozef Fodorský
Bol členom slovenského učeného tovarišstva.⁵⁸⁴
- V r. 1796 – 1797 P. Romuald Terlanday, OFM
Vizitácia z roku 1797, konaná počas jeho pôsobenia, uvádza: „*Páter Romuald Terlanday z rádu sv. Františka provincie Najsv. Spasiteľa, podľa svojho reholného stavu príkladného života, poslúcha farára, pripravuje si posvätné kázne a katechézy na úžitok a pre zaujatie poslucháčov. Je ochotný v návšteve chorých, k školskej mládeži a vo vysluhovaní sviatostí.*“⁵⁸⁵
- V r. 1798 – 1807 Florentín Okrucký
- V r. 1807 – 1814 Ján Bujnay
- V r. 1814 – 1821 Andrej Peškovič
- V r. 1821 – 1826 Jozef Vančo
- V r. 1826 – 1829 Jozef Secholec
Jozef Secholec sa narodil 3. mája 1803 v Sakolci. Po dokončení štúdia v Pöči v roku 1820 bol prijatý za klerika. Po skončení filozofických a teologických štúdií v nitrianskom seminári mu udelili 28. augusta subdiakonát, 29. augusta diakonát a 30. augusta 1826 bol vysvätený

---

⁵⁸² Kuljaček uvádza Anton.

KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 92.

⁵⁸³ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 92.

⁵⁸⁴ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 92.

⁵⁸⁵ *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

za kňaza. Po odbavení primícií v rodisku bol poslaný 29. septembra 1826 do Bošáce za kaplána – kuráta.⁵⁸⁶

V r. 1829 – 1830	Juraj Okriesko
V r. 1830 – 1836	Štefan Žovinec
V r. 1836 – 1844	Ján Michálek
V r. 1844 – 1846	Štefan Korec
V r. 1846 – 1847	Ján Ondrušík
V r. 1847 – 1850	Štefan Učnay
V r. 1850 – 1856	Štefan Tvrдый
V r. 1858 – 1863	Jozef Pokorný
V r. 1863 – 1866	Jozef Malatinský
V r. 1866 – 1870	Viktor Štelcer
V r. 1870 – 1872	Martin Medňanský
V r. 1872 – 1874	Jozef Aleitner
V r. 1874 – 1878	Jozef Mézelyi
V r. 1878 – 1883	Augustín Roth
V r. 1883 – 1887	Jozef Kardoss
V r. 1887	Ladislav Richter
V r. 1887 – 1889	Jozef Kardoš
V r. 1889 – 1890	Ignác Gašparec
V r. 1890 – 1891	Július Ludvich
V r. 1891 – 1892	Ján Šimončič

---

⁵⁸⁶ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

V r. 1892 – 1894	Peter Šoltés
V r. 1894 – 1895	Július Lonský
V r. 1895 – 1896	Anton Rezan
V r. 1896 – 1897	Jozef Pelikán
V r. 1897 – 1898	Alexander Gabriel
V r. 1899	Karol Kmet'ko ⁵⁸⁷
V r. 1900 – 1901	Pavol Hrčka
V r. 1901	Karol Kološ
V r. 1902 – 1906	Jozef Buday ⁵⁸⁸
V r. 1906 – 1908	Augustín Feitschner
V r. 1908 – 1911	Jozef Kianička
V r. 1911	Alexander Rusz
V r. 1911 – 1914	Jozef Papay
V r. 1914	Augustín Stolerik
V r. 1919	Štefan Herodek
V r. 1919 – 1921	Jozef Cisar
V r. 1921 – 1927	František Bartaček ⁵⁸⁹
V r. 1927	Ignác Kubeš
V r. 1927 – 1928	František Bartaček

---

⁵⁸⁷ PAŠTEKA, Július – KOL. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, s. 686 – 687.

⁵⁸⁸ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1902*, s. 29.

PAŠTEKA, Július. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, s.162.

LACKO, Martin. *Jozef Buday – sedemdesiatpäť rokov od smrti zabudnutého slovenského veľikána* (14. 8. 2014)) [2015-04-19]. <<http://snn.sk/news/jozef-buday-sedemdesiatpat-rokov-od-smrti-zabudnuteho-slovenskeho-velikana/>>.

⁵⁸⁹ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1925*, s. 42.

V r. 1928 – 1930	František Nemeč ⁵⁹⁰
V r. 1930 – 1931	Gejza kubiček
V r. 1931	Viktor Monár
V r. 1931 – 1932	Július Stručka
V r. 1932	Imrich Kyjaček
V r. 1932 – 1933	Jozef Cibula ⁵⁹¹
V r. 1933	Jozef Mikuš
V r. 1933	Ján Novotný
V r. 1935	Rudolf Ninerovský
V r. 1935 – 1936	Pavol Gašparovič Hlbina

Narodil sa 13. mája 1908 vo Veľkých Kršteňanoch. Pochádzal z roľníckej rodiny. Po skončení gymnaziálnych štúdií v Trnave a Nitre absolvoval Teologickú fakultu Univerzity Karlovej v Prahe. Za kňaza bol vysvätený v roku 1934 v Nitre. Pôsobil ako kaplán v Rosine, Bošáci, Konskej, Rakovej a Divine. Správca farnosti vo Veľkých Chlievanoch, v Považskej Bystrici a v Kysuckom Novom Meste. Od roku 1945 až do svojej smrti bol správcom farnosti v Bobote. V roku 1950 bol vymenovaný za nitrianskeho sídelného kanonika. Hlbina patril medzi najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej katolíckej moderny. Zomrel 21. októbra 1977 v Boboti.⁵⁹²

V r. 1936 – 1938	Anton Bucko
V r. 1938 – 1939	Július Kalamen
V r. 1939	Ján Kutiš
V r. 1941	Vojtech Sečanský

⁵⁹⁰ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1929*, s. 42.

⁵⁹¹ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1933*, s. 44.

⁵⁹² *Pavel Gašparovič Hlbina* [2016-08-29]. <<https://hlbina.velkekrstenany.eu/>>.

Nemocničný kurát 17. februára 1942 napísal: „*dp. Vojtech Sečánsky, kaplán z Bošáče ... mal prudký týfus s častým krvácaním. ... i v ťažkej chorobe bol veľmi trpezlivý. Ešte pri plnom vedomí s dojímavou nábožnosťou prijal sväté sviatosti a pripravil sa na cestu do večnosti. ... Po polnoci zo šestnásteho na sedemnásteho februára sa ukludnil, občas rozprával, katechizoval milým deťom o Pánu Ježišovi a o pohanských deťoch. Nad ránom pýtal si ruženec. S modlitbou, pri vzývaní svätých mien s krížom v ruke tíško usnul ráno o šiestej hodine 17. februára 1942.*“⁵⁹³

V r. 1942	Jozef Pocisk
V r. 1943	Rudolf Korec
V r. 1944	Pavol Krčmár
V r. 1944 – 1948	Augustín Ferko ⁵⁹⁴ Založil Združenie katolíckej mládeže v Bošáci. ⁵⁹⁵
V r. 1948 – 1951	Gejza Luky
V r. 1952 – 1968	Ladislav Pius Čapkovič, OFM
V r. 1968	Pavol Metelka
V r. 1968 – 1970	Justín Jurga ⁵⁹⁶
V r. 1971	František Horský

Pri pohrebe po príhovore predsedu MNV v Bošáci údajne vykrikol: „*Veriaci kresťania neverte tomu, čo ste tu práve počuli. Ste na kresťanskom pohrebe. My, kresťania, veríme v posmrtný život. Aj prírodovedci veria dnes zmŕtvychvstanie a v posmrtný život. Čo ste*

⁵⁹³ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáča s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 22.

⁵⁹⁴ *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947*, s. 59.

⁵⁹⁵ KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáča s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 22.

⁵⁹⁶ Inde uvádzaný aj ako Július Jurga.

Správa o cirkevnej politike v okrese Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 4.

počuli, tak hovoria neveriaci a nibilisti.“⁵⁹⁷ Na pohrebe podľa spisu vyvolal napätú psychózu a pritom urazil predstaviteľov štátnej moci.⁵⁹⁸ Za tento počin bol ešte v ten istý deň preložený do Bošian.⁵⁹⁹ „*Aj tento Horského prípad svedčí o fanatickom naočkovaní politického katolicizmu jeho bývalým principálom Patkom.*“⁶⁰⁰

V r. 1971 – 1973	Vladimír Šupa
V r. 1973 – 1976	Ján Zicho
V r. 1976 – 1978	Dominik Brňák
V r. 1978 – 1979	Ladislav Gura
V r. 1979 – 1980	Ján Ondreička
V r. 1982	Milan Zaujec

Od roku 1983 sa neuvádzajú žiadni kapláni pôsobiaci na území farnosti. Situácia sa zmenila až v roku 2002, keď bol opäť pridelený do farnosti kaplán. Zaiste sa to udialo pre veľkú rozlohu a značný počet veriacich farnosti.

V r. 2001 – 2002	Patrik Sojčák
V r. 2002 – 2003	Peter Kaštan
V r. 2003 – 2004	Marián Záhumenský
V r. 2005 – 2006	Peter Maruna
V r. 2006 – 2007	Martin Fukas

---

⁵⁹⁷ *Situačná správa KNV v Trenčíne*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 1 - 2.

⁵⁹⁸ *Horský František – posudok*. Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. 184/1971-C.

⁵⁹⁹ *Odvolanie z kaplánskej stanice v Bošáci*. Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. Č. j. 185/1971-c.

⁶⁰⁰ *Situačná správa KNV v Trenčíne*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 3.

V r. 2007 – 2008	Milan Kozák
V r. 2008 – 2009	Róbert Vacula
V r. 2009 – 2011	Jozef Schwarz
V r. 2011 – 2014	Peter Švec
Od r. 2014	Martin Klement ⁶⁰¹

4.6. Administratívne začlenenie farnosti

Územie Bošáckej doliny po príchode vierozvestov (863) patrilo cirkevne pod správu Veľkej Moravy. Okolo roku 1000 patrilo územie pod správu Ostrihomskej arcidiecézy. Po obnovení Nitrianskeho biskupstva na začiatku 12. storočia sa Bošácka dolina stala jeho súčasťou. Budovanie samostatnej cirkevnej provincie na území Slovenska, ktorého súčasťou je aj farnosť Bošáca, bolo zavŕšené 30. decembra 1977, keď pápež Pavol VI. (1897 – 1978) vydal dve konštitúcie: konštitúciou *Qui Divino* bola Apoštolská administratúra v Trnave povýšená na diecézu a metropolitné sídlo; od tohto momentu jej boli všetky diecézy na Slovensku podriadené. Konštitúcia *Praescriptionum sacrosancti* presne vytýčila hranice novej cirkevnej provincie, ktorá vznikla päťdesiat rokov po tom, čo bol daný príslub zriadenia takejto provincie (príslub obsahovala konštitúcia *Ad Ecclesiastici regiminis incrementum* z 2. septembra 1937). O zriadení samostatnej cirkevnej provincie na Slovensku sa verejnosť oficiálne dozvedela až 6. júla 1978.⁶⁰²

Vznikom samostatnej Slovenskej republiky 1. januára 1993 sa Bratislava stala hlavným mestom. V tejto súvislosti sa začalo uvažovať o tom, aby sa stala aj sídlom arcibiskupa – metropolitu Slovenska. V marci 1995 zriadil pápež Ján Pavol II. (1920 – 2005) novú provinciu so sídlom v Košiciach a jej sufragánymi biskupstvami sa stali Spišské biskupstvo a Rožňavské biskupstvo. Prvým krokom bola zmena názvu Trnavskej arcidiecézy 31. marca 1995 na Bratislavsko-trnavskú arcidiecézu a povýšenie Dómu sv. Martina v Bratislave na konkatedrálu. Sufragánymi biskupstvami boli Nitra a Banská

⁶⁰¹ *Schematizmus kňazi* [2015-04-19]. <<http://www.abu.sk/arcidieceza/schematizmus-knazi/>>.

⁶⁰² KLEMENT, Martin – PAVLÍKOVÁ, Lenka. *História a symbolika farnosti Bošáca*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016, s. 5 – 6.

Bystrica. Zlomom v cirkevnoprávnom usporiadaní diecéz na Slovensku sa stal začiatok roku 2008.

Vtedy sa uskutočnila posledná zmena a priamo ovplyvnila aj farnosť Bošáca. Do roku 2008 farnosť Bošáca územne spadala pod Nitriansku diecézu, ktorá bola na našom území zriadená ako prvá diecéza vôbec. Svätý Otec Benedikt XVI. (*1927) dekrétom zo 14. februára 2008 na sviatok sv. Cyrila a Metoda rozhodol o reorganizácii diecéz latinského obradu na Slovensku. Táto reorganizácia mala za cieľ podľa želania pápeža predovšetkým dobro jednotlivých diecéz a zintenzívnenie pastoračného úsilia Cirkvi. Benedikt XVI. rozhodol o zriadení novej Bratislavskej arcidiecézy a Žilinskej diecézy. Do Západnej provincie patria: Bratislavská arcidiecéza, ako sufragánna diecéza Trnavská arcidiecéza, Banskobystrická diecéza, Nitrianska diecéza a Žilinská diecéza.⁶⁰³ Východná provincia sa utvorila z arcibiskupstva v Košiciach, Spišskom Podhradí a Rožňave.⁶⁰⁴ V súvislosti s týmito zmenami farnosť Bošáca prestala spadať pod jurisdikciu nitrianskeho biskupa a bola začlenená do Trnavskej arcidiecézy, dekanátu Nové Mesto nad Váhom a je spolutvorená samotnou farnosťou v Bošáci a filiálkami v Trenčianskych Bohuslaviciach, Haluziciach, Zemianskom Podhradí, Novej Bošáci a Štvrtku.⁶⁰⁵

Nitriansky biskup Mons. Viliam Judák vo svojom liste 5. marca 2008 uviedol: *„tvorili sme jedno diecézne spoločenstvo. ... Po viacerých rokoch našej spoločnej služby Vám úprimne ďakujem za všetku Vašu ušľachtilú činnosť a predovšetkým za pomoc, s ktorou ste ma sprevádzali pri spoločnom úsilí zveľaďovať pôvodnú Nitriansku diecézu.*⁶⁰⁶

Vtedajší trnavský arcibiskup Mons. Ján Sokol v privítacom liste z 6. marca 2008 píše: *„v procese usporiadania Vaša farnosť pripadla do Trnavskej arcidiecézy. ... Dôvodom tohto kroku ako uvádza Svätý Otec v Bule Slovachiae sacrorum je skutočnosť, aby jednotlivé diecézy boli z hľadiska rozlohy lepšie spravované a aby sa umožnil bližší kontakt medzi biskupom a kňazmi a biskupom a veriacimi. Nech táto udalosť upevní v nás úctu a oddanosť Svätému Otcovi a nech nás naplní ochotou zapojiť sa do diela budovania nového arcidiecézneho spoločenstva v jednote a láske.*⁶⁰⁷

---

⁶⁰³ Komuniké Konferencie biskupov Slovenska k reorganizácii Rímskokatolíckych diecéz na Slovensku (14.2.2008) [2015-04-21]. <<http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20080214025>>.

⁶⁰⁴ PAVLÍKOVÁ, Lenka. *Rímskokatolícka cirkev na Slovensku 1960 – 1969*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2015, s.65.

⁶⁰⁵ *Schematizmus farnosti* [2015-04-23]. <<http://www.abu.sk/arcidieceza/farnosti/>>.

⁶⁰⁶ JUDÁK, Viliam. *Rímskokatolícka cirkev, biskupský úrad Nitra*, 5. 3. 2008.

⁶⁰⁷ SOKOL, Ján. *Rímskokatolícka cirkev, arcibiskupský úrad Trnava*, 6. 3. 2008.

5. VPLYV RÍMSKOKATOLÍCKEJ CIRKVI FARNOSTI BOŠÁCA

Každá doba je charakteristická svojimi radosťami a tiež problémami. V encyklike *Veritatis splendor* svätý pápež Ján Pavol II. píše: „Doba, ktorú žijeme, u mnohých národov vskutku osobitným spôsobom podnecuje "novú evanjelizáciu" čiže nového ohlasovateľa evanjelia a nositeľa vždy nových skutočností; hovoríme o evanjelizácii, ktorá musí byť "novou svojím zápalom, svojimi metódami i vonkajším prejavom".⁶⁰⁸ Prežili sme komplikované obdobie minulých desaťročí, keď sa zažíval masívny rozmach sekularizmu a opúšťanie tradičných hodnôt. Aj keď je toto obdobie vďaka návratu záujmu o náboženstvo už za nami, uvedomujeme si, že spoločnosť nemôže existovať bez základných oporných bodov. Nachádzame sa v historickej chvíli a to nás podnecuje viac pracovať a uvažovať o veciach, byť kompetentný, písať a šíriť názory, vytvárať kultúru a formovať myslenie ľudí.⁶⁰⁹ Vo farnosti Bošáca je možnosť stretnúť kresťanov všetkých vekových kategórií, ktorí sa horlivo venujú službe Bohu v chráme. Ide o chrámový zbor, detský spevokol, miništrantov, lektorov, organistov, kostolníkov, kvetinárky a upratovačky. Veľkou výzvou pre týchto slúžiacich spolubratov a spolusestry je nadchnúť pre službu Bohu aj ďalších – najmä mladých. Nemenej dôležitým pilierom fungujúceho spoločenstva je modlitbová podpora. Vo farnosti aktívne pôsobí tiež Bratstvo živého ruženca. Toto nové obdobie môžeme nazvať obdobím novej evanjelizácie. Jej cieľom je viesť ľudí k skúsenosti Božej lásky. Iba láska odhalená Kristovým srdcom môže premeniť ľudské srdce a otvoriť ho celému svetu, urobiť svet viac ľudským a viac božským.⁶¹⁰

5.1. Chrám ako symbol

Vo svojom každodennom živote používame množstvo rozličných symbolov. Nemajú pre nás nijaký význam, kým nepoznáme ich zmysel. Chrám a liturgia konaná v ňom predstavuje množinu posvätných symbolov. Môžeme povedať, že stretnutie človeka

---

⁶⁰⁸ JÁN PAVOL II. *Veritatis splendor*. Trnava: SSV, 1994, bod. 106.

⁶⁰⁹ GIORDANO, Aldo – CAMPOLEONIM, Alberto. *Iné Európa je možná*. Bratislava: Nádácia Antona Tunegu, 2015, s. 73 – 74.

⁶¹⁰ ŠTEFÁK, Richard. *Nová evanjelizácia v chápaní a náuke Jána Pavla II.* Bratislava: Christian Project Support, s.r.o., 2011, s. 110.

s Bohom sa uskutočňuje pomocou symbolov. Ide tu o viditeľné znaky, ktoré sa používajú na označenie neviditeľných – božských skutočností.⁶¹¹

Farský život sa sústreďoval v okolí chrámu. Aj dnes je tomu tak. Ústredným priestorom stretnutia sa človeka s Bohom je chrám. Chrám je miestom modlitby, obety a znamením Božej prítomnosti.⁶¹² Preto „*kult a adorácia Boha je vpísaný do poriadku stvorenia*“.⁶¹³ Vrcholom kultu je Eucharistia slávená v chráme. „*V nej je vrchol aj činnosti, ktorou Boh v Kristovi posväcuje svet, aj kultu, ktorý ľudia preukazujú Kristovi a skrze neho Otcovi v Duchu Svätom.*“⁶¹⁴ „*Svätá a božská liturgia, lebo celá liturgia Cirkvi má svoj stredobod a najplnšie sa prejavuje v slávení tejto sviatosti*“.⁶¹⁵ Eucharistia je prameňom a vrcholom náboženského života a kultu.⁶¹⁶ „*Kto chce vstúpiť do Božieho domu, musí prekročiť prah, symbol prechodu zo sveta raneného hriechom do sveta nového života, do ktorého sú povolani všetci ľudia. Viditeľný kostol je symbolom otcovského domu, do ktorého putuje Boží ľud a v ktorom Otec „im zotrie... z očí každú slzu.*“⁶¹⁷

Konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu (1962 – 1965) *Sacrosanctum concilium* uvádza, že „*náš Spasiteľ pri Poslednej večeri, v tú noc, keď bol zradený, ustanovil eucharistickú obetu svojho tela a svojej krvi, aby ňou neprestajne pokračoval v priebehu vekov v obete kríža, dokiaľ on sám nepríde. Tým zveril Cirkvi, svojej milovanej neveste, pamiatku svojej smrti a svojho vzkriesenia – sviatosť nežnosti, znak jednoty, puto lásky, veľkonočnú hostinu, na ktorej sa prijíma Kristus, duch sa naplňuje milosťou a dáva sa nám záruka budúcej slávy*“.⁶¹⁸ A tak sa eucharistická liturgia slávi v chrámoch kontinuálne v priebehu čias, plniac Kristov príkaz: „*Toto robte na moju pamiatku.*“⁶¹⁹

---

⁶¹¹ ŠTEFÁK, Richard. *Nová evanjelizácia v chápaní a náuke Jána Pavla II.*, s. 95 – 96.

⁶¹² KLEMENT, Martin. *Chrám, miesto kultu a vzdelávania*. Acta theologica et religionistica 2016, roč. V., č. 1, s. 35.

⁶¹³ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999, b. 347.

⁶¹⁴ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, b. 1325.

⁶¹⁵ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, b. 1330.

⁶¹⁶ CABAN, Peter. *Postavenie recitationis nominum v eucharistickej modlitbe podľa svedectiev sv. Augustína z hľadiska súčasných výskumov*. In KOL. (ed.). *Culmen et fons Aktuálny výskum v oblasti posvätnéj liturgie na Slovensku 2013*, Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013, s. 4-23.

⁶¹⁷ *Sväté písmo Starého i Nového zákona*, Zjv 21,4.

⁶¹⁸ DRUHÝ Vatikánsky koncil. *Sacrosanctum concilium*, liturgická konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu [2016-10-21]. <<http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/druhy-vatikansky-koncil/c/sacrosanctum-concilium>>.

⁶¹⁹ *Sväté písmo Starého i Nového zákona*, Lk 22,19.

Eucharistia je pamiatka na smrť a slávne zmŕtvychvstanie Krista, je prameňom a vrcholom náboženského života a kultu. Kresťania slávia Eucharistiu po celom svete.⁶²⁰ Nedeľa od počiatku mala vždy svoju privilegovanú vážnosť. Je to deň dní, deň viery, deň kresťanskej nádeje, deň Pána Boha, deň odpočinku, deň Vzkrieseného Ježiša Krista, deň daru Ducha Svätého, deň kresťanov, deň Cirkvi, deň človeka, deň radosti, deň bratskej spolupatričnosti, deň ako škola dobročinnnej lásky, deň spravodlivosti a pokoja, deň Veľkej noci týždňa, deň vyjadrujúci zmysel času. Ako posledný a zároveň prvý deň týždňa môže byť časom využitým na upriamenie hlbokého poľudštenia našich medziľudských vzťahov ako i celého nášho života.

Svätý Ján Pavol II. vo svojom apoštolskom liste *O svätení nedele* z 31. mája 1998⁶²¹ píše: „*Lebo čas venovaný Kristovi nie je nikdy stratený, ale skôr získaný čas upriamený na hlboké poľudštenie našich vzťahov a nášho života.*“⁶²² Preto sa nedeľa stáva jednou z priorit sv. Jána Pavla II. v odkaze nám všetkým.⁶²³ „*V siedmy deň Boh skončil svoje diela, ktoré urobil*“ ... „*požehnal ho a zasvätil,*“⁶²⁴ čím sa posledný deň stal radostným odpočinkom Stvoriteľa. A tak, ako je pre človeka príkladom práca Boha, rovnako je preňho príkladom aj jeho odpočinok.⁶²⁵ Deň odpočinku je teda požehnaný Bohom, zasvätený, čiže oddelený od ostatných dní, aby bol medzi všetkými dňom Pána.⁶²⁶ Lebo celý život človeka má byť ako chvála a vďaka voči Stvoriteľovi, načo potrebuje modlitbu, v ktorej človek pozdvihuje svoj spev k Bohu a stáva sa hlasom celého stvorenia.⁶²⁷

Nedeľné zhromaždenie je privilegovaným miestom jednoty,⁶²⁸ dňom Cirkvi, keď sa Cirkev zvlášť prejavuje v plnej a činnej účasti všetkého Božieho ľudu, predovšetkým na tej istej Eucharistii, v jednotnej modlitbe, pri jedinom oltári, na čele s biskupom obklopeným svojím kňazstvom,⁶²⁹ pričom vo farskom spoločenstve ho zastupuje duchovný pastier – farár a jeho pomocníci – kapláni či výpomocní duchovní. Týždenný cyklus Kristovho vzkriesenia

---

⁶²⁰ CABAN, Peter. *Postavenie recitationis nominum v eucharistickej modlitbe podľa svedectiev sv. Augustína z hľadiska súčasných výskumov.* In KOL. (ed.). *Culmen et fons* Aktuálny výskum v oblasti posvätej liturgie na Slovensku 2013, Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013, s. 4-23.

⁶²¹ JÁN PAVOL II. *Dies Domini.* Bratislava: Don Bosco, 1998, s. 92.

⁶²² JÁN PAVOL II. *Dies Domini,* s. 92.

⁶²³ ZEMKO, Pavol. Apoštolský list Jána Pavla II. z 31. mája 1998 o svätení nedele – „Dies Domini.“ In *Duchovný pastier*, roč. 2003, č. 3, s. 569 – 575.

⁶²⁴ (*Gn 2, 2 – 3.*)

⁶²⁵ JÁN PAVOL II. *Dies Domini,* s. 11.

⁶²⁶ JÁN PAVOL II. *Dies Domini,* s. 14.

⁶²⁷ JÁN PAVOL II. *Dies Domini,* s. 15.

⁶²⁸ JÁN PAVOL II. *Dies Domini,* s. 36.

⁶²⁹ JÁN PAVOL II. *Dies Domini,* s. 34.

pripomína Cirkvi jej putujúci charakter a eschatologický rozmer, od nedele po nedeľu k poslednému dňu Pána, k nedeli bez konca.⁶³⁰ Tým sa nedeľa, deň viery, stáva aj dňom kresťanskej nádeje, lebo účasť na Pánovej večeri je anticipovaním eschatologickej hostiny.⁶³¹

Nedeľné eucharistické zhromaždenie je bratská udalosť, ktorá disponuje Kristových učeníkov plniť úlohy, ktoré ich čakajú v bežnom živote: Byť evanjelizátormi a svedkami viery!⁶³² Nedeľa má veľmi dôležité miesto v našom živote. Dokázal nám to svätý Ján Pavol II, ktorý hovorí, že je to čas, ktorý nikdy nie je stratený, lebo ho venujeme tomu najdôležitejšiemu: Ježišovi Kristovi v Cirkvi. Ba naopak – je to náš zisk pre poľudštenie našich vzťahov a nášho života⁶³³ venovaný k záchrane pracovitých budovateľov civilizácie lásky⁶³⁴ – teda nás. Preto sv. Ján Pavol II. zaradil nedeľu⁶³⁵ medzi pastoračné priority kresťana primerané každému spoločenstvu v treťom tisícročí popri svätosti, modlitbe, počúvaní Božieho slova, hlásaní Slova, praktizovaní sviatosti zmierenia a prvenstve milosti, aby sme sa nebáli zatiahnuť na hĺbinu a otvorili sa pre budúcnosť nádeje.⁶³⁶

5.2. Pastoračné pôsobenie

O zbožnosti bošáckych farníkov nám hovorí záznam z roku 1829: „Z farnosti vedie farár alebo kaplán veriaci ľud, spojený s ohľadom na čas, každoročne k obrazu šaštínskej zázračnej Blahoslavenej Panny, alebo dubnickej. Taktiež do susednej farnosti Moravské Lieskové na adoráciu prevznešenej Sviatosti Eucharistie býva vykonaná procesia na tretiu veľkonočnú nedeľu. Odtiaľ sa konajú dve procesie do bošáckej farnosti.“⁶³⁷

V dokumentoch sa vyskytujú aj slová kritiky: „Tak v matke ako aj na filiálkach a kopaničiach ľud katolícky, pomešaný s ľudom augsburského vyznania a so židmi /okrem Bohuslavíc/, je slovenskej národnosti, statočného života a dobrých mravov, ale nie všetok. Lebo sa v ňom nachádza aj nejaký kúkol. Zachováva Božie a cirkevné prikázania, pôsty

---

⁶³⁰ JÁN PAVOL II. *Dies Domini*, s. 37.

⁶³¹ JÁN PAVOL II. *Dies Domini*, s. 38.

⁶³² JÁN PAVOL II. *Dies Domini*, s. 45 a 51.

⁶³³ JÁN PAVOL II. *Dies Domini*, s. 7

⁶³⁴ JÁN PAVOL II. *Dies Domini*, s. 87.

⁶³⁵ ZEMKO, Pavol. *Priority kresťana v treťom tisícročí (Kresťanský svetonázor I)*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Fakulta prírodných vied, 2006, s. 25 – 27.

⁶³⁶ JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*. Trnava: SSV, 2001, s. 29 – 41.

⁶³⁷ *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

a nariadenia sv. matkou Cirkvou, ako aj zdržiavanie sa v piatok a v sobotu. Je prítomný na bohoslužbách tak v nedele i sviatky, počas ktorých spieva piesne primerané dobe, s predspievajúcim organistom, pristupuje vo väčšom počte k svätej spovedi ... Farára v duchovných veciach poslúcha. Avšak v časných veciach čo sa týka odovzdávania ročných farských príjmov je tvrdohlavý a nadmieru nedbanlivý, takže sú nahromadené nedoplatky ... Rodičia, hoci sa napomínajú, posielajú svoje deti v nepatrnom počte v zimnom čase na kresťanské vyučovanie, keď však príde jar, posielajú ich pásť dobytok, ovce a husy. Doma však tí, ktorí majú náležitú starostlivosť o svoje deti, zanedbávajú ich poučovať v základných veciach viery a vštepovať ich útlučkým myšliam bázeň pred Pánom. Priestupky a zneužitia v obvode farnosti sa páchajú tieto: U dospelých obžerstvá a opilstvá a z toho vznikajú obvyklé hádky, spory a bitky. U mládeže je vo zvyku naťahovať hodiny v krčmách pre večernú muziku, napriek určeným hodinám podľa prastarého nariadenia. Schôdzky, na ktorých sa zúčastňujú obe pohlavia, aby sa navzájom obveselili. Katolíci z príležitosti sobáša svojich pokrvných a príbuzných, oddaných augsburskému vyznaniu, vchádzajú do oratória a hoci nie sú prítomní na ostatných ich obradoch, predsa katolíckej svätej omše zanedbávajú. Návšteve popoludňajších bohoslužieb tak dospelí ako aj mládež sú veľmi pohodlní. Tieto zneužitia sa farár snaží, ako to vyžaduje jeho úrad, podľa vedomia a zákonov pastorálnej rozumnosti odstrániť a vykoreniť. Prívrženci augsburského vyznania zachovávajú sviatky katolíkov, ich sluhovia neporušujú prikázania Cirkvi, ku ktorým dôslednému zachovávaní sú častejšie povzbudzovaní farárom.⁶³⁸

Kňazom a duchovným správcom ležalo na srdci duchovné blaho veriacich. Zvlášť mládež usmerňovali a povzbudzovali k účasti na svätých omšiach. Andrej Patka 24. augusta 1969 vo farských oznamoch poznamenal: „*Veľmi ma zbolelo, keď som sa dopočul, že naša mládež v značnom počte zo soboty na hodovú nedeľu zabávala sa až do rána a potom už nebola schopná alebo neochotná brať účasť na svätej omši malej alebo veľkej. Sám som si dal otázku: kto je tomu na vine? Rodičia? Sama mládež? Pomery? Azda by nám nezaškodilo trochu katolíckeho sebavedomia, hrdosti a poslušnosti voči Bohu a cirkevným prikázaniam.*“⁶³⁹ Povzbudzovali tiež k účasti aj na svätých omšiach v pracovné dni a na pobožnostiach: „*V máji a júni bolo už mnoho roboty a v októbri bolo ešte mnoho roboty. Na kostol nezostávalo času. Ale len sa cez okno pozrite večer do krčmy, koľko tam nájdete*

---

⁶³⁸ Kanonická vizitácia, 1829, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

⁶³⁹ Kniha farských oznamov 1961 - 1971, s. 148.

z našich takých, ktorí cez celý rok mimo nedel'u nevstúpia do kostola. Keby už aspoň tí naši penzisti aspoň raz v týždni navštívili naše bohoslužby v kostole.“⁶⁴⁰

Vo farnosti Bošáca pôsobí aj ekonomická a farská rada. Je to volená skupina osôb pracujúca ako poradný orgán farára,⁶⁴¹ ktorej predsedá farár. Ekonomická rada zase pomáha farárovi v správe majetkov farnosti.⁶⁴² Farská rada poskytuje pomoc pri rozvíjaní pastoračnej činnosti.⁶⁴³ Zápisnica zo zasadania z dňa 22. marca 2010 sa okrem iného venuje aj zabezpečeniu obradov Veľkej noci vo farnosti. Farár reaguje na interný obežník arcibiskupského úradu v Trnave ohľadom slávenia Veľkej noci. V ňom sa píše „*Kňazom vážne odporúčam, aby nebinovali obrady Veľkého týždňa. Nech sa zachovávajú liturgické predpisy a obrady nech sa slávia vo farských kostoloch. Je dôležité, aby veriaci mali vedomie o nezastupiteľnom význame farského chrámu a jednoty celého farského spoločenstva.*“⁶⁴⁴ Podporuje to aj článkom z Katolíckych novín: „*Potrebuje tiež odborníkov na teologické disciplíny, ale nedá sa byť aj farárom, aj učiť, aj mať na starosti špeciálnu pastoračiu – človek nemôže žiť na štyroch kol'ajniciach. Musíme hľadať možnosti, ako ďalej s možno ešte menším počtom kňazov. Situácia je už zúfalá, napríklad kňazi majú na Bielu Sobotu tri obrady Vzkriesenia, čo je neúnosné. Nevie si predstaviť, že slávia dvakrát vigíliu Vzkriesenia, nieto tri razy. A čo ak taký kňaz vypadne?!*“⁶⁴⁵ Novomestský dekan vyzval správcov farností, aby mu prípadné binácie veľkonočných obradov nahlásili. Farská rada sa uzniesla, že je ústupkom farára, že na Zelený štvrtok bude mať každá obec svätú omšu, čo sa bude aj hlásiť. Rozhodli sa nariadenie pána biskupa rešpektovať a k tomu vyzvali aj veriacich. Keďže sa vo farnosti nachádzajú dvaja kňazi, na základe tohto rozhodnutia obrady Veľkého piatku budú iba v Bošáci a Trenčianskych Bohuslaviciach a Veľkonočná vigília v Bošáci a Novej Bošáci. Veriaci z Novej Bošáče budú mať namiesto veľkopiatočkových obradov krížovú cestu s kňazom.⁶⁴⁶

Vo farskom kostole v Bošáci sa v dňoch 17. – 25. apríla 2010 sa uskutočnili misie pod vedením pátrov redemptoristov. Kňazi a laici sa na misie pripravovali od decembra 2009. Rehoľná sestra Zuzana Šimková z Kongregácie školských sestier de Notre Dame v

---

⁶⁴⁰ *Kniha farských oznamov 1961 - 1971*, s. 157.

⁶⁴¹ VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník. II. diel L – Ž*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2008, s. 211.

⁶⁴² *Kódex kánonického práva*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1996, k. 537.

⁶⁴³ *Kódex kánonického práva*, k. 536.

⁶⁴⁴ ACTA CURIAE ARCHIEPISCOPALIS TYRNAVIENSIS, 01/2010, bod č. 6.

⁶⁴⁵ Veľká noc. Katolícke noviny 2010, č. 8, 28. 02. 2010.

⁶⁴⁶ KULJAČEK, Peter. *Zápisnica zo zasadania farskej a ekonomickej rady*. 22. 03. 2010.

Novom Meste nad Váhom zhotovila logo misií, laici pripravili v počte 1200 výtlačkov informačné letáky k významu a priebehu misií, pátri redemptoristi pripravili spolu s niektorými laikmi farnosti evanjelizačný seminár *Život v Duchu*, ktorý mal za cieľ prehĺbiť vieru a ešte viac „rozhybat“ duše veriacich. Každý veriaci mal možnosť zapojiť svoju modlitbu, pôst i skutky kresťanskej lásky ako svoju obeť – prínos pre čo najväčšie požehnanie misií. Počas dvoch pôstnych nediel odzneli v kostoloch dve misijné, prípravné kázne. Počas misií odznela charakteristika farnosti, ktorú uvádzame v plnom znení: *„Farnosť sa vyznačuje prevažne tradičným vyznávaním viery, ľudovou zbožnosťou, podporovanou miestnym krojom, zvykmi. Nachádza sa v priestore nábožensky zmiešanom, povedľa veriacich rímskokatolíkov tu žije aj približne 1400 evanjelikov augsburského vierovyznania. Evanjelickí veriaci sa vyznačujú ešte menšou náboženskou aktivitou, viacerí sú k viere ľahostajní, čím dávajú negatívny „príklad“ katolíkom. Prirodzený prírastok obyvateľstva už viaceré roky stagnuje, nakoľko mladí odchádzajú za prácou do väčších miest, ba aj do zahraničia, čo má za následok v budúcnosti možný úbytok veriacich. Mnohé manželstvá sú zmiešané, v niektorých prevažne mladších už viera skoro úplne vymizla, niektorí uzavierajú iba „úradné manželstvá“ na obecných úradoch, aby sa vyhli prípadným náboženským „komplikáciám“. Je tu však aj niekoľko desiatok úprimne a hlboko veriacich rodín, ktoré zostávajú do budúcnosti silnou výzvou i prísľubom, že rímskokatolícka viera v Bošáckej doline a farnosti bude živá aj v budúcnosti“.*⁶⁴⁷

Vo farnosti Bošáca pôsobí pod záštitou farského úradu viacero spoločenstiev. Venujú sa najmä deťom a mládeži. Spoločenstvá prešli od svojho vzniku rozličnými fázami, od prvotného nadšenia až k rozkvetu v podobe duchovných stretnutí pre dospelých a detí, hier a katechézy, zapojenia sa do dobrovoľníckej činnosti, organizácie detských letných táborov, Jasličkových pobožností a neformálnych stretnutí ako napr. opekačky. V rámci prípravy na prijatie sviatosti prvého svätého prijímania a sviatosti birmovania sa vytvorili aj malé formačné spoločenstvá.

Neoddeliteľnou súčasťou farnosti sú obyvatelia sociálnych zariadení pre starších a odkázaných občanov v Zemianskom Podhradí a Novej Bošáci. Obyvatelia sa v rámci svojich fyzických možností a mentálnych schopností aktívne zapájajú do života Cirkvi. Denne sa spolu modlia, meditujú, pristupujú k sviatosti zmierenia a prijímajú Eucharistiu. V rámci religioterapie taktiež sledujú sväté omše v televízii. Príležitostne sa v zariadeniach

---

⁶⁴⁷ KULJAČEK, Peter. *Farnosť Bošáca, misie - 17. 4. – 25. 4. 2010* [2016-09-11]. <<http://www.smn.sk/index.php?cislo=1103&sekcia=clanky&smn=20100410.html>>.

slúžia sv. omše, na ktorých sa s radosťou zúčastňujú. Obyvatelia, ktorým to zdravotný stav dovoľuje, navštevujú miestne kostoly.

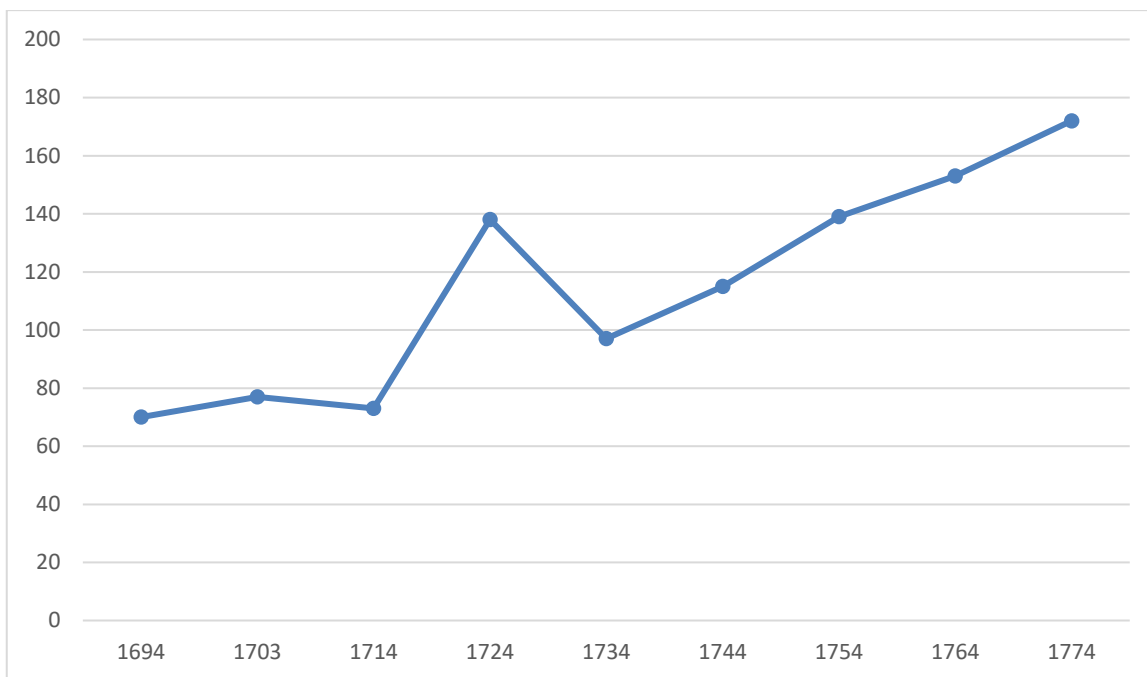
5.3. Štatistika farnosti

Pre vytvorenie lepšieho obrazu o farnosti uvádzame aj štatistiku farnosti od roku 1784 po súčasnosť. Podľa dostupných matrik krstov, sobášov, birmoviek a pohrebov, nachádzajúcich sa na farskom úrade v Bošáci a v Štátnom archíve v Bratislave, sme sa pokúsili vytvoriť ucelenejšiu predstavu o farnosti. Výsledky zo skúmania dát sú vyjadrené v grafickej podobe. Tieto údaje poskytujú obraz o religiozite obyvateľov Bošáckej doliny žijúcich prevažne v rodinných domoch. Zvyšok obýva bytové domy, ktorých je v doline niekoľko.⁶⁴⁸ Počet obyvateľov doliny však v posledných rokoch klesá.

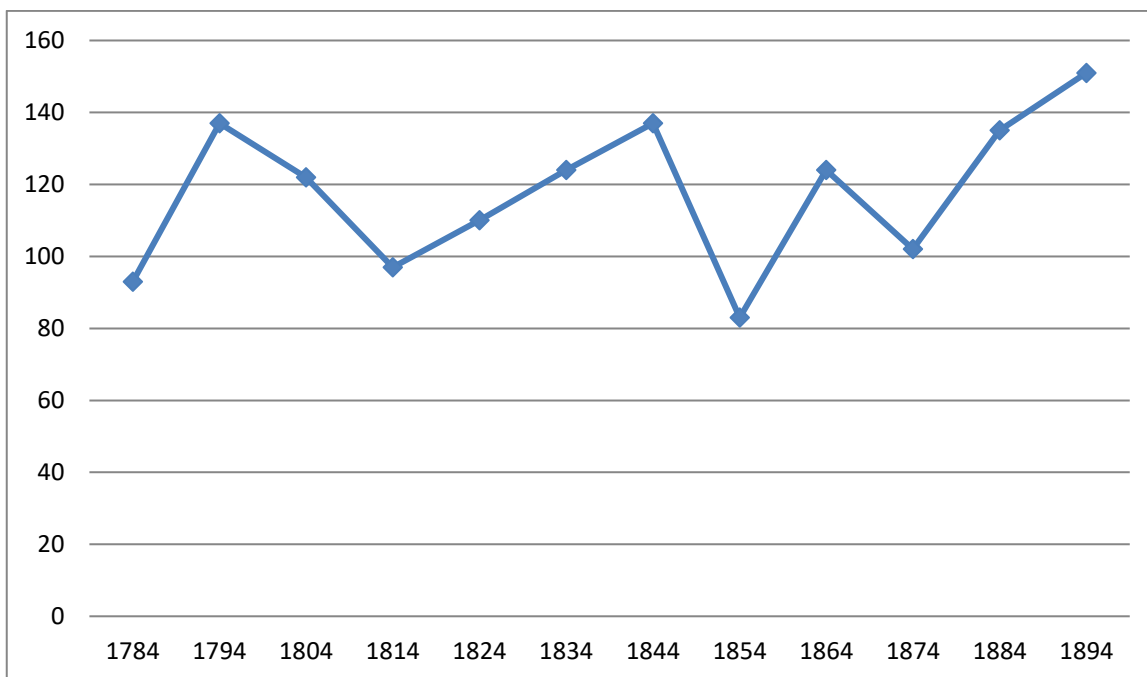
Pred rokom 1784 sú krsty katolíkov a evanjelikov zapísané v jednej matrike bez rozlíšenia konfesie. Evanjelici nemohli mať vlastné matriky a museli byť zapísaní do katolíckych matrik. V katolíckej matrike zomrelých pred rokom 1784 zapisovali pohreby nielen katolíkov, ale aj evanjelikov. U detí sa konfesia neuvádzala, u dospelých sa od roku 1730 konfesia uvádzala. Matrika zomrelých nám teda podáva informácie o pomere dospelých obyvateľov oboch konfesií aj v dobe, keď to matrika krstov neumožňovala.

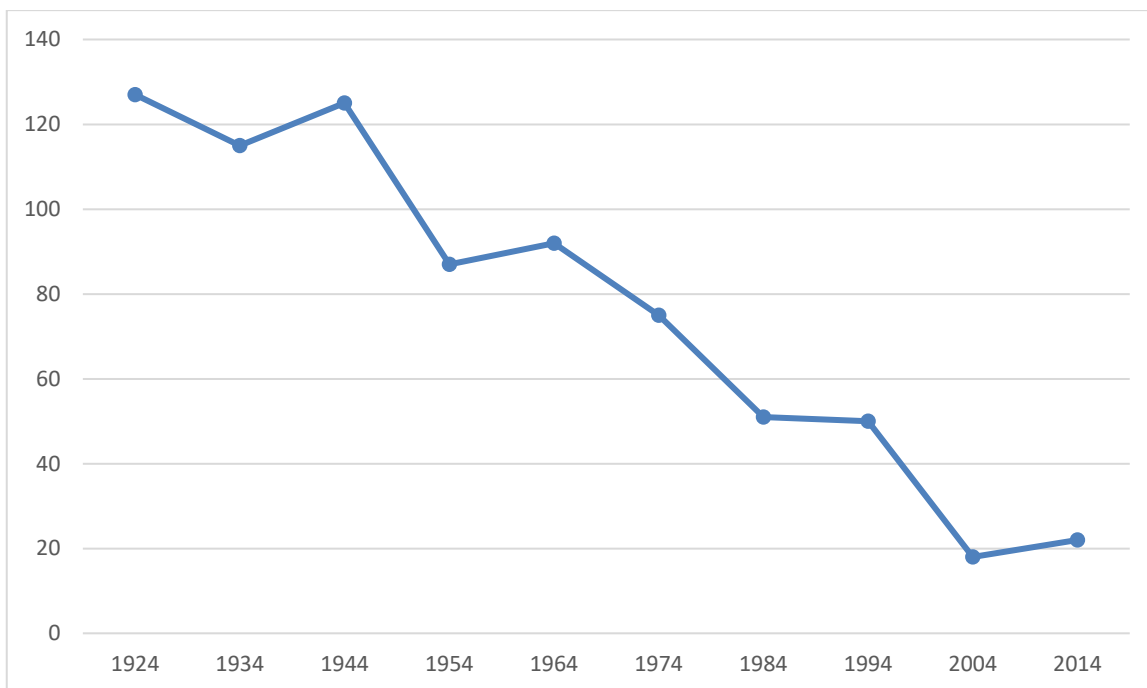
⁶⁴⁸ *Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011*. Štatistický úrad slovenskej republiky [2015-04-20]. <http://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/10278b36-c50f-40cc-9c9a-c190904705af/Tab_3_Obyv_trvalo_byvajuco_v_obciach_SR_podla_nabozenskeho_vyznania_SODB_2011.pdf?MOD=AJPERES&attachment=true&CACHE=NONE&CONTENTCACHE=NONE>.

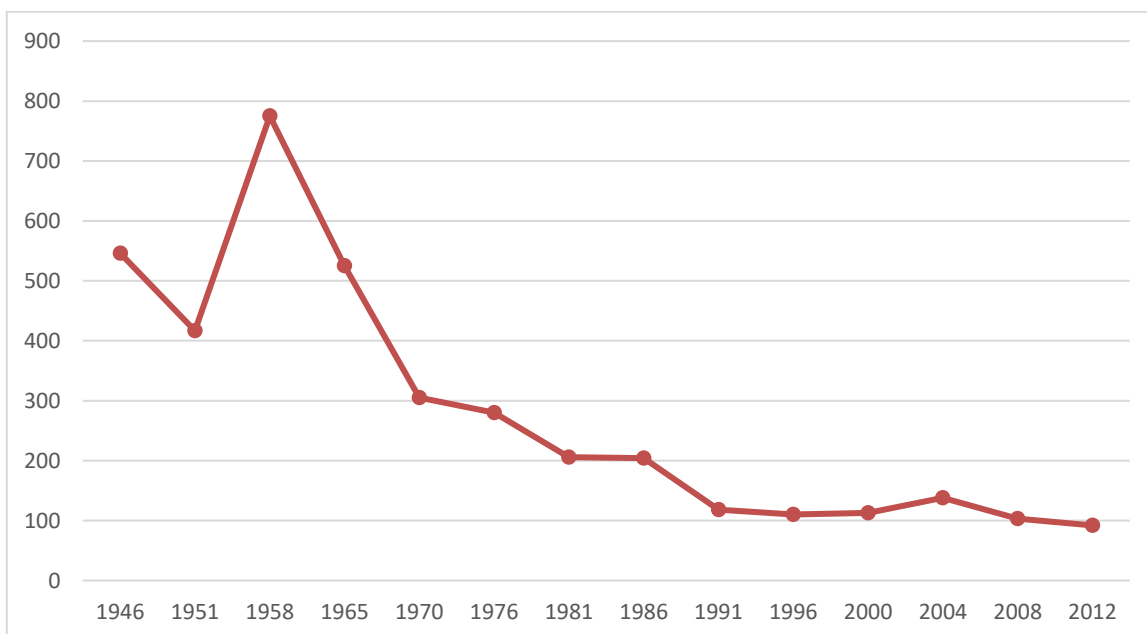
Graf 7: Počet krstov v rokoch 1694 – 1774

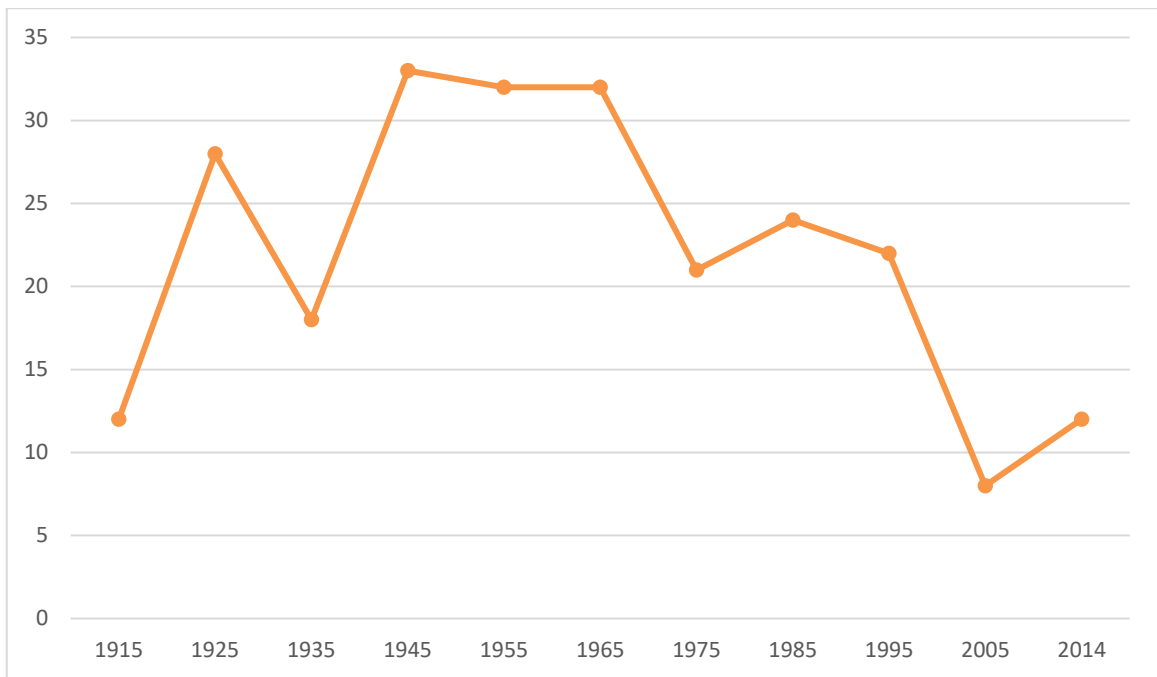
Graf 8: Počet krstov v rokoch 1784 – 1894

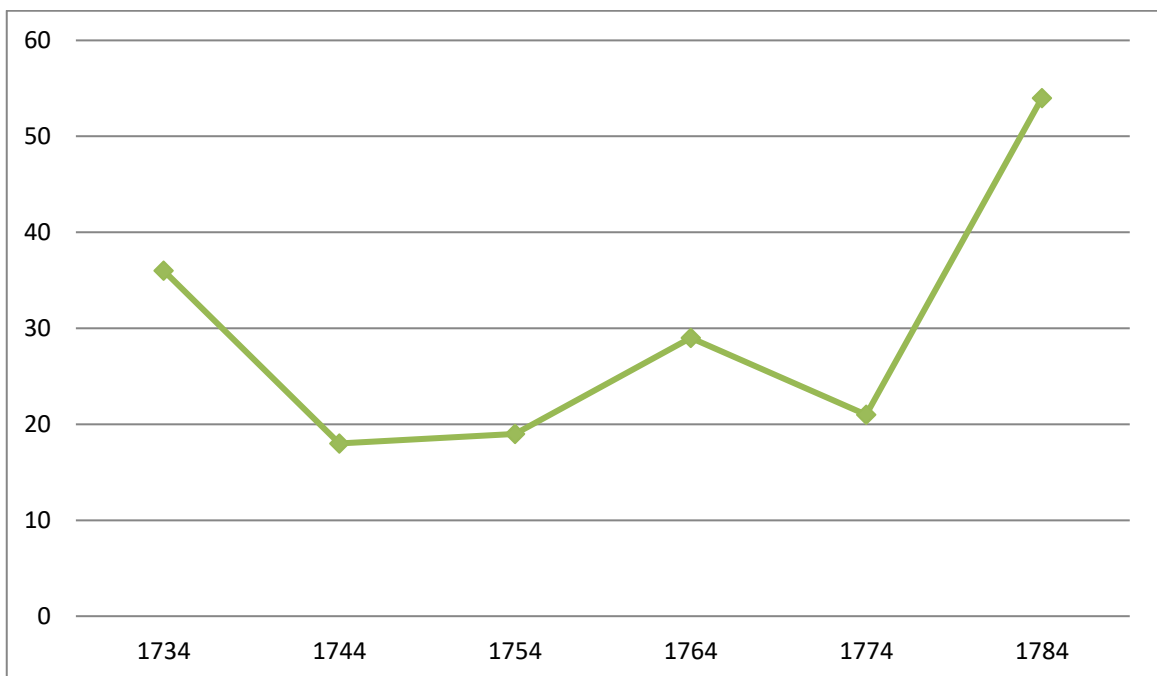
Graf 9: Počet krstov v rokoch 1924 – 2014

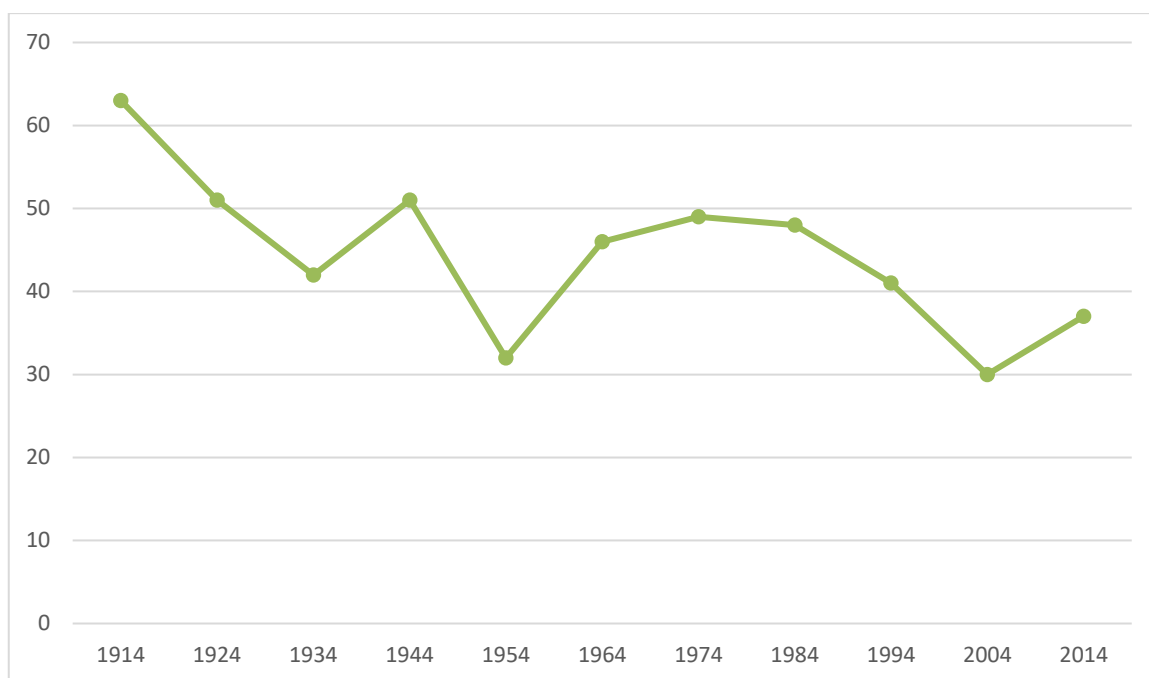
Graf 10: Počet birmoviek v rokoch 1946 – 2012

Graf 11: Počet sobášov v rokoch 1915 – 2014

Graf 12: Počet pohrebov v rokoch 1734 – 1784

Graf 13: Počet pohrebov v rokoch 1914 – 2014

Uvedené grafy sú zrkadlom života vo farnosti na území Bošáckej doliny. „Podľa štatistík klesá v Európe počet krstov ľudí, no zvyšuje sa počet krstov cédečiek, kníh, stavieb, prevádzok. Podľa štatistík v Európe klesá počet cirkevných pohrebov, no ľudia sa dožadujú cintorínov pre psov. Podľa štatistík v Európe klesá počet cirkevných sobášov, ba vôbec sobášov, no hŕfne sa dožaduje iných spoločenstiev na spôsob manželstva.“⁶⁴⁹

5.4. Erb farnosti

Farské pečate predstavujú významný historický prameň informujúci o rozšírení vlastnej administratívnej činnosti farnosti. Dôležité sú tiež svojou ikonografiou, ktorá podľa dobových zvyklostí zobrazuje miestne patrocínium, čím sa zároveň pečate stávajú východiskom pre tvorbu farského erbu. Erb možno definovať ako znamenie, ktoré je vytvorené v súlade so špecifickými heraldickými pravidlami a heraldickými zvyklosťami a ktoré slúži na identifikáciu fyzickej alebo právnickej osoby.⁶⁵⁰

⁶⁴⁹ FRANKOVSKÝ, Alojz. *Odpustová homília na slávnosť Narodenia Panny Márie* (6.9.2009) [cit. 2014-10-10]. <<http://podhradie.kapitula.sk/?g=3&ext=48>>.

⁶⁵⁰ VRTEL, Ladislav. *Heraldický katechizmus*. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2012, s.18.

Najstaršie pečatidlo farnosti vzniklo pravdepodobne v 18. storočí a jeho odtlačok sa zachoval na dokumente z roku 1836. Pečať je okrúhla, z červeného španielskeho vosku, s priemerom 21 mm. V pečatnom poli je zobrazená Panna Mária sprevádzaná anjelikmi a cherubínmi. Kruhový opis pečate znie: * SIGILL:[UM] ECCL:[ESIAE] BOSSACENSIS.⁶⁵¹

Koncom 19. storočia vymenila farnosť typárium za modernejšiu gumovú pečať s rovnakým motívom. Na rozdiel od predchádzajúceho sú v pečatnom poli akcentované oblaky a anjelici vychádzajú z oblakov, na ktorých stojí Panna Mária. Pečať je okrúhla s priemerom 28 mm. Kruhový opis pečiatky znie: [SIGILLUM] * PAROCHIALIS ECCLESIAE BOSSACZENSIS.⁶⁵²

V súlade so smernicami bol vytvorený a Heraldickou komisiou schválený erb Rímskokatolíckej cirkvi farnosti Bošáca, ktorý má nasledovnú podobu: „*v modrom štíte zlatou hviezdou prevýšená Panna Mária v striebornom rúchu, v zlatom závoji a plášti, sprevádzaná po bokoch dvomi a dvomi privrátenými zlatovlasými, striebrokrídlými anjelikmi v zlatých košielkach. Nad štítom sa vznáša čierny kňazský klobúk na každej strane s jedným strapcom na čiernej šnúre.*“⁶⁵³ Vo farskom erbe symbolizuje zobrazenie Panny Márie v sprievode anjelov patrocínium farského chrámu Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci. Vzhľadom na rozšírenú mariánsku úctu a teda i väčší počet farských pečatí s rovnakým motívom Nanebovzatia Panny Márie bol do erbu farnosti Bošáca ako prvok odlišenia vložený symbol šesťcípej hviezdy.⁶⁵⁴

Erb bol slávnostne inaugurovaný dňa 13. augusta 2016, na vigíliu sviatku Nanebovzatia Panny Márie heroldom Slovenska, Ladislavom Vrtelom, akademikom Medzinárodnej heraldickej akadémie a hlavným štátnym radcom pre heraldickú tvorbu. Pri tejto príležitosti bola farnosti odovzdaná aj erbová listina, slávnostná forma vyhotovenia erbu. Heraldická tradícia vníma farský erb ako „jednotiaci prvok“, s ktorým sa rýchlo identifikuje a stotožní celé farské spoločenstvo.⁶⁵⁵

---

⁶⁵¹ V preklade: PEČAŤ CIRKVI BOŠÁCKEJ.

MV SR Štátny archív v Bratislave, f. Zbierka cirkevných matrík, šk. č. 14, Farnosť Bošáca 1826 – 1854, Matrika pokrstených 1836.

⁶⁵² V preklade: [PEČAŤ] FARSKÁ CIRKVI BOŠÁCKEJ.

MV SR Štátny archív v Bratislave, f. Zbierka cirkevných matrík, šk. č. 16, Farnosť Bošáca 1871 – 1895, Matrika pokrstených 1888.

⁶⁵³ *Erb Rímskokatolíckej cirkvi, Farnosti Bošáca*. Heraldický register Slovenskej republiky sign. W – 316/2016.

⁶⁵⁴ VRTEL, Ladislav. *Heraldické symboly*. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2014, s.50.

⁶⁵⁵ KLEMENT, Martin – PAVLÍKOVÁ, Lenka. *História a symbolika farnosti Bošáca*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016, s. 35.

5.5. Kňazské osobnosti

Augustín Feitscher

Narodil sa 19. mája 1876 v Nitre. Základnú školu absolvoval v Nitre (1.9.1882 – 30.6.1886), gymnázium taktiež v Nitre (1.9.1886 – 30.6.1894) a teológiu vyštudoval v Budapešti (1.9.1894 – 30.6.1898). Vysvätený za kňaza bol 2. júla 1898 v Nitre. Ovládal reč slovenskú, maďarskú, nemeckú a latinskú. Ako kaplán pôsobil v Zliechove, Dubnici, Ilave a Bošáci (2.7.1898 – 10.10.1908). 10. októbra 1908 bol ustanovený za administrátora farnosti Bošáca a za farára 7. decembra 1908.⁶⁵⁶ Do úradu farára v Bošáci bol slávnostne uvedený 24. januára 1909 ako 33 ročný. Pôsobil tiež ako biskupský konzultátor. Jeho pôsobenie je pomerne dobre zdokumentované vďaka jeho poznámkam, ktoré sú uložené vo farskom archíve. V úrade farára v Bošáci pôsobil 48 rokov.⁶⁵⁷ Bol to najdlhšie pôsobiaci kňaz vo farnosti. V roku 1928 objednal nový novobarokový drevený oltár do farského kostola v Bošáci. V strede oltára sa nachádza drevorezba Nanebovzatia Panny Márie a v roku 1930 daroval kostolu betlehem. V roku 1939 zadal pokyn na vypracovanie plánov kostola na Predbošáčke trenčianskemu staviteľovi Jánovi Barytusovi.⁶⁵⁸

Viacerí Bošáčania prahnúci po kultúre navrhovali, že by bolo vhodné začať hrať divadlá. Od myšlienky k činu nebolo ďaleko. Pána dekana Augustína Feitschera táto myšlienka zaujala natoľko, že sa podujal robiť režiséra. Je považovaný za divadelného priekopníka, ktorý sa stal historicky prvým režisérom bošáckych ochotníkov. Augustín Feitscher zadovážil viaceré texty divadelných hier a podarilo sa mu získať potrebné množstvo hercov. Po mnohých náročných skúškach predstavenie uzrelo svetlo sveta. Ich prvá premiéra sa uskutočnila v roku 1910 v miestnej krčme. Divadelná hra niesla názov *Kamenný chodníček*. Hra sa vydarila a hercov i ďalších záujemcov to povzbudilo k zaujímavej kultúrno-výchovnej činnosti.⁶⁵⁹

Biskup Eduard Nécsey sa o ňom pri príležitosti jeho 80. narodenín s úctou vyjadril: „som presvedčený, že Vy pokojne a nie bez pravej útechy môžete Všemohúcemu a svojmu

---

⁶⁵⁶ *Predbežný osobný výkaz kongruovi*. 12. XI. 1926. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

⁶⁵⁷ *Bošácka akcia – analýza*. Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. 149/1971-C.

KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*, s. 18.

⁶⁵⁸ BAGIN, Anton. *Cyrlometodské kostoly a kaplnky na Slovensku*. Nová Bošáca. Katolícke noviny 1998, č. 44.

⁶⁵⁹ Bošácke divadlo 100 rokov. [2016-10-22]. <http://www.bosaca.eu/images/stories/bosaca_archiv/divadlo_100_rokov.pdf>.

*svedomiu vydať počet zo svojho života a účinkovania. Horlivo a svedomite ste plnili svoje kňazské povinnosti diem non perdidisti, s milosťou Vám danou ste verne spolupracovali a preto Vás sprevádza úcta a láska veriacich.*⁶⁶⁰ Zomrel na fare v Bošáci 30. júna 1959 vo veku 83 rokov a je pochovaný na cintoríne v Bošáci.

Andrej Patka

Narodil sa 19. novembra 1908 v Nemšovej.⁶⁶¹ Za kňaza bol vysvätený 18. júna 1933. Ako kaplán pôsobil v Skalitom, Konskej a Žiline. Po roku bol vymenovaný za pracovníka biskupského úradu v Nitre. Neskôr pôsobil vo farnosti Slopná. Po štyroch rokoch bol vymenovaný za notára biskupského úradu. V roku 1946 bol vymenovaný za monsignora. V roku 1950 bol internovaný a väznili ho v Močenku, Podolínci, Hájiku a vo Vrbine. Neskôr sa stal farárom v Červenom Kameni a kaplánom v Sládečkovciach. V rokoch 1956 – 1970 bol správcom farnosti Bošáca. Je o ňom známe, že počas celého kňazského života vstával ráno o 4:00 hod. a modlil sa Krížovú cestu. Počas jeho pôsobenia sa začal v roku 1969 stavať kostol v Novej Bošáci.⁶⁶² V pastorácii dosahoval úspechy, preto ho pre nepriazeň vtedajšieho režimu preložili do Žabokriek.⁶⁶³ V marci 1990 bol vymenovaný za riaditeľa biskupskej kancelárie v Nitre a bol vymenovaný za apoštolského protonotára.⁶⁶⁴

Žil 95 rokov a do posledných dní pracoval na Biskupskom úrade. Zomrel po krátkom pobyte v nemocnici v svojej izbe na Nitrianskom hrade. Andrej Patka popísal dojímavo, čisto a s láskou aj posledné chvíle arcibiskupa Karola Kmeťku, ktorému robil notára a sedával s ním pri jednom stole v spoločnej domácnosti.⁶⁶⁵

---

⁶⁶⁰ NÉCSEY, Eduard. *Ďakovný list Augustínovi Feitscherovi z príležitosti 80 narodenín*. Nitra, 1956, PČ 651/956.

⁶⁶¹ *Patka Ondrej – pracovný posudok*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. 187/1971-C.

⁶⁶² PAŠTEKA, Július – KOL. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, s. 1055-1056. *Odbor kultúry v Trenčíne Martiník Anton*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. K č. 408/71.

⁶⁶³ *Správa o cirkevno-politickej situácii v Trenčianskom okrese*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 1.

PAŠTEKA, Július – KOL. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, s. 1055-1056.

⁶⁶⁴ Apoštolský protonotár - pôvodne hlavný notár, neskôr člen Rímskej kúrie. V súčasnosti aj čestný titul, ktorým pápež vyznamenáva zaslúžilých kňazov v pastoračnej alebo administratívnej službe. Nositeľa oprávňuje používať titul monsignor a nosiť insígnie.

⁶⁶⁵ ČECHOVÁ, Františka. *Kontakt nitrianskeho biskupa ThDr. Karola Kmeťku s politickým životom a jeho každodenné povinnosti*. [2015-08-22]. <http://www.saske.sk/cas/archiv/3-2004/14Cechova.html#_edn1>.

Karol Kmeťko

Vo farnosti pôsobilo mnoho významných kňazov. Jedným z nich bol aj Karol Kmeťko, ktorý sa narodil 12. decembra 1875 v obci Dolné Držkovce. Pochádzal z početnej rodiny. Za kňaza bol vysvätený 2. júla 1899 v Nitre. Prvým kaplánskym pôsobiskom sa stala Bošáca (1.7.1899 – 28.2.1900). Verejne začal vystupovať v roku 1908 a zdôrazňoval sociálnu spravodlivosť. Pápež Benedikt XV. (1854 – 1922) ho v roku 1920 vymenoval za nitrianskeho biskupa a Pius XII. (1876 – 1958) v roku 1944 za arcibiskupa. Zomrel 22. decembra 1948 v Nitre.⁶⁶⁶

Preto v roku 1996 vznikla u skupinky veriacich myšlienka o umiestnení pamätnej tabule. Biskupský úrad v Nitre privítal túto iniciatívu a odporučil za vhodné miesto na umiestnenia tabule predsieň farského kostola. Tabulu odporučili vyhotoviť z bieleho mramoru so zlatými písmenami.⁶⁶⁷ Z doposiaľ neznámych dôvodov sa myšlienka neuskutočnila. Ďalšia iniciatíva sa uskutočnila v roku 2013, keď farnosť Bošáca pripadla do Trnavskej arcidiecézy. Nitriansky biskup mons. Viliam Judák, profesor histórie, adresoval farskému úradu list, v ktorom podporuje túto myšlienku. *„Ludia, ktorí si ešte na neho pamätajú, si chcú uctiť jeho pamiatku pamätnou tabuľou. Ide o veľmi významnú osobnosť v oblasti spoločenského, ale predovšetkým cirkevného života na Slovensku.“ ... Aby sme nezabudli na ľudí, ktorí si to zaslúžia.*⁶⁶⁸ O necelý mesiac odpovedal listom vtedajší farár, že okrem dvoch osôb nik z veriacich v tejto veci nevyslovil podobné želanie. *„V podstate sa tejto iniciatíve nebránim, bol by som však rád, aby skôr, ako bude realizovaná, aj ostatní veriaci si ju osvojili a prijali za svoju. Nebolo by totiž vhodné, ak by sa takáto významná udalosť stala prezentáciou nie priamo farského cirkevného spoločenstva, ale iných, aj keď postavených na podobných hodnotách. Som presvedčený, že ak bude v tomto zaangažovaná určitá miera jednoty a sila rímskokatolíckej farnosti, bude to určite obohacujúce pre všetkých – veriacich i občanov obce Bošáca.*⁶⁶⁹ Biskup autorom myšlienky osadenia tabule napísal list, že nie celkom rozumie odpovedi z farského úradu. *„Verím, že aj napriek tomu sa záležitosť podarí zrealizovať.*⁶⁷⁰ Myšlienka uctenia si biskupa Kmeťku ustúpila do úzadia. Po našom príchode do farnosti roku 2014 sa začal náš záujem o históriu farnosti. Bez predchádzajúcej vedomosti o tej istej iniciatíve sme začali zháňať informácie o našom

⁶⁶⁶ PAŠTEKA, Július – KOL. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, s. 686 – 687.

⁶⁶⁷ PATKA, Andrej. Biskupský úrad v Nitre, z 7. 11. 1996.

⁶⁶⁸ JUDÁK, Viliam. Biskupský úrad v Nitre, 25. 10. 2013.

⁶⁶⁹ KULJAČEK, Peter. Rímskokatolícky farský úrad v Bošáci, 13. 11. 2013.

⁶⁷⁰ JUDÁK, Viliam. Biskupský úrad v Nitre, 15. 11. 2013.

predchodcovi, kaplánovi Kmeťkovi. Myšlienkou sme boli nadšení, a preto sme začali komunikovať s veriacimi. Vtedy sme zistili, že snaha zrealizovať tú istú myšlienku bola nastolená už dva krát, a to neúspešne. Aj napriek tomu sa budeme snažiť uctiť si nášho predchodcu, kaplána Kmeťku, neskoršieho nitrianskeho arcibiskupa.

Pavol Hlbina

Narodil sa 13. mája 1908 v chudobnej roľníckej rodine vo Veľkých Kršteňanoch. Ako študent teológie sa vyznačoval nesmiernou zbožnosťou a nadaním. 30. septembra 1934 prijal v nitrianskej katedrále z rúk biskupa Karola Kmeťka kňazskú vysviacku a 7. októbra 1934 slúžil v kostole Narodenia Panny Márie v Malých Kršteňanoch primičnú svätú omšu. Svoj ďalší život obetoval Bohu a poézii. Hlbina bol najerudovanejším členom Katolíckej moderny. Jeho dielo vychádzalo z Bremonda, ktorý formuluje program tzv. absolútnej, čistej poézie. V roku 1933 zostavil s Rudolfom Dilongom (1905 – 1986) *Antológiu mladej slovenskej poézie* – 1. programové vyhlásenie básnikov Katolíckej moderny. Hlbina o poézii povedal: „*Poézia katolicizmu je syntéza antickej dokonalosti s elánom k ideálu, večnosti a Bohu, krásna aténska váza, plná kalvárskeho kvetov, duša i telo. My sme v poézii našli zbožnú dcéru katolíckej Cirkvi a svoju milovanú sestru, Beatricu, ktorá nás vedie z Pekla cez Očistec do Raja.*“⁶⁷¹

Ako kňaz pôsobil na viacerých miestach: Rosina pri Žiline, Bošáca (1935), Kónská, Raková, Divina, Veľké Chlievany, Považská Bystrica, Kysucké Nové Mesto a Bobot. Svoju životnú púť ukončil 21. októbra 1977 v obci Bobot. Bolo to tesne pred jeho odchodom do dôchodku, v čase, keď bol plný tvorivých síl a životného elánu. Mal ešte veľa plánov. V pokoji chcel písať básne, prekladať a hlavne sa chystal napísať kroniku Krštenian. Jeho telesné pozostatky sú uložené v rodinnej hrobke na veľkokrštenianskom cintoríne.⁶⁷²

---

⁶⁷¹ PAŠTEKA, Július – KOL. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, s. 487 – 488.

⁶⁷² Pavel Gašparovič Hlbina. [2016-10-24]. < <https://hlbina.velkekrstenany.eu/>>.

Justín Jurga

Pochádzal z Čadce. Diakonát prijal 2. júna 1967 a presbyterát 4. júna 1967. Ako kaplán pôsobil v rokoch 1967 – 1968 v Rajci, v rokoch 1968 – 1970 v Bošáci, v rokoch 1970 – 1971 v Čadci, v roku 1971 pracoval v Stavebnom podniku Čadca, v rokoch 1971 – 1975 pracoval v závode na výrobu ložísk v Kysuckom Novom Meste, v roku 1975 ako kaplán v obci Nesluša, v rokoch 1975 – 1976 ako kaplán v Turzovke, v rokoch 1976 – 1977 ako kaplán v Dubnici nad Váhom, v rokoch 1977 – 1990 ako administrátor v obci Kostolná Ves, v rokoch 1990 – 2003 ako administrátor v obci Raková, v roku 2000 bol vymenovaný za honorárneho dekana, v rokoch 2003 – 2004 bol farárom v obci Petrovice, v rokoch 2004 – 2008 bol na odpočinku v Čadci, v rokoch 2008 – 2011 pôsobil ako výpomocný duchovný v Čiernom pri Čadci a Čadci a v roku 2011 bol opäť na odpočinku v Čadci.

Na pohrebe partizánskeho bojovníka Jána Tinku zo Zabudišovej v roku 1970 okrem iného povedal: „*žil ako zviera a preto musí byť s ním naložené ako so zvieratom*“.⁶⁷³ Bol to údajne počin rafinovanej aktivity mladého duchovného, ktorým takto urazil celý protifašistický boj a jeho príslušníkov, urazil aj KSC a socialistické zriadenie.⁶⁷⁴ Jurga bol postavený pred súd a odsúdený na tri mesiace straty slobody, podmienene na dva roky. Jurga podal odvolanie,⁶⁷⁵ na základe ktorého ho oslobodili. Na nátlak ONV bol Jurga preložený do Čadce.⁶⁷⁶ Štátna bezpečnosť informovala kanceláriu prezidenta: „*Všetky okolnosti svedčia, že to bol princípál Patka, ktorý preškolil kaplána Jurgu a vliadol do neho toľko konfesionalnej a politickej nevraživosti, že to vyústilo v jeho citovanom výroku.*“⁶⁷⁷ Farár Patka vo farských oznamoch koncom septembra 1970 reagoval na vzniknutú situáciu nasledovne: „*Dopočul som sa z úradných miest, že v súvisení so súdom a odchodom predošlého kaplána Jurgu niektorí naši farníci posielajú vdove po nebohom Jánovi Tinkovi zo Zabudišovej aj iným osobám anonymné listy, v ktorých sa vyhrážajú pomstou, zabitím, strieľaním a podobnými výrazmi. Upozorňujem vás, že krvná pomsta sa konala medzi surovými, nekultúrnymi kmeňmi, ovládanými pohanskými vášňami. Ľudia kresťanským duchom preniknutí nikdy sa nesmú dopúšťať nezákonného násillia, ani sa podobnými činmi*

---

⁶⁷³ *Správa o cirkevnej politike v okrese Trenčín*, s. 4.

Kancelária prezidenta republiky, K č. j. 608171/71-3v.

⁶⁷⁴ *Vyjadrenie ONV k rozsudku Okresného súdu v Trenčíne*. Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. Č.: 86/1971-sekr.

⁶⁷⁵ *Situačná správa KNV v Trenčíne*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, s. 1 - 2.

⁶⁷⁶ *Správa o cirkevnej politike v okrese Trenčín*, s. 4 – 5.

⁶⁷⁷ *Kancelária prezidenta republiky*, K č. j. 608171/71-3v.

vyhrázať. Keď sa cíti niekto ukrátený vo svojich občianskych a ľudských právach, má otvorenú možnosť a mnoho ráz aj povinnosť hľadať právo a spravodlivosť pred výkonnými zákonitými orgánmi, ktorých poslaním je nezaujato každú záležitosť vyšetriť a spravodlivo súdiť. Som presvedčený, že to bude aj v prípade dp. kaplána Jurgu. Pripomínam vám pritom štvrtú hlavnú pravdu katolíckeho náboženstva: Boh je spravodlivý sudca, ktorý dobrých odmeňuje a zlých trestá. Je to všeobecná pravda, ktorá sa vzťahuje na každého jedného z nás nech by sme patrili do akéhokoľvek tábora a svetonázoru. Preto sa snažme, aby všetky naše činy obstáli pred spravodlivým, vševediacim a všemohúcim Sudcom, ktorý povie konečný a neodvolateľný rozsudok nad životom každého človeka. Prosím vás, aby ste toto všetko dobre uvážili a správne pochopili a podľa toho sa v svojom konaní aj správali“.⁶⁷⁸

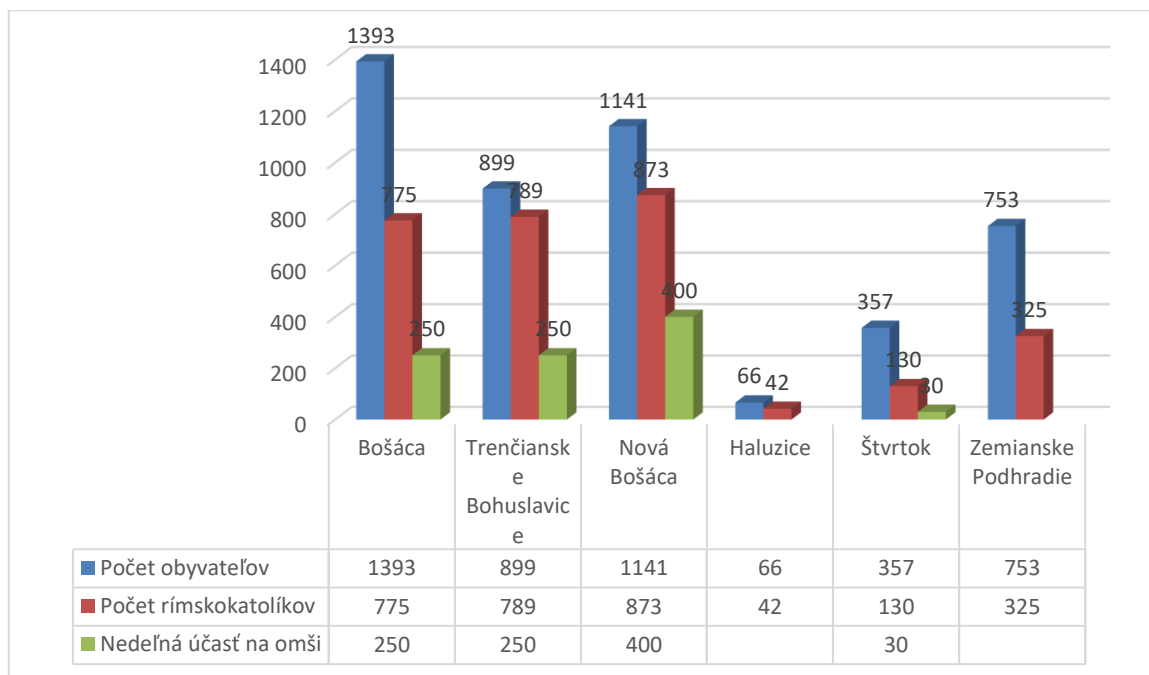
5.6. Aktuálny stav farnosti

Vo farnosti Bošáca bola 13. marca 2015 vykonaná kánonická vizitácia generálnym vikárom mons. Jánom Pavčírom. Táto posledná vizitácia mala za cieľ zmapovať súčasný stav farnosti. Vo farnosti aktuálne pôsobia dvaja kňazi – farár Richard Jankovič a kaplán Martin Klement. Majú na starosti duchovnú správu 2934 katolíckych veriacich z celkového počtu 4609 obyvateľov farnosti Bošáca, čo predstavuje 63,65 %.⁶⁷⁹

---

⁶⁷⁸ *Kniha farských oznamov 1961 - 1971*. Archív Rímskokatolíckej cirkvi farnosť Bošáca, s. 176.

⁶⁷⁹ *Kánonická vizitácia, 2015*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

Graf 14: Stav veriacich k r. 2015

Vo farnosti sa nachádza päť sakrálnych objektov. Farský kostol Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci, Kaplnka Nepoškvrneného počatia Panny Márie v Trenčianskych Bohuslaviciach, kostol sv. Cyrila a Metoda v Novej Bošáci, kaplnka Najsvätejšieho Srdca Ježišovho vo Štvrtku a zrúcanina kostola Všetkých Svätých v Haluziciach. Nakoľko kostol v Haluziciach nie je uzavretý strešnou krytinou, nevykonáva sa v ňom žiadne pravidelné vysluhovanie sviatostí. Iba vo výnimočných prípadoch farár povoľuje uzavretie manželstva a sviatosť krstu. Za rok 2016 bola v kostole v Haluziciach uzavretá jedna sviatosť manželstva a jedna sviatosť krstu. Každý rok sa tam na patrocínium koná svätá omša k titulu chrámu.

Čas svätých omší vo farnosti Bošáca

Deň	Miesto	Čas
Pondelok	Štvrtok	17:30
	Bošáca	18:30
Utorok	Bošáca	07:00
Streda	Trenčianske Bohuslavice	17:30

	Bošáca	18:30
Štvrtok	Bošáca	18:30
Piatok	Nová Bošáca	15:40
	Bošáca	18:30
Sobota	Bošáca	17:30
Nedeľa	Bošáca	08:00
	Štvrtok	09:00
	Trenčianske Bohuslavice	09:30
	Nová Bošáca	11:00

Graf 15: Čas svätých omší vo farnosti Bošáca

Sväté omše počas prikázaných sviatkov a počas dní pracovného pokoja sú ako v nedeľu, o 8:00, 9:00, 9:30 a o 11:00 hod. Ak na prikázaný sviatok nepripadá deň pracovného pokoja, sväte omše sú vo večerných hodinách. Podľa kánonickej vizitácie z roku 2015 sa na svätých omšiach mesačne rozdá 2500 kusov svätých prijímaní v Bošáci, 500 kusov v Trenčianskych Bohuslaviciach, 1000 kusov v Novej Bošáci a 100 kusov v Štvrtku.⁶⁸⁰

Veriaci sa aktívne vo všetkých kostoloch zapájajú do liturgie spevom, čítaním lekcí a spoločných modlitieb veriacich. Sú vytvorené skupiny na službu pri týždennom upratovaní interiéru a exteriéru kostolov. Pri každom kostole sú vytvorené ružencové bratstvá, ktoré sa vždy pred svätými omšami modlia modlitbu svätého ruženca. Piatková svätá omša vo farskom kostole je venovaná zvlášť rodinám a ich deťom, tzv. rodinná svätá omša, pri ktorej spieva detský zbor. V nedele a prikázané sviatky vo farskom kostole liturgiu doprevádza chrámový zbor pod vedením organistu.

Vo farnosti sa nachádzajú dva domovy sociálnych služieb – v Novej Bošáci a Zemianskom Podhradí. Spolu je v nich asi sto katolíckych veriacich. Pravidelne v týždenných intervaloch sa pre nich slúži svätá omša a vysluhuje sviatosť zmierenia.

⁶⁸⁰ *Kánonická vizitácia, 2015, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.*

Čas vysluhovania sviatosti zmierenia k prvému piatku vo farnosti Bošáca

Deň	Miesto	Čas
Pondelok	Štvrtok	16:30 - 17:30
	Bošáca	18:00 - 18:30
Utorok	Bošáca	6:30 - 07:00
Streda	Trenčianske Bohuslavice	16:00 - 17:30
	Bošáca	18:00 - 18:30
Štvrtok	Bošáca	18:00 - 18:30
Piatok	Nová Bošáca	6:30 - 7:30
		14:40 - 15:40
	Bošáca	17:30 - 18:30
Sobota	Bošáca	17:00 - 17:30
Nedeľa	Bošáca	7:30 - 08:00
	Štvrtok	8:30 - 09:00
	Trenčianske Bohuslavice	9:00 - 09:30
	Nová Bošáca	10:30 - 11:00

Graf 16: Spovedanie k prvému piatku

K chorým a nevládnym prichádzajú kňazi do ich príbytkov v prvopiatkovom týždni nasledovne: v pondelok navštívia cca. 65 ľudí v obciach Bošáca, Zemianske Podhradie, Trenčianske Bohuslavice a Štvrtok; v piatok cca. 60 ľudí v Novej Bošáci a prilahlých kopicaniach. Mimo obdobia prvého piatku v mesiaci sa sviatosť zmierenia vysluhuje pol hodinu pred svätou omšou vo farskom kostole a taktiež vo filiálnych chrámoch. Na požiadanie a po vzájomnej dohode sa sviatosť zmierenia vysluhuje aj po svätej omši, prípadne v inom čase.

Vo vlastníctve farnosti sa nachádza budova bývalej katolíckej školy. V období komunizmu v budove sídlila ľudová škola umenia – hudobný odbor. Dnes sa v nej nachádza priestraná miestnosť pre deti, mládež a miništrantov. Pravidelne sa v nej konajú stretnutia

detí z hnutia eRko,⁶⁸¹ mládežnícke katechetické a duchovné stretnutia. Na prízemí sa stretáva chrámový zbor a detský zbor na nácvikoch. Miestnosť využíva aj bratstvo živého ruženca na stretnutia horľiteľov.

K neodmysliteľným činnostiam duchovných vo farnosti patrí vyučovanie náboženskej výchovy na základných školách. Do roku 2014 sa vo farnosti nachádzali tri základné školy. V tomto roku sa ich počet znížil na dve z dôvodu nedostatku detí. Farár a kaplán súbežne vyučujú všetky ročníky na základnej škole v Bošáci a Novej Bošáci. Triedy bývajú z dôvodu malého počtu žiakov spojené. Z celkového počtu školopovinných detí vo farnosti (293 žiakov), hodiny katolíckeho náboženstva navštevuje 155 žiakov. Ostatní navštevujú hodiny evanjelického náboženstva alebo hodiny etickej výchovy.⁶⁸²

---

⁶⁸¹ Hnutie kresťanských spoločenstiev detí.

⁶⁸² *Kanonická vizitácia, 2015*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

ZÁVER

V predkladanej licenciátnej práci na základe získaných informácií, ktoré uvádzame v zozname literatúry, predstavujeme nám zvlášť blízku tému – vznik, premeny a vplyv rímskokatolíckej farnosti Bošáca, nachádzajúcej sa v Bošáckej doline. Pri písaní práce sme použili interdisciplinárny prístup teológie, histórie, heuristiky, ekumenizmu, geografie a stavitel'stva. Získané poznatky nielen sumarizujeme, ale aj konfrontujeme s názormi iných bádateľov, ktorí sa hlbšie zamerali na konkrétne aspekty svojho výskumu a následne vyvodzujeme závery.

V prvej kapitole sme sa zamerali na Bošácku dolinu a obce patriace do nej. Bošácka dolina bola osídlená už v praveku. Najstaršia písomná zmienka o Bošáckej doline pochádza z roku 1380. Bošácku dolinu tvoria obce Trenčianske Bohuslavice (1208), Bošáca (1380), Zemianske Podhradie (1397), Haluzice (1398) a Nová Bošáca (1950), ktorá vznikla zlúčením 24 kopaničiarskych osád. V práci uvádzame aj obec Štvrtok (1398). Hoci sa geograficky nenachádza na území Bošáckej doliny (ale v jej susedstve), predsa patrí do farnosti Bošáca. Obce zoraďujeme podľa ich prvých písomných zmienok. Ku každej obci uvádzame jej polohu, stručnú históriu, pomenovania, erb, významné stavby a štatistiku náboženského vyznania obyvateľ'stva od 17. storočia po súčasnosť. Tieto informácie nás hlbšie uvádzajú do skúmanej problematiky a tvoria základný rámec v nasledujúcich kapitolách.

Hlavnú časť licenciátnej práce tvoria kapitoly o vzniku, premenách, duchovných a vplyve rímskokatolíckej farnosti. Kristianizačná činnosť Slovanov spadá už do 8. storočia. Upevňovanie kresťanstva na skúmanom území nastáva za vlády Štefana I., ktorý vytvoril cirkevnú štruktúru na svojom území. Už v polovici 11. storočia sa okolo väčšieho pánskeho sídla zriaďovali farnosti. Preto aj dejiny farnosti sa odvíjajú práve od kostola v Haluziciach, ktorý sídlil v tesnej blízkosti Beckovského hradu. Bošácka dolina spadala do začiatku 11. storočia do Ostrihomskej arcidiecézy a od prvej polovice 12. storočia do Nitrianskeho biskupstva. Reorganizáciou diecéz na Slovensku v roku 2008 pripadla farnosť Bošáca do Trnavskej arcidiecézy.

Najmenšiu obec doliny, Haluzice, môžeme bezpochyby nazvať kolískou, respektíve starou matkou našej farnosti. Prvá písomná zmienka o kostole v Haluziciach pochádza z roku 1240 od nitrianskeho kanonika Gabriela Czeizela. Potvrďuje to aj archeologický

výskum a výskum patrocínií. Kostol v Haluziciach bol už v 13. storočí strediskom cirkevno-náboženského života Bošáckej doliny. Miesto, na ktorom bol postavený kostol, sa ľudovo nazývalo *Babušinec* a existuje predpoklad, že tam stála pohanská modla. Práve na takýchto pohanských miestach sa stavali kresťanské kostoly. Prikláňame sa k názoru, že už v období prvej zmienky bola aj erigovaná farnosť Haluzice. Kostol bol postavený na viditeľnom a blízkom mieste pre obyvateľov Bošáce, Trenčianskych Bohuslavíc, Štvrtku, Ivanoviec, Melčíc a Zemianskeho Podhradja. Územie Bošáckej doliny bolo riedko obývané a práve tieto obce tvorili prvú farnosť okolo starobylého kostola. V roku 1310 sa Haluzice spomínajú medzi farnosťami trenčianskeho archidiakonátu. Ako prvý sa spomína až v roku 1332 farár menom Marek. V druhej polovici 13. storočia, v čase vojen, kostol v Haluziciach dostal svoj obranný charakter a bol viac krát prestavovaný na pevnosť. Legenda o postavení, respektíve obsadení kostola v Haluziciach husitmi v 15. storočí bola jednoznačne vyvrátená.

Dôkazy nepriameho charakteru hovoria, že v 11. – 16. storočí bola Bošácka dolina i okolie osídlené bosákmi – eremitmi, putovnými mníchmi benediktínmi, augustiánmi a neskôr pavlínmi. Aj názov doliny a obce, kde sa usídlili, je odvodený od ich pomenovania. Pred rokom 1380 si založili kláštor a kostolík v Bošáci. S prenikaním reformácie do Bošáckej doliny kostolík spustol a v roku 1691 ho zbúrali.

Obdobím reformácie od 16. storočia nastáva pre Bošácku dolinu náročné obdobie. Reformačné myšlienky sa začali udomáňovať medzi vládnuou vrstvou vďaka potulným kazateľom. V roku 1545 sa uvádza, že farár haluzickej farnosti Abel prešiel s obyvateľmi Bošáckej a Ivanovskej doliny k protestantskej viere. Ani potom, čo sa reformácia udomácnila vo farnosti Haluzice, ľud úplne neopustil katolícku vieru. Evanjelici sa stále snažili dokázať, že sú pravovernými katolíkmi, ako to dokazuje aj skutočnosť, že sa v kostole v Haluziciach počas reformácie uchovávali ornáty, monštrancia, oltáre, zázračná soška Panny Márie a na zvone z tohto obdobia je obraz Panny Márie s Ježiškom a nápis *všetci svätí, orodujte vždy za nás*. Tak isto pretrvávalo aj odovzdávanie desiatkov katolíckemu biskupovi. Reformácia v Bošáckej doline rozhodne neznamenalá úplný odklon od katolicizmu.

Pre rekatolizáciu územia Bošáckej doliny bol rozhodujúci návrat Františka II. Nádašdiho do Katolíckej cirkvi v roku 1660. Začal vracat' kostoly pôvodným vlastníkom – katolíkom. Jozef Holluby tvrdí, že evanjelici užívali kostol v rokoch 1545 – 1671. Práca na základe prameňov dokazuje, že prepošť Jakub Haško už v roku 1661/1662

evanjelikom odobral kostol v Haluziciach. Od roku 1691, počas pôsobenia Františka Krupanského, boli zavedené farské matriky. Počas povstania Františka Rákociho farnosť Haluzice opäť, ale len na krátky čas (1706 – 1709), patrila protestantom. Po smrti Haluzického katolíckeho farára Andreja Jasloczyho organista Matej Križák zaujal kostol a celú farnosť pre evanjelikov. Generál Heyster prikázal v roku 1709 farnosť odobrať protestantom a vrátiť ju späť katolíkom. Farnosť v Haluziciach sa pomerne rýchlo zotavila z pôsobenia reformácie a opätovne došlo k jej premene na rímskokatolícku farnosť.

Začiatok novej epochy v dejinách farnosti predstavuje stavba kostola Nanebovzatia Panny Márie v rokoch 1729 – 1733 v obci Bošáca. Pozemok na stavbu kostola darovala Katarína Borčická. Kanonik Mikuláš Príleský, ktorý pochádzal z Bošáce, na svoje náklady vybudoval kostol. Táto stavba bola najvýznamnejšou a najväčšou stavbou v obci a je ňou dodnes. Kostol sa po dokončení stal filiálnym. Veriaci Bošáce sa začali usilovať aj o premiestnenie sídla farára do ich obce, nakoľko pri kostole stála nová fara z roku 1775 a situovanie nového kostola bolo výhodné pre okolité obce. Medzi ďalšie dôvody patrilo nevyhovujúci stav farského kostola v Haluziciach, väčší počet veriacich v Bošáci i blízkosť jednotlivých obcí. Vikár Štefan Lukáči vydal súhlasné stanovisko k premiestneniu sídla farára do Bošáce. Udialo sa to za pôsobenia farára Štefana Terlandaya. Farnosť Bošáca bola erigovaná 12. decembra 1778. Vtedy sa zmenil aj názov farnosti – z farnosti Haluzice na farnosť Bošáca. Kostol v Bošáci môžeme právom nazvať matkou a kostol v Haluziciach starou matkou farnosti.

V roku 1763 dal gróf Anton František Erdődi vybudovať v Trenčianskych Bohuslaviciach vidiecke sídlo a v ňom kaplnku zasvätenú Nepoškvrnenému počatiu Panny Márie. Zaujímavosťou kaplnky sú nádherné maľby od Franza Antona Maulbertscha a celé telo mučeníka, svätého Adeodáta. Po vzniku obce Nová Bošáca v roku 1950 vznikla túžba veriacich po vlastnom kostole, nakoľko do farského kostola museli dochádzať až 12 kilometrov. Ich túžba sa stala skutočnosťou v roku 1969, keď bola stavba schválená. Farár Andrej Patka začal spolu s veriacimi so stavbou. Kostol bol dokončený a požehnaný v roku 1971 a zasvätený svätým Cyrilovi a Metodovi. Tak isto aj katolícke rodiny z obce Štvrtok museli cestovať do okolitých miest, aby sa mohli zúčastniť svätých omší. Preto sa v roku 1991 rozhodli spraviť si z budovy bývalej katolíckej školy kaplnku. Požehnal ju Andrej Patka v roku 1993 a zasvätená bola Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu. Staviteľská činnosť sakrálnych objektov sa v poreformačnom období stala integrálnou súčasťou

pastorácie. Katolícka viera zostáva dominantným vyznaním Bošáckej doliny, a to až do súčasnej doby.

Súhrnnou kapitolou o jednotlivých chrámoch farnosti je tretia kapitola, ktorá je zameraná na premeny farnosti z pohľadu sakrálnych stavieb. Táto časť opisuje samotné bohoslužobné miesta: Kláštorň kostolík v Bošáci, Kostol Všetkých svätých v Haluziciach, Kostol Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci, Kaplnka Nepoškvrneného počatia Panny Márie v Trenčianskych Bohuslaviciach, Kostol svätého Cyrila a Metoda v Novej Bošáci a Kaplnka Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Štvrtku. Opisujeme interiér i exteriér sakrálnych stavieb. Otázka sakrálnych objektov by si podľa nášho názoru zaslúžila ďalší, podrobnejší výskum. Preto sme sa v rámci nášho ďalšieho výskumu rozhodli pripraviť publikáciu o stavbe kostola sv. Cyrila a Metoda v Novej Bošáci. Tému sme si ohraničili rokmi výstavby kostola 1969 – 1971. Pripravovaná publikácia ma doposiaľ tristo strán a jej vydanie je naplánované na Veľkú noc v roku 2017.

Nie menej dôležitá štvrtá kapitola hovorí o kňazoch – farároch a kaplánoch, čo dotvára obraz farnosti. Podľa schematizmov a vizitácií sa nám podarilo zostaviť kompletný zoznam farárov a kaplánov pôsobiacich vo farnosti Haluzice a Bošáca. Zoznam doplníme aj o reformačných kňazov, aby sa vytvoril kompletný obraz o obsadenosti farnosti duchovnými. Od vzniku farnosti Haluzice do reformácie tu pôsobili 3 farári, v čase reformácie 8 farárov, po reformácii 14 farárov. Vo farnosti Bošáca pôsobilo dodnes 21 farárov. Vo farnosti Haluzice a Bošáca pôsobilo spolu 87 kaplánov. Počas výskumu prameňov a literatúry sme sa dočítali o mnohých významných kňazských osobnostiach. Preto doplníme mená niektorých o základné informácie, respektíve zaujímavosti z ich života alebo pôsobenia. Okrem štandardného pôsobenia kňazov nachádzame výraznejšie osobnosti, ktoré zostali v trvalej pamäti veriacich a širokého okolia.

Posledná, piata kapitola je venovaná vplyvu a pôsobeniu katolíckej cirkvi v Bošáckej doline. Výskum v tejto práci dokázal, že katolícka cirkev od jej počiatku po súčasnosť je životaschopná. Chrámy sa stali pre veriacich symbolom stretnutia človeka s Bohom. Počas bohoslužby sa vytvára spoločenstvo farnosti okolo oltára Božieho Tela a ambóny, oltára Božieho slova. V skúmaných obdobiach sme sa sústredili na vplyv kresťanstva v Bošáckej doline, ktorý je evidentný, markantný a stále aktuálny. Oporu pre túto tézu prinášajú štatistické údaje Slovenskej republiky ako i rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Bošáca a evanjelickej cirkvi augsburského vyznania. Formovanie človeka v detstve, mladosti

i dospelosti pomocou bohoslužby v chrámoch má nenahraditeľný vplyv na život človeka, jeho vzťah k Bohu, sebe samému a blížnemu. Človek sa stáva morálnejším, milosrdným, spokojnejším, kultúrnejším, teda kvalita života sa zlepšuje.

K ďalšiemu bádaniu navrhujeme tému katolíckeho školstva v Bošáckej farnosti, nakoľko sa vo farnosti do 20. storočia nachádzalo približne desať katolíckych škôl, či už v samotných obciach doliny alebo v kopaničiarskych oblastiach. Takýto výskum by reflektoval hľadisko pedagogické vo vymedzenom období a na vymedzenom území. Venoval by sa vplyvu rímskokatolíckej farnosti Bošáca na vzdelávanie detí a mohol by ponúknuť rozšírený pohľad na danú problematiku. Išlo by o dotvorenie obrazu farnosti. Séria podobných systematických prác by mohla v budúcnosti vyústiť do súborného diela, ktoré by mohlo ponúknuť široký pohľad na rímskokatolícku farnosť pôsobiacu v Bošáckej doline.

Venovať sa farnosti z historickej perspektívy je podnetné. Možno tak lepšie pochopiť naše korene a súčasný stav a tiež sa zamyslieť nad perspektívou farnosti. Týka sa to bezpochyby aj katolíckeho povedomia a hrdosti. Táto licenciátka práca by mohla byť duchovným správcom a farníkom podnetom pri odovzdávaní hodnôt ako viera, vzdelanosť, kultúra a výchova ľudskej osobnosti a zároveň kultúrnym prínosom v rámci regionálnej, národnej či európskej kultúry. Keďže ide o spoločne darované dedičstvo našich otcov, všetci si ho musíme ctiť, milovať ho, zachovávať a zveľaďovať. Je to otázka nielen našej kresťanskej, ale i ľudskej cti.

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1: Náboženské vyznanie - Trenčianske Bohuslavice	14
Graf 2: Náboženské vyznanie - Bošáca	21
Graf 3: Náboženské vyznanie - Zemianske Podhradie	26
Graf 4: Náboženské vyznanie - Haluzice	28
Graf 5: Náboženské vyznanie - Štvrtok	30
Graf 6: Náboženské vyznanie - Nová Bošáca	32
Graf 7: Počet krstov v rokoch 1694 – 1774	117
Graf 8: Počet krstov v rokoch 1784 – 1894	117
Graf 9: Počet krstov v rokoch 1924 – 2014	118
Graf 10: Počet birmoviek v rokoch 1946 – 2012	118
Graf 11: Počet sobášov v rokoch 1915 – 2014	119
Graf 12: Počet pohrebov v rokoch 1734 – 1784	119
Graf 13: Počet pohrebov v rokoch 1914 – 2014	120
Graf 14: Stav veriacich k r. 2015	128
Graf 15: Čas svätých omší vo farnosti Bošáca	129
Graf 16: Spovedanie k prvému piatku	130

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1: Mapa Bošáckej doliny.....	156
Obrázok 2: Kostol v Haluziciach.....	157
Obrázok 3: Pohľadnica z roku 1902	157
Obrázok 4: Farský Kostol v Bošáci	158
Obrázok 5: Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach.....	158
Obrázok 6: Vizualizácia kaštieľa v Trenčianskych Bohuslaviciach.....	159
Obrázok 7: Relikvia sv. Adeodáta	159
Obrázok 8: Kostol v Novej Bošáci	160
Obrázok 9: Kaplnka vo Štvrtku	160
Obrázok 10: Pečať farnosti Bošáca.....	161
Obrázok 11: Pečiatka farnosti Bošáca	161
Obrázok 12: Pečiatka farnosti Bošáca	161
Obrázok 13: Osobná pečať farára Štefana Čuvikovského.....	162
Obrázok 14: Osobná pečať farára Ladislava Alagoviča	162
Obrázok 15: Osobná pečiatka kaplána Martina Klementa	162

ZOZNAM SKRATIEK

atď.	a tak ďalej
cca	približne
CM	Misijná spoločnosť sv. Vincenta de Paul
čl.	článok
ČSR	Československá republika
ECAV	evanjelická cirkev augsburského vyznania
ha	hektár
hod.	hodina
J. Ex.	Jeho Excelencia
km	kilometer
ks	kusov
KSČS	Komunistická strana Česko-Slovenska
m	meter
maď.	maďarsky
MNV	Mestský národný výbor
Msgr./Mons.	monsignor
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
OFM	Rád menších bratov františkánov
ONV	Okresný národný výbor
p.č.	protokolárne číslo
r.	rok

RC	rímskokatolícka cirkev
roč.	ročník
rod.	rodený/á
s.	strana
SAV	Slovenská akadémia vied
SNR	Slovenská národná rada
sr.	sestra
stor.	storočie
str.	strán
sv.	svätý
ŠA	štátny archív
TV	televízia
tzv.	takzvaný
ÚZŽNO	Ústredný zväz židovských náboženských obcí
vdp.	veľadôstojný pán
žid.	židovská obec

ZOZNAM LITERATÚRY

Monografie

1. BELÁK, Blažej. *Katolícke Slovensko 2000. Panoráma Katolíckej cirkvi na Slovensku v Jubilejnom roku 2000*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2001.
2. BRADÁČ, Daniel. *Bošácka dolina na historických fotografiách*. Bratislava: Ultra Print s.r.o., 2013.
3. BÚBRLOVÁ, Eva. *Zvýšenie turistickej atraktivity mikroregiónu Bošáca*. Brno: Fond mikroprojektů, 2014.
4. CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*. Prvé vydanie. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2010.
5. CZEIZEL, Gábortól. *Nyitra multja és a nyitravármegyei monografia*. Nyitra: Huszár István Könyvnyomdája, 1900.
6. FOJTÍK, Juraj. *Mestské a obecné pečate Trenčiankej župy*. Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975.
7. GÁBRIŠ, Jozef. „Slovák som ...!“: *Z pastierika pastier duší a miestokráľ*. Nové Mesto nad Váhom: PhDr. PaedDr. MgrTh. Jozef Gábriš, 2008.
8. GÁBRIŠ, Július. *Dejiny prepozitúry Panny Márie v Novom Meste nad Váhom*. Bratislava: Obzor, 1968.
9. GIORDANO, Aldo – CAMPOLEONIM, Alberto. *Iné Európa je možná*. Bratislava: Nádácia Antona Tunegu, 2015.
10. HALAŠA, Ján – LUKÁŠ, Jozef – ŠIŠMIŠ, Milan. *Bošácka dolina*. Bratislava: Slavín, 1971.
11. HALAŠA, Ján. *Haluzický kostol*. Trenčín: Informačná správa Okresného múzea v Trenčíne, 1959.
12. HALL, James. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*. Praha: Mladá fronta, 1991.
13. HOLUBY, Ľudovít. *Krátka história cirkve ew.a.w. Zemiarsko-Podhradskej*. Turčiansky sv. Martin: Slovenské pohľady, 1884.
14. HOLUBY, Ľudovít. *Materiály k dejinám cirkvi evanjelických augšp. vyzn. stolici Trenčianskej*. Svazek VI. Díel' 1. Cirkve evanj. a. v. contubernia dolno-trenčiankeho. Liptovský Mikuláš, 1889. Rukopis.
15. HOLUBY, Ľudovít. *Národopisné práce*. Zväzok 9. Trenčín: ludoprint, 1958.

16. HOLUBY, Ľudovít. *Obrázky z Bošáckej doliny*. Turčiansky sv. Martin: Slovenské pohľady, 1890.
17. HVOŽĎARA, Miroslav. *Verím a sľubujem. Konfirmačná príručka*. Liptovský Mikuláš: Transcius a.s., 2009.
18. JUDÁK, Viliam – POLÁČIK, Štefan. *Katalóg patrocínií na Slovensku*. Bratislava: Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta UK, 2009.
19. JUDÁK, Viliam. *Učebné texty z cirkevných dejín*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2002.
20. JURÁK, Ján – KOL. *Zemianske Podhradie: Križovatka slovenských dejín*. Nové Mesto nad Váhom: Floppy servis, 2001.
21. KARLÍK, Jozef. *Beckov I. Dejiny obce do roku 1918*. Beckov: WillArt, 2006.
22. KAŠŠOVIC, Ján. *R. K. Kostol v Bošáci*. Trenčín: Západoslovenské vydavateľstvo Slavín, 1933.
23. KLEMENT, Martin – KAŠŠOVICOVÁ, Terézia. *Kaplnka Najsvätejšieho srdca Ježišovho v obci Štvrtek*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016.
24. KLEMENT, Martin – PAVLÍKOVÁ, Lenka. *História a symbolika farnosti Bošáca*. Trnava : Ivona Matúšová, 2016.
25. KLEMENT, Martin. *Gróf Anton František Erdődy v Trenčianskych Bohuslaviciach*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016.
26. KLEMENT, Martin. *Kaplnka Nepoškvrneného počatia Panny Márie v Trenčianskych Bohuslaviciach*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016.
27. KNAUZ, Nándor. *Monumenta Ecclesiae Strigoniensis I: 979–1273*. Strigonii, 1874.
28. KNAUZ, Nándor. *Monumenta Ecclesiae Strigoniensis II: 1273–1321*. Strigonii, 1882.
29. KOL. *Ako sa rodila kaplnka vo Štvrtku*. Nové Mesto nad Váhom: WEBPRINT s.r.o., 2012.
30. KOL. *Pamiatky na Slovensku: Súpis pamiatok*. Zväzok štvrtý. Bratislava: Obzor, 1978.
31. KOVÁČ, Ján. *Konzervátorská správa. R. k. kostol Všetkých svätých Haluzice*. Bratislava: Archaeoservices s. r. o., 2014.
32. KRAVARČIK, Pavol – KOL.. *Nová Bošáca v histórii*. Nové Mesto nad Váhom: Copystar, 2012.
33. KRAVARČÍK, Pavol. *Ľudové tradície, piesne a tance z Novej Bošáce*. Nové Mesto nad Váhom: Copystar, 2010.

34. KROPILÁK, Miroslav. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I*. 1. vyd. Bratislava: Veda, 1977.
35. KUKUČA, Jaroslav. *Osídlenie Bošáckych kopaníc*. 1. vydanie. Brno: Tribun, 2016.
36. KULJAČEK, Peter. *Načrtnuté dejiny farnosti Bošáca s osobitným zreteľom na sídlo tejto farnosti*. Rukopis. 2014.
37. KÜNG, Hans. *Katolícka cirkev - Stručné dejiny*. Bratislava: Premedia, 2013.
38. KUSEDOVÁ, Dagmar – KOL. *Historický atlas evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku*. Liptovský Mikuláš: Transcius, 2011.
39. LACKA, Ján. *1000 zaujímavosti Slovenska. Najkrajšie diela prírody a človeka*. Bratislava: Ikar, a. s., 2016.
40. LEHOCKÝ, Jozef – KOL. *Ludové piesne a spevné a tanečné tradície spod Bielych Karpat I*. Trenčín: Tlačiareň J + K, 2006.
41. LOPATKOVÁ, Zuzana. *Cirkevné dejiny stredovekého Slovenska*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2013.
42. MACHALA, Drahoslav – ZAMEC, Stanislav. *Zemianske Podhradie v histórii*. Zemianske Podhradie: Obecné zastupiteľstvo, 1993.
43. MACHALA, Drahoslav. *Slovenská vlastiveda II. Trenčianska župa*. Turany: Tlačiareň P + M s. r. o., Turany, 2014.
44. MACHALA, Ivan. *Sedem dní*. Nové Mesto nad Váhom: Ivan Machala, 1995.
45. MALÍKOVÁ, Mária. *Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach*. Trenčín: Západoslovenské vydavateľstvo Slavín, 1968.
46. MALÝ, Ľudovít. *Prepozitúra Panny Márie Nové Mesto nad Váhom*. Nové Mesto nad Váhom: Tising, 2010.
47. MASÁR, Michal. *Minulosť a prítomnosť Evanjelického a. v. cirkevného zboru v obci Moravské Lieskové*. Moravské Lieskové: Evanjelický a cirkevný zbor v Moravskom Lieskovom, 1988.
48. MEDŇANSKÝ, Anton. *Malebná cesta dolu Váhom*. Bratislava: Tatran, 1981.
49. MENCL, Václav. *Stredoveká architektúra na Slovensku*. Praha: Československá grafická únia, 1937.
50. MORICOVÁ, Jana. *Stručné dejiny ekumenického hnutia*. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2004.
51. MRVA, Ivan – SEGEŠ, Vladimír. *Dejiny Uhorska a Slováci*. Bratislava: Perfekt, 2012.

52. NAGY, Imrich – TURÓCI, Martin. *Matej Bel – Trenčianska stolica*. Čadca: Kysucké múzeum, 2013.
53. NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – I. Zväzok, A – M*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2008.
54. NOVÁK, Jozef. *Pečate miest a obcí na Slovensku – II. Zväzok, N – Ž*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2008.
55. OCHODNICKÝ, Dušan – DZURÁK, Peter. *Bošácka dolina*. Nitra: Agroinštitút, 1994.
56. ONDRUŠ, Rajmund. *Blízki Bohu i ľudom*. Bratislava: Tatran, 1991.
57. PAŠTEKA, Július – KOL. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava: LÚČ, 2000.
58. PAVLÍKOVÁ, Lenka. *Rímskokatolícka cirkev na Slovensku 1960 – 1969*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2015.
59. PEŠINA, Jaroslav. *ABC kulturných památok Československa*. Brno: Panorama, 1985.
60. PETRÍK, Borislav. *Evanjelická encyklopédia Slovenska*. Bratislava: BoPo, 2001.
61. PORUBČANOVÁ, Zuzana. *Historie obcí Košíky a Nová Bošáca ve fotografii*. Roztoky u Prahy: Pětka s. r. o., 2015.
62. POSPÍŠIL, Jozef. *Ludovít Vladimír Rizner v listoch Michalovi Kiššovi*. Bratislava: Štát. nakladateľstvo, 1936.
63. RÁBIK, Vladimír - LABANC, Peter - TIBENSKÝ, Martin. *Historická geografia*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2013.
64. RÁBIK, Vladimír a Kol. *Vývoj cirkevnej správy na Slovensku*. Krakov: Bibliotheca Historica Tyrnaviensis, 2010.
65. RIZNER, Ludovít. *Denník Ludovíta V. Riznera*. Bratislava: SAV, 1955.
66. SARMÁNYOVÁ, Jana. *Cirkevné matriky na Slovensku zo 16.-19. storočia*. Bratislava: Odbor Archívniectva Ministerstva Vnútra SR, 1991.
67. SOKOLOVSKÝ, Leon. *Pečate miest a obcí na Slovensku*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2010.
68. STANČEK, Lubomír. *Rímskokatolícka farnosť Panny Márie nanebovzatej Bošáca*. Rukopis, 1986.
69. ŠIŠMIŠ, Milan. *Po stopách Holubyovcov*. Piešťany: Tisingpress, 1996.
70. ŠPIRKO, Jozef. *Cirkevné dejiny II*. Martin: Neografia, 1943.
71. ŠTEFÁK, Richard. *Nová evanjelizácia v chápaní a náuke Jána Pavla II*. Bratislava: Christian Project Support, s.r.o., 2011.

72. TROCHTA, Jozef. *Zoznam fár Slovenska. III. Trenčianska stolica*. Bratislava: Rukopis v knižnici historického ústavu SAV, 1965.
73. VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník*. I. diel A – K. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2006.
74. VRAGAŠ, Štefan – KOL. *Teologický a náboženský slovník*. II. diel L – Ž. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2008.
75. VRTEL, Ladislav. *Heraldické symboly*. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2014.
76. VRTEL, Ladislav. *Heraldický katechizmus*. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2012.
77. ZÁMEČNIKOVÁ, Zuzana. *Reformácia a rekatolizácia v Bošáckej doline v rokoch 1571 - 1801*. Trnava: Trnavska univerzita, 2013.
78. ZÚBEK, Ľudo. *Jar Adely Ostrolúckej*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo - Mladé letá, 2004.
79. ZVAROVÁ, Zuzana. *Haluzice – architektonicko – historický výskum r. k. Kostola Všetkých svätých*. Bratislava: PÚ SR, 2013.
80. ZEMKO, Pavol. *Priority kresťana v treťom tisícročí (Kresťanský svetonázor I.)*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Fakulta prírodných vied, 2006.

Pramene

1. ACTA CURIAE ARCHIEPISCOPALIS TYRNAVIENSIS, 01/2010.
2. *Bošácka akcia – analýza*. Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. 149/1971-C.
3. *Bošácka katolícka matrika*, 1691.
4. *Erb Rímskokatolíckej cirkvi, Farnosti Bošáca*. Heraldický register Slovenskej republiky sign. W – 316/2016.
5. FEITSCHER, Augustín. *Inventarium fundamentale Ecclesiae et Parochiae Bosaacensis A 1926 exaratum*.
6. *Fundacionálny list Ján Benko*. 1935. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
7. *Fundacionálny list Jozef Juriss*. 1895. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

8. *Fundacionálny list Katerina Adamáková*. 1920. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
9. *Fundacionálny list Štefan Drha*. 1920. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
10. *Fundacionálny list*. 1862. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
11. *Fundacionálny list*. 1925. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
12. *História domus*. Farnosť Bošáca. Rukupis.
13. HLAVÁČOVÁ, Danica. *Ponuka archívneho materiálu*. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, 25. 05. 2009.
14. *Horský František – posudok*. Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. 184/1971-C.
15. *Index*. Fond KPR spis sign. 612640/71. Archív kancelárie prezidenta českej republiky v Prahe.
16. JÁN PAVOL II. *Dies Domini*. Bratislava. Don Bosco, 1998.
17. JÁN PAVOL II. *Novo millennio ineunte*. Trnava: SSV, 2001.
18. JÁN PAVOL II. *Veritatis splendor*. Trnava: SSV, 1994.
19. JUDÁK, Viliam. Biskupský úrad v Nitre, 15. 11. 2013.
20. JUDÁK, Viliam. Biskupský úrad v Nitre, 25. 10. 2013.
21. JUDÁK, Viliam. Rímskokatolícka cirkev, biskupský úrad Nitra, 5. 3. 2008.
22. *Kancelária prezidenta republiky*. Praha. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. K č. j. 608171/71-3v.
23. *Kanonická vizitácia, 1622*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
24. *Kanonická vizitácia, 1629*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
25. *Kanonická vizitácia, 1675*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
26. *Kanonická vizitácia, 1691*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
27. *Kanonická vizitácia, 1697*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
28. *Kanonická vizitácia, 1714*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
29. *Kanonická vizitácia, 1722*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Beckov.
30. *Kanonická vizitácia, 1728*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
31. *Kanonická vizitácia, 1733*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
32. *Kanonická vizitácia, 1766*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
33. *Kanonická vizitácia, 1797*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.

34. *Kanonická vizitácia, 1816*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
35. *Kanonická vizitácia, 1829*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
36. *Kanonická vizitácia, 2015*, Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca.
37. *Kaplnka Trenčianske Bohuslavice*. Kronika.
38. *Kaplnka Trenčianske Bohuslavice*. Pamätná kniha, rukopis.
39. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999.
40. *Knihá farských oznamov 1961 - 1971*. Archív Rímskokatolíckej cirkvi farnosť Bošáca.
41. *Kódex kánonického práva*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1996.
42. KULJAČEK, Peter. Rímskokatolícky farský úrad v Bošáci, 13. 11. 2013.
43. KULJAČEK, Peter. *Zápisnica zo zasadania farskej a ekonomickej rady*. 22. 03. 2010.
44. *Listina zemiansko-podhradských zemanov o darovaní pôdy na stavbu kostola, 1782*, Múzeum Zemianske Podhradie.
45. MARTINIK, Anton. *Žiadosť o posvätenie kostola v Novej Bošáci*. Archív biskupského úradu v Nitre. 1. 11. 1971, č. 235/71.
46. *Matricula vel urbarium capituli ecclesiae Nitriensis*. Nitra: 1641.
47. Miestny národný výbor Bošáca. *Kongura cestných nákladov*. 17. apríl 1946. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
48. MIHALA, Ján. *Zvony v kostole Nanebovzatia Panny Márie v Bošáci*. Rukopis.
49. *MISÁL LATINSKO-SLOVENSKÝ*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1952.
50. MV SR Štátny archív v Bratislave, f. Zbierka cirkevných matrík, šk. č. 16, Farnosť Bošáca 1871 – 1895, Matrika pokrstených 1888.
51. MV SR Štátny archív v Bratislave, f. Zbierka cirkevných matrík, šk. č. 14, Farnosť Bošáca 1826 – 1854, Matrika pokrstených 1836.
52. NÉCSEY, Eduard. *Ďakovný list Augustínovi Feitscherovi z príležitosti 80 narodenín*. Nitra, 1956.
53. NÉMETHY, Ludovicus. *Series parochiarum et parochum archi-dioecesis Strigoniensis ab antiquissimis temporibus usque annum MDCCCXCIV*. Strigonii, Typis Gistavi Buzárovits: MDCCCXCIV.
54. *Obec Štvrtok n. Váhom*. Kronika.
55. *Odbor kultúry v Trenčíne Martinik Anton*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. K č. 408/71.

56. *Odvolaie z kaplánskej stanice v Bošáci*. Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. Č. j. 185/1971-c.
57. OKOLICSÁNYI, Pál. *Historia Diplomatica de statu Religionis Evangelicae in Hungaria*. 1710.
58. *Pamätihodnosti Bošáckej fary*. Rukopis, 1798.
59. *Pamätná kniha obce Bošáca*. Rukopis.
60. *Pamätná tabuľa*, 2014, Múzeum Zemianske Podhradie.
61. PÁSZTOR, Ján. *Požehnanie kostola na Novej Bošáci*. Archív biskupského úradu v Nitre. 3. XI. 1971. č. 1298/971.
62. *Patka Ondrej – pracovný posudok*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. 187/1971-C.
63. PATKA, Andrej. Biskupský úrad v Nitre, 7. 11. 1996.
64. PAVLÍKOVÁ, Lenka. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, 2. 4. 2014.
65. *Predbežný osobný výkaz kongruovi*. 12. XI. 1926. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
66. *Prípravný spis k súdnemu pojednávaniu o vlastníctve spornej čiastky Bošáckeho cintorína*. Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca, z 17. 5. 1934.
67. *Prístavba bohoslužobnej siene, pre rím. katol. Cirkev v Novej Bošáci*. Trenčín. 1966. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
68. R. Manoušek a spol. továrna kovového zboží, slévárna kovů a zvonárna v Brne. *Účet za zvony*. 20. ledna 1922. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
69. SEDLÁK, Vincent. *Monumenta Vaticana Slovaciae (Tomus I)*. Rationes collectorum pontificiorum in annis 1332 – 1337. Vydavateľstvo: Trnavská univerzita, 2008.
70. *Series succesioniy DĎ. Parochorum A. Diecezii Nitriensis*. Nitra: 1900. Archív biskupského úradu v Nitre.
71. *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis* 1902. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave.
72. *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis* 1925. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave.
73. *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis* 1929. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave.

74. *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1933*. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave.
75. *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1937*. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave.
76. *Schematismus Cleri Dioecesis Nitriensis 1947*. Nitra. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave.
77. *Schematismus cleri dioecesis nitriensis pro Anno a Christo nato MDCCCXCIII*. Nitriae: Stephani Huszár, 1893.
78. *Schematismus venerationis Cleri Dioecesis Nitriensis pro Anno a Christo nato MDCCCXXX*. Nitra: 1830.
79. *Situačná správa KNV v Trenčíne*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
80. Slávny krajský súd. *Súdny spor o časť Bošáckeho cintorína*. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
81. SOKOL, Ján. Rímskokatolícka cirkev, arcibiskupský úrad Trnava, 6. 3. 2008.
82. *Správa o cirkevnej politike v okrese Trenčín*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
83. *Správa o cirkevno-politickej situácii v Trenčianskom okrese*. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.
84. Sr. M. Soteris. *List mons. Antonovi Martinikovi*. Bystřice 9. 1. 1971. Archív farský úrad Bošáca.
85. *Súpis darcov pri stavbe ev. kostola*, 1782, Múzeum Zemianske Podhradie.
86. *Sväté písmo Starého i Nového zákona*. Rím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1995.
87. *Štátny stavebný úrad v Trenčíne*. Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca, z 23. 7. 1947.
88. *Urbarium capituli Nitriensis*. Anni 1624.
89. *Urbarium capituli Nitriensis*. Anni 1624. Nitra: 1624.
90. *Vyjadrenie ONV k rozsudku Okresného súdu v Trenčíne*. Trenčín. 1971. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. Č.: 86/1971-sekr.
91. *Založenie fary a záležitosti Bošáca*. Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bošáca, 1778.
92. *Zápisnica zo zasadania r. kat. cirkevného výboru*. 11. marca 1928. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín.

93. *Zbierka cirkevných matrik*. MV SR, Štátny archív v Bratislave, RKFÚ Bošáca, INV. č. 141.
94. *Zbierka cirkevných matrik*. MV SR, Štátny archív v Bratislave, RKFÚ Bošáca, INV. č. 140.
95. *Zbierka cirkevných matrik*. MV SR, Štátny archív v Bratislave, RKFÚ Bošáca, INV. č. 142.
96. *Zemianske Podhradie I., II., III., VI., po roku 1875*. MV SR. ŠA NR. Fond: Seniorátny archív. Škat. č. 1. Fasc.: II.
97. *Žiadosť o povolenie prístavby bohoslužobnej miestnosti*. Bošáca. 1966. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. Číslo: 119/1966.

Články v časopisoch

1. BAGIN, Anton. Cyrilometodské kostoly a kaplnky na Slovensku. Nová Bošáca. *Katolícke noviny* 1998, č. 44.
2. FÜGEDI, Erik. Kirchliche Topographie und Siedlungsverhältniss im Mittelalter in der Slowakei. In *Studia slavica*. Rok 1959, roč. 5, č. 3-4, s.36.
3. HOLUBY, Ľudovít. Starobylá soška Panny Márie. *Časopis vlastivedného muzeálneho spolku* 1888, roč. 18, s. 170.
4. HOLUBY, Ľudovít. Údajne husitský kostol haluzický. *Cirkevne listy* 1915, ročník XXIX, č. 3, s. 162 – 163.
5. HORVÁTH, Pavel. Vývoj kopańíc a kopańičiarskeho osídlenia v oblasti Myjavskej pahorkatiny do konca 18. storočia. *Historické štúdie* 1979, roč. 23, s. 87 – 170.
6. CHOVANEC, Marián. Relikvie v katolíckej teológii. *Duchovný pastier* 2016, č. 5/2016 máj, s. 247 – 253.
7. KLEMENT, Martin. Chrám, miesto kultu a vzdelávania. *Acta theologica et religionistica* 2016, roč. V., č. 1, s. 35 – 45.
8. ŠIŠMIŠ, Milan. Pôdorysný plán zaniknutého kaštieľa a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach. *Pamiatky a príroda* 1958, č. 2, s. 25.
9. Veľká noc. *Katolícke noviny* 2010, č. 8, 28. 02. 2010.

Články zo zborníkov

1. CABAN, Peter. Postavenie recitationis nominum v eucharistickej modlitbe podľa svedectiev sv. Augustína z hľadiska súčasných výskumov. In KOL. (ed.). *Culmen et fons Aktuálny výskum v oblasti posvätnej liturgie na Slovensku 2013*, Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013, s. 4 – 23.
2. HÁBL, Vlastimil. Rokoko-klasicistická kaplnka Panny Márie. In KOL. (ed.). *Trenčianske Bohuslavice 1998*, Považská Bystrica: UNIPRINT s.r.o., 1998, s. 83 – 90.
3. HAŠKO, Roman. Ambona v liturgickom priestore. In KOL. (ed.). *Culmen et fons Aktuálny výskum v oblasti posvätnej liturgie na Slovensku 2013*, Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013, s. 81 – 107.
4. KARLÍKOVÁ, Jana. História obce do roku 1914. In KOL. (ed.). *Zemianske Podhradie v histórii 1997*. Zemianske Podhradie: Obecný úrad v Zemianskom Podhradí, 1997, s. 53 – 71.
5. KARLÍKOVÁ, Jana. Trenčianske Bohuslavice do roku 1914. In KOL. (ed.). *Trenčianske Bohuslavice 1998*, Považská Bystrica: UNIPRINT s.r.o., 1998, s. 50 – 82.
6. KLEMENT, Martin. Svätý rok milosrdenstva v Katolíckej cirkvi. In KOL. (ed.). *DIES ACADEMICUS III. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. MISERICORDIA – IRGALMASSÁG – MILOSRDENSTVO – MILOSRDENSTVÍ 2016*, Trnava: Ivona Matúšová, 1. vydanie, 2016, s. 10 – 31.
7. KRAVARČIK, Pavol. Ľudové staviteľstvo, kultúra bývania. In KRAVARČIK, Pavol (ed.). *Nová Bošáca v histórii 2012*. Nové Mesto nad Váhom: Copystar, 2012, s. 65 – 78.
8. KUKUČA, Jaroslav. Dejiny rímsko-katolíckej cirkvi v Novej Bošáci. In KRAVARČIK, Pavol (ed.). *Nová Bošáca v histórii 2012*. Nové Mesto nad Váhom: Copystar, 2012, s. 97 – 103.
9. MARSINA, Richard. Svätá stolica a Slovensko od 9. do konca 18. storočia. In RYDLO, Jozef, Milan (ed.). *Renovatio spiritualis. Jubilejný zborník k 70. narodeninám arcibiskupa Jána Sokola*. Bratislava: Lúč, 2003, s.45-54.
10. ŠKVARNA, Daniel. Revolúcia a podbradlansko-podjavorinský kraj. In KOL. (ed.). *Zemianske Podhradie a štúrovské tradície 1998*, Nové Mesto nad Váhom: Miestny odbor Matice slovenskej Bošáca, 1998, s. 8 – 24.

11. ŠKVARNA, Daniel. Zemianske Podhradie a slovenská politika v lete a jeseni 1849. In KOL. (ed.). *Rok Ľudovíta Štúra 2015 v Zemianskom Podhradí 2015*, Nové Mesto nad Váhom: Miestny odbor Matice slovenskej Bošáca, 2015, s. 17 – 27.
12. TUPÍ, Robert. Stručná história evanjelickej cirkvi v Zemianskom Podhradí. In DOVINA, Jaroslav (ed.). *Zemianske Podhradie v histórii 1997*. Zemianske Podhradie: Obecný úrad v Zemianskom Podhradí, 1997, s. 140 – 155.
13. ZEMKO, Pavol. *Apoštolský list Jána Pavla II. z 31. mája 1998 o svätení nedele – „Dies Domini.“* In Duchovný pastier, roč. 2003, č. 3.

Elektronické zdroje

1. BALÁŽOVÁ, Barbora. *Maliar Franz Anton Maulbertsch (Maulpertsch)* [2015-04-19]. <<http://www.arslexicon.sk/?registre&objekt=maulbertsch-maulpertsch-franz-anton>>.
2. *Biografie žirianskych farárov* [2015-08-22]. <<http://www.zirany.eu/fara.php>>.
3. *Bošácke divadlo 100 rokov.* [2016-10-22]. <http://www.bosaca.eu/images/stories/bosaca_archiv/divadlo_100_rokov.pdf>.
4. ČECHOVÁ, Františka. *Kontakt nitrianskeho biskupa ThDr. Karola Kmeťku s politickým životom a jeho každodenné povinnosti.* [2015-08-22]. <http://www.saske.sk/cas/archiv/3-2004/14Cechova.html#_edn1>.
5. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. *Lumen Gentium*, dogmatická konštitúcia o Cirkvi Druhého vatikánskeho koncilu. [2015-08-19]. <<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/druhy-vatikansky-koncil/c/lumen-gentium>>.
6. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. *Sacrosanctum concilium*, liturgická konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu [2016-10-21]. <<http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/druhy-vatikansky-koncil/c/sacrosanctum-concilium>>.
7. DVOŘÁK, Pavel. *Stopy dávnej minulosti - Traja v spore I. Príbeh a dejiny výskumu hradiska lužickej kultúry v Zemianskom Podhradí (27.4.2011)* [2016-04-30]. <<https://www.youtube.com/watch?v=bheEWkzPCIE&list=PLZiVMs0k1TBwyeuLryuYc1P7w-Q13Me8f&index=62>>.

8. DVOŘÁK, Pavel. *Stopy dávnej minulosti - Traja v spore 2. Príbeh a dejiny výskumu hradiska lužickej kultúry v Zemianskom Podhradí* (27.4.2011) [2016-04-30]. <<https://www.youtube.com/watch?v=9us377J02-g&list=PL13F504A1A8837112&index=87>>.
9. FRANKOVSKÝ, Alojz. *Odpustová homília na slávnosť Narodenia Panny Márie* (6.9.2009) [cit. 2014-10-10]. <<http://podhradie.kapitula.sk/?g=3&ext=48>>.
10. HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce BOŠÁCA, okres Nové Mesto nad Váhom* (1998) [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=957>.
11. HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce HALUZICE, okres Nové Mesto nad Váhom* (2002) [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=3095>.
12. HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce NOVÁ BOŠÁCA, okres Nové Mesto nad Váhom* (1999) [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=991>.
13. HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce ŠTVRTOK, okres Trenčín* (2005) [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=1006>.
14. HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce TRENČIANSKE BOHUSLAVICE, okres Nové Mesto nad Váhom* (1998) [2016-04-26]. Dostupné na internete: <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=1009>.
15. HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Blazón erbu obce ZEMIANske PODHRADIE, okres Nové Mesto nad Váhom* (1887) [2016-04-26]. <http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=3096>.
16. HOLUBY, Ľudovít. *Obrazy zo života*. [2016-07-21]. <http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1505/Holuby_Obrazy-zo-zivota/2>.
17. HULÍNEK, Drahošlav. *Z dejín regiónov Bočácka dolina* [2015-04-20]. <http://www.historickarevue.com/archiv_51.html>.
18. *Chronológia nitrianskych biskupov* [2016-09-01]. <<http://www.biskupstvo-nitra.sk/chronologia-biskupov/>>.
19. *Komuniké Konferencie biskupov Slovenska k reorganizácii Rímskokatolíckych diecéz na Slovensku* (14.2.2008) [2015-04-21]. <<http://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20080214025>>.

20. KULJAČEK, Peter. *Farnosť Bošáca, misie - 17. 4. – 25. 4. 2010* [2016-09-11]. <<http://www.smn.sk/index.php?cislo=1103&sekcia=clanky&smn=20100410.html>>
21. LACKO, Martin. *Jozef Buday – sedemdesiatpäť rokov od smrti zabudnutého slovenského veľikána* (14. 8. 2014) [2015-04-19]. <<http://snn.sk/news/jozef-buday-sedemdesiatpat-rokov-od-smrti-zabudnuteho-slovenskeho-velikana/>>.
22. *Lubomír Stanček* [2015-04-11]. <<http://www.evanjelizacia.eu/?go=lubomir-stancek>>.
23. MEDVECKÝ, Jozef. *Kaplnka Nanebovzatia Panny Márie bývalého Erdodyovského kaštieľa* [2015-04-19]. <<http://www.arslexicon.sk/?registre&objekt=kaplnka-nanebovzatia-panny-marie-byvaleho-erdodyovskeho-kastiela>>.
24. *Osobnosti - Dr. h. c. Jozef Ľudovít Holuby* [2016-09-01]. <<http://www.osobnosti.sk/osobnost/jozef-ludovit-holuby-1000>>.
25. *Pavel Gašparovič Hlbina* [2016-08-29]. <<https://hlbina.velkekrstenany.eu/>>.
26. *Rímsko-katolícke matriky farnosti Haluzice a Bosaca (1692 - 1910)* [2016-06-26] <<https://familysearch.org/ark:/61903/3:1:9Q97-Y39Z-11J?owc=9P38-PTL%3A107654301%2C110752301%2C110787101%3Fcc%3D1554443&wc=9P38-3D-4WL%3A107654301%2C110752301%2C110787101%2C142030801%3Fcc%3D1554443&cc=1554443>>.
27. *Schematizmus farnosti* [2015-04-23]. <<http://www.abu.sk/arcidieceza/farnosti/>>.
28. *Schematizmus kňazi* [2015-04-19]. <<http://www.abu.sk/arcidieceza/schematizmus-knazi/>>.
29. STACEY, John. *John Wycliffe* [2015-04-11]. <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/650168/John-Wycliffe>>.
30. STANČEK, Lubomír. *História Bošáckej doliny 1988 č. 1/2* (10.8.2012) [2015-04-19]. <<https://www.youtube.com/watch?v=EHIXYGsRqIY>>.
31. STANČEK, Lubomír. *História Bošáckej doliny 1988 č. 2/2* (10.8.2012) [2015-04-19]. <<https://www.youtube.com/watch?v=8Mr98mThvhQ>>.
32. ŠIMOVEC, Martin. *Múmia nemá s názvom obce nič spoločné* (23.7.2009) [2015-04-19]. <<http://trencin.sme.sk/c/4945443/mumia-nema-s-nazvom-obce-nic-spolocne.html>>.

33. TKÁČ, Alojz. *Dekrét o pastoračnej službe vo farnosti* (25.11.2006) [2014-10-10]. <<http://www.ke-arcidieceza.sk/wp-content/uploads/2011/03/Dekr%C3%A9t-o-pastora%C4%8Dnej-slu%C5%BEbe-vo-farnosti.pdf>>.
34. *Trenčianske Bohuslavice* [2015-04-11]. <http://www.bosaca.fara.sk/?page_id=53>.
35. *Vojenské mapovanie 1806 - 1869.* [2016-09-15]. <<http://mapire.eu/en/map/secondsurvey/?bbox=1958794.3960930137%2C6226321.106693523%2C2032173.9432467828%2C6260832.424964281>>.
36. *Z dejín obce Štvrtok* [2016-04-20]. <<http://www.stvrtok.com/o-obci/historia>>.
37. Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Štatistický úrad slovenskej republiky [2015-04-20]. <http://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/10278b36-c50f-40cc-9c9a-c190904705af/Tab_3_Obyv_trvalo_byvajuca_v_obciach_SR_podla_nabozenskeho_vyznania_SODB_2011.pdf?MOD=AJPERES&attachment=true&CACHE=NONE&CONTENTCACHE=NONE>.
38. *Zoznam farárov* [2015-04-11]. <http://www.bosaca.fara.sk/?page_id=2>.

PRÍLOHY

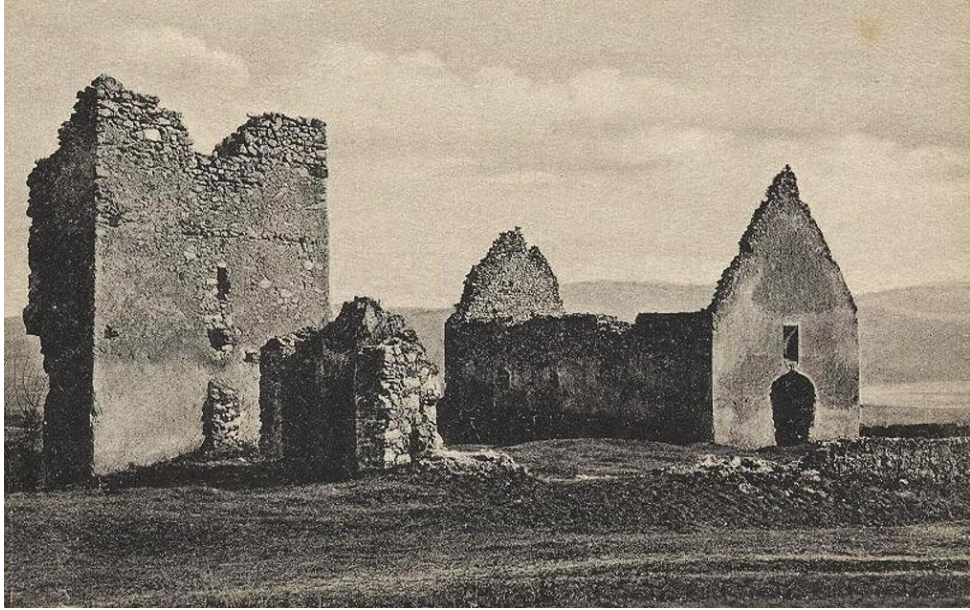

Obrázok 1: Mapa Bošackej doliny

Vojenské mapovanie 1806 - 1869

Chrámý

Obrázok 2: Kostol v Haluziciach

Obrázok 3: Pohľadnica z roku 1902

Na pohľadnici sa nachádza kaštieľ v Trenčianskych Bohuslaviciach, synagóga v Bošáci a kaštieľ v Zemianskom Podhradí

Obrázok 4: Farský Kostol v Bošáci

Obrázok 5: Kaplnka v Trenčianskych Bohuslaviciach

Obrázok 6: Vizualizácia kaštieľa v Trenčianských Bohuslaviciach

Obrázok 7: Relikvia sv. Adeodáta

Obrázok 8: Kostol v Novej Bošáci

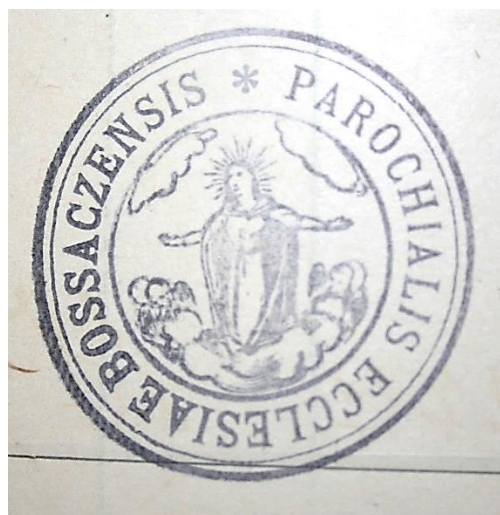
Obrázok 9: Kaplnka vo Štvrtku

Pečate

Obrázok 10: Pečať farnosti Bošáca

Obrázok 11: Pečiatka farnosti Bošáca

Obrázok 12: Pečiatka farnosti Bošáca

Obrázok 13: Osobná pečať farára Štefana Čúvikovského

Obrázok 14: Osobná pečať farára Ladislava Alagoviča

Obrázok 15: Osobná pečiatka kaplána Martina Klementa